METODIČKI PRIRUČNIK

ZA TAKTIČKU OBUKU PEŠADIJE

1981.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

UP–104

VOJNA TAJNA
Interno

METODIČKI PRIRUČNIK

za taktičku obuku pešadije

Beograd, 1981. godine

Biblioteka
PRAVILA I UDŽBENICI
KNJIGA DVESTA DEVEDESET DEVETA

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB JNA
Uprava pešadije
In. broj 1557
30. decembar 1980. god.

Na osnovu tačke 24. i 29. Uputstva za izradu i korišćenje vojnostručne literature, izdanje 1977. godine, **odobravam**

METODIČKI PRIRUČNIK
za taktičku obuku pešadije

Ovaj metodički priručnik stupa na snagu odmah, a prestaje da važi metodski priručnik za taktičku obuku, izdanje Uprave pešadije int. br. 302 od 10.08.1966. godine.

NAČELNIK
general-potpukovnik
Josif Kostovski s.r.

UDK 356.1-553(497.1)

METODIČKI PRIRUČNIK ...
METODIČKI PRIRUČNIK ZA TAKTIČKU OBUKU PEŠADIJE
Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, Uprava pešadije.
Beograd: Vojnoizdavački zavod, 1982. – 123 str.; 21 cm.
(Biblioteka Pravila i udžbenici; knj. 299).
SSNO. UP–104; Vojna tajna. Interno.

Metodički priručnik za taktičku obuku pešadije namenjen je prvenstveno neposrednim izvođačima obuke, starešinama na dužnostima komandira voda i čete kako u pešadiji tako i u drugim vidovima, rodovima i službama.

Sadrži opšti deo u kome su iznesena osnovna pedagoško-metodička znanja i drugi deo u kome su date metodičke razrade pojedinih tema (vežbi) iz Plana i programa borbene obuke i vaspitanja vojnika i jedinica pešadije.

Tiraž: 19670 Cena: 126,00 d.

SADRŽAJ

UVOD

Metodički priručnik za taktičku obuku pešadije napisan je na osnovu pravila borbene upotrebe jedinica pešadije, Uputstva o vežbama jedinica oružanih snaga, tehničkih pravila pešadijskog naoružanja, Plana i programa borbene obuke i vaspitanja vojnika i jedinica pešadije, stanja materijalne baze i iskustava stečenih u dosadašnjem izvođenju obuke i vaspitanja.

Namenjen je prvenstveno neposrednim izvođačima obuke, starešinama na dužnostima komandira voda i čete, kako u pešadiji tako i u vidovima, drugim rodovima i službama.

Priručnik se sastoji od dva dela: prvog, koji čine opšti deo, u kome su iznesena osnovna pedagoško-metodička, zajednička i iskustvena znanja koja treba da usvoji svaki starešina pre uključivanja u proces realizacije borbene obuke i vaspitanja, drugog, koji čine metodske razrade pojedinih tema (vežbi) iz obuke pojedinca, odeljenja i voda, planova izvođenja jednostrane i dvostrane taktičke vežbe i taktičke vežbe sa bojnim gađanjem, kao i podsetnik za izvođenje vežbe.

Korišćenje metodičkog priručnika pretpostavlja dobro vojnostručno osposobljenog starešinu i zato daje samo osnovna organizacijsko-metodička uputstva za izvođenje borbene obuke i vaspitanja vojnika i jedinica pešadije. Pored toga, od priručnika se ne mogu očekivati odgovori na konkretne uslove i specifičnosti pojedinih jedinica, što uvek ostaje da rešava neposredni izvođač borbene obuke i vaspita-

nja. To znači da ostaje puna obaveza svih korisnika metodičkog priručnika da na osnovama koje daje priručnik pronalaze bolja i povoljnija rešenja, odnosno priručnik ne može služiti kao podsetnik niti opravdanje onima koji ne rade na stalnom sopstvenom vojnostručnom i metodičkom osposobljavanju.

U izradi metodskih razrada uzete su u obzir sve novine koje će nastupiti u narednom periodu (uvođenje novih sredstava, izgradnja vežbališta, organizacija i formacija i dr.) kako priručnik ne bi za kratko vreme bio prevaziđen, ali se imalo u vidu i sadašnje prosečno stanje u našim jedinicama, posebno što se tiče materijalne baze, pa se u tom smislu nije vezao težišno za vežbalište za osnovnu taktičku obuku.

Na kraju metodičkog priručnika predviđeno je mesto za upisivanje sopstvenih iskustvenih zapažanja do kojih će se dolaziti realizacijom programa taktičke obuke, a koja treba da posluže nosiocu u izradi metodike taktičke obuke.

I ISTORIJSKI RAZVITAK TAKTIČKE OBUKE

1. NASTANAK I RAZVOJ TAKTIKE KAO GRANE RATNE VEŠTINE

Taktika je grana ratne veštine koju čini teorija i praksa pripremanja i izvođenja boja i borbe, što znači da izučava najmasovniju oblast oružane borbe.

Istorijski posmatrano, i taktika ima svoj razvojni put kao i druge nauke. Ona se menjala i razvijala zavisno od razvoja proizvodnih snaga i produkcionih odnosa društva. Na njen razvoj neposredno utiču: ljudi koji stvaraju, primenjuju i usavršavaju borbena sredstva i načine njihove upotrebe; kvalitet i kvantitet borbenih sredstava; razvoj ratne veštine i doktrine; organizacija i formacija; geografski i vremenski uslovi; stanje i borbena spremnost vlastitih oružanih snaga i potencijalnog protivnika, kao i njegova taktika.

Taktika epohe hladnog oružja proizvod je opšteg društvenog razvoja robovlasničkog društva i ranog feudalizma i ekonomskih uslova koji su vladali u tom periodu. Države robovlasničkog društva imale su relativno male vojske koje su bile naoružane jednostavnim oružjem za blisku borbu. Pešadija je bila osnovni rod vojske i imala primat u borbi, bez obzira na nešto kasniju pojavu konjice i bojnih dvokolica. Da bi se protivnik pobedio, trebalo mu je prići nadohvat mača i koplja. Ishod borbe rešavala je najbrojnija teška pešadija, naoružana mačem, kopljem i štitom. Borba se odvijala na malom prostoru u gustom borbenom poretku – falangi. Pobeda je, pre svega, zavisila od snage, veštine i hrabrosti pojedinaca, kao i sposobnosti održavanja falange kao celine.

U srednjem veku, u periodu velikih društvenih promena, kada se raspada robovlasničko društvo i seobom naroda stvaraju nove države sa feudalnim odnosima, konjica kao rod vojske postepeno preuzima primat na bojištu i potiskuje pešadiju. Iako je kao pešadija naoružana istim oružjem za blisku borbu, ona postaje udarna snaga, pre svega, zbog svoje pokretljivosti. Taktika konjice ispoljava se u brzim i masovnim napadima i prepadima i težnjama za obuhvatom. Pešadija je napade konjice odbijala kompaktnošću svojih falangi.

Epoha vatrenog oružja u pogledu razvoja taktike je mnogo brža i dinamičnija. Razvoj proizvodnih snaga dovodi do promene društvenih odnosa, kapitalističko društveno uređenje zamenjuje feudalno, a početkom XX veka pojavljuje se i socijalizam kao novo društveno uređenje. Armije veoma brzo narastaju, proizvodnja se razvija od zanatske do industrijske, a vatreno oružje od prvih jednostavnih pušaka do automatskog i raketno-nuklearnog.

Pronalazak i usavršavanje vatrenog oružja znatno povećava ljudske gubitke na bojnom polju, što uslovljava rastresitije borbene poretke, bolje korišćenje zemljišta za zaklon i potrebu pothranjivanja borbe iz dubine. Fizička snaga pojedinaca više nema presudnu ulogu. Borba se vodi uglavnom vatrom, na udaljenju i na većim prostranstvima, a borba prsa u prsa hladnim oružjem postaje sve ređa. Taktika prima nova obeležja i karakteriše je kombinacija vatre, pokreta i udara uz primenu fortifikacije.

Period od XVIII do početka XIX veka, pored ostalog, karakteriše se i stvaranjem nacionalnih armija mnogo veće pokretljivosti, čime i taktička dejstva postaju elastičnija. Društvene i ekonomske promene u svetu u ovom periodu, kao i pojava revolucionarnih ratova neprekidno utiču na dalji razvoj teorije i prakse oružane borbe. Od značajnijih teoretičara u ovom periodu ističu se Klauzevic[1] i Žomini[2] koji smatraju da je suština taktike u boju, odnosno u borbi združenih rodova vojske.

[1] Klauzevic Karl, 1778–1831, pruski general i vojni pisac. U junu 1812. godine napušta prusku službu, razočaran tamošnjim stanjem i prelazi u Rusiju da bi se posle poraza Napoleona ponovo vratio u Berlin. Ostavio je brojne radove o teoriji i vojnoj istoriji od kojih je najpoznatije delo »O ratu«.

[2] Žomini Anri, 1778–1869, Švajcarac, francuski general i istaknuti vojni pisac. Najznačajnije delo mu je »Pregled ratne veštine«. Svojim delima snažno je uticao na razvoj ratne veštine u prvoj polovini XIX veka.

Na osnovama postavki Klauzevica i Žominija razrađuju se i usvajaju gledišta prema kojima jezgro taktike čini borba, ali u taktiku spadaju radnje koje prethode (kretanja, odmaranje), kao i mere kojima se postiže obezbeđenje borbenih dejstava.

Marks i Engels, tvorci naučnog socijalizma, baveći se strategijom revolucionarne borbe, posvećuju značajnu pažnju i taktici. Engels u svojim delima ističe uzročnu vezu između proizvodnih snaga društva, naoružanja i borbenih dejstava i ukazuje na značaj neprekidne aktivnosti u borbi, kao i uticaj zemljišta na izvođenje borbenih dejstava.

Intenzivan razvoj nauke i tehnike, a naročito početkom XX veka, uticao je da se već u prvom svetskom ratu pojave nova, veoma značajna borbena sredstva kao što su: tenkovi, avioni, bojni otrovi, plamenobacači i dr., a motorni transport znatno je olakšao pokrete i manevre na bojištu. U prvi svetski rat protivnici su ušli sa uverenjem da će biti manevarski i kratak iako su neka iskustva iz rusko-japanskog i balkanskih ratova ukazivala na snagu pozicione odbrane. Vatra iz automatskog oružja onemogućavala je pokrete pešadije na nepokrivenom zemljištu, pa su obe strane bile prinuđene da se ukopaju i obrazuju neprekidne frontove. Nastao je dug, iscrpljujući, pozicijsko-rovovski rat. Radi neutralisanja automatskih oruđa i oružja i pravljenja prolaza u brojnim preprekama uvode se tenkovi, koji unose značajne promene u budućim dejstvima. Upotreba prvih aviona za različite zadatke na bojištu daje novu dimenziju i borbena dejstva dobijaju novu fizionomiju.

U prvim godinama drugog svetskog rata, koristeći masovnije tehniku, posebno oklopne jedinice i avijaciju, nemačka taktika munjevitog rata pokazala se nadmoćnijom od taktike saveznika (na zapadnom i istočnom frontu), koju karakteriše nedovoljno organizovana i razvučena protivtenkovska odbrana. Tenk i avion postaju glavni nosioci borbe na kopnu. To je uslovilo brze prodore nemačkih oklopnih snaga u slobodan operativni prostor, a zatim, putem dvostranih obuhvata, okruženje savezničkih snaga. Novom, originalnom i specifičnom taktikom, pre svega upotrebom tenkova, Nemci su iznenadili saveznike i u početnom periodu rata imali velike uspehe. Kada je prošao efekat iznenađenja, ojačala

protivtenkovska odbrana saveznika i postignuta ravnoteža snaga, duboki prodori oklopnih i oklopnomehanizovanih snaga su bili sve ređi. Odbrana postaje duboka, kružna, protivtenkovska, uporna i sa mnogo jačim pokretnim rezervama, posebno protivtenkovskim. Proboj takve odbrane mogla je da izvrši samo pešadija, podržana velikom masom artiljerije i tenkovima.

U drugom svetskom ratu takođe dolazi do šire primene i partizanske taktike. Dok je frontalni otpor prikupljenih snaga naših saveznika na mnogim frontovima bio brzo slaman munjevitim operacijama nemačkih oklopnih jedinica i avijacije, snage NOVJ, raspoređene po čitavoj teritoriji, izdržale su ceo rat i izvojevale pobedu. U taktici narodnooslobodilačkog rata izbegavane su frontalne borbe, čime su snage čuvane od udara i uništenja od nadmoćnijeg neprijatelja. Kada je neprijatelj nastupao jakim snagama, sopstvene snage su izvlačene ispod udara, a zatim su zabacivane protivniku u bok i pozadinu gde su izvodile iznenadna napadna dejstva ili su se prebacivale u druge oblasti i u njima razvijala ofanzivna dejstva. Poziciona odbrana i odbrana u okruženju su u NOR-u izbegavane ili su primenjivane kao krajnja nužnost. Glavne odlike partizanske taktike u NOR-u jesu: stalna aktivnost, pokretljivost i iznenađenje, čime je neprijatelj stalno i svuda napadan i uznemiravan. Napadi su se preduzimali u povoljnim uslovima, noću, po lošem vremenu, na nespremnog i iznenađenog protivnika, a cilj napada nije uvek bio zauzimanje zemljišta, već nanošenje gubitaka, slabljenje njegovog morala, zarobljavanje opreme i naoružanja. Takva taktika predstavlja danas i ubuduće najefikasniji način vođenja borbe protiv nadmoćnog neprijatelja, naoružanog najmodernijom tehnikom.

Posle drugog svetskog rata snažan razvoj proizvodnih snaga, nauke i tehnike omogućio je neverovatno brz razvoj vojne opreme i naoružanja. Razvija se raketno i nuklearno oružje, ali se istovremeno usavršava i klasično. Uporedo sa tim stvaraju se novi rodovi vojske, što utiče i na određene promene u taktičkim dejstvima. Nastaje takozvana »atomska taktika«, koja polazi od pretpostavke da će se u budućem ratu, pored masovne upotrebe oklopnih jedinica i avijacije, upotrebljavati i NHB oružje. Taktiku u ovim uslovima posebno karakterišu načela rastresitosti i pokretljivosti. Da bi izbegle gubitke od nuklearne vatre, jedinice treba da zauzimaju rastresit raspored, što se postiže povećanjem odstojanja i rastojanja između taktičkih jedinica. Pokretljivost treba da omogući brzu koncentraciju za dejstvo u određenim uslovima, a potom i brzo raščlanjivanje jedinica kako se ne bi stvorili unosni ciljevi za dejstvo suprotne strane.

Trka u naoružanju vodećih sila vojnih blokova, postignuta ravnoteža, posebno u raketnom i nuklearnom naoružanju, i sve veći uticaj nesvrstanih zemalja u borbi za mir doprinelo je da ne dođe do upotrebe NHB oružja u ratovima koji su vođeni posle drugog svetskog rata. Mada pod stalnom opasnošću upotrebe NHB oružja, taktika većine država postepeno se prilagođava uslovima vođenja borbenih dejstava u kojima će oklopnomehanizovane jedinice u sadejstvu sa avijacijom i upotrebom vazdušnodesantnih jedinica biti osnovni nosioci borbe.

Naša zemlja, opredeljujući se u eventualnom budućem ratu za koncepciju opštenarodnog odbrambenog rata, definiše oružanu borbu, a u njoj i taktiku koju karakteriše:

– izbegavanje frontalnih sudara sa brojčano i tehnički nadmoćnijim snagama agresora kako ne bi došla do izražaja njegova prednost u datom trenutku;

– napad kao osnovni vid borbenih dejstava kojim se ostvaruje stalna ofanzivnost, pokretljivost, neprekidna aktivnost, inicijativa i najefikasnije uništava živa sila i materijalno-tehnička sredstva agresora;

– sposobnost i spremnost svih, pa i najnižih taktičkih jedinica za neprekidno i uspešno vođenje bliske protivoklopne i protivdesantne borbe i protivvazdušne odbrane;

– izvođenje borbenih dejstava prvenstveno u uslovima ograničene vidljivosti, noću i pri nepovoljnim vremenskim i zemljišnim uslovima;

– izbor i primena takvih oblika i metoda borbe kojima se parališu prednosti neprijatelja u broju, naoružanju, tehnici i opremi;

– odbrana kao izraz privremene nužde zbog nepovoljnog odnosa snaga i sredstava na određenim pravcima, ali uvek elastična, izvodi se kombinovano sa napadnim dejstvima na krila, bokove i iz pozadine;

– oslanjanje na jedinice teritorijalne odbrane, stanovništvo, teritoriju i intenziviranje svih oblika opštenarodnog otpora na teritoriji na kojoj se izvode borbena dejstva;

– prisiljavanje agresora da neprekidno izdvaja jače snage za obezbeđenje bokova, međuprostora, elemenata borbenog i marševskog poretka i stvaranje opšte nesigurnosti;

– primena svih vrsta zaprečavanja u svim uslovima i vidovima borbenih dejstava;

– iznenadna, smela i brza dejstva na najosetljivije delove i elemente borbenih i marševskih poredaka;

– primena bogatih iskustava iz NOR-a;

– visok stepen borbene obučenosti, moralno-političke i psihofizičke pripremljenosti za uspešno vođenje svih oblika oružane borbe u uslovima savremenog rata.

2. NASTANAK I RAZVOJ TAKTIČKE OBUKE

Obuka kao organizovana delatnost kojom se oružane snage osposobljavaju za upotrebu u ratu javlja se još u robovlasničkim državama kao element pripreme oružanih snaga za rat. Obuka se svodila na obučavanje: u rukovanju raznim vrstama hladnog oružja i naoružanih grupa za zajedničku borbu; vežbanje u postrojavanju i kretanju; izviđanju; izradi različitih odbrambenih objekata. U asirskoj vojsci pešadija se obučava da se bori u zbijenim strojevima strelaca, pod zaštitom teških pešaka sa velikim štitovima, a laki pešaci u bacanju strela, upotrebi koplja i bacanju kamenja. Kod nomadskih naroda, naročito Skita, borci se obučavaju i u gađanju strelom sa konja, za borbu u zasedama, prepadima i gonjenju. U grčkim vojskama, naročito u aristokratskoj Sparti i Atini, vojna obuka je počinjala još u 7. godini života, jer je robovlasničkoj klasi glavno zanimanje bilo uvežbavanje za rat. U delima Ksenofonta velika pažnja se posvećuje postrojavanju borbenih poredaka, vođenju borbe danju i noću, na manevarskom zemljištu i planinama, podilaženju tvrđavama, prelazu preko reka i dr. U makedonskoj vojsci, čija je pešadija popunjavana iz redova seljaka, a konjica iz redova plemstva, najveća pažnja poklanjana je obuci starešinskog sastava gde su se obučavali makedonski plemići za komandne položaje. Falanga je obučavana da u kretanju na bojištu i borbi održi zbijeni borbeni poredak, laka pešadija za brže manevrovanje, konjica za udar i gonjenje. Borbena obuka se naročito razvija i usavršava za vreme Aleksandra Makedonskog.

U doba feudalnog uređenja značaj vojne obuke opada i u znatnijem je zaostajanju u odnosu na razvijenu obuku prethodnog doba. Jedino su se obučavali vlastelinski sinovi, koji su još od dečačkih dana individualno osposobljavani u jahanju, upotrebi koplja i mača i raznim viteškim igrama. Tek stvaranjem najamničkih armija pristupa se delimično organizovanom obučavanju, ali i tada se od vojnika ne zahtevaju veća vojna znanja. Potreba za bezuslovnom poslušnošću dovodi do pojave drila, što će kasnije postati praksa načina potčinjavanja ljudi, razvijanja slepe poslušnosti i mehaničkog postupanja.

Raspadanjem feudalizma i pojavom kapitalističkih društvenih odnosa stvaraju se odgovarajući uslovi za formiranje centralizovanih država sa relativno velikim najamničkim armijama, a time i potreba za stvaranjem novog sistema obuke. Taj novi sistem obuke karakterišu strogo fizičko kažnjavanje i gruba prinuda. Ukoliko su se društveni odnosi u kapitalizmu liberalizovali i protivurečnosti buržoaskog sistema produbljivale, vladajuća klasa je nastajala da sadržajima i načinima izvođenja vojne obuke izoluje i očuva oružanu silu od tih promena i progresivnih ideja. Nova i složenija organizacija armija, novine u taktici i razvoj sredstava naoružanja utiču i na izmenu sadržaja, sistema i metoda izvođenja vojne obuke. Sve više dolazi do izražaja uloga čoveka i značaj njegovih ličnih kvaliteta za rat.

U prvoj polovini XIX veka u većini kapitalističkih država stvaraju se masovne armije i uvodi opšta vojna obaveza. Sistem opšte vojne obaveze obuhvata mirnodopsku vojsku sa relativno manjim brojnim stanjem i operativnu vojsku koja se formira na oglas mobilizacije. Mirnodopska vojska primala je svake godine regrute i obučavala ih za rat i tako postala škola za obuku regruta. U ovom periodu obuka poprima sve karakteristike savremene obuke i izvodi se planski i organizovano. U većini armija obuka pešadije sastojala

se od obuke pojedinaca, odeljenja, voda i čete. Pored toga, izvodila se i obuka većih jedinica i manevri.

Obuka pojedinaca sastojala se od tehničke i taktičke obuke. U tehničkoj obuci strelci se obučavaju u gađanju iz ličnog naoružanja, a u taktičkoj da umešno koriste zemljište, cene odstojanja, uočavaju i biraju ciljeve i da u sadejstvu sa susedima izvode bojna gađanja. Posle završene obuke pojedinca prelazilo se na obuku odeljenja i voda u kojima je nastavljeno sa izvođenjem taktičke i strojeve obuke. U četnoj obuci četa je obučavana u izviđanju, napadu, odbrani, odbrani od konjice i napadu na artiljeriju. U bataljonskoj obuci uvežbavalo se prestrojavanje bataljona, kretanje u koloni u nastupnom maršu, napadu i odbrani, manevrovanju i drugim borbenim radnjama.

Između prvog i drugog svetskog rata obuka se razvija pod snažnim uticajem pobede oktobarske revolucije i fašističke ideologije i propagande, što je snažno uticalo na ciljeve, sadržaj, organizaciju i metodiku izvođenja vojne obuke. Obuka se izvodi po predmetima u kojima taktičko obučavanje poprima sve veći značaj i sve više se ističe potreba obučenosti pojedinaca. Međutim, u kapitalističkim armijama i dalje dominiraju napori da se, pored stručnog osposobljavanja, vaspita pokoran i poslušan vojnik. Pored fizičkog drila, odnosno uporedo sa njim, razvija se i ideološki dril kao svojevrsni vid pripreme za nove osvajačke ratove (karakterističan primer fašističke Nemačke).

U našem narodnooslobodilačkom ratu obuka je postala značajan činilac odmah posle formiranja prvih partizanskih odreda i grupa. Vrhovni štab i CK KPJ su od početka ustanka planski rukovodili vojnostručnim obrazovanjem boraca i starešina, jer je u NOB najvećim delom stupala omladina koja nije služila vojsku. Već 1941. godine Vrhovni štab u planu nastave o borbenoj obuci poklanja veliku pažnju borbi jedinica u napadu i odbrani u raznim situacijama, zasedama, prepadima, rušenju komunikacija i objekata.

Narastanjem NOV i formiranjem divizija i korpusa obuka se prilagođava novim uslovima. Za obuku komandira i komandanata organizuju se kursevi pri štabovima brigada, divizija, a obuka boraca i jedinica izvodila se svakodnevno, kad god je to dozvoljavala situacija na frontu. Pri izvođenju

obuke najviše su korišćena ratna iskustva kao najbolja škola za kaljenje boraca i starešina. Uvedena je praksa da se pre svake akcije, kad god je to bilo moguće, utanače zadaci i način izvršenja akcija, a da se posle akcije izvode analize i izvlače iskustva.

Prva vojna škola za obuku starešina formirana je već 4. novembra 1942. godine pod neposrednim rukovodstvom Vrhovnog štaba. Cilj škole je bio obuka i usavršavanje komandnog kadra i izučavanje i primena iskustava iz dotadašnjih dejstava. Na sličnim načelima nešto kasnije formiraju se i vojne škole pri glavnim štabovima, štabovima zona i drugim višim vojnim komandama.

Novi društveni odnosi u svetu posle drugog svetskog rata i veoma brz razvoj i usavršavanje naoružanja, naročito atomskog i raketnog, menjaju poglede na način vođenja rata, a s tim u vezi menja se i uloga vojnika u borbenom poretku. Sve to zahteva i nove načine obučavanja. Sadržaj i značaj taktičke obuke pojedinaca povećava se i od vojnika u pešadiji se zahteva da bude obučen: u rukovanju ličnim i kolektivnim naoružanjem svog odeljenja, voda i čete; da se uspešno bori protiv oklopnih vozila; da se štiti od napada iz vazduha; da dejstvuje na kontaminiranom zemljištu; da savlađuje i postavlja sve vrste minskoeksplozivnih prepreka.

Temelji novom sadržaju obučavanja i vaspitanja u JNA stvoreni su još u toku NOR-a. Odmah posle oslobođenja zemlje počinje se sa izvođenjem obuke prema nastavnim planovima i programima izdatim u junu 1945. godine. Taktička obuka, kao sastavni deo vojnostručnog obučavanja, izvodi se planski i organizovano prema posebnom programskom sadržaju. Osnovu obuke činile su taktičke vežbe koje su imale za cilj, pre svega, da održavaju i učvrste borbenu sposobnost jedinica koje su već stekle bogato ratno iskustvo.

Na osnovu direktive za obuku iz 1947. godine izrađuju se novi nastavni planovi i programi i prva metodska uputstva za organizovanje i izvođenje obuke u jedinicama. Prema novim nastavnim planovima i programima vaspitanje i obrazovanje u JNA obuhvata: vojnostručnu, političku i fizičku obuku. U okviru taktičke obuke vojnici i jedinice se uvežbavaju za uspešno vođenje borbe sa neprijateljem koji pri-

menjuje konvencionalno, raketno i atomsko oružje i osposobljavaju da vešto primenjuju razne oblike borbe na frontu i u pozadini. Obuka se deli na opštu, stručnu i zajedničku, a sadržaji obuke se određuju nastavnim planovima i programima.

Ovakav sistem obuke se u procesu daljeg razvoja armije usavršava, osavremenjuje i prilagođava promenama u armiji, vremenu trajanja obuke i sistemu popune.

3. NASTANAK I RAZVOJ METODIKE TAKTIČKE OBUKE

Prvi pisani podaci o postojanju metodike vojne obuke nalaze se u sačuvanim delima starogrčkih i rimskih istoričara i vojnih pisaca Ksenofonta[3] i Vegecija[4]. U njima se izlaže metodika obuke u borenju mačem, kopljem, lukom i strelom.

U feudalnim vojskama, sve do pojave najamnika i stajaćih armija preovlađuje metodika individualnog obučavanja feudalaca u savlađivanju sedam poznatih riterskih veština: jahanje, plivanje, gađanje strelom, mačevanje, lov, šah i pravljenje stihova.

U stajaćim armijama apsolutističkih monarhija uvežbavanje radnji i pokreta, pored taktičkog opravdanja (linijski borbeni poredak), dobija i određeni vaspitni smisao stvaranjem bezlične poslušne vojničke mase. To je period drila koji je dostigao vrhunac u pruskoj armiji Fridriha II. Teorija nastave je razradila, a praksa realizovala do detalja sistem mehaničkog uvežbavanja, koji su sprovodili posebni nastavnici (drilmajstori).

Pojava masovnih armija posle francuske revolucije, uvođenje novih sredstava i izmenjen način vođenja rata izmenili su ulogu vojnika koji je sve više morao da bude samostalniji

[3] Ksenofont je prvi grčki pisac koji je pokušao da sistematski prodre u teoriju ratne veštine. U svojim spisima, sa mnogo razumevanja je opisao borbe, marševe, stanovanje i snabdevanje vojske. On opisuje u svojim delima i nekoliko značajnih problema grčke ratne veštine: dubinu falange, sadejstvo kopljanika i strelaca, sprečavanje bekstva sa bojišta, upotrebu rezerve iako ne shvata potpuno njihov pravi značaj.

[4] Vegecije, rimski vojni pisac iz IV veka razradio je ratnu veštinu u pet knjiga i prikazao organizaciju rimske vojske i njenu ratnu veštinu.

i aktivniji. Ova složenija obuka zahtevala je i dobro obučene nastavnike, pa se pristupa organizovanom obučavanju starešina u vojnim školama i akademijama. U ovim školama starešine, pored ostalih, dobijaju određena znanja i iz metodike obuke pojedinih predmeta. U to vreme (XIX vek) pod uticajem razvoja pedagoških nauka veoma brzo je napredovala i metodika obuke u vojnim školama i akademijama. Međutim, veštine i dalje zauzimaju značajno mesto u vojnom obrazovanju, što je uticalo i na metodiku izvođenja obuke u trupi.

Interes za teorijska uopštavanja vojne obuke intenzivnije se razvio između prvog i drugog svetskog rata, čemu je doprineo i uticaj nastavne teorije koja se razvijala u društvu. U tom periodu sve više se pojavljuje potreba za opštim i posebnim znanjima i u skladu sa tim istražuju se optimalni putevi realizacije posebnih nastavnih sadržaja, a povezano sa tim i posebne metodike. Pojavljuju se brojne studije, priručnici i metodike u kojima se izlažu specifičnosti vojne obuke i pojedinih predmeta.

Posle drugog svetskog rata javljaju se organizovani, sistematski i naučnoistraživački radovi u izučavanju suštine nastavnog procesa u oružanim snagama. Pojava brojnih specijalnosti, raznolikost gradiva po obimu i dubini, tendencija skraćivanja vojnog roka, a time i vremena za vojnu obuku uslovilo je potrebu ne samo za izradu posebnih metodika pojedinih predmeta već i za posebna metodička rešenja i brojne specifične uslove. Pored opšte metodike, koja izučava uslove i mogućnosti najefikasnijeg realizovanja zadataka vojne obuke u celini, nastaju i posebne metodike pojedinih predmeta, koje daju najadekvatnije odgovore na pitanja koja proizilaze iz različitih nastavnih sadržaja.

II TAKTIČKA OBUKA KAO PREDMET BORBENE OBUKE I VASPITANJA VOJNIKA I JEDINICA

Taktička obuka kao temelj vojnostručnog taktičkog obučavanja predstavlja organizovani i planski proces opšteg sistema borbenog obučavanja i vaspitanja u okviru kojeg se pojedinci i jedinice obučavaju i osposobljavaju za izvršavanje različitih borbenih zadataka u svim vidovima i uslovima borbenih dejstava koje nameće rat u savremenim uslovima.

Taktika, kao grana vojne veštine, uključuje u sebi najrazličitije vrste borbenih dejstava i aktivnosti pojedinaca, grupa i jedinica, utvrđuje osnovne principe borbe na frontu, u sopstvenoj pozadini i na teritoriji koja je privremeno zaposednuta. Bogatstvo formi i oblika oružanog otpora koji bi se ispoljio prema agresoru od pojedinaca, pa do zaključno sa taktičkim jedinicama mnogo je veće i sadržajnije od dejstva u klasičnim uslovima. Takve specifičnosti nameću taktičkom obučavanju i osposobljavanju vojnika i jedinica pešadije i određene zahteve, ciljeve i zadatke.

1. CILJ, ZADACI I ZNAČAJ IZUČAVANJA TAKTIČKE OBUKE

Borbena obuka i vaspitanje je jedna od najvažnijih funkcija i predstavlja osnovni zadatak vojnika, starešina, jedinica i komandi u miru. To je jedinstveni proces kojim se planski i sistematski obučavaju i vaspitavaju vojnici, starešine i jedinice za efikasno izvršavanje zadataka u miru i ratu. Obuka je istovremeno i osnovni element borbene gotovosti svake jedinice i JNA u celini.

Polazeći od opšteg cilja borbene obuke i vaspitanja vojnika i jedinica u JNA i specifičnosti taktičkog obučavanja vojnika i jedinica pešadije izučavanjem sadržaja taktičke obuke treba postići:

– na osnovama koncepcije ONO i naše vojne doktrine obučiti i uvežbati vojnike, starešine i jedinice za uspešno izvođenje borbenih dejstava u svim oblicima oružane borbe;

– vojnike, starešine i taktičke jedinice obučiti i taktički osposobiti za izvršavanje namenskih zadataka u različitim borbenim situacijama – samostalno, u sastavu više jedinice i u sadejstvu sa drugim rodovima, jedinica TO i ostalim strukturama ONO;

– kod vojnika i starešina razviti inicijativu, stvaralačku aktivnost, hrabrost, izdržljivost, snagu, brzinu, okretnost i vrline i navike neophodne za izvršavanje svih zadataka u ratu i postizanje pobede;

– da vojnici i starešine, sticanjem predstave o budućem ratu, prihvate opštenarodnu odbranu kao jedinu realnu mogućnost odbrane našeg samoupravnog socijalističkog društva i shvate svoje mesto, ulogu i obaveze u izvršavanju svih zadataka u odbrani zemlje.

Taktička obuka, kao deo borbene obuke i vaspitanja, objedinjuje sva znanja i veštine iz taktičke obuke sa znanjima i veštinama iz ostalih predmeta borbene obuke i vaspitanja i odražava suštinu borbene obuke i taktičke osposobljenosti vojnika i jedinica za izvršavanje borbenih zadataka. Ona svoje sadržaje i zadatke bazira na zahtevima koncepcije ONO i naše vojne doktrine i na pretpostavkama o fizionomiji eventualnog rata i mestu i ulozi vojnika i taktičkih jedinica pešadije u tom ratu.

Sprovođenjem programiranih sadržaja predmeta taktičke obuke u obuci vojnika i taktičkih jedinica pešadije treba ostvariti sledeće zadatke:

– obučiti i osposobiti vojnike i posluge da pravilno, spretno, brzo i umešno koriste taktičke i vatrene mogućnosti ličnog i zajedničkog naoružanja u svim uslovima borbene situacije; da vešto koriste raznovrsno zemljište i da se osposobe za primenu odgovarajućih taktičkih postupaka prilikom izvođenja osnovnih oblika borbenih dejstava u svim si-

tuacijama, danju i noću i u različitim vremenskim, zemljišnim i meteo-uslovima;

– obučiti i uvežbati osnovne taktičke jedinice u zajedničkom radu i dejstvu i osposobiti ih da brzo i energično izvršavaju sve postavljene borbene zadatke, samostalno i u sastavu više jedinice, kao i u sadejstvu sa jedinicama drugih rodova, jedinicama TO i ostalim strukturama ONO;

– osposobiti vojnike i jedinice u vođenju bliske protivoklopne borbe, protivdesantne borbe i protivvazdušne odbrane i za dejstva u uslovima upotrebe NHB oružja;

– osposobiti i uvežbati starešine taktičkih jedinica za efikasno rukovođenje i komandovanje jedinicama; u planiranju, pripremi i izvođenju borbenih dejstava; u organizovanju sadejstva pre i u toku izvršavanja borbenih zadataka;

– da vojnici i starešine shvate suštinu koncepcije ONO kao jedinu mogućnost za odbranu socijalističke, samoupravne i nezavisne Jugoslavije.

Ostvarivanje ovakvih ciljeva i zadataka pretpostavlja dobro poznavanje i primenjivanje naučno proverenih metoda racionalne i dobro organizovane obuke koja će omogućiti da se sa najmanje napora, utroška vremena i materijalnih sredstava postignu najoptimalniji rezultati u obučavanju i taktičkom osposobljavanju vojnika i taktičkih jedinica pešadije.

Taktička obuka čini osnov za postizanje borbene obučenosti i osposobljenosti vojnika i jedinica. Taktika kao grana ratne veštine neprekidno se razvija, jer se menjaju i činioci od kojih ona zavisi. Uvođenjem novih savremenih sredstava, promene u organizaciji i formaciji i novine u dejstvima eventualnih agresora zahtevaju određene izmene u borbenim postupcima, a u vezi sa tim nužno proizilaze i promene u sadržajima taktičke obuke, organizaciji i načinu obučavanja vojnika i jedinica. U eventualnom ratu od vojnika će se tražiti ne samo da tačno izvršava naređenja starešina nego i da deluje samostalno, samoinicijativno, da u izvesnim situacijama i sam odlučuje. U procesu borbene obuke, a posebno taktičke, vojnici treba da se osposobe i steknu znanja, veštine i navike potrebne za borbena dejstva u takvim uslovima.

Sadržaji taktičke obuke ne mogu obuhvatiti sve moguće situacije do kojih može doći u eventualnom ratu, niti tako obučiti vojnike da znaju da postupaju u svim mogućim uslovima. Vojnici se u okviru taktičke obuke obučavaju tipičnim mogućnostima, a ostalo je stvar inicijative, snalažljivosti i sposobnosti kojima je taktička obuka dala onu neophodnu podlogu bez koje inicijativa ne bi mogla doći do punog izražaja. Od toga kako će se vojnici obučavati i kako će postupati u procesu taktičkog obučavanja zavisiće i vrednost stečenih znanja, navika i veština.

Osnovne karakteristike taktičke obuke zavise od mnogo faktora, a osnovni determinirajući faktori proizilaze iz uloge i značaja vojnika i taktičkih jedinica pešadije u borbenim dejstvima zasnovanim na koncepciji ONO i našoj vojnoj doktrini.

2. SADRŽAJ PROGRAMA TAKTIČKE OBUKE

Kvalitet svake nastave, pa i taktičke obuke, umnogome zavisi od vrednosti nastavnih programa kao osnovnih i najvažnijih nastavnih dokumenata. Programom se određuju obim, dubina i sadržaj taktičkog obučavanja vojnika i jedinica. Program taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije polazi od usvojenog sistema obuke, opštih i posebnih ciljeva borbene obuke i vaspitanja u JNA, utvrđenog sistema popune i trajanja obuke, zahteva koncepcije ONO i specifičnosti upotrebe jedinica pešadije u vođenju ONOR-a i obuhvata sledeće sadržaje:

Obuka vojnika-pojedinca:

– obuka vojnika u postupcima i radnjama u napadu danju i noću; kretanje na zemljištu i korišćenje zemljišta i raznih prirodnih i veštačkih objekata za zaklon i vatreno dejstvo; otvaranje vatre po komandi i samostalno, prebacivanje od jednog do drugog vatrenog položaja; priprema i izvršenje juriša, otvaranje vatre u pokretu, postupci pri nailasku na prepreke; postupci pri upadu u rovove i saobraćajnice i kretanje kroz neprijateljevu odbranu;

– obuka vojnika u radnjama i postupcima u odbrani; izbor mesta za zaklon i vatreno dejstvo; ukopavanje i maskiranje; postupci za vreme dejstva neprijateljeve artiljerije; otvaranje vatre po komandi i samostalno; postupci u slučaju napada iz vazduha, pojavi vazdušnih desanata i u slučaju upotrebe nuklearnog, hemijskog i biološkog oružja; priprema za dejstvo noću;

– obuka vojnika u ulozi osmatrača; izbor i uređenje mesta za osmatranje; način i tehniku osmatranja danju i noću; izveštavanje starešina o primećenom;

– obuka vojnika u ulozi kurira; donosioca municije; orijentaciji na zemljištu danju i noću; pakovanju, nošenju i korišćenju opreme i postupcima u specifičnim uslovima;

– obuka vojnika u pripremi i upotrebi formacijskih i priručnih sredstava za vođenje bliske protivoklopne borbe;

– obuka vojnika u ulozi osmatrača vazdušnog prostora: upotrebi ličnog naoružanja za gađanje ciljeva u vazduhu i preduzimanju svih mera protivvazdušne zaštite.

Obuka odeljenja:

– obuka odeljenja (svih vrsta odeljenja u svim rodovima i službama) u pripremi, organizovanju i izvođenju napada danju i noću;

– obuka odeljenja (samo streljačkih odeljenja) u izviđanju objekata, zemljišta i neprijatelja danju i noću;

– obuka odeljenja (samo streljačkih) u pripremi, organizovanju i izvođenju borbenih dejstava u posebnim uslovima (naseljenom mestu, zasedi, dejstvu na privremeno zaposednutoj teritoriji, prepadu na elemente b/p neprijatelja, u sastavu jurišne grupe i predstražnom i marševskom osiguranju);

– obuka pratećih odeljenja (odeljenja RB, BsT, MB i ostala) u organizovanju i izvođenju napada i odbrane u okvirima svojih specijalnosti i namenskih zadataka;

– izvršenje odeljenskih bojnih gađanja.

Obuka voda:

– obuka streljačkih vodova u pripremi, organizovanju i izvođenju napada i odbrane danju i noću;

– obuka streljačkih vodova u pripremi, organizovanju vođenju odbrane danju i noću;

– obuka streljačkih vodova u pripremi, organizovanju i izvođenju borbenih dejstava u posebnim uslovima: zasedi, naseljenom mestu, zimi, izviđanju, na maršu, borbenom osiguranju;

– obuka pratećih vodova (MB, BsT i dr.) u pripremi, organizovanju i izvođenju odbrane i napada u okvirima svojih specijalnosti i namenskih zadataka;

– izvršenje taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem streljačkim vodom.

Obuka pešadijske čete:

– obuka pešadijske čete u pripremi, organizovanju i izvođenju odbrane danju i noću;

– obuka pešadijske čete u pripremi, organizovanju i izvođenju napada danju i noću;

– obuka pešadijske čete u pripremi, organizovanju i izvođenju borbenih dejstava u posebnim uslovima: u naseljenim mestima, zimi, izviđanju, ulozi prednjeg odreda, zasedi:

– priprema, organizovanje i izvođenje taktičke vežbe sa bojnim gađanjem ojačanom pešadijskom četom.

Obuka bataljona:

– obuka pešadijskog bataljona u pripremi, organizovanju i izvođenju odbrane danju i noću;

– obuka pešadijskog bataljona u pripremi, organizovanju i izvođenju napada danju i noću;

– obuka pešadijskog bataljona u pripremi, organizovanju i izvođenju borbenih desjtava u posebnim uslovima;

– priprema, organizovanje i izvođenje taktičke vežbe sa bojnim gađanjem ojačanim pešadijskim bataljonom.

Iako dosta obiman i raznovrstan, program taktičke obuke nije mogao da obuhvati sve forme, oblike i specifičnosti borbenih dejstava na frontu, u sopstvenoj pozadini i privremeno zaposednutoj teritoriji, jer je vreme za njegovu realizaciju ograničeno sistemom obuke i popune, odnosno vremenom trajanja obuke. Zbog toga program taktičke obuke polazi od činjenice da se vojnici, starešine i jedinice potpuno obuče i uvežbaju u osnovnim vidovima borbenih dejstava – napadu i odbrani od pojedinaca do zaključno sa bataljonom, a da se teme i vežbe za obučavanje u postupcima i radnjama u posebnim dejstvima, koje se samo dopunjuju nekim specifičnostima, izvedu samo na jednom nivou (na primer, zaseda na nivou voda, odbrana naseljenog mesta na nivou čete, napad sa nasilnim prelaskom reke na nivou bataljona i slično). Polazeći od toga, program obezbeđuje više vremena za uvežbavanje osnovnih taktičkih radnji, a sve teme koje obrađuju napad i odbranu izvode se obavezno na svim nivoima, i to: najpre kao taktička uvežbavanja, a zatim po istim sadržajima i kao taktičke vežbe.

Na taktičkim vežbama viših jedinica i zajedničkim taktičkim vežbama niže jedinice – odeljenja, vodovi i čete, zavisno od zamisli za izvođenje vežbi, stavljaju se u različite uloge i dobijaju i specifične zadatke, kao na primer: ubacivanje i dejstvo u pozadini, izviđanje, marševsko i borbeno osiguranje, borba sa HD, zaseda itd. Na ovaj način obezbeđuje se da se vojnici i jedinice u procesu celokupne obuke obuče u izvršavanju borbenih zadataka u različitim uslovima borbenih dejstava.

Teme iz obuke vojnika–pojedinaca i obuka odeljenja u napadu i odbrani izvode vojnici i odeljenja svih rodova i službi, a ostale teme programa izvode samo vojnici i jedinice pešadije.

Taktika eventualnog agresora ispoljavaće se masovnim udarima oklopnomehanizovanih jedinica, snažnom podrškom vazduhoplovnih snaga i masovnim korišćenjem vazdušnih desanata. Ta tri osnovna problema savremenog rata opredelila su i tri težišna zadatka programa taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije. Zato je u programu posebno i veoma značajno mesto dato protivoklopnoj borbi, protivdesantnoj borbi i protivvazdušnoj odbrani. Pored toga što su

programirane posebne teme, POB, PDB i PVO je provučena kao osnovna nit kroz skoro sve teme programa obuke vojnika do zaključno sa pešadijskim bataljonom.

Značajno mesto u programu taktičke obuke dato je i:

– bojnim gađanjima odeljenjem i taktičkim vežbama sa bojnim gađanjima kao najvišem obliku taktičke i vatrene osposobljenosti vojnika i jedinica;

– maskiranju, izradi zaklona, skloništa i drugih objekata za vatreno dejstvo i zaštitu, kao i izradi i savlađivanju minskoeksplozivnih i fortifikacijskih prepreka;

– dejstvu u uslovima upotrebe NHB oružja;

– borbenim dejstvima noću i drugim uslovima ograničene vidljivosti.

Program taktičke obuke je potpunije razradio i precizirao ciljeve, zadatke i sadržaje obučavanja na nivou vojnika–pojedinaca, odeljenja, voda, čete i bataljona. On obezbeđuje osnovne uslove da se, na bazi postavki koncepcije ONO, usvojenog sistema obuke i popune, naše dosadašnje prakse i stečenih iskustava, postigne vrhunska obučenost i uvežbanost vojnika i jedinica.

3. ODNOS TAKTIČKE OBUKE PREMA OSTALIM PREDMETIMA BORBENE OBUKE I VASPITANJA

Borbena dejstva su celovita i ne poznaju nikakve pojedinačne predmete. Ličnost vojnika je takođe celovita i traži da sva znanja, veštine i navike, bez obzira na predmetnu pripadnost, poveže i dovede u određeni sistem i međusobnu vezu. Borbeni zadatak se mora izvršiti u celini, maksimalno koristeći ceo fond znanja, veština i navika, bez obzira u kom predmetu, temi ili nastavnoj jedinici je stečeno. To znači da je potrebno – iako predmetni sistem nastave omogućuje veću sistematičnost, postojanost i temeljitost ovladavanja činjenica – odgovarajućim organizacionim i metodičkim postupcima preduzimati mere radi ublažavanja loših strana sistema predmetne nastave. Diferencijacija nastavnih sadržaja na predmete, teme i nastavne jedinice, iako je u savremenoj obuci nužna, zahteva preduzimanje određenih mera za njenu integraciju radi stvaranja u svesti onih koji se obučavaju jedinstvenog sistema znanja, veština i navika. To se up-

ravo postiže u taktičkoj obuci, jer ona čini osnov borbene obuke i objedinjuje sva znanja, veštine i navike stečene izučavanjem predmeta: naoružanje sa nastavom gađanja, inžinjerijske obuke, PNHBO i ostalih predmeta borbene obuke i vaspitanja.

Celokupno vojno vaspitanje i obrazovanje ostvaruje se izučavanjem raznovrsnih sadržaja vojnostručne obuke, političkog obrazovanja i vaspitanja i fizičkog vaspitanja. Odnosi između pojedinih sadržaja, obim i dubina njihovog izučavanja zavise od cilja, zadataka, profila i nivoa onih koji se obučavaju.

Putem sadržaja fizičkog vaspitanja razvijaju se izdržljivost, snaga, brzina, okretnost i umešnost, stvaraju navike neophodne svakom pojedincu za uspešno savlađivanje obuke u miru i lakše podnošenje fizičkih napora u ratu.

Izučavanjem sadržaja političkog obrazovanja i osnove ONO i DSZ vojnici dolaze do spoznaje društveno-političke uslovljenosti opštenarodne odbrane, njenih oblika i komponenata, stiču predstavu o ratu i ulozi čoveka u njemu. Na tim saznanjima dolazi do prihvatanja opštenarodne odbrane kao jedine mogućnosti za odbranu našeg samoupravnog socijalističkog društva i sagledavanja sopstvene uloge u odbrani zemlje. Sve su to nužne pretpostavke njihovog aktivnog i svesnog angažovanja u izvršavanju svakodnevnih obaveza u procesu obučavanja i izvršavanja najsloženijih ratnih zadataka.

Izučavanjem određenih sadržaja iz ostalih predmeta vojnostručne obuke obezbeđuju se, pre svega, određena taktičko-tehnička znanja, veštine i navike neophodne pojedincima, poslugama i jedinicama za izvršavanje različitih taktičkih radnji i postupaka u svim vidovima i uslovima borbenih dejstava. Od posebnog značaja za uspešno izvođenje taktičke obuke su znanja, veštine i navike stečene u predmetima: **naoružanje sa NG, inžinjerijska obuka, ABHO i sanitetska obuka.**

Pešadijsko naoružanje sa nastavom gađanja

Sadržaji programa ovog predmeta obezbeđuju da se vojnici obuče i uvežbaju: u veštom, brzom i sigurnom rukovanju i upotrebi ličnog i kolektivnog naoružanja u svim situacijama i uslovima, kao i da uspešno gađaju raznovrsne ciljeve na zemlji i vazdušnom prostoru.

Uspeh iz ovog predmeta je jedan od najznačajnijih elemenata taktičke obučenosti vojnika, posluga i jedinica i čini osnov za uspešno izvršavanje svih taktičkih radnji i postupaka, odnosno borbenih zadataka, jer je svaka borba kombinacija vatre i pokreta, a vatra je osnovno sredstvo za uništenje neprijatelja. Ne mogu se vojnici obučavati u taktičkim postupcima u napadu ili odbrani ako prethodno nisu obučeni u rukovanju i upotrebi ličnog naoružanja, jer se taktičko obučavanje izvodi sa oružjem. Zbog toga se u procesu planiranja mora obezbediti izvođenje najpre svih radnji i postupaka sa oružjem u okviru predmeta **naoružanje sa nastavom gađanja**, pa da se tek onda planira iz taktičke obuke obuka vojnika u taktičkim radnjama i postupcima u napadu i odbrani.

Inžinjerijska obuka

Izučavanjem sadržaja predmeta **inžinjerijska obuka** vojnici se obučavaju: u postavljanju, pronalaženju i uklanjanju PP i PT mina; izradi zaklona, skloništa, rovova i drugih fortifikacijskih objekata; izradi i savlađivanju osnovnih fortifikacijskih i minskoeksplozivnih prepreka; upotrebi eksploziva i sredstava za paljenje.

Stečena znanja iz ovog predmeta integrišu se i dalje upotpunjuju pri izvođenju skoro svih tema iz taktičke obuke, počev od obuke pojedinaca, a naročito dolaze do izražaja na taktičkim vežbama jedinica. Pri planiranju inžinjerijske obuke, kao i kod naoružanja sa NG mora se voditi računa o sadržajima koji treba da prethode izvođenju taktičke obuke. Tako, na primer, ne može se iz taktičke obuke planirati tema »Vojnik u odbrani« ako prethodno iz inž. obuke nije pređena tema »Izrada zaklona«.

Obuka iz PNHBO

Program obuke iz predmeta PNHBO obuhvata sadržaje koji obezbeđuju sticanje osnovnih znanja o karakteristikama i posledicama dejstva NHB oružja i mogućnosti zaštite od

njih. Tematski sadržaji obezbeđuju da se vojnici obuče u rukovanju sredstvima lične i zajedničke NHB zaštite i dekontaminacije.

Obuka iz PNHBO predstavlja jednu od osnova za prelazak na izvođenje sadržaja taktičke obuke, a posebno taktičke vežbe jedinica u uslovima upotrebe NHB oružja, gde pojedinci i jedinice treba da usklađuju sve mere i postupke PNHBO u određenim taktičkim radnjama i u raznim uslovima borbenih dejstava.

Sanitetska obuka

Izučavanjem sadržaja sanitetske obuke vojnici se obučavaju u sprovođenju osnovnih preventivnomedicinskih mera, pružanju prve pomoći na bojištu i izvlačenju povređenih i obolelih sa bojišta.

Na taktičkim vežbama, taktičkim vežbama sa bojnim gađanjima, združenim taktičkim vežbama i manevrima, davanjem uslovnih povreda vojnici upotpunjuju i praktično primenjuju stečena znanja iz sanitetske obuke u sklopu određene taktičke situacije.

Ostali predmeti borbene obuke i vaspitanja

Izučavanjem programiranih sadržaja iz ostalih predmeta borbene obuke i vaspitanja **(strojeva obuka, osnove opštenarodne odbrane i DSZ, opštevojni propisi, osnovno održavanje TMS** i dr.) vojnici upoznaju svoja prava, dužnosti i obaveze izvršavanja svih zadataka u miru i ratu i obezbeđuje se potpuno izvršavanje svih komandi i zapovesti, a pojedinci i jedinice navikavaju se na kolektivan i skladan rad u izvršavanju strojevih i borbenih radnji. Pored toga, vojnici treba da shvate i sagledaju: osnove sistema ONO; mesto i ulogu oružanih snaga i ulogu JNA u sistemu odbrane; organizaciju i funkcionisanje sistema bezbednosti i društvene samozaštite; upoznaju sa ciljevima, oblicima i metodama specijalnog rata.

4. ZAHTEVI KONCEPCIJE ONO U ODNOSU NA TAKTIČKU OBUKU

Celokupna borbena obuka i vaspitanje u JNA bazira na zahtevima koncepcije opštenarodne odbrane, na postavkama naše vojne doktrine i na shvatanju fizionomije eventualnog rata. Ovo su primarni faktori koji opredeljuju i sadržaje, organizaciju i metodiku izvođenja taktičke obuke.

Koncepcija opštenarodne odbrane i naša vojna doktrina postavljaju pred taktičku obuku brojne zahteve i zadatke. U procesu organizacije, planiranja, pripreme i praktične realizacije programa taktičke obuke nužno je obezbediti sledeće osnovne zahteve:

– taktičko obučavanje i osposobljavanje vojnika i jedinica mora da predstavlja planski i organizovani proces u okviru kojeg se pojedinci i jedinice kao celine osposobljavaju za izvršavanje različitih borbenih zadataka u svim uslovima, na različitom zemljištu i različitim vremenskim i meteo-uslovima;

– u procesu taktičkog obučavanja kod vojnika i starešina razviti takav nivo znanja, veština i sposobnosti koji će obezbediti racionalno ponašanje u brojnim i za svaku situaciju posebno karakterističnim uslovima;

– u praktičnom obučavanju vojnika i jedinica razvijati ofanzivni duh, odnosno da u svim situacijama na određeni način ofanzivna dejstva budu naglašena, jer se samo njima mogu postići konačni ciljevi borbe, pa i onda kada je u pitanju brojno i tehnički superiorniji protivnik;

– polazeći od bogatih iskustava iz NOR-a, u procesu taktičkog obučavanja kod vojnika, starešina i jedinica razvijati osećaj da odnos snaga u datim situacijama nije jedini i odlučujući činilac koji će opredeljivati ishod i rezultate borbe, već da u prvom redu to budu adekvatni taktički postupci, iznenađenja, neprekidna aktivnost, snalažljivost, odlučnost u dejstvima, korišćenje povoljnih uslova zemljišta itd.;

– u borbenim dejstvima, na relativno malom prostoru naći će se prema strukturi, sastavu i nameni različite snage i jedinice naših oružanih snaga, pri čemu će svaka jedinica izvršavati svoj deo zadatka uz neophodnu sinhronizaciju i usklađivanje dejstva sa svim strukturama ONO;

– taktička znanja, veštine i navike vojnika i jedinica predstavljaju skup interdisciplinarnih znanja koja se stiču u procesu borbene obuke i vaspitanja u celini. Ova činjenica zahteva kvalitativno nov položaj obuke u smislu objedinjavanja sveukupnih znanja i veština u određenim taktičkim radnjama i postupcima. Procesom planiranja i organizovanja obuke neophodno je obezbediti odgovarajući kontinuitet u okviru koje mora biti zastupljena postupnost, sistematičnost i metodičnost u obučavanju;

– taktičku obuku, a posebno taktičke vežbe izvoditi u težim zemljišnim, vremenskim, taktičkim i drugim uslovima koji zahtevaju maksimalne psihofizičke i druge napore svakog pojedinca i celih jedinica, jer će i zahtevi borbenih dejstava u eventualnom ratu biti u tom smislu krajnje oštri i surovi;

– noćna dejstva u eventualnom ratu biće veoma česta iz čega proizilazi zahtev da se vojnici i jedinice obuče i osposobe za dejstvo u noćnim uslovima. Pri tome valja imati u vidu da je brz razvoj tehnike, a posebno elektronike, omogućio pojavu brojnih tehničkih sredstava za osmatranje, vožnju i gađanje noću;

– najveći stepen obučenosti i uvežbanosti vojnika i jedinica ostvariti u vođenju protivoklopne, protivdesantne borbe i protivvazdušne odbrane, jer je to preduslov i garancija uspešnog izvršenja svakog borbenog zadatka;

– više nego do sada posvetiti odgovarajuću pažnju obučavanju vojnika i jedinica u vođenju borbe u okruženju, proboju iz okruženja, borbi u naseljenim mestima, oko reka, u šumi i vođenju borbe sa specijalnim snagama agresora, jer će dinamičnost borbenih dejstava u eventualnom ratu nametati ovakve situacije jedinicama;

– vođenje oružane borbe u duhu koncepcije ONO i naše doktrine zahteva, pre svega, stvaralačke ličnosti, visok stepen samostalnosti i inicijative, odlučnost, hrabrost i svesne odgovornosti u izvršavanju zadataka. Realizovanje ovog zahteva pretpostavlja takvu organizaciju i metodiku izvođenja taktičke obuke u kojoj će vojnici i starešine biti aktivni činioci i sadržaje programa taktičke obuke usvajati sa razumevanjem njegove suštine;

– obuku u celini, a posebno taktičke vežbe, izvoditi u uslovima što približnijim ratnim. Za realizovanje ovog zahteva obezbediti adekvatne uslove, odgovarajuće sadržaje, izbor zemljišta, realno predstavljanje suprotne strane i imitaciju njegovih dejstava;

– taktička obuka u okviru borbene gotovosti jedinica predstavlja fundamentalni faktor na kojem svoju vrednost temelje i svi ostali elementi. Zbog toga je nužan i neophodan sadržajniji prilaz problemima planiranja, pripremanja i izvođenja taktičke obuke;

– obuku izvoditi za sve vreme trajanja vojnog roka, bez obzira na to što je intenzitet u pojedinim fazama i periodima različit.

III METODIKA TAKTIČKE OBUKE

1. POJAM I ZNAČAJ METODIKE TAKTIČKE OBUKE

Svaka planska delatnost zahteva primenu određenih načina, principa i puteva, odnosno metoda za njeno što bolje i potpunije izvršenje.

Metodika taktičke obuke je najracionalniji, najekonomičniji i najobjektivniji način izvođenja taktičke obuke vojnika i jedinica u što približnijim ratnim uslovima i u skladu sa postavkama i zahtevima naše vojne doktrine i koncepcije ONO. Ona obuhvata zadatke, stupnjeve i faktore obuke, sadržaje i probleme taktičke obuke, principe, načela, organizaciju, metode obuke i kriterije za verifikaciju obučenosti vojnika i jedinica.

Didaktičku suštinu metodike taktičke obuke opredelju-ju sledeći faktori:

- vaspitno-obrazovni ciljevi i zadaci borbene obuke i vaspitanja u JNA,
- ciljevi i zadaci taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije,
- sadržaji i struktura programa taktičke obuke,
- strukture i specifičnosti jedinica koje se obučavaju,
- načela i principi upotrebe taktičkih jedinica pešadije u borbi,
- načela i principi dejstva eventualnog agresora,
- organizacioni oblici izvođenja taktičke obuke,
- opšti i posebni uslovi u kojima se realizuju sadržaji taktičke obuke (vreme, mesto, objekti, nastavna sredstva itd.).

Proces daljeg osavremenjavanja taktičke obuke, novi sistem obuke i popune, novi sadržaji programa taktičke obuke, koncepcijsko-doktrinarni zahtevi u borbenoj obuci i vaspitanju uslovili su potrebu izrade metodike taktičke obuke.

Metodika taktičke obuke upućuje na određena rešenja i ima za cilj da pomogne starešinama – neposrednim izvođačima obuke u ostvarivanju još većih rezultata u obučavanju i borbenom osposobljavanju vojnika i jedinica. Ona stvara osnovne preduslove i treba da omogući da se neprekidno razvijaju, usavršavaju i osavremenjavaju forme, oblici, putevi i načini izvođenja taktičke obuke vojnika i jedinica.

2. OPŠTI I POSEBNI ZADACI METODIKE TAKTIČKE OBUKE

Opšti zadaci metodike taktičke obuke utvrđuju optimalne uslove za taktičko i borbeno osposobljavanje vojnika i taktičkih jedinica pešadije za izvođenje borbenih dejstava i iznalaze najracionalnije i najobjektivnije oblike, forme i metode sticanja znanja, veština i navika.

Posebni zadaci metodike taktičke obuke treba da omoguće istraživanje, izučavanje i dalji razvoj što povoljnijih uslova za izvođenje obuke i sticanje znanja, veština i navika iz taktičke obuke na dijalektičko-naučnim osnovama. Ti zadaci, pored ostalog, treba da omoguće rešavanje osnovnih problema u taktičkoj obuci;

- prikupljanje, sistematizovanje i izlaganje svih do sada stečenih saznanja, teoretskih i praktičnih,
- stvaranje solidnih osnova za osposobljavanje neposrednih izvođača obuke za njihovu stvaralačku primenu u praksi,
- uspostavljanje polaznih osnova za samostalno zasnivanje daljih saznanja u teoriji i praksi metodike taktičke obuke i istraživanja iz oblasti upotrebe i dejstva taktičkih jedinica u borbi,
- mogućnost za najcelishodniju primenu, razvoj i dalje usavršavanje nastavnih sredstava, objekata, vežbališta i poligona,
- izbor odgovarajućih i najefikasnijih formi i metoda za vrednovanje sposobnosti i postignutih rezultata pojedinaca i jedinica.

IV PRIMENA NASTAVNIH PRINCIPA U TAKTIČKOJ OBUCI

Osnove vojne andragogije ukazuju na više različitih nastavnih principa od kojih se mora polaziti u izvođenju borbene obuke i vaspitanja. Taktička obuka vojnika i jedinica, kao deo borbene obuke i vaspitanja, može postići odgovarajuće rezultate samo ako se odvija u skladu sa naučno proverenim i usvojenim principima obučavanja. Funkcija nastavnih principa u taktičkoj obuci uslovljena je ciljem i zadacima obuke i zahtevima koji proističu iz stavova koncepcije ONO i naše vojne doktrine. Za taktičku obuku vojnika i jedinica pešadije od posebnog je značaja primena sledećih nastavnih principa:

- princip vaspitnosti,
- princip stvaralačke aktivnosti,
- princip očiglednosti,
- princip sistematičnosti i postupnosti,
- princip trajnosti znanja, veština i navike i
- princip prilagođavanja obuke borbenim uslovima.

1. PRINCIP VASPITNOSTI

Vojnostručna obuka, kao i celokupan obrazovni rad u JNA, istovremeno predstavlja i proces vaspitanja kome se neprestano pridaje sve veći značaj. Taktičko obučavanje i vaspitanje su jedinstven proces, međusobno uslovljen. Vaspitanje mora biti zasnovano na znanjima iz oblasti taktike i uverenjima koja iz tih znanja proizilaze; na pravilnim shvatanjima i formiranju određenih veština i navika i odnosa prema taktičkoj obuci; na ubeđenjima pojedinaca i kolektiva da se moraju aktivno odnositi i stvaralački učestvovati u procesu taktičke obuke.

Primenom principa vaspitnosti u taktičkoj obuci razvija se borbeni moral, ubeđenost u pobedu, radne navike, upornost, stvaralački odnos prema obuci, snalažljivost, aktivnost itd. Vaspitanje pojedinaca i kolektiva u procesu taktičke obuke treba, pre svega, da obezbedi svesno i aktivno sudelovanje u tom procesu i shvatanje da jedino kvalitetnom taktičkom obukom u miru možemo smanjiti naše gubitke u ratu i izvojevati pobedu.

Postizanje vaspitnosti u taktičkoj obuci obezbeđuje se idejnom usmerenošću nastavnih sadržaja, čvrstom organizacijom, planskim pripremama i savremenim metodama izvođenja taktičke obuke. Ukoliko je potpunije i pravilnije organizovan ceo nastavni proces i ukoliko su primenjene naučne metode izvođenja, utoliko će i vojnici potpunije ovladati određenim znanjima, steći određene veštine, a time postići i krajnji cilj obuke.

Program obuke, naređenja, direktive, a posebno zahtevi koncepcije ONO nalažu da se skoro sve teme iz programa taktičke obuke vojnika izvode na zemljištu i u uslovima što približnijim ratnim. Time se stvaraju i najpovoljniji uslovi za izgradnju neophodne moralno-borbene osobine, razvija smelost, odlučnost, upornost i inicijativa. Taktičke vežbe su najsloženija forma izvođenja taktičke obuke, pa zato one i imaju odlučujuću ulogu u izgrađivanju visokih moralnih i borbenih osobina, jer se na njima može stvoriti situacija koja je najpribližnija ratnoj.

Za svaku temu, vežbu, odnosno nastavni čas iz taktičke obuke neophodno je da se, pored obrazovnog cilja, odredi i razradi i vaspitni cilj. Ostvarivanje vaspitnog cilja u prvom redu postiže se stavljanjem vojnika u takve uslove u kojima on može da pokaže određene kvalitete, da shvati neophodnost onoga što uči i da sam dođe do ubeđenja o potrebi obučavanja i na kraju i sam aktivno učestvuje u tom procesu.

Tako, na primer, obukom na vežbalištu za blisku protivoklopnu borbu, pored znanja i sticanja veštine u postupcima u borbi sa tenkovima, vojnici treba da shvate da tenk

i ostala oklopna sredstva imaju svoje slabe strane, da nisu neranjivi i da primenom odgovarajućih postupaka može uspešno da ih uništava i svaki pojedinac formacijskim i priručnim sredstvima, ali samo ako je dobro obučen, hrabar, snalažljiv.

U ostvarivanju jedinstva i povezanosti vojnostručne obučenosti i vaspitanja poseban značaj ima korišćenje primera iz NOR-a. Snažno deluju i primeri uzeti iz borbene prošlosti jedinice u kojoj vojnici služe vojni rok.

2. PRINCIP STVARALAČKE AKTIVNOSTI

Eventualni budući rat, s obzirom na svoje karakteristike, upotrebu najsavremenijih ratnih sredstava i način vođenja, zahtevaće visoko razvijene političke, moralne, vojnostručne i druge kvalitete čoveka. Pored odanosti, hrabrosti i disciplinovanosti, odlučujući značaj u borbi dobivaju: aktivnost, inicijativa, samostalnost, odlučnost i snalažljivost, kao i neprekidna težnja i nastojanje svakog vojnika da se, bez obzira na sve tegobe i žrtve, neprijatelj pobedi.

Borbena dejstva, koja će karakterisati velika dinamika, pokretljivost, vatrena moć, rastresitost jedinica, brzina dejstva, noćna dejstva, velika uloga manjih grupa i pojedinaca, zahteva stvaralačku aktivnost svih vojnika i starešina. Sva znanja, stečene veštine i navike u mirnodopskoj obuci nikada neće biti samo po sebi dovoljne za rešavanje konkretnih zadataka u borbi. Stoga mehaničko učenje taktičkih odredaba i njihovo svođenje u šablone i klišea, bez usvajanja suštine i fizionomije borbenih dejstava, u celini neće imati za posledicu stvaralačku primenu naučenog.

Znanja, navike i veštine vojnika najbolje i potpunije se formiraju ako se u procesu njihovog sticanja što više angažuju celokupne snage čoveka. Zato je vrlo teško sticanje znanja, veština i navika ako se u procesu obučavanja ne angažuje i onaj o kome se radi, njegova pažnja, interes i misao. Ovakva aktivnost je odlučujuća i u razvoju svih psihičkih procesa, jer podstiče interes i pažnju, pomaže sagledavanju veza i odnosa između stvari, pojava. Zbog toga se bez vlastitih nastojanja vojnika ne mogu razviti ni njegova psihička

svojstva, jer je formiranje njegovih osobina uslovljeno i njegovim ličnim težnjama, zalaganjem itd.

Razvijanjem aktivnosti pružaju se mogućnosti i za ostvarivanje vaspitnog uticaja na vojnike i kolektiv. Aktivnošću se jačaju i moralni kvaliteti vojnika, proširuju njihova znanja, izgrađuju veštine i navike, oštri um i jača volja, što pozitivno utiče na njihovu ličnost. Zato razvijanje aktivnosti predstavlja jedan od osnovnih zahteva koje treba ostvariti u procesu pripreme i izvođenja taktičke obuke.

Problem aktiviranja vojnika u taktičkoj obuci zavisi od više subjektivnih činilaca. Puna aktivnost može se postići putem uzajamne saradnje, pomoći i stalnog angažovanja ne samo starešina već i svih vojnika. Aktiviranje pojedinaca ili manjih grupa mora da se uklapa u opšte nastojanje da se na aktivnost podstakne cela jedinica. Pored toga, veoma je značajno obezbediti potpunu motivisanost vojnika za izučavanje određenih sadržaja, odnosno za uvežbavanja određenih radnji i postupaka. Problem motivacije vojnika treba da se rešava putem celokupne obuke, počev od određivanja ciljeva, postavljanja sadržaja, pa do primene odgovarajućih organizacionih i metodskih postupaka i rešenja.

Aktivnost u taktičkoj obuci ogleda se u svesnom odnosu prema nastavnom radu i osmišljenom ovladavanju potrebnim znanjima, veštinama i navikama. Zato je potrebno da se nastavno gradivo ne prima samo mehanički, već da se sagledava suština i potreba za tim, da se uočavaju odnosi i veze među pojavama i da svaki vojnik shvati zašto se određena taktička radnja ili postupak moraju baš tako izvršavati, zašto se, na primer, mora raditi zaklon za stojeći stav kada je lakše izraditi zaklon za ležeći stav; zašto se pri izvršenju juriša mora kretati trčećim korakom itd. Radi toga je veoma značajno da se u procesu obuke ne iznose samo činjenice i pokazuje kako treba izvršiti određenu radnju, već da se uvek objasni zašto je potrebno da se dotična radnja ili postupak izvede baš tako da se postigne takva norma, brzina i sl.

Aktivnost u taktičkoj obuci postiže se, pored ostalog, i postavljanjem takvih zadataka koje vojnici samostalno treba da rešavaju i da pri tome lično budu motivisani da postignu što bolje rezultate, kao na primer: da najtačnije odrede da-

ljine do orijentira, da na bojištu uoče i najtačnije pokažu mesta uočenih ciljeva, da najbrže i najpravilnije izrade zaklone za dejstvo itd.

Odlučujući činilac za razvijanje stvaralačke aktivnosti vojnika je starešina. Stvaralačko delovanje starešina pretpostavlja njegovu aktivnost, pravilan odnos prema obuci i vaspitanju, pravilne odnose prema potčinjenima i stvaranje takve atmosfere u kolektivu u kojoj će vojnici moći otvoreno da iznose svoja mišljenja, da se slobodno ponašaju, da postavljaju pitanja bez ustručavanja i traže objašnjenja i razloge postupanja u određenim situacijama itd.

U primeni stvaralačke aktivnosti u taktičkoj obuci treba polaziti od toga da su vojnik i starešina osnovni faktor rata i pobede u ratu. Vođenje oružane borbe u duhu koncepcije ONO zahteva stvaralačke ličnosti, visoki stepen samostalnosti i inicijative, odlučnost, razvijen kritički smisao, sposobnost stvaralačke aktivnosti i svesne odgovornosti. Realizovanje ovog principa pretpostavlja takvo organizovanje i metodiku izvođenja taktičke obuke u kojoj će vojnici i starešina biti aktivni činioci, nastavno gradivo usvajati sa razumevanjem uz maksimalno angažovanje snaga i sposobnosti svih učesnika u procesu obučavanja.

3. PRINCIP OČIGLEDNOSTI

Znanja o ratu, shvatanja njegovih zakonitosti i sagledavanje fizionomije borbenih dejstava, fizičko, psihičko i borbeno osposobljavanje itd. ostvaruje se preko raznovrsnih izvora saznanja i načina obučavanja: govorom, pisanom rečju, posmatranjem, posrednom vizuelnošću, učešćem u određenim delatnostima, uvežbavanjem određenih radnji i postupaka itd. Svaka adekvatno primenjena metoda obuke ima svoje mesto i udeo, ali za taktičku obuku poseban značaj ima očiglednost, aktivan praktičan rad i vežbanje vojnika i jedinica na objektima, zemljištu i u uslovima koji su najpribližniji onima kakvih će biti pri izvršavanju borbenih zadataka.

Suština očiglednosti u nastavi ogleda se u stvaranju realnih predstava (onih živih opažanja, kako ih je nazvao Lenjin) koje su polazna tačka svake spoznaje. Čovek upoznaje

okolni svet i određene pojave svim čulima. Međutim, prijemna sposobnost pojedinih čula je različita. Suština principa očiglednosti ogleda se u dva osnovna zahteva: (1) da se u procesu obuke i vaspitanja upotrebljavaju raznovrsna nastavna sredstva i koriste objekti, vežbališta i poligoni, (2) da vojnici, gde god je to moguće, što više praktično rade kako bi se aktivirala sva njihova čula radi lakšeg, efikasnijeg i trajnijeg usvajanja znanja, veština i navika.

Očiglednost i praktičan rad sa sredstvima, naoružanjem i opremom na zemljištu, vežbalištima i poligonima doprinosi razvijanju psihičkih sposobnosti (posmatranje, stvaranje predstava, razvijanje mišljenja i mašte), održava neprekidno pažnju vojnika i vidno doprinosi boljem pamćenju, usvajanju novih znanja i veština. Pri tome je osnovni zadatak u realizaciji svakog sadržaja taktičkog obučavanja sticanje novih znanja i veština do kojih se dolazi na osnovu očiglednosti i praktičnog rada sa sredstvima i na zemljištu.

Učenje uz primenu očiglednosti i praktičnog rada daje najpouzdanije rezultate u pogledu trajnosti i solidnosti znanja, veština i navika i razvijanja psihofizičkih sposobnosti, samoinicijativnosti, stvaralaštva i samostalnosti vojnika i starešina u obuci. Zato vojnik najpotpunije i najbrže uči i stiče veštine u primeni taktičkih radnji i postupaka, neposrednim uvežbavanjem i radom sa odgovarajućom opremom i naoružanjem, na odgovarajućem zemljištu i u uslovima u kojima će takvu radnju i postupak izvršavati u ratu.

Primena principa očiglednosti i praktičnog rada daje najšire mogućnosti da se realizacijom određenih sadržaja taktičke obuke stvaraju široke mogućnosti za brže usvajanje određenih radnji i postupaka, kao i mogućnosti za aktivno i stvaralačko delovanje u procesu taktičkog obučavanja. To, međutim, zahteva veći stepen realizma i što potpunije prilagođavanje borbenim uslovima kako bi se stvorili uslovi slični ratnim u kojima dolazi i do najadekvatnije primene naoružanja, tehnike i odgovarajućih taktičkih postupaka.

4. PRINCIP SISTEMATIČNOSTI I POSTUPNOSTI

Suština principa sistematičnosti i postupnosti je u zahtevu da se u taktičkoj obuci stiču znanja, veštine i navike u određenom sistemu obučavanja, logičnom redosledu i dijalektičkom jedinstvu sadržaja obuke i da se u obuci ide po-

stepeno i postupno, pridržavajući se pravila: od jednostavnog ka složenijem, od bližeg ka daljem, od lakšeg ka težem i od poznatog ka nepoznatom.

Za taktičku obuku, zbog složenosti i objektivnih teškoća koje proističu iz zahteva da se u opštoj obuci vojnici što pre osposobe za borbena dejstva u slučaju iznenadih potreba, ovaj princip ima poseban značaj. Zato pri koncipiranju sadržaja predmeta taktičke obuke treba da se vodi računa o mogućnosti primene ovog principa, čime se kasnije u realizaciji olakšava njegova primena. Taktičkoj obuci treba da prethode i brojni sadržaji iz drugih predmeta, a posebno iz naoružanja sa nastavom gađanja, inžinjerijske obuke i obuke PNHBO. Zbog toga je neophodno da se još u procesu planiranja najpre sagleda mesto svake vežbe u okviru predmeta, zatim i šire u okviru ostalih predmeta nastavnog plana i programa borbene obuke i vaspitanja i utvrdi da li su pređeni svi sadržaji koji treba da prethode dotičnoj vežbi. Tako, na primer, ne mogu se vojnici uvežbavati po temi »Postupci vojnika u odbrani«, ako prethodno iz taktičke obuke nije izvedena tema »Osmatranje«, iz obuke iz inžinjerije tema »Izrada zaklona«, a iz naoružanja sa nastavom gađanja tema »Gađanje pokretnih ciljeva«, »Ciljeva iza maske« itd. Takođe se ne mogu izvesti taktičke vežbe sa bojnim gađanjem streljačkim vodom u napadu, ako prethodno nije izvedeno jedinačno bojno gađanje, bojno gađanje odeljenjem i taktička vežba »vod u napadu«.

Princip postupnosti ističe zahtev da se znanja, veštine i navike iz taktičke obuke stiču postupno, odnosno da se sva nova znanja temelje na ranije stečenim znanjima bilo iz okvira predmeta taktičke obuke ili bilo kog drugog predmeta borbene obuke i vaspitanja.

5. PRINCIP TRAJNOSTI ZNANJA, VEŠTINA I NAVIKA

Osnovni cilj taktičke obuke jeste da vojnici steknu znanja, veštine i navike i da se osposobe da mogu samostalno i inicijativno primenjivati ono što su naučili u toku procesa taktičkog obučavanja. Veštine i navike su rezultat dugotrajnog vežbanja i čestog ponavljanja neke radnje i postupka.

Suština primene ovog principa u taktičkoj obuci je u zahtevu za takvim procesom obuke i vaspitanja vojnika i jedinica koji će obezbediti trajno zadržavanje usvojenih znanja, veština i navika stečenih u procesu taktičkog obučavanja. Zaboravljanje je prirodan proces, pa je shvatljivo i normalno da se određena znanja i veštine, ukoliko se češće ne ponavljaju, postepeno zaboravljaju. Još i stari Latini su usvojili izreku »Ponavljanje je majka učenja«, a Lenjin je češće ponavljao »Učiti, učiti i samo učiti«.

Osnovne postupke i taktičke radnje u različitim uslovima vojnik nauči još u početku nastavnog procesa, u fazi opšte obuke i zna da pravilno izradi zaklon, da se kreće na bojištu u skladu sa osobenostima zemljišta i dejstvom protivnika, da brzo uočava ciljeve i pravovremeno obaveštava starešinu, da odbija juriš neprijatelja, da savlađuje prepreke itd. Te iste radnje i postupke vojnik na sličan način treba da izvršava i u odeljenskoj, vodnoj, četnoj i bataljonskoj obuci. Prema tome, proces izvođenja taktičke obuke obezbeđuje uslove da vojnik jednom naučene radnje ponavlja, usavršava i povezuje sa novim elementima u narednim fazama obučavanja. Ako starešine u narednim fazama obučavanja insistiraju da se te radnje i postupci uvek pravilno izvode i uklapaju sa novim sadržajima, takve radnje će preći u trajne navike vojnika. Ne sme se u praksi obuke i vaspitanja dozvoliti da se olako prelazi preko nepravilnosti prilikom izvođenja određenih radnji ili odustajanja od njihovih kompletnosti pod izgovorom da to vojnici znaju od ranije. Iako su vojnici naučili u obuci pojedinca kako se rade zakloni za dejstvo, treba insistirati da se i u obuci odeljenja, voda i većih jedinica uvek potpuno završavaju svi radovi na uređenju i maskiranju položaja itd.

Isto tako, pre prelaska na obradu svake nove taktičke radnje starešina je obavezan da ponovi i poveže ono što su vojnici i ranije naučili u vezi sa novim radnjama. Od posebnog je značaja da starešine – neposredni izvođači obuke, ne samo shvate već i da se obavezno pridržavaju poznatih načela i metoda u toku obuke.

Prema tome, da bi se obezbedila trajnost stečenih znanja, veština i navika, neophodno je da se obuka izvodi za sve vreme trajanja vojnog roka, bez obzira što je intenzitet obuke u pojedinim fazama različit.

6. PRINCIP PRILAGOĐAVANJA OBUKE USLOVIMA BORBENIH DEJSTAVA

Mirnodopska obuka i ratna stvarnost nisu ni približno jednake. Osnovni smisao i cilj celokupne taktičke obuke u mirnodopskim uslovima jeste mogućnost primene stečenih znanja, veština i sposobnosti u borbenim dejstvima u eventualnoj budućoj ratnoj praksi. Bez obzira koliko se nastojalo da se taktička obuka što više približi uslovima borbenih dejstava, ipak se kvalitativno razlikuje od uslova njene primene u borbenim uslovima.

S obzirom na to što je približavanje mirnodopske taktičke obuke realnosti borbenih uslova jedno od najvažnijih pitanja njene metodike, to je ono i veoma značajno za potpunu obučenost i borbenu sposobnost jedinica. Osnovno merilo za ocenu kvaliteta i savremenosti taktičke obuke treba da bude realnost i mogućnost primene naučenog u miru na ratne uslove.

Kompleksnost cilja taktičke obuke i raznovrsnost sadržaja obučavanja zahtevaju u toku obuke i različite metode ili srodne grupe metoda. Međutim, pri proceni njihove didaktičke vrednosti mora se polaziti od ratne prakse kao specifične delatnosti i fenomena. Zbog toga i težište obučavanja treba da bude na uvežbavanju vojnika i jedinica u praktičnim borbenim radnjama i postupcima sa oružjem na zemljištu ili poligonima koji približno odgovaraju ratnim uslovima.

Prilagođavanje taktičke obuke borbenim uslovima mora da bude neprekidno prisutno u toku celokupnog procesa taktičkog obučavanja, a posebno u toku izvođenja taktičkih vežbi sa bojevim gađanjem. Planskim i svesno usmeravanim i sistematskim teorijskim i praktičnim delovanjem na učesnike obuke, njihovim svesnim i aktivnim angažovanjem u tom procesu su putokaz za izbor i primenu nastavnih metoda, adekvatnih cilju i sadržaju taktičke obuke, što se, pored ostalog, postiže:

– starešine – izvođači obuke i vojnici moraju najpre steći što realnije predstave o fizionomiji borbenih dejstava u eventualnom budućem ratu. Sagledavanje budućih borbenih dejstava predstavlja, u prvom redu, usvajanje i primenu koncepcije ONO i naše vojne doktrine, odnosno stvaranje predstave o borbenim dejstvima koja bismo vodili. Pri tome je posebno značajno da se u sklopu toga sagledaju uloga i značaj taktičkih jedinica i načini delovanja vojnika i starešina u takvim uslovima;

– pored dobre obučenosti i uvežbanosti pojedinaca i jedinica u izvršavanju svih taktičkih radnji i postupaka, potrebno je poznavati i eventualnog neprijatelja i njegove taktičke postupke, a posebno postupke pešadijskih i oklopno-mehanizovanih jedinica sa kojima će se vojnici i jedinice pešadije sukobljavati na bojištu;

– borbena dejstva, odnosno izvršavanje raznih zadataka u napadu, odbrani ili kom drugom vidu je delatnost koja se izvodi praktično, na različitom zemljištu, pa zbog toga i sva taktička uvežbavanja i vežbe treba organizovati i izvoditi u takvim uslovima;

– taktička obuka u miru treba da bude integrisana i povezana sa obukom ostalih rodova i drugim strukturama ONO. Ono naročito treba da dođe do izražaja na taktičkim i združenim taktičkim vežbama. Ova potreba proizilazi iz činjenica da pešadijske jedinice neće, sem izuzetaka, same izvršavati borbene zadatke, već će biti podržane od pojedinih rodovskih jedinica, a sa nekim će usko sadejstvovati u izvršavanju konkretnih zadataka;

– na svim taktičkim uvežbavanjima, a posebno na taktičkim i združenim taktičkim vežbama treba stvarati odgovarajuće ratne uslove upotrebom zvučnih efekata i imitacijom dejstva naoružanja neprijatelja kako bi se stvorila što potpunija slika i izgled budućeg bojišta. Upotrebom topovskih udara, eksploziva, manevarske municije, signalnih metaka i drugih sredstava imitacije to se može planski pripremiti i izvesti;

– prikazivanje dokumentarnih ratnih, a delimično i umetničkih filmova, sa ratnom tematikom je jedan od načina za upoznavanje vojnika i starešina sa ratnim ambijentom, za sticanje korisnih znanja o ratu i za posredno sagledavanje materijalnih i spiholoških posledica o stvarnom ratu. Isto tako, mogu se koristiti i određeni nastavni filmovi koji prikazuju borbene radnje i efekte dejstva naoružanja i jedinica (npr. nastavni film »Dejstvo peš. bataljona u uslovima upotrebe NHB oružja«).

V PRIMENA NASTAVNIH METODA U TAKTIČKOJ OBUCI

Nastavno-obrazovni i vaspitni rad pretpostavlja poseban oblik društvene aktivnosti, a metode koje se koriste u tom radu nazivaju se nastavnim metodama. Pod pojmom metode nastave podrazumevaju se takvi načini nastavnog rada do kojih se došlo naučnim putem uz primenu i proveru u praksi. Ne postoji ni jedna opšta, univerzalna metoda koja bi bila u stanju da zadovolji različite zahteve i potrebe raznovrsnih predmeta obuke i vaspitanja, pa i pojedinih sadržaja u okviru jednog predmeta. Prema tome, dobro poznavanje metoda, pravilan izbor i konstruktivna primena nastavnih metoda je osnovni uslov za dobar, efikasan, ekonomičan i produktivan nastavni rad. Njihov izbor i primena zavise od cilja, sadržine nastavne građe, stepena opšteg obrazovanja, radnog iskustva, psihofizičkih mogućnosti vojnika i starešina, vremenskih mogućnosti i sposobnosti nastavnika – starešine da ih primeni.

Metode taktičkog obučavanja ne mogu se odvojiti, ni po značaju ni po nameni, od opštih nastavnih metoda, što znači da su naučna i iskustvena saznanja, sintetizovana u sistem najracionalnijeg i najekonomičnijeg postupanja, ista i za metode u području taktičkog obučavanja. Imajući u vidu specifičnosti cilja i zadatka taktičke obuke, pri izboru nastavnih metoda treba polaziti od proverene i davno usvojene izreke: »Što čujem – zaboravim (reči)«, »Što vidim – pamtim (slike)« i »Što uradim – znam (praktičan rad)«. Ovu staru kinesku izreku potvrdila su i dokazala savremena ispitivanja:

– da znanja koja se primaju čulom sluha zadržavaju od datog obima (gradiva) 20%,
– da znanja koja se primaju čulom vida zadržavaju od datog obima 30–50%,
– da se znanja koja se primaju čulima sluha i vida održavaju 50–70% i
– da znanja koja se primaju i usvajaju čulom sluha, vida i praktičnim radom obezbeđuju pamćenje i usvajanje 90%.

Imajući sve to u vidu, u taktičkoj obuci najčešće dolazi do primene sledećih nastavnih metoda:
– metoda vežbanja i
– metoda pokazivanja – demonstracije.

Za neke sadržaje mogu se primenjivati u kombinaciji i ostale metode: metoda usmenog izlaganja (predavanje, pripovedanje, objašnjenje, opisivanje i dokazivanje), metoda razgovora i metoda diskusije.

1. METODA VEŽBANJA

Vežbanje je osnovna metoda za sticanje novih znanja, veština i navika iz taktičke obuke. Postoje različiti oblici vežbanja koji se primenjuju u nastavnoj praksi:
– praktično vežbanje,
– vežbanje u mišljenju,
– vežbanje u usmenom izražavanju,
– vežbanje u pismenom i grafičkom izražavanju i
– vežbanje na reljefu.

U taktičkoj obuci vojnika i jedinica pešadije uglavnom se koristi oblik praktičnog vežbanja, a ostali oblici ove metode nalaze svoju primenu u vojnim školama.

a) Praktično vežbanje

Jedan od osnovnih ciljeva taktičke obuke je priprema i obuka vojnika i jedinica za rat. Takav cilj se najpotpunije može ostvariti onim metodama i oblicima obuke gde najviše dolazi do izražaja praktična delatnost, akcija i dinamično delovanje vojnika i tehnike, gde se ostvaruje potpuna sinteza teorije i prakse u kojima se vojnik angažuje kao celovita lič-

nost sa svim svojim umnim i fizičkim snagama, bilo kao pojedinac, bilo kao integralni deo grupe ili kolektiva. Vojnik ne može steći određena znanja i veštine iz taktičke obuke samo posmatranjem izvođenja pokreta i određenih postupaka, već je nužno da sve te radnje i sam praktično radi, ponavlja i uvežbava.

U primeni metode praktičnog vežbanja polazi se od zahteva kojim treba ostvariti krajnji cilj vežbanja. Bez obzira na specifičnosti pojedinih sadržaja taktičke obuke u praksi obuke treba polaziti od sledećih načela:

– zadatak praktičnog vežbanja je da vojnici steknu određena znanja i da se osposobe da mogu uspešno primenjivati ta znanja. Za ostvarenje toga potrebno je da vojnicima budu jasni ciljevi, zadaci i postupci koji se primenjuju u ostvarivanju krajnjeg cilja. Motivacija je preduslov interesovanja značaja neke radnje za izvršenje zadatka koji proizilazi iz shvatanja potrebe;

– suština sticanja veština i navika je u praktičnom vežbanju nečega što je prethodno bilo dobro shvaćeno i naučeno u svim pojedinostima;

– u praktičnom uvežbavanju svake radnje u početku je najvažnije pravilno izvođenje, a zatim i postizanje određene brzine. Prevremeno insistiranje na brzini rada i postizanju određenih normi može negativno da utiče na celokupne rezultate vežbanja;

– vežbanja treba da budu kratka, ali česta, jer duga praktična vežbanja zamaraju i zato negativno utiču na vojnike (gubljenje interesa, povećanje grešaka). S druge strane, treba imati u vidu da veliki razmaci dovode do zaboravljanja ranije naučenog. Dužina procesa praktičnog vežbanja zavisi u prvom redu od etape na kojoj se nalazi vežbanje, od sadržaja onoga što se uvežbava, zamora i mogućnosti vojnika da nauče ono što se uvežbava;

– vežbanje je stvaralački rad usmeren ka određenom cilju i zato mehaničko ponavljanje neke radnje i postupaka nije pravo vežbanje. Izbegavanje dugotrajnog, zamornog i mehaničkog vežbanja moguće je u dobroj meri smanjiti menjanjem uslova vežbanja, povećanjem intenziteta vežbanja, a skraćenjem vremena trajanja;

– na rezultate vežbanja negativno utiču situacije kada se vežbanje prekida, a da finalni rezultat nije postignut;

– u toku praktičnog vežbanja treba se obavezno pridržavati principa postupnosti i uvežbavati najpre lakše i jednostavnije radnje i postupka.

Proces vežbanja uglavnom ima tri faze: uvodnu fazu, glavnu fazu i fazu uvežbavanja. Prva, odnosno uvodna faza, počinje isticanjem cilja i zadatka vežbanja i pokazivanjem i objašnjavanjem određene radnje ili postupka od starešine – neposrednog izvođača obuke. U ovoj fazi je od velikog značaja pravilnost, spretnost i brzina kojom starešina pokazuje radnju. To treba da bude idealno izvedena radnja i uzor kome treba težiti kao krajnjem cilju obučavanja vojnika. Praktičnu radnju, načelno, treba da pokaže komandir voda, a u izuzetnim slučajevima i dobro pripremljen komandir odeljenja. Starešina treba najpre da pokaže radnju u celini i tempu kakav je predviđen za nju. Posle toga starešina pokazuje radnju sa usporenim tempom i po delovima objašnjavajući pri tome svaki pokret i postupak pojedinačno i radnju kao celinu. Na kraju starešina može, prema potrebi, još nekoliko puta da prikaže radnju u celini, a zatim da nekoliko vojnika ponove ono što je on pokazao.

U drugoj fazi vojnici najpre uvežbavaju pokazanu radnju, po delovima – razdelima, a zatim i radnju u celini težeći pri tome da se radnja izvršava pravilno ne vodeći računa o brzini. Pošto se uvežba svaki pokret posebno, radnja se u celosti objedinjava u skladnu celinu. Starešina u ovoj fazi ukazuje na greške, prema potrebi ponovno pokazuje pojedine razdele ili radnju u celini i zahteva da se ponove nepravilno izvedene radnje.

U trećoj fazi vojnici uvežbavaju, pored pravilnosti, i brzinu težeći pri tome da se radnja izvede pravilno i u predviđenom vremenu. Starešina u ovoj fazi vodi računa o tome da se na račun brzine ne bi pojedini delovi radnje izvodili nepravilno i zahteva pri tome da bude izvedena, pre svega, pravilno, a zatim i brzo.

Kada u procesu vežbanja vojnici ili jedinica kao celina izvode radnju pravilno i u granicama normiranih brzina, dalje vežbanje se može prekinuti bez obzira na to da li je pla-

nom bilo predviđeno da se za dotičnu radnju utroši više vremena.

Usvajanje neke radnje kod pojedinih vojnika je različito zbog individualnih razlika. Praksa je utvrdila da jedni brže napreduju u početku vežbanja, dok kasnije stagniraju; drugi, pak, suprotno prvima – u početku zaostaju, ali kasnije brže napreduju i prestižu prve; treći koji ravnomerno po etapama vežbanja usvajaju deo po deo pokreta i radnji koje se uvežbavaju. Starešine – neposredni izvođači obuke moraju da imaju ovu činjenicu na umu i da na osnovu poznavanja mogućnosti i sposobnosti vojnika, u procesu vežbanja i njegovim etapama, pomažu jednima i drugima.

Program taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije obuhvata obuku vojnika – pojedinca, obuku grupa – posluga i obuku jedinica – odeljenja, voda, čete i bataljona. Analogno ovakvim sadržajima programa obuke u praksi se primenjuju sledeći oblici praktičnog vežbanja: individualna ili pojedinačna vežbanja, grupna vežbanja i vežbanja jedinica.

b)Individualna ili pojedinačna vežbanja

Individualna ili pojedinačna vežbanja su vežbanja u kojima se svaki vojnik kao pojedinac uvežbava u izvršavanju određenih taktičkih radnji pod kontrolom starešina i po njegovim komandama. Ovaj oblik praktičnog vežbanja primenjuje se pri obučavanju vojnika u fazi opšte obuke kada se vojnici kao pojedinci obučavaju u radnjama i postupcima u napadu, odbrani, ulozi kurira, osmatrača itd., a u ostalim fazama u onim radnjama i postupcima koje vojnici kao pojedinci izvršavaju u sklopu grupe (posluge), odeljenja i više jedinice.

Primena ovog oblika vežbanja omogućuje da se istovremeno obučavaju svi vojnici odeljenja ili voda u istim radnjama i postupcima, a da se pri tome ne narušava individualnost svakog vojnika ponaosob. Komandir voda uz pomoć komandira odeljenja prati rad, ukazuje i ispravlja greške, izdaje potrebne komande i prema potrebi ponovno lično pokazuje radnje i postupke koje vojnici nisu dovoljno shvatili. Kod složenijih radnji uvežbavanje se izvodi po razdelima,

uvežbavanjem svakog pokreta posebno, a kasnije njihovim objedinjavanjem u skladnu i jedinstvenu radnju. Tako, na primer, u obuci vojnika u radnjama i postupcima pri pokretu sa jurišnog položaja komandir voda (komandir odeljenja) ispred celog voda – odeljenja, pošto pokaže i objasni postupak pojedinca i pri tome ukaže na sve elemente (dopuna oružja, podešavanje opreme i dr.), raspoređuje vojnike na vežbalištu za osnovnu taktičku obuku na j/p, izdaje određene komande i vojnici ponavljaju ono što je komandir pokazao. Pri tome komandir najpre uvežbava vojnike u dopunjavanju oružja, zatim u podešavanju opreme i dr. Pošto svaku radnju ponovi više puta, objedinjuje sve postupke i vojnici radnju izvršavaju u celosti. Posle toga se radnja kao celina ponavlja uz zahtev za postizanjem potrebne brzine.

c) Grupna vežbanja

Grupna vežbanja su složeniji oblik vežbanja u kojima se svaki pojedinac uvežbava u posebnim postupcima koji čine celinu taktičkog postupka grupe. Tako, na primer, pri obuci grupe vojnika u postupcima prilikom čišćenja rovova i saobraćajnica vođa grupe se uvežbava u osmatranju i otkrivanju zaostalih vojnika, prepreka i miniranih delova rovova i saobraćajnica i postupcima pri njihovom otkrivanju; sledeći vojnik iz grupe u postupcima za iznenadno otvaranje vatre i zaštitu grupe; treći vojnik iz grupe u bacanju bombe u sledeći prelom rova itd.

Grupna vežbanja primenjuju se za obučavanje vojnika u onim sadržajima taktičke obuke gde je programiran rad grupa: grupa vojnika u pravljenju prolaza u preprekama, grupa bombaša u napadu na vatrenu tačku, grupa vojnika u čišćenju rovova i saobraćajnica, grupa vojnika u izviđanju itd, kao i obuka posluga mitraljeza, minobacača i dr.

Postupak starešina pri grupnom vežbanju je sličan, kao kod individualnog vežbanja, s tom razlikom što pre vežbanja treba da pokaže i objasni postupak svakog pojedinca iz sastava grupe, a u toku vežbanja da vodi računa da svaki član grupe, odnosno poslužilac na oruđima uvežbava svoju radnju usklađujući postupke pojedinaca sa radom grupe kao celine.

d) Vežbanje jedinica

Vežbanje jedinica primenjuje se u obučavanju odeljenja, voda, čete i bataljona u taktičkim radnjama i postupcima u napadu, odbrani i ostalim borbenim radnjama prema sadržaju programa predmeta. Cilj vežbanja jedinica jeste da se uvežbaju i usklade radnje i postupci pojedinaca u okviru jedinice i jedinica međusobno (odeljenja u okviru voda, vodovi u okviru čete i čete u okviru bataljona).

Vežbanje jedinica organizuje i sprovodi formacijski starešina jedinice koja se obučava (komandir voda uvežbava vod, komandir čete uvežbava četu). Postupci starešina pri uvežbavanju jedinica su slični i imaju iste faze kao kod pojedinačnog i grupnog vežbanja. Međutim, vežbanje jedinicom ima i posebne specifičnosti. Dok je u vežbanju pojedinaca starešina mogao praktično da pokaže radnju i postupak svakog vojnika, odnosno u grupnom vežbanju postupak svakog člana grupe – posluge, u vežbanju jedinica starešina kao pojedinac ne može da prikaže postupak cele jedinice. Zbog toga je potrebno da starešina najpre objasni, a zatim vodećim putem i postupno korak po korak dovede svaku nižu jedinicu u položaj potreban za formiranje određenog poretka. Pri tome zadržavajući jedinicu na pojedinim etapama objašnjava najbitnije elemente, a zatim radnju ponovi više puta sa povećanom brzinom dok se ne uskladi dejstvo nižih jedinica i postigne odgovarajući skladan rad svih delova jedinice i potrebna brzina. Tako, na primer, pri uvežbavanju voda u prolazu kroz minsko polje ili žičane prepreke komandir voda će najpre dovesti ispred prolaza odeljenje koje prvo treba da savlada minsko polje, a kada završi prestrojavanje u pokretu, naređuje da krene drugo odeljenje, a nešto kasnije i treće odeljenje itd. Komandiri odeljenja po komandi i objašnjenima komandira voda dovode odeljenja u određene pozicije polagano, korak po korak, a kada se formira određeni poredak za savlađivanje prolaza, komandir vraća vod ispred prolaza i radnju ponavlja nekoliko puta povećavajući postepeno i brzinu sve dok se ne uskladi rad i redosled pokreta svakog odeljenja u okviru voda.

2. METODA POKAZIVANJA – DEMONSTRACIJE

Posle metode vežbanja i praktičnog rada metoda demonstracije, sa svim svojim oblicima, najefikasniji je instrument i sredstvo za uspešno obučavanje vojnika i jedinica u taktičkim radnjama i postupcima. Metodom demonstracije mogu se pokazati radnje i postupci pojedinaca, grupa i jedinica na više načina: pokazivanjem praktičnog delovanja jedinica; pokazivanjem dejstva naoružanja jedinica; prikazivanjem nastavnog ili dokumentarnog filma; prikazivanjem serija dijapozitiva, slika i sl.; prikazivanjem postupaka na modelima i reljefima.

S obzirom na to da se sve može pokazati metodom demonstracije i mogućnosti primene u procesu taktičkog obučavanja izdvajaju se nekoliko značajnih oblika metode demonstracija:

- pokazivanje radnji i pokreta,
- pokazivanje objekata i predmeta na zemljištu,
- pokazivanje modela, maketa, preseka i reljefa,
- pokazivanje grafičkih sredstava,
- prikazivanje nastavnih filmova i serija dijapozitiva.

a) Pokazivanje radnji i pokreta

Vojnici se u taktičkoj obuci obučavaju u izvršavanju različitih radnji i postupaka na zemljištu: kretanje na bojištu, prebacivanje od objekta do objekta i njihovo korišćenje za zaklon i vatreno dejstvo, izradi zaklona itd. Da bi vojnici shvatili i uvežbali određene radnje, postupke i pokrete, neophodno je da im se, pored objašnjenja, i praktično pokaže kako se to radi da bi oni ponavljajući pokazano naučili i uvežbali dotične radnje i postupke. Prema tome, pre obuke vojnika u nekom postupku starešina – neposredni izvođač obuke obavezan je da vojnicima najpre pokaže – demonstrira taj postupak. Ukoliko je postupak ili radnja složenija, da posebno pokaže – demonstrira svaki element posebno i radnju kao celinu. Isto tako u procesu vežbanja, ukoliko iz bilo kojih razloga vojnici teže ponavljaju pokazanu radnju, starešina je obavezan da ponovo demonstrira po-

stupak – radnju, da da dopunska objašnjenja i ukaže na najpogodnije načine kako to uraditi.

Za vežbanje jedinica kao celina takođe je korisno primeniti demonstraciju pre prelaska na uvežbavanje jedinica u konkretnim taktičkim postupcima. Tako, na primer, pre prelaska na obučavanje odeljenja u izvršenju napada korisno je da se na nivou bataljona organizuje i izvede pokazna vežba »odeljenje u napadu« za sve vojnike i starešine bataljona. Na sličan način treba postupiti i pri izvršenju bojnih gađanja ili taktičkih vežbi s bojnim gađanjima. Pored toga, kada za to postoje odgovarajući uslovi, treba obezbediti da vojnici posmatraju: dobro pripremljene i izvedene taktičke vežbe ili združene taktičke vežbe.

Prikazivanjem i posmatranjem rada kompletnih, dobro uvežbanih jedinica sa upotrebom celokupne tehnike, opreme i naoružanja stvara se mogućnost da vojnici steknu predstavu o borbenim mogućnostima, sagledaju mesto i ulogu svoje jedinice i postupke u složenim borbenim situacijama. Ovakvo posmatranje pokaznih i drugih vežbi daće dobre rezultate ako se vojnici i starešine unapred pripreme za posmatranje, jer će samo tada razumeti i shvatiti suštinu vežbi, smisao taktičkih postupaka i ostale faktore koji su prisutni u tim vežbama.

Efikasnost metode demonstracije i pokazivanja, kao i kod ostalih metoda, zavisi od načina i kvaliteta njene primene. Međutim, treba imati na umu da se ovom metodom ne može postići i krajnji cilj obučavanja i neophodno je da se ova metoda primenjuje u kombinaciji sa ostalim metodama, pre svega, sa metodom objašnjavanja, opisivanja i praktičnog vežbanja svakog pojedinca i jedinica kao celina.

b) Pokazivanje objekata i predmeta na zemljištu

Starešina – neposredni izvođač obuke nije uvek u mogućnosti da pokaže ceo proces rada pre vežbanja vojnika u izradi određenih objekata zaštite, skloništa, fortifikacijskih prepreka i sl. On će u procesu rada postepeno objašnjavati postupke pojedinaca, grupa ili cele jedinice. Da bi oni pre toga mogli da steknu što realniju predstavu o tome šta rade,

potrebno je da se najpre vojnicima pokaže izgled takvog objekta u celini. Tako, na primer, pre obuke vojnika u izradi i uređenju odbrambenog položaja odeljenja (ili voda) treba najpre na vežbalištu za taktičku obuku vojnicima pokazati potpuno uređeni položaj, a pri izradi fortifikacijskih prepreka, koje zahtevaju više vremena, pokazati završene i potpuno uređene prepreke (eskarpe, protivtenkovske rovove, žičane prepreke i slično).

Svakom pokazivanju treba da prethodi priprema vojnika, a u toku pokazivanja neophodna su objašnjenja starešina.

c) Pokazivanje modela, maketa, preseka i reljefa

Ovaj oblik demonstracije – pokazivanja primenjuje se u procesu taktičkog obučavanja za one sadržaje kada se na drugi način ne može vojnicima prikazati na zemljištu određena radnja, objekat, sredstvo i sl. Tako, na primer, pri izvođenju teme »PVO pešadijskim naoružanjem« ili »Vođenje bliske PO borbe« vojnicima se ne mogu prikazati svi tipovi aviona i načini dejstva i napada, odnosno svi tipovi oklopnih vozila, pa se u učionici ili kabinetu na modelima odgovarajućih sredstava, presecima ili reljefu to može dosta uspešno postići. Na isti način treba postupiti i u situacijama kada na vežbalištima ne postoje izrađeni odgovarajući fortifikacijski objekti, prepreke i drugi slični objekti, a u učionici i kabinetu ima modela i preseka takvih objekata.

Modeli i makete moraju da budu verna reprodukcija stvarnih predmeta i objekata, jer samo tako mogu odgovoriti nameni i postići odgovarajući cilj. Uloga starešine – neposrednog izvođača obuke je ovde povećana u odnosu na primenu prethodnih oblika demonstracije – pokazivanja, jer su potrebna šira i potpunija objašnjenja.

d) Prikazivanje grafičkih sredstava

Prikazivanje grafičkih sredstava – šema, skica, slika i grafikona nalazi primenu u taktičkom obučavanju vojnika i kandidata za komandire odeljenja samo u onim situacijama

kada se na drugi način ne mogu prikazati radnje, postupci i objekti, a ne mogu se primeniti ni ostali oblici demonstracije. Tako, na primer, prikazivanje šema: načina napada lovačko-bombarderske avijacije na ciljeve na zemlji; mogućnosti izviđanja iz vazduha; efekti dejstva pojedinih oruđa; skice plana vatre i sl.

e) Prikazivanje nastavnih filmova i serija dijapozitiva

Nastavni i dokumentarni filmovi u taktičkoj obuci koriste se za pokazivanje i objašnjavanje onih radnji i postupaka, predmeta ili procesa, koji se ne mogu prikazati na efikasan način drugim sredstvima. Nastavni film se znatno razlikuje od ostalih nastavnih sredstava. On istovremeno deluje na čulo vida i sluha i znatno doprinosi bržem i efikasnijem shvatanju i usvajanju određenih znanja i razumevanju određenih procesa. Dokumentarni, ratni, igrani filmovi sa ratnom tematikom, kao i nastavni filmovi koji obrađuju borbena dejstva, pored toga što pokazuju određene taktičke radnje i postupke, u velikoj meri doprinose sticanju korisnih znanja o ratu i omogućuju sagledavanje materijalnih i psiholoških posledica ratnih dejstava, što se ne može na bilo koji drugi način pokazati u procesu obuke.

Velika prednost nastavnog filma je i u tome što se usporenim snimanjem mogu prikazati i pratiti radnje, postupci i procesi koji se teško uočavaju njihovim posmatranjem u procesu obuke. Isto tako nastavni film može da prikaže radnje koje se odvijaju na prostoru van domašaja oka posmatrača.

Serije dijapozitiva imaju sličnu namenu kao i nastavni filmovi. Njihova prednost je u tome što se slika može duže vremena zadržati i posmatračima objašnjavati i najmanji detalji i što se mogu prikazati procesi koje nastavni film ne može tehnički da pokaže. Međutim, na njima se ne mogu prikazati pokreti i proces radnje u celini, već samo pojedini delovi radnje, odnosno preseci u određenom trenutku. Njima, takođe, nedostaje zvučni efekat, što im na izvestan način umanjuje značaj.

3. METODA USMENOG IZLAGANJA

Suština metode usmenog izlaganja je u sistematskom usmenom izlaganju novog gradiva u vidu predavanja, pripovedanja, objašnjenja i dokazivanja. Ova metoda, odnosno pojedini njeni oblici, nemaju veću primenu u realizovanju sadržaja taktičke obuke. Ona se može koristiti kada je to neophodno, ali uvek u kombinaciji sa drugim metodama.

Predavanja se koriste: za upoznavanje vojnika sa osnovnim načelima dejstva vojnika i jedinica u pojedinim taktičkim radnjama; za upoznavanje sa postupcima, naoružanjem i načinima dejstva neprijatelja; za sagledavanja mesta, uloge i značaja jedinica u POB, PDB i PVO; teme koje se ne mogu obraditi na drugi način (obaveštajna služba, bezbednost, specijalni rat i sl.).

Objašnjenje, kao oblik metode usmenog izlaganja primenjuje se pre i u toku vežbanja vojnika i jedinica. Pre početka uvežbavanja bilo koje praktične radnje ili postupka starešina treba da objasni dotičnu radnju, kao i da u toku procesa vežbanja objašnjava složenije ili nedovoljno shvaćene radnje. Prema tome, ova metoda se uvek primenjuje u kombinaciji sa drugim metodama, a pre svega sa metodom vežbanja i demonstracije.

Pripovedanje se primenjuje u iznošenju primera i iskustva iz NOR-a i istorije ratova naših naroda u prošlosti, kao i iskustva iz oslobodilačkih ratova drugih naroda.

Dokazivanje, kao oblik usmenog izlaganja nalazi primenu u taktičkom obučavanju kada je potrebno da se izneta načela, postupci i pravila dokažu i u praksi potvrde. To naročito dolazi do izražaja u proračunima, proceni pojedinih elemenata borbene situacije i odlučivanju o upotrebi svojih snaga i sredstava.

4. METODA RAZGOVORA

Suština metode razgovora u procesu taktičkog obučavanja vojnika i jedinica je u vođenju dijaloga o nastavnim sadržajima, radnjama i postupcima, njihovoj primeni itd. Najčešće nalazi primenu na početku vežbanja i posle završenog

vežbanja u završnom delu časa – vežbe. Dobro pripremljen i vođen razgovor sa vojnicima doprinosi aktiviranju vojnika i jedinica, pobuđuje veće interesovanje i doprinosi lakšem i bržem razumevanju i usvajanju potrebnih znanja, veština i navika. Razgovori mogu da budu planski i unapred pripremljeni od starešina, ali starešine moraju biti spremni da ih prihvate i u procesu obuke, ako se za tim ukaže potreba. U procesu obuke i vaspitanju uopšte, pa i u okviru taktičkog obučavanja, treba obezbediti takvu atmosferu i odnose starešina – vojnik da vojnici mogu slobodno i bez ustezanja da postavljaju pitanja i traže dopunska objašnjenja.

5. USLOVLJENOST I POVEZANOST NASTAVNIH METODA

Svaka od navedenih metoda izolovano uzeta ne može, i pored najpravilnije primene, da odgovori zahtevu najpotpunijeg obučavanja i da reši sve probleme izvođenja taktičke obuke. Uzrok tome leži u složenosti cilja, zadataka i sadržaja taktičke obuke, raznovrsnosti i složenosti pojedinih sadržaja. Zato će u procesu obuke izuzetno dolaziti do primene isključivo jedne nastavne metode. Ako se, na primer, radi o primeni metode praktičnog vežbanja ili demonstracija, u sklopu njih će se, u manjem ili većem stepenu, integrisati i ostale metode, zavisno od sadržaja obučavanja.

Imajući u vidu ciljeve i zadatke taktičke obuke i potrebu da se pored obimnih znanja steknu, pre svega, određene veštine i navike, koje se mogu formirati samo praktičnim vežbama, ova metoda ima dominantno mesto u obučavanju vojnika i jedinica.

VI TERENI, OBJEKTI, NASTAVNA I DRUGA SREDSTVA

U savremenim uslovima borbene obuke i vaspitanja rastu potrebe za sve većim obimom znanja, veština i navika, pa je zato sve više aktuelno pitanje kako da se što brže, lakše i uspešnije na vojnike prenesu potrebna znanja i postignu određene veštine i navike da bi se u mirnodopskoj obuci osposobili za stvaralačku primenu u eventualnom ratu.

Za uspešno izvršenje tako složenih zadataka, pored stručne, pedagoške i metodske spreme i osposobljenosti starešina neposrednih izvođača obuke i poštovanja određenih zakonitosti u obuci, neophodno je korišćenje nastavnih sredstava, terena, objekata, vežbališta, poligona, kabineta i drugih nastavnih objekata i pomagala, čiji je osnovni zadatak da obuku učine dostupnijom i očiglednijom i da na taj način doprinesu bržem sticanju temeljitih i trajnih znanja, veština i navika.

1. TERENI (ZEMLJIŠTE) ZA IZVOĐENJE TAKTIČKE OBUKE

Tereni su manje ili veće zemljišne površine na kojima se vojnici i jedinice obučavaju i uvežbavaju u izvođenju različitih taktičkih radnji i postupaka u napadu, odbrani i drugim vidovima borbenih dejstava. Mogu da budu delimično ili potpuno uređeni ili neuređeni. Zemljište koje nije u svojini SSNO ne uređuje se, odnosno ako se uređuje za određene vežbe, posle završne obuke dovodi se u prvobitno stanje.

Praktičnim radnjama i uvežbavanjem na zemljištu, uz upotrebu ratne opreme, naoružanja i tehnike, vojnici i jedinice stiču najveći broj taktičkih i taktičko-tehničkih znanja, veština i navika i osposobljavaju se za izvršavanje borbenih zadataka u eventualom budućem ratu, pa je zato neophodno da se sve teme i vežbe iz programa taktičke obuke, a posebno taktičke vežbe i zajedničke taktičke vežbe, izvode na raznovrsnom zemljištu i u što realnijim uslovima.

Starešine, organizatori i izvođači taktiče obuke posebnu pažnju obraćaju izboru pogodnog zemljišta za svaku temu – vežbu u skladu sa zahtevima sadržaja i postavljenim ciljevima. Izabrano zemljište treba da omogući najpovoljnije uslove za obradu svih programiranih sadržaja i ostvarivanje postavljenih ciljeva za dotičnu temu – vežbu. U toku izviđanja zemljišta i stvaranja koncepcije – zamisli za organizovanje i izvođenje vežbe treba sagledati i potrebne radove za uređenje zemljišta i izgradnju određenih objekata i prepreka u skladu sa zahtevima za realizaciju određenih sadržaja.

Svi radovi na uređenju zemljišta za izvođenje vežbi moraju se pravovremeno završiti, a posle izvedene vežbe zemljište se mora dovesti u prvobitno stanje.

2. VEŽBALIŠTA ZA IZVOĐENJE TAKTIČKE OBUKE

Savremena borbena sredstva i njihova primena u ratu upućuju na specifičnu pripremu, uređenje i korišćenje zemljišta za taktičko obučavanje vojnika i jedinica u miru. Savremeni rat je veoma složen i zahteva, pored ostalog, masovnija ukopavanja i zaklanjanje ljudstva, naoružanja i tehnike od uništenja, kao i izgradnju najraznovrsnijih objekata i prepreka, što uslovljava da u mirnodopskim uslovima nije dovoljno uzimati u obzir samo prirodne osobine reljefa i druge karakteristike zemljišta, već da se moraju izgrađivati i veštački objekti i prepreke koje će postojati na bojištu u savremenim borbenim uslovima. Pošto je neekonomično da se zemljište posebno uređuje za svaku vežbu i za svaku generaciju vojnika, izgrađuju se odgovarajuća vežbališta sa objektima stalnog tipa i višestruku upotrebu.

Za realizaciju sadržaja programa taktičke obuke mogu se izgrađivati različiti tipovi i vrste vežbališta. U našim jedinicama i školama uglavnom se koriste sledeća vežbališta: vežbalište za osnovnu taktičku obuku, vežbalište za blisku protivoklopnu borbu i vežbalište za obuku iz PVO. Pored ovih, mogu se graditi i koristiti i druge vrste vežbališta koja stvaraju povoljnije uslove za realizaciju određenih sadržaja taktičke obuke (za obuku vojnika u vođenju borbe u naseljenim mestima, šumi i sl.).

a) Vežbalište za osnovnu taktičku obuku

Vežbalište za osnovnu taktičku obuku namenjeno je za obuku vojnika i jedinica pešadije i vojnika ostalih rodova i službi koji izvode sadržaje taktičke obuke pojedinca, odeljenja i voda. Svojom strukturom i rasporedom objekata omogućava praktičan rad na uvežbavanju vojnika, odeljenja i voda u taktičkim radnjama i postupcima u napadu, odbrani, kretanju na bojištu, korišćenju prirodnih i veštačkih objekata za zaklon i vatreno dejstvo i dr.

Vežbalište sa odgovarajućim objektima čini jednu celinu koja u taktičkom pogledu obuhvata prostor od polaznog položaja (linije razvoja) za napad, pa do zaključno sa dubinom odbrambenog rejona (otporne tačke) voda. Zavisno od uslova, mogućnosti i veličine jedinica koje ga koriste, vežbalište za osnovnu taktičku obuku se izgrađuje u dve varijante:

a) vežbalište sa tri staze,

b) vežbalište sa jednom stazom.

Vežbalište za osnovnu taktičku obuku (šema 1) obuhvata deo zemljišne prostorije 300 × 910 m u varijanti sa tri staze, odnosno 100 × 770 m u varijanti sa jednom stazom (šema 2) i ima tri radna mesta.

Prvo radno mesto obuhvata prostor između polaznog položaja (linije razvoja) i jurišnog položaja sa različitim vrstama prirodnih i veštačkih objekata i prepreka koji se mogu u različitim varijantama borbenih dejstava pojaviti na ovom prostoru. Ovo radno mesto je namenjeno za obuku vojnika, odeljenja i voda u taktičkim radnjama i postupcima u napadu od polaznog položaja (linije razvoja) do jurišnog položaja, odnosno u fazi nastupanja.

Drugo radno mesto obuhvata prostor između jurišnog položaja i prednjeg kraja branioca sa svim vrstama prepreka koje se mogu naći ispred prednjeg kraja odbrane branioca. Ovo radno mesto namenjeno je za obučavanje pojedinaca, odeljenja i voda u taktičkim radnjama i postupcima prilikom izvršenja juriša i savlađivanju prepreka ispred prednjeg kraja odbrane.

Treće radno mesto obuhvata prostor na kome je uređen odbrambeni rejon (otporna tačka) ojačanog streljačkog voda sa svim objektima strukture odbrane. Namenjeno je za taktičko uvežbavanje vojnika, odeljenja i voda u radnjama i postupcima u odbrani, kao i postupcima u napadu prilikom vođenja borbe u dubini odbrane branioca.

Vežbalište za osnovnu taktičku obuku koristi se samo za izvođenje vežbi taktičkog uvežbavanja, a taktičke vežbe se obavezno izvode na drugom zemljištu. Vežbalište pruža veoma povoljne uslove da se iz programa taktičke obuke izvedu sledeće teme – vežbe:

- kretanje vojnika u borbi,
- vojnik u napadu,
- vojnik u odbrani,
- streljačko (RB, MO, BsT i MB) odeljenje u napadu,
- streljačko (RB, MO, BsT i MB) odeljenje u odbrani,
- streljački (BsT i MB) vod u napadu,
- streljački (BsT i MB) vod u odbrani,
- protivoklopni vod u napadu i odbrani i dr.

Prema potrebi, i ako ne postoje povoljniji uslovi, mogu se izvesti i druge vežbe (vojnik u osmatranju, napad i odbrana odeljenja i voda u naseljenom mestu i dr.).

Na vežbalištu se jednovremeno mogu obučavati tri odeljenja, odnosno jedno odeljenje na vežbalištu sa jednom stazom. Korišćenje vežbališta mora da bude plansko, što reguliše komanda u čijoj je nadležnosti izgradnja i održavanje. Osnovne jedinice koriste vežbalište na osnovu izvoda iz plana koordinacije pretpostavljene komande.

Uređenje vežbališta za izvođenje obuke ne zahteva veće radove, jer su skoro svi objekti izgrađeni kao objekti stalnog tipa za višestruku upotrebu. Za markiranje suprotne strane (protivnika) koriste se mete i makete koje podižu i pokreću automatski uređaji iz kompleta strelišne opreme – KOPS i

KORS, a za imitaciu dejstva koriste se imitatori pešadijske i artiljerijske vatre, čime se zamenjuje ljudstvo koje treba da predstavlja (markira) suprotnu stranu.

Vežbalište za osnovnu taktičku obuku, iako obezbeđuje veoma povoljne uslove za uvežbavanje vojnika i jedinica u različitim taktičkim radnjama i postupcima, može da ima i neke negativne posledice, pogotovu ako bi se pošlo od shvatanja da ono (vežbalište) rešava sve probleme terena, zemljišta i objekata, pa se čitav proces taktičkog obučavanja izvodi isključivo na vežbalištu. U takvim uslovima može da dođe do šabloniziranja obuke, rutinerstva, jednostranosti, nezainteresovanosti učesnika obuke i sl., što bi bilo veoma štetno i suprotno osnovnim zahtevima programa taktičke obuke i koncepcije ONO. Zbog toga vežbalište treba koristiti samo za vežbe taktičkog uvežbavanja, a sve taktičke vežbe izvoditi na drugom, raznovrsnom zemljištu, širim prostranstvima, menjajući uslove za svaku sledeću taktičku vežbu.

b) Vežbalište za blisku protivoklopnu borbu

Vežbalište za blisku protivoklopnu borbu namenjeno je za obuku vojnika i jedinica u taktičko-tehničkim postupcima i radnjama i osposobljavanje za uspešno vođenje bliske borbe protiv oklopnih sredstava. Vežbalište sa odgovarajućim objektima, sredstvima i opremom obezbeđuje veoma povoljne uslove za realizaciju programiranih sadržaja teme »Bliska borba s oklopnim sredstvima«.

Vežbalište za blisku protivoklopnu borbu ima više radnih mesta, a svako radno mesto po nekoliko radnih tačaka. Svaka radna tačka u okviru radnog mesta ima određeni broj objekata stalnog tipa i prilagođena je tako da se na njoj mogu realizovati određeni sadržaji obučavanja.

Prvo radno mesto namenjeno je za upoznavanje vojnika sa neprijateljevim oklopnim vozilima, njihovom namenom, načinom upotrebe i osnovnim taktičko-tehničkim karakteristikama. Radno mesto ima tri radne tačke i na njima se vojnici upoznaju:

- na radnoj tač. 1 – sa tenkovima,
- na radnoj tač. 2 – sa oklopnim transporterima,

– na radnoj tač. 3 – sa samohodnom artiljerijom, izviđačkim i oklopnim automobilima.

Drugo radno mesto namenjeno je za uvežbavanje vojnika i poslužilaca u rukovanju i upotrebi formacijiskih protivoklopnih sredstava pešadije za borbu sa oklopnim sredstvima. Radno mesto ima tri radne tačke na kojima se vojnici i posluge obučavaju i uvežbavaju u praktičnom rukovanju i gađanju, i to:

– na radnoj tač. 1 – iz tromblona,
– na radnoj tač. 2 – iz ručnog bacača,
– na radnoj tač. 3 – iz bestrzajnog topa.

Treće radno mesto namenjeno je za praktično uvežbavanje vojnika u pripremi i upotrebi eksplozivnih protivtenkovskih sredstava. Radno mesto ima tri radne tačke:

– na radnoj tač. 1 – vojnici se uvežbavaju u pripremi i upotrebi protivtenkovskih mina;
– na radnoj tač. 2 – u pripremi i upotrebi raznih vrsta eksplozivnih punjenja,
– na radnoj tač. 3 – u pripremi i upotrebi ručnih i ručnih protivoklopnih bombi.

Četvrto radno mesto namenjeno je za praktično obučavanje vojnika u pripremi i upotrebi dimnih, zapaljivih i priručnih sredstava u borbi protiv oklopnih sredstava. Ima tri radne tačke koje obezbeđuju:

– radna tač. 1 – uvežbavanje u pripremi i upotrebi dimnih sredstava;
– radna tač. 2 – uvežbavanje u pripremi i upotrebi zapaljivih sredstava,
– radna tač. 3 – uvežbavanje u pripremi i upotrebi priručnih sredstava.

Peto radno mesto namenjeno je za praktično uvežbavanje i obučavanje vojnika u izradi raznih vrsta eksplozivnih i fortifikacijskih protivoklopnih prepreka i izradi objekata za samozaštitu. Na radnim tačkama ovog radnog mesta vojnici se uvežbavaju:

– na radnoj tač. 1 – u postavljanju protivtenkovskih mina (grupa mina) u različitim uslovima,

– na radnoj tač. 2 – u izradi fortifikacijskih protivoklopnih prepreka,
– na radnoj tač. 3 – u izradi i korišćenju objekata za samozaštitu ljudstva.

Šesto radno mesto namenjeno je za uvežbavanje vojnika, posluga i odeljenja u vođenju bliske protivoklopne borbe formacijskim i priručnim sredstvima u realnim taktičko-borbenim uslovima.

Na ovom radnom mestu objedinjuju se sva tehničko-taktička znanja stečena na prethodnim radnim tačkama i radnim mestima i povezuju sa borbenim uslovima. Na kružnoj stazi kreće se tenk ili vuče maketa tenka, a vojnici raspoređeni na 7–9 radnih tačaka, oko staze po kojoj se kreće tenk pripremajući formacijska i priručna protivoklopna sredstva. Kada tenk naiđe, gađaju ga, povlače protivtenkovske mine, bacaju bombe i ostala formacijska i priručna sredstva.

Sistem radnih mesta i radnih tačaka obezbeđuje uslove da se obuka sistemom trake može izvoditi istovremeno sa svim vojnicima jedne pešadijske čete ili druge slične jedinice. Obukom na vežbalištu rukovodi komandir čete. U toku obuke rukovodilac vežbe prema utvrđenom rasporedu zamenjuje najpre podgrupe (odeljenja) na radnim tačkama u okviru radnih mesta, a zatim i grupe (vodove) po radnim mestima.

c) Vežbalište za obuku u PVO

Jedan deo sadržaja programa taktičke obuke i tema »PVO jedinica pešadijskim naoružanjem« izvodi se na posebno uređenim vežbalištima za obuku u PVO. Zavisno od uslova i namene vežbalište može da ima 3–4 radna mesta, a svako radno mesto po 3–4 radne tačke. Na radnim tačkama svakog radnog mesta izrađeni su određeni objekti i postavljeni uređaji koji obezbeđuju uvežbavanje određenih radnji i postupaka vojnika i jedinica.

Sistem radnih mesta i radnih tačaka sa objektima i uređajima na njima obezbeđuje da se vojnici:

– upoznaju sa opštim karakteristikama ciljeva u vazdušnom prostoru i načinima dejstava;

– uvežbavaju u osmatranju, uočavanju i obaveštavanju o pojavi ciljeva u vazdušnom prostoru;

– uvežbavaju u zauzimanju stavova za gađanje i gađanju aviona, helikoptera i padobranaca u različitim uslovima.

Obuka na vežbalištu organizuje se po sistemu radnih mesta i radnih tačaka, a starešina koji rukovodi obukom jedinice zamenjuje jedinice – grupe po radnim mestima i radnim tačkama u okviru radnih mesta.

Priprema vežbališta ne zahteva posebne radove, sem angažovanja određenog lica za pokretanje i zaustavljanje maketa aviona, helikoptera i padobranaca i rukovanje radio-vođenom maketom aviona.

Starešine – neposredni izvođači obuke moraju da imaju u vidu činjenicu da vojnici i jedinice na vežbalištu dobijaju uglavnom osnovna tehnička znanja, a da njihovu primenu treba uklopiti u određene taktičke radnje u procesu izvođenja taktičkih i združenih taktičkih vežbi.

3. POLIGONI ZA IZVOĐENJE TAKTIČKE OBUKE

Poligoni su veće zemljišne prostorije u svojini SSNO na kojima se izvode taktičke vežbe, združene taktiče vežbe i taktičke vežbe sa bojnim gađanjima. Poligoni se uređuju na osnovu utvrđenih prostornih i urbanističkih planova i posebno izrađene dokumentacije.

Poligoni mogu da budu delimično ili potpuno uređeni za izvođenje određenih sadržaja taktičke obuke. Ukoliko nisu potpuno uređeni, onda je pre svake vežbe neophodno da se zavisno od sadržaja obučavanja izvedu odgovarajući radovi i poligoni pripreme i osposobne za određene namenske potrebe.

Poligoni se rade za potrebe više jedinica i mogu da budu armijski i međugarnizonski. Njihovo korišćenje reguliše se planovima komandi u čijoj su nadležnosti.

Za izvođenje taktičkih vežbi i taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem jedinice dolaze iz garnizona i vraćaju se ili ostaju da logoruju dok ne izvedu sve vežbe vezane za terene i objekte na poligonu.

4. MANEVARSKA, VEŽBOVNA I IMITACIONA SREDSTVA

Manevarska, vežbovna i imitaciona sredstva se u taktičkoj obuci koriste za stvaranje zvučnih i svetlosnih efekata i imitaciju dejstva vlastitog naoružanja i naoružanja neprijatelja. U ova sredstva spadaju: manevarska i vežbovna municija; topovski udari; eksplozivna punjenja; signalna municija; imitatori dejstva pešadijskog i artiljerijskog naoružanja i dr.

Upotreba ovih sredstava na vežbama ne doprinosi konkretnijem obučavanju vojnika. Međutim, njihovim korišćenjem dočaravaju se efekti naoružanja, stvara atmosfera približna ambijentu realnog bojišta, što psihički deluje na učesnike vežbe, podstiče aktivnosti vojnika i doprinosi sagledavanju realnih borbenih uslova.

Njihova upotreba treba da bude planska i racionalna. Za svaku vežbu, u skladu sa odgovarajućim propisima i normama utroška, planira se pojedinačna upotreba svakog sredstva.

Za predstavljanje »markiranje« neprijatelja (suprotne strane) koriste se mete i makete koje podižu i pokreću vojnici (markiranti) ili uređaji za automatsko podizanje i spuštanje mesta – KOPS i KORS, a za imitaciju dejstva »neprijatelja« koriste se imitatori vatre pešadijskog i artiljerijskog naoružanja. Ovo naročito dolazi do izražaja na vežbama taktičkog uvežbavanja i prilikom izvođenja jednostranih taktičkih vežbi.

5. PRIMENA NASTAVNOG FILMA I SERIJA DIJAPOZITIVA

Nastavni film je pomoćno nastavno sredstvo koje doprinosi da se brže, bolje i potpunije savladaju određeni programi obuke. Program taktičke obuke obuhvata brojne teme i vežbe sa raznovrsnim taktičkim radnjama i postupcima koji se mogu uspešno filmovati i korisno upotrebiti u procesu taktičkog obučavanja vojnika i jedinica.

Potreba korišćenja nastavnog filma sagledava se u procesu pripreme starešina za izvođenje obuke. Da bi se nastavni film najcelishodnije primenio i iskoristile njegove prednosti, potrebno je da se najpre odredi njegovo mesto u procesu izvođenja obuke, da se metodski pravilno prikaže i da

se u toku obuke koriste pouke i poruke koje on daje. U fazi pripreme starešina za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom određuje se metoda, način i vreme prikazivanja nastavnog filma. Kada će film biti prikazan, zavisi od sadržaja, namene i cilja koji se želi postići prikazivanjem nastavnog filma. Načelno, film se može prikazati prethodnog dana po podne u sklopu pripreme vojnika i jedinice za predstojeću vežbu, u toku izvođenja vežbe ili posle izvedene vežbe.

Pre prikazivanja filma, bez obzira kada se prikazuje, starešina treba vojnicima da objasni značaj i cilj filma i ukaže na najbitnije probleme koje treba uočiti u toku prikazivanja. U toku prikazivanja filma starešina daje, prema potrebi, samo najnužnija tumačenja i dopunska objašnjena da ne bi odvraćao pažnju vojnika. Prilikom prikazivanja nastavnih filmova gde su intervencije i dopunska objašnjena neophodni (zastareli filmovi, dokumentarni i strani filmovi) treba isključiti ton i da starešina komentariše sve radnje koje se prikazuju ili da se povremeno slika zadrži (zaustavi) dok se ne daju potrebna dopunska objašnjenja. Posle završenog prikazivanja filma, diskusijom i razgovorom sa vojnicima treba proveriti kako je shvaćen sadržaj filma i potpunije objasniti najznačajnije radnje povezujući to sa izvođenjem predstojeće vežbe.

Nastavni film može se prikazivati i više puta, ali uvek sa posebnim ciljem. Tako, na primer, nastavni film »Odeljenje ručnih bacača u odbrani« može se pokazati pre početka izvođenja vežbe iz taktičke obuke o ovoj temi i posle izvedene vežbe. Prilikom prvog prikazivanja vojnici treba da sagledaju sve radnje i postupke i uslove u kojima će se obučavati kako bi se brže i aktivnije uključili u proces uvežbavanja i obučavanja. Prilikom prikazivanja filma posle završene vežbe vojnici uz pomoć starešina sagledavaju stepen obučenosti svog odeljenja u odnosu na ono što je prikazano na filmu, pravilnost izvođenja pojedinih radnji i one elemente koji na vežbi nisu bili prisutni (dejstvo bojevim minama, uništenje oklopnih vozila, psihološke efekte i dr.).

Nastavni filmovi koji su prikazani u procesu izvođenja obuke o određenoj temi mogu se prikazivati i u kasnijim fazama obuke radi obnavljanja i osveženja znanja vojnika, kao

i u pripremi za izvođenje značajnijih taktičkih i združenih taktičkih vežbi.

Dobre i temeljne pripreme, kao i metodski pravilno prikazani i provereni rezultati prikazivanja nastavnih filmova omogućuju da oni vidnije doprinesu unapređenju procesa taktičke obuke, unesu izvesnu svežinu, vaspitno deluju na vojnike i motivišu ih na veće napore u savlađivanju dosta obimnih sadržaja taktičke obuke.

Serije dijapozitiva imaju sličnu namenu kao i nastavni filmovi. S obzirom na njihove tehničke mogućnosti ne nalaze širu primenu u procesu realizacije programa taktičke obuke, jer skoro sve radnje i postupci u taktici su pokretni i brzi, a to se dijapozitivima teže može prikazati. U taktičkoj obuci koriste se serije dijapozitiva za prikazivanje: oklopnih sredstava, sredstava napada iz vazdušnog prostora, tehničkih sredstava za osmatranje i izviđanje i dr. Ove serije se prikazuju, načelno, u sklopu planiranih časova za izvođenje tema – vežbi na kojima se obrađuju odgovarajuća sredstva.

S obzirom na tehničke mogućnosti i brojnost projekcionih aparata u jedinicama, serije dijapozitiva se mogu prikazivati za svaki vod posebno, za razliku od nastavnog filma koji se, načelno, prikazuje zajednički za sve vojničke čete ili bataljone.

Priprema, planiranje i prikazivanje serija dijapozitiva organizuje se na isti način kao i nastavni film.

VII **PRIPREMA I IZVOĐENJE TAKTIČKE OBUKE**

A) ORGANIZACIONI OBLICI IZVOĐENJA TAKTIČKE OBUKE

Zavisno od sadržaja, cilja i zadatka taktičke obuke u realizaciji programa primenjuju se sledeći organizacioni oblici: nastavni čas, vežbe, logorovanja i pokretna logorovanja.

1. NASTAVNI ČAS

Nastavni čas kao organizacioni oblik izvođenja obuke i vaspitanja, iako nalazi veoma čestu primenu u nekim predmetima borbene obuke i vaspitanja, u taktičkoj obuci vojnika i jedinica pešadije veoma se retko koristi, jer se skoro svi sadržaji taktičke obuke realizuju praktično na zemljištu i vežbalištima u vidu vežbi ili blok-časova, čije je trajanje duže od uobičajenog nastavnog časa od 45 ili 50 minuta.

Vežba – blok-časova obuhvata određenu celinu, čijom se realizacijom postiže odgovarajući vaspitno-obrazovni cilj. Ova vežba može da traje od jednog do nekoliko časova i da se obuka ne prekida ili izvodi sa manjim prekidima. Blok-časovi – vežbe imaju svoju strukturu kao i nastavni čas: uvodni, glavni i završni deo.

Uvodni deo ima veliki značaj na celokupan tok nastavnog procesa. U ovom delu starešina – izvođač obuke: daje potrebna uputstva za rad potčinjenima; povezuje znanja, radnje i postupke iz prethodnih vežbi; izlaže obrazovni i vaspitni cilj; ističe značaj nove vežbe; upoznaje potčinjene sa sa-

držajem obučavanja, kao i načinima kako će se to postići; obezbeđuje motivisanost potčinjenih za zalaganje u ratu. Uvodni deo može da bude duži ili kraći, što zavisi od cilja i sadržaja izučavanja (usvajanja) novog gradiva, prethodnih znanja i spremnosti vojnika da shvate značaj onoga što će izučavati. Vreme utrošeno za uvodni deo neće biti izgubljeno ako je postignut navedeni cilj, bez obzira koliko je vremena utrošeno. Uvod će biti kraći ako se obrađuje jedna nastavna jedinica ili deo teme, odnosno duži ako se obrađuje tema u celini.

Glavni deo vremenski traje najduže, oko 80–90% vremena predviđenog za obradu određenih sadržaja. U glavnom delu treba da se obrade sva planirana nastavna pitanja, postigne postavljeni cilj i vojnici ili jedinice obuče u predviđenim radnjama i steknu određene veštine. Pošto se veštine mogu steći samo praktičnim vežbanjem, odnosno ponavljanjem određenih radnji primenom odgovarajućih metoda rada, to u glavnom delu časa, načelno, dominira uvežbavanje kome prethodi pokazivanje – demonstracija uz potrebna objašnjenja od starešine – izvođača obuke. Kada vojnici dobiju određenu predstavu o pokazanoj radnji, organizuje se uvežbavanje prema uputstvima starešina – izvođača obuke. Uvežbavanje se sistematski produžava, vreme za izvođenje radnje postepeno smanjuje sve dok se ne postigne određena norma propisana za dotičnu radnju. Od pravilne primene određenih metoda, principa i uspešnog korišćenja objekata i nastavnih sredstava u glavnom delu vežbe zavisi i uspeh vežbe kao celine.

U završnom delu daje se zaključak o aktivnosti vojnika i postignutim rezultatima obučavanja. Starešina sumira rezultate, prema potrebi proverava kako su vojnici shvatili težišne radnje i postupke, utvrđuje stepen uvežbanosti i kako je ostvaren postavljeni cilj. Ističe i pohvaljuje one koji su se posebno isticali i daje zadatke šta treba još uvežbati i do kog vremena.

2. VEŽBE KAO OBLIK IZVOĐENJA TAKTIČKE OBUKE

Vežbe su organizacioni oblik obuke u kojoj se vojnici, jedinice i starešine obučavaju u izvršavanju borbenih zadataka. One ujedinjuju u jednu celinu znanja, veštine i navike, fizičke i psihičke sposobnosti stečene u prethodnoj obuci iz

pojedinih predmeta borbene obuke. Na vežbama se stiču predstave o karakteru borbenih dejstava i fizionomiji eventualnog rata. Izvode se na principima koji proističu iz koncepcije ONO, naše vojne doktrine i odredaba pravila za borbenu upotrebu jedinica.

Opšti cilj vežbi je:

– da se vojnici i jedinice osposobe: u upotrebi borbene tehnike i izvršavanju zadataka u borbi na frontu i na privremeno zaposednutoj teritoriji, samostalno i u sadejstvu sa susedima, jedinicama drugih rodova i jedinicama TO;

– da se starešine i komande osposobe: u komandovanju, planiranju, organizovanju, pripremi, rukovođenju i izvođenju vežbi; upotrebi snaga i sredstava ojačanja i podrške; organizovanju sadejstva i veze; brzom radu na donošenju odluke i njenom prenošenju na potčinjene;

– da se proveri stepen obučenosti vojnika, jedinica i starešina i njihova gotovost za izvršavanje borbenih zadataka.

Zavisno od sadržaja, zadatka i cilja kojeg treba ostvariti u realizaciji programa taktičke obuke, primenjuju se sledeće vrste vežbi:

– taktičko uvežbavanje,
– taktičke vežbe – jednostrane i dvostrane,
– taktičke vežbe sa bojnim gađanjima,
– zajedničke taktičke vežbe i
– vežbe borbene gotovosti.

a) Taktička uvežbavanja

Taktička uvežbavanja su početna i osnovna forma taktičkog i borbenog osposobljavanja svih jedinica, a posebno odeljenja, voda i čete. Taktičkim uvežbavanjem najoptimalnije se povezuju brojna parcijalna znanja pojedinaca, posluga i jedinica u skladan i organizovan rad celine. Uspeh taktičkog uvežbavanja zavisi od praktičnih znanja stečenih u rukovanju borbenim sredstvima i njihovoj primeni u borbi, od znanja i veština stečenih iz drugih predmeta borbene obuke i vaspitanja (inžinjerijske, strojeve i obuke iz PNHBO). Na uspeh taktičkog uvežbavanja znatno utiče i fizička osposobljenost vojnika, kao i nivo njihove moralne i političke svesti i motivisanosti.

Osnovni cilj taktičkog uvežbavanja jeste da se vojnici, jedinice i starešine obuče u taktičko-tehničkim radnjama i postupcima, pravilnom izvršavanju komandi i postupaka u taktičkim radnjama i dejstvima i da obezbede da se vojnici i jedinice osposobe za sledeću, višu formu obuke – za taktičke i zajedničke taktičke vežbe.

Program taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije predviđa da se metodom taktičkog uvežbavanja izvode sve teme iz obuke pojedinca, odeljenja i voda i određeni broj tema iz obuke čete i bataljona. Vežbe taktičkog uvežbavanja organizuju se kao jednostrane vežbe, uz markiranje suprotne strane.

Taktičke pretpostavke za ove vežbe su kratke i jednostavne i treba da dočaraju što potpunije i realnije borbene uslove u kakvim će se izvršavati određena taktička radnja.

Neprijatelj, odnosno suprotna strana, markira se metama i maketama uz korišćenje uređaja za pokazivanje i pokretanje meta (KOPS, KORS) ili angažovanjem minimalnog broja vojnika.

U taktičkom uvežbavanju vojnika se svako pitanje, odnosno svaka radnja ili postupak obrađuje kao posebna epizoda primenom metode praktičnog – individualnog vežbanja, pokazivanja i objašnjavanja. Pre uvežbavanja svake radnje starešina najpre pokazuje i objašnjava radnju a zatim se vojnici pojedinačno uvežbavaju. Kada vojnici uvežbaju određenu radnju, prelazi se na uvežbavanje sledeće radnje, s tim što se ova povezuje sa prethodnom, tako da se sagleda povezanost taktičke radnje kao celine.

Taktičko uvežbavanje jedinica izvodi se primenom metode praktičnog vežbanja jedinica. Uvežbavanje se izvodi po delovima, koji čine faze određene taktičke radnje. Tako, na primer, odeljenje se najpre uvežbava u radnjama i postupcima do izlaska na polazni položaj (liniju razvoja) za napad; zatim u radnjama i postupcima u prebacivanju do jurišnog položaja; izvršenju juriša i savlađivanju prepreka; i, na kraju, u postupcima pri vođenju borbe u dubini odbrane. Ako se uvežbavanje odeljenja, voda ili čete ne može završiti u toku jednog dana, svaka faza uvežbavanja se kao posebna vežba planira. Pre početka uvežbavanja radnji i postupaka iz sle-

deće vežbe neophodno je da se povežu radnje iz prethodne vežbe – faze, kako bi se dobila celina.

Pri taktičkom uvežbavanju jedinica mora se voditi računa o različitim ciljevima koji su određeni za pojedine učesnike, jer nisu isti ciljevi za vojnike – pojedince, jedinice kao celine i starešine. Tako, na primer, pri izvođenju taktičkog uvežbavanja jedinice (vod, četa):

– vojnici i posluge se usavršavaju u praktičnoj primeni stečenih znanja i veština u obuci pojedinca, samostalno i u sastavu grupa, posluga i odeljenja;

– jedinica se uvežbava u kolektivnom izvršavanju borbenog zadatka, skladnom međusobnom dejstvu unutar jedinice, sa susedima i sredstvima podrške i ojačanja; u usklađivanju pokreta pojedinih elemenata borbenog poretka sa vatrom;

– starešine se usavršavaju i osposobljavaju u komandovanju jedinicom u borbi; korišćenju vatre formacijskih i pridatih borbenih sredstava i njenom usklađivanju sa pokretima pojedinih elemenata borbenog poretka; organizovanju sadejstva.

Prema tome, taktičko uvežbavanje jedinica je složenije od taktičkog uvežbavanja pojedinaca, grupa i posluga. Organizacija celokupnog procesa uvežbavanja jedinica zavisi u prvom redu od veličine jedinice i ciljeva koje treba ostvariti. Ne mogu se na isti način i istim postupcima uvežbavati vojnici kao jedinice ili streljačka odeljenja kao i pešadijska četa, jer svaka od ovih ima posebne specifičnosti pri uvežbavanju, mada u suštini postoji zajednička osnova i pristup tom zadatku.

b) **Taktičke vežbe**

Taktičke vežbe su viši oblik borbene obuke osnovnih taktičkih jedinica. Broj taktičkih vežbi i njihov sadržaj određen je programom taktičke obuke vojnika i jedinica.

Cilj izvođenja taktičkih vežbi jeste da se jedinice i starešine pripreme i osposobe za izvršenje borbenih zadataka.

Taktičke vežbe pružaju mogućnost sinhronizovanog dejstva nižih jedinica u okviru više jedinice sa sredstvima za

podršku, susedima i sadejstvujućim jedinicama. Na njima se sagledava suština taktičkih postupaka u uslovima koji su približni borbenim i obezbeđuju najpovoljniji uslovi za potpuno osposobljavanje svih učesnika i jedinica za borbu u različitim uslovima i situacijama izvođenja borbenih dejstava. Na taktičkim vežbama objedinjavaju se i slivaju u jedinstvenu celinu ranije stečena znanja, veštine i navike iz svih predmeta borbene obuke i vaspitanja.

Taktičke vežbe organizuju i njima rukovode prvopretpostavljene starešine i komande. Izvode se na zemljištu ili poligonu kao jednostrane ili dvostrane. Taktičke vežbe jedinica ranga – vod, četa izvode se prema planu izvođenja vežbe, a vežbe bataljona prema elaboratu.

Sve taktičke vežbe, a posebno taktičke veže voda i čete izvode se posle taktičkog uvežbavanja o istoj temi, ali na drugom zemljištu. Kvalitet taktičkih vežbi, pored ostalog, zavisi od izvršenih priprema koje moraju biti planske i organizovane. Planiranje vežbi, načelno, obuhvata:

– proučavanje sadržaja vežbe i zahteva plana i programa borbene obuke i vaspitanja.

– proučavanje direktive i naređenja pretpostavljene komande za obuku i vaspitanje,

– određivanje ciljeva izvođenja taktičkih vežbi,

– utvrđivanje obaveza u vezi sa organizovanjem, pripremom, rukovođenjem i izvođenjem vežbi,

– određivanje rukovodioca (rukovodstva) vežbe,

– određivanje sudijskog i imitacionog aparata i utvrđivanje njihovih zadataka,

– izbor i uređenje zemljišta za izvođenje vežbe,

– određivanje jedinica koje učestvuju na vežbi i jedinica ojačanja i podrške,

– utvrđivanje vremena trajanja vežbi,

– sagledavanje potrebnih materijalno-finansijskih sredstava za izvođenje vežbe i drugo.

Za pravovremeno i potpuno izvršenje svih zadataka radi se plan priprema jedinica za vežbu, kojim se preciziraju svi zadaci, izvršioci i rokovi izvršenja. Plan pripreme radi rukovodilac (rukovodstvo) vežbe i on obuhvata:

– izradu plana izvođenja taktičke vežbe, odnosno izradu elaborata za taktičke vežbe bataljona,

- pripremu rukovodioca vežbe, odnosno rukovodstva,
- pripremu jedinica i starešina,
- pripremu sudijskog aparata i aparata za imitaciju,
- izbor i uređenje zemljišta za izvođenje vežbe.

Plan za izvođenje taktičkih vežbi voda radi komandir čete, a za taktičke vežbe čete komandant bataljona. Elaborat za izvođenje bataljonskih taktičkih vežbi radi komanda puka – brigade, odnosno određeno rukovodstvo za dotičnu vežbu. Plan (elaborat) vežbe treba da bude što jednostavniji i pogodan za korišćenje u toku izvođenja vežbe. Radi se tekstualno, grafički i kombinovano. Najpraktičniji je kombinovan način – grafički prikaz na karti uz potrebna brojčana i tekstualna objašnjenja. Obim plana (elaborata) zavisi od vrste, cilja i sadržaja vežbe, iskustva i uvežbanosti starešina koji ga rade. Plan (elaborat) izvođenja vežbe je osnovni dokumenat rukovodioca vežbe kojim se usmeravaju sve aktivnosti na vežbi.

Taktička pretpostavka i zamisao dejstva strana treba da bude što jednostavnija, izbegavajući širu operativno-taktičku situaciju, naročito za vežbe manjih jedinica, jer to rasplinjava i zamara učesnike i povlači za sobom pitanja koja za odgovarajuću jedinicu nisu uvek i značajna. U planu vežbe ne izlažu se odluke i dejstva potčinjenih, jer se dejstva na taktičkim vežbama, načelno, odvijaju prema odlukama potčinjenih. U planu se u etapama izlaže tok izvođenja vežbe po fazama – od prijema zadatka do završetka vežbe.

U drugom delu priručnika dati su primerno razrađeni planovi za izvođenje jednostranih i dvostranih taktičkih vežbi.

Izbor i uređenje zemljišta ili poligona za izvođenje vežbe je od velikog značaja za obradu svih nastavnih pitanja i stvaranje uslova da se ostvare postavljeni ciljevi i vežba izvede u uslovima koji su najpribližniji ratnim. Zemljište treba da ima potrebnu dubinu i širinu, a da prema svom sastavu, konfiguraciji i objektima bude raznovrsno kako bi se stvorili povoljni uslovi da se vežbe izvode na različitom zemljištu i u što realnijim uslovima. S obzirom na ograničene mogućnosti korišćenja zemljišta za izvođenje taktičkih vežbi, širi rejon, načelno, određuju pretpostavljene komande

u naređenju za izvođenje vežbe, a mikrolokaciju utanačuje rukovodilac (rukovodstvo) vežbe pri izviđanju zemljišta.

Uređenje zemljišta za izvođenje dvostranih taktičkih vežbi obuhvata izvođenje minimalnih radova neophodnih za obradu pojedinih pitanja koja se ne mogu rešiti na drugi način i izradu objekata potrebnih za rukovodstvo vežbe, sudijski i imitacioni aparat. Međutim, uređenje zemljišta za izvođenje jednostranih taktičkih vežbi zahteva obimnije radove, što zavisi pre svega, od teme i postavljenog cilja.

Program taktičke obuke određuje koje će se taktičke vežbe izvesti kao jednostrane, a koje kao dvostrane polazeći pri tome od postavljenog cilja, realnih uslova i mogućnosti pripremanja i izvođenja jednih i drugih. Načelno, taktičke vežbe odeljenja i voda izvode se kao jednostrane, a vežbe čete i bataljona kao jednostrane i dvostrane.

Jednostrane taktičke vežbe su vežbe jedinica na kojima se obučava i uvežbava jedna strana, dok je druga strana fiktivna ili se predstavlja markiranjem. Za markiranje suprotne strane koriste se mete, makete, uređaji za podizanje i pokretanje meta i manji broj vojnika. Rukovodilac vežbe na osnovu plana za izvođenje vežbe rukovodi suprotnom stranom i stvara određene situacije za obuku jedinice koja izvodi vežbu.

Dvostrane taktičke vežbe su vežbe jedinica na kojima se obučavaju obe strane, ali u različitim borbenim radnjama. I jedna i druga strana izvode određenu taktičku radnju prema taktičkim načelima dejstva i upotrebe naših snaga. Ovakve vežbe obezbeđuju uslove za realno obučavanje obeju strana, a vojnicima i starešinama pružaju mogućnost da ispolje snalažljivost, aktivnost, inicijativu i druga pozitivna svojstva. Rukovodilac, odnosno rukovodstvo vežbe ima dvojaku ulogu. On je pretpostavljeni starešina jedinicama obeju strana i treba da reguliše što realniji i poučniji tok čitave vežbe. Vežbe počinju davanjem zadataka (usmenih ili pismenih) obema stranama. Borbena dejstva se odvijaju onako kako to odlučuju i realizuju starešine jedinica jedne i druge strane, a rukovodilac, odnosno rukovodstvo, lično i preko aparata za rukovođenje prati rad jedne i druge strane i usmerava njihova dejstva u skladu sa situacijom, dobijenim zadacima i planom – elaboratom za izvođenje vežbe.

c) **Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem (TVBG)**

Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem (TVBG) su jednostrane taktičke vežbe kod kojih je suprotna strana predstavljena metama i maketama, a vojnici, posluge, posade i jedinice vatrene zadatke izvršavaju bojevom municijom. Kao najviši oblik taktičkog i vatrenog osposobljavanja taktičke vežbe sa bojnim gađanjem imaju veliki značaj za borbeno osposobljavanje.

Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem (TVBG) imaju za cilj:

- da se vojnici uvežbaju i usavrše u vođenju borbe u sastavu jedinice, usklađivanju vatre i pokreta u borbi i razvijanju navika za dejstva u uslovima upotrebe vatre;
- da se jedinice kao celine usavrše i osposobe za izvršavanje borbenih zadataka u različitim uslovima; usklađivanje vatre i pokreta u borbi; za samostalna dejstva i u sadejstvu sa susedima i jedinicama podrške i ojačanja;
- starešine i komande da se usavrše u organizovanju borbenih dejstava, upravljanju i rukovanju vatrom u borbi; komandovanju jedinicama; organizovanju i sprovođenju sadejstva i efikasnom korišćenju sredstava ojačanja i podrške.

Prema programu taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije taktičke vežbe sa bojnim gađanjem izvode se:

- ojačanim streljačkim vodom,
- ojačanom pešadijskom četom,
- ojačanim pešadijskim bataljonom.

Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem izvode se posle izvršenih jedinačnih i odeljenskih bojnih gađanja i pošto se prethodno izvedu odgovarajuće taktičke vežbe jedinice.

Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem zahtevaju vrlo obimne, svestrane i temeljne pripreme, maksimalno angažovanje većeg broja starešina, upotrebu brojne borbene i neborbene tehnike, trošenje velikih količina različitih vrsta bojeve municije i veliki utrošak finansijskih i drugih sredstava. Zbog toga je neophodno da se svaka vežba planski i organizovano pripremi i izvede u najoptimalnijim uslovima.

Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem organizuju i njima rukovode prvopretpostavljene starešine i komande

na osnovu naređenja drugopretspostavljene komande. Drugopretpostavljena komanda određuje:

- temu, cilj i sadržaj vežbe,
- jedinicu koja izvodi vežbu,
- jedinice ojačanja i podrške,
- rukovodioca vežbe sa neophodnim brojem pomoćnika i organa za rukovođenje vežbom,
- termin izvođenja i vreme trajanja vežbe,
- rokove izrade i dostavljanje planova na odobrenje,
- prema potrebi i druga pitanja.

Osnovni principi za pripremanje i izvođenje taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem su slični principima organizovanja i izvođenja jednostranih taktičkih vežbi sa određenim specifičnostima koje proističu prvenstveno zbog upotrebe bojeve municije i preduzimanja odgovarajućih mera bezbednosti.

Za izvođenje taktičkih vežbi sa bojnim gađanjam potrebne su šire zemljišne prostorije sa mngo većom dubinom, pa se one zbog toga ne mogu izvoditi na garnizonim strelištima već na armijskim ili međugarnizonskim poligonima. Ukoliko ne postoje uslovi da se izvedu na ovim poligonima, bira se i posebno uređuje drugo odgovarajuće zemljište. Poligon ili posebno izabrano zemljište mora da odgovara uslovima i zahtevima za realizaciju određene taktičke radnje, da omogućuje obradu svih nastavnih pitanja i da istovremeno obezbeđuje potpunu zaštitu i bezbednost ljudstva na poligonu.

Pripremu i uređenje poligona organizuje rukovodilac TVBG sa svojim pomoćnicima i određenim organima. Za izvođenje potrebnih radova na poligonu angažuje se posebna jedinica, čiji vojnici i starešine neće učestvovati u izvođenju vežbe na ovom poligonu. Za pokazivanje trenutnih i pokretnih ciljeva u polju gađanja koriste se kompleti opreme za pešadijska strelišta (KOPS) i kompleti strelišne opreme sa radio-upravljanjem (KORS). Ukoliko je broj potrebnih meta za izvršenje TVBG veći od ukupnog broja angažovanih uređenja za podizanje meta, mogu se koristiti, do dozvoljene granice, i stalne mete bez uređaja za podizanje.

Kao i kod taktičkih vežbi, za TVBG izrađuje se odgovarajući plan koji, načelno, sadrži:

– temu, cilj i sadržaj vežbe,
– jedinicu koja izvodi vežbu,
– snage i sredstva ojačanja i podrške,
– način imitiranja vatre suprotne strane,
– zadatak jedinice koja izvodi vežbu,
– tok vežbe po fazama u kome se, prema mestu i vremenu, detaljno razrađuje: rad rukovodioca gađanja; rad i postupci starešine i jedinice koja izvodi vežbu; rad pratilaca rada i markiranata. Detalji plana dati su u II delu priručnika.

Taktičke vežbe sa bojnim gađanjem su veoma složene, pa su za njihovu pripremu i izvođenje potrebne potpune pripreme svih učesnika: vojnika i jedinica, starešina, rukovodstva i organa koji izvršavaju određene zadatke u pripremi i izvođenju.

Za pripremu i uvežbavanje vojnika i jedinica organizuju se, načelno, vežbe taktičkog uvežbavanja o istoj temi, ali na drugom zemljištu.

Za pripremu starešina rukovodilac TVBG organizuje grupno zanimanje na zemljištu sa rešavanjem vatrenih i taktičkih zadataka i izvođenje odgovarajućih komandirskih gađanja na način kako će se izvoditi i TVBG, ali na drugom zemljištu. Veoma je korisno da se u pripremi vojnika i starešina organizuje i metodsko-pokazna vežba.

Pored nastavno-stručnih i materijalnih priprema za TVBG, veliki značaj imaju i moralno-političke pripreme. One se organizuju u osnovnim jedinicama i zajednički za sve učesnike TVBG. Uz angažovanje svih faktora treba obezbediti motivisanost i mobilizaciju celokupnog sastava za što uspešnije izvršenje vežbe.

Na taktičkim vežbama sa bojnim gađanjem umesto sudija, kao što je to na taktičkim vežbama, određuju se pratioci rada. Pratioci rada jedinica i starešina, koji izvode vežbu, su organi rukovodioca TVBG za praćenje celokupnog rada starešina i jedinica. Oni ne utiču na rad starešina i jedinica, već samo prate i usmeravaju njihov rad.

U izvođenju TVBG ima određenih specifičnosti koje se bitnije razlikuju od izvođenja taktičkih vežbi. Pre početka vežbe rukovodilac obavezno ukazuje svim učesnicima TVBG na značaj vežbe, pravilnost rada i posebno na mere sigurnosti. Isto tako on je dužan da proveri početni raspored jedinica, osiguranje poligona i da naredi kada će se izdati bojeva municija.

Tek kada se rukovodilac TVBG uveri da su preduzete sve predviđene mere obezbeđenja i bezbednosti na poligonu, daje znak za početak vežbe, izdaje zadatak starešini jedinice koja izvodi TVBG i nadalje rukovodi vežbom prema odobrenom planu.

Ako jedinice koje izvode TVBG rade pravilno, rukovodilac ih vodi kroz predviđeni tok vežbe manevrom ciljeva i markiranjem vatre. Na nepravilne odluke i postupke rukovodilac prvenstveno utiče pogodnim manevrom ciljeva i markiranjem vatre suprotne strane. U toku vežbe ne ispravlja manje greške i slabosti, sem kada je dovedena u pitanje bezbednost ljudstva na poligonu.

Posle završene vežbe i pošto se izvrši smotra jedinica, oduzme od vojnika neutrošena municija i prikupe rezultati o uspehu vatre i radu jedinice rukovodilac TVBG izvodi analizu.

d) **Zajedničke taktičke vežbe**

Zajedničke taktičke vežbe su najveći oblik borbene obuke združenih taktičkih jedinica – puka, brigade i divizije. One se ne izvode prema programu taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije (jer program taktičke obuke obuhvata do zaključno sa obukom bataljona), ali na njima učestvuju vojnici, jedinice i starešine bataljona.

Cilj izvođenja zajedničkih taktičkih vežbi jeste da se: jedinice i komande obuče i osposobe za izvršavanje borbenih zadataka; starešine i komande obuče i uigraju u pripremi, organizovanju, rukovođenju i komandovanju svojim jedinicama; da se prošire i učvrste ranije stečena znanja iz domena borbene obuke osnovnih taktičkih jedinica; proveri fizička sposobnost i izdržljivost pojedinaca i jedinica.

Broj zajedničkih taktičkih vežbi, njihovi ciljevi i sadržaji određuju se direktivom ili naređenjem za borebu obuku i vaspitanje. Zajedničke taktičke vežbe angažuju veći broj jedinica, vojnika i starešina i brojnu borbenu i neborbenu teh-

niku i naoružanje, traju mnogo duže od taktičkih vežbi i veoma su skupe. Zbog toga je njihov broj ograničen, a njihovoj pripremi, organizovanju i izvođenju poklanja se velika pažnja.

Planiranje, pripremanje, rukovođenje i izvođenje zajedničkih taktičkih vežbi je, načelno, isto kao kod taktičkih vežbi bataljona, s tim što se angažuje veći broj jedinica, izvode se na široj prostoriji, traju najmanje tri do četiri dana, brojnije je rukovodstvo, sudijski i imitacioni aparat.

e) Vežbe borbene gotovosti

Vežbe borbene gotovosti su jedna od oblika sticanja uvida o osposobljenosti jedinica i komandi za izvršavanje borbenih zadataka.

Cilj izvođenja vežbi borbene gotovosti je: da se utvrdi stepen borbene gotovosti u skladu sa propisanim kriterijumima, normama i drugim dokumentima i sagledaju potrebne mere za postizanje propisane borbene gotovosti; sagleda stanje i oceni borbena gotovost; u praksi proveri rukovođenje i komandovanje.

Vežbe borbene gotovosti planiraju, organizuju i njima rukovode pretpostavljene starešine i komande. Vežbe, načelno, treba da počnu sa davanjem uzbune, a završavaju se izvršenjem taktičke radnje koja je predviđena u skladu sa taktičkom pretpostavkom i zadatkom kojeg je jedinica dobila.

U osnovnim jedinicama sa uvežbavanjem i pripremom mladih vojnika za izvođenje vežbi borbene gotovosti treba odpočeti još u fazi opšte obuke. U početku na znak uzbune uvežbavati odeljenja i vodove u radnjama i postupcima i odlazak na određena mesta za prikupljanje jedinica. Ove radnje treba ponoviti više puta danju i noću, odnosno sve dok se ne obezbedi da svaki pojedinac i jedinice kao celine ne postignu norme predviđene odgovarajućim planovima za dotičnu jedinicu. Pošto se uvežbaju pojedinci, odeljenja i vodovi, može se preći na vežbe provere borbene gotovosti četa i bataljona.

Vežbe provere borbene gotovosti mogu se izvesti posebno kada se posle završenog izlaska jedinica na određenu

prostoriju ljudstvo vraća u garnizon ili da ove vežbe prethode izvođenju taktičkih vežbi koje su planirane u tom vremenskom periodu.

f) Vežbe posebne namene

Vežbe posebne namene su sastavni i integralni deo vežbi jedinica i imaju posebno mesto i funkciju u sistemu borbene obuke i vaspitanja. Njihova uloga i značaj opredeljeni su ciljem organizovanja i izvođenja, mestom koje zauzimaju u okviru vežbi jedinica i efektima koji se ostvaruju njihovim izvođenjem.

Od svih vrsta vežbi posebne namene u taktičkoj obuci najčešće nalaze primenu pokazne, metodsko-pokazne, ispitne i opitne vežbe.

1) Pokazne vežbe

Pokazne vežbe su vrsta vežbi jedinica na kojima se vojnicima i starešinama praktično pokazuju taktičke radnje i postupci onako kako ih treba izvoditi u borbi. Na vežbama se demonstrira i pokazuje pravilan rad i taktičko-tehnički postupci pojedinaca, jedinica i starešina. Njihov je zadatak da onima zbog kojih se izvode pokažu kako treba raditi i postupati u određenim situacijama. Pokazne vežbe se mogu izvoditi u vezi sa svim temama i vežbama programa taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije.

Pokazne vežbe se planiraju i izvode, načelno, u prekidima obuke i na početku pojedinih faza obuke. Vežbe planira, priprema i organizuju starešine za dva stepena više, a izvode ih formacijske starešine sa svojim jedinicama. Tako, na primer, pokaznu vežbu o temi »Ojačani streljački vod u napadu« planira i organizuje komandant bataljona, a izvodi je komandir streljačkog voda sa svojim formacijskim vodom.

Pokazne vežbe biće korisne i ostvariće postavljene ciljeve samo ako budu dobro pripremljene. Starešina koji planira i organizuje pokaznu vežbu mora da pruži pomoć u pripremi starešini i jedinici koja izvodi vežbu, jer se vežbe izvode sa primerno uvežbanim i obučenim vojnicima, starešI-

nama i jedinicom. Pre izvođenja vežbe starešina koji je planirao njeno izvođenje obavezan je da proveri pripremljenosti vojnika, starešine i jedinicu kao celinu.

Pokazne vežbe izvode se i kada je potrebno da se prikaže nova organizacija i formacija jedinica, novine u taktičkim dejstvima i postupcima određenih jedinica, nove vrste i tipovi naoružanja i efekti njihovog dejstva i sl.

Izvođenjem pokaznih vežbi postižu se naročito dobri rezultati u obuci i pripremi starešina za izvođenje obuke.

2) **Metodsko-pokazne vežbe**

Metodsko-pokazne vežbe su takav oblik vežbi na kojima se kandidatima za komandire odeljenja, pitomcima vojnih škola, starešinama i komandama pokazuje način organizovanja, metodika izvođenja određene vežbe i metodički postupci u obradi pojedinih nastavnih pitanja. Iz ovoga proizilazi i njihova osnovna namena: da su, pre svega, namenjene starešinama osnovnih jedinica radi osposobljavanja za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicama po određenoj temi iz programa taktičke obuke. Na njima se usaglašava i ujednačava metodika rada za obradu svakog nastavnog pitanja i vežbe u celini i pokazuje celokupan proces izvođenja vežbe.

Metodsko-pokazne vežbe planiraju, organizuju i izvode starešine svih stepena. Najbolji rezultati se postižu ako starešina koji organizuje vežbu lično radi u ulozi komandira jednice koja izvodi vežbu. Tako, na primer, ako komandir čete organizuje metodsko-pokaznu vežbu o temi »Streljačko odeljenje u napadu«, onda je on u ulozi komandira odeljenja. U ovakvim slučajevima na najočigledniji i ubedljiviji način rukovodilac vežbe pokazuje postupke i načine kako da se određeni sadržaji obrađuju sa svim odeljenjima u svojoj jedinici. Metodsko-pokazne vežbe mogu da se izvode sa obučenim i neobučenim vojnicima i jedinicom. U nekim situacijama bolje je da se ove vežbe izvode sa neobučenim vojnicima, jer se tako stvaraju uslovi da starešina – izvođač vežbe praktično pokaže šta se može postići u obuci u konkretnim uslovima. Vojnici i jedinica u procesu rada činiće uobičajene greške, a izvođač vežbe će to koristiti kao primer za utvrđivanje kriterija i metodskih postupaka u toku vežbe.

Međutim, za izvođenje metodsko-pokaznih vežbi o temama koje se prema programu taktičke obuke izvode kao taktičke vežbe, povoljnije je da se ovakve vežbe izvode sa obučenim vojnicima i jedinicama.

Metodsko-pokazne vežbe se mogu izvoditi u vezi sa svim temama programa taktičke obuke i u svim fazama obuke. Vreme izvođenja ovih vežbi treba koordinirati tako da prethodi izvođenju tih vežbi u jedinicama. Tako, na primer, metodsko-pokaznu vežbu o temi »Streljačko odeljenje u odbrani« treba izvesti posle završene obuke pojedinca i pre prelaska na obuku odeljenja.

Program taktičke obuke obavezuje da se u pripremnom periodu i pre početka svake faze obuke izvede određeni broj metodsko-pokaznih vežbi na nivou čete, bataljona i puka – brigade, a teme za ove vežbe određuju komandiri četa, komandanti bataljona i komande puka – brigade, što zavisi od realnih potreba, stepena osposobljenosti neposrednih izvođača obuke, značaja tematskih sadržaja koji se izvode u određenim fazama i težišnih zadataka u tim fazama.

Sadržaj, tok pripremanja i način izvođenja metodsko-pokaznih vežbi ne razlikuje se od načina rada starešina na pripremanju i izvođenju vežbi koje se izvode radi obučavanja vojnika i jedinica. Pripremi metodsko-pokaznih vežbi treba posvetiti posebnu pažnju. Starešina koji planira i naređuje izvođenje vežbe određuje jedinicu i starešinu koja izvodi vežbu, vreme izvođenja, cilj i sadržaj vežbe, mesto izvođenja, materijalno obezbeđenje i druga pitanja koja su vezana za pripremu i izvođenje vežbe. Starešina prati celokupan tok pripreme, pruža pomoć komandiru jedinice i rešava probleme koji iskrsnu u tom procesu.

S obzirom na cilj i značaj izvođenja metodsko-pokaznih vežbi za njihovu pripremu i izvođenje treba određivati najiskusnije starešina i dobre metodičare, jer za mlađe i nedovoljno iskusne starešine, a posebno komandire odeljenja i komandire vodova – pitomce ŠRO, ove vežbe predstavljaju ne samo neposrednu pripremu za izvođenje određene vežbe već doprinose i njihovoj stručnoj i metodskoj osposobljenosti.

Metodsko-pokazne vežbe izvode se na zemljištu gde će se izvoditi i vežbe jedinica i sa materijalnim obezbeđenjem

kakvo će jedinice koristiti u redovnom procesu obuke. Nepoučno je i nevaspitno da se ove vežbe izvode u uslovima i sa materijalnim obezbeđenjem koje starešine neće imati pri izvođenju tih vežbi sa vojnicima i jedinicom.

U toku izvođenja metodsko-pokazne vežbe starešina, koji je naredio njeno izvođenje, vodi posmatrače (starešine za koje se organizuje vežba) kroz ceo tok vežbe i pri tome posebno ukazuje na: metodu obrade pojedinih pitanja; način korišćenja određenih nastavnih sredstava, zemljišta i objekata na njemu; postupke komandira koji izvodi vežbu; greške koje čine pojedinci i jedinice i druge postupke koje utiču na vežbu. Načelno, u toku izvođenja metodsko-pokazne vežbe ne treba se mešati u rad starešine – izvođača vežbe, već određena zapažanja i primedbe treba pribeležiti i izneti posle završene vežbe u analizi vežbe.

Posle izvedene vežbe starešina koji je naredio njeno izvođenje provodi analizu u prisustvu komandira koji je vežbu izvodio. On najpre saslušava primedbe i sugestije posmatrača, objašnjenja komandira koji je vežbu izvodio i na kraju daje lično ocenu izvedene vežbe, odgovara na postavljena pitanja i precizira zahteve za pripremu i izvođenje vežbe o istoj temi sa vojnicima i jedinicom.

Dobro pripremljene i izvedene metodsko-pokazne vežbe omogućuju starešinama da stiču znanja i iskustva iz metodike taktičkog obučavanja vojnika i jedinica i doprinose izmeni iskustava i unapređenju metodike izvođenja taktičke obuke. Stoga ih treba planirati i izvoditi kad god postoje pogodni uslovi, a posebno za komandire odeljenja i komandire vodova – pitomce ŠRO.

3) Ispitne vežbe

Taktičke vežbe na kojima se proveravaju i ocenjuju rezultati obučenosti i uvežbanosti jedinice nazivaju se ispitne vežbe. Ispitne vežbe se izvode na kraju završene obuke jedne faze. Na kraju obuke odeljenja organizuje se ispitna vežba taktičke obučenosti odeljenja, na kraju vodne obuke taktička obučenost voda itd. Ispitne vežbe organizuje i izvodi starešina koji je prema Pravilniku o proveravanju i ocenjivanju nadležan za ocenjivanje jedinica određenih stepena:

komandir voda ocenjuje odeljenja, komandir čete – vodove, komandant bataljona – čete, komanda puka – brigade ocenjuje bataljone. Starešine nadležne za ocenjivanje određuju koje će se teme iz programa taktičke obuke izvesti kao ispitne, termin i mesto izvođenja. Jedinici koja je određena za izvođenje ispitne vežbe saopštava se tema neposredno pre početka vežbe.

Na ispitnim taktičkim vežbama proveravaju se i ocenjuju osnovni elementi osposobljenosti dotične jedinice za izvršenja borbenih zadataka:

– obučenost u rukovanju naoružanjem i tehničkim sredstvima pri njihovoj upotrebi u konkretnoj taktičkoj radnji;
– pravilnost taktičkih postupaka i radnji pojedinaca i jedinice kao celine u skladu sa taktičkom situacijom;
– stepen usklađenog rada i sadejstvo pojedinaca, grupa i jedinice;
– brzina dejstva;
– umešnost starešina u komandovanju.

Jedinica koja na ispitnoj vežbi ne bude pozitivno ocenjena ne može da pređe na izvođenje obuke sledeće faze, dok prethodno ne otkloni slabosti, uvežba se i na ponovnoj ispitnoj vežbi dobije prelaznu ocenu.

4) Opitne vežbe

Opitne vežbe su vrsta vežbi na kojima se podvrgavaju opitima određeni taktički postupci, funkcionisanje određene organizacijsko-formacijske strukture jedinice, dejstvo i ponašanje borbenih sredstava. Organizuju ih i izvode jedinice na osnovu posebnih projekata opitovanja i naređenja viših komandi ili organa SSNO.

Zavisno od cilja, koji se posebno određuju za svaku vežbu, i projekta opitovanja opitnom vežbom rukovodi starešina formacijske jedinice, sem ukoliko nije drugačije naređeno.

Opitne vežbe se obavezno izvode sa obučenim i dobro uvežbanim ljudstvom i jedinicom, kao i sa potpuno ispravnom tehnikom.

Starešina određen za izvođenje vežbe najpre mora dobro da prouči naređenje, cilj izvođenja vežbe i projekat opi-

tovanja, a zatim da izradi plan pripreme vojnika i jedinice za izvođenje vežbe.

U toku izvođenja opitne vežbe sagledavaju se pojedini problemi iz projekta opitovanja po datim elementima, sređuju zapažanja, primedbe i ocene, a posle završene vežbe dostavljaju rezultati starešini, odnosno komandi, koji je naredio njeno izvođenje.

3. LOGOROVANJE

Radi stvaranja optimalnih uslova za izvođenje taktičkih vežbi, taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem, odeljenskih bojnih gađanja i drugih vežbi, koje se iz bilo kojih razloga ne mogu izvesti u garnizonu i bližoj okolini jedinice izlaze na logorovanje i na taj način se približavaju poligonima, strelištima i zemljišnim prostorijama koja nude povoljnije uslove za izvođenje obuke.

Nakon dolaska na izabranu logorsku prostoriju jedinice uređuju bivak i ostaju sve dok se ne izvedu planirane vežbe i bojna gađanja. Život u logoru odvija se u skladu sa propisima sličnim kao i u garnizonskim uslovima, s tim što jedinice odlaze na vežbe i posle završene vežbe vraćaju se na logorsku prostoriju.

4. POKRETNO LOGOROVANJE

Pokretno logoravanje je oblik taktičke obuke vojnika i starešina i jedinica koja se primenjuje u određenoj fazi obuke, načelno, u fazi zajedničke obuke.

Pokretno logorovanje je veoma pogodna forma za izvođenje taktičkih vežbi, naročito dvostranih, zajedničkih taktičkih vežbi i taktičkih vežbi sa bojnim gađanjima.

Najveći broj vežbi taktičkog obučavanja i jedan broj taktičkih vežbi nižih jedinica izvodi se uglavnom u garnizonu i na zemljištu u neposrednoj blizini. Izvođenje različitih vežbi uvek na istom zemljištu može da ima štetne posledice da šablonizira određene radnje i postupke i da smanji interes vojnika i starešina. Program taktičke obuke nalaže da se taktičke vežbe četa i bataljona izvode na većoj dubini i da

im prethode duži i naporniji marševi. Pored toga, taktičke vežbe treba izvoditi na raznovrsnom zemljištu, kao dnevno-noćne i noćno-dnevne i da traju duže, odnosno da se izvode jedna za drugom.

Izvođenjem taktičkih vežbi na pokretnom logorovanju otklanjaju se navedene slabosti i stvaraju optimalni uslovi da se vežbe izvedu u skladu sa zahtevima programa taktičke obuke, a korišćenje raznovrsnog zemljišta i vremena kao prostora dolazi do punog izražaja.

Planiranje pokretnog logorovanja počinje još pri izradi plana koordinacije, jer se već tada određuju teme, vežbe i gađanja koja će se izvesti na pokretnom logorovanju. Načelno, na pokretnom logorovanju izvode se taktičke vežbe čete i bataljona i taktičke vežbe sa bojnim gađanjem, čime je opredeljeno i vreme njihovog izvođenja.

Na pokretnom logorovanju vežbe se izvode neprekidno. Jedinice se stavljaju u određenu taktičku situaciju odmah posle napuštanja garnizona, pa je zato potrebno da zamisao dejstva strane bude komponovana tako da obezbeđuje taktičke uslove za izvođenje svih planiranih vežbi, vodeći pri tome računa da za svaku jedinicu sledeća vežba proistekne iz logičnog završetka prethodne borbene radnje. I za vreme povremenih prekida, radi odmora, jedinice ostaju pod pretpostavkom, tako da i to bude u skladu sa realnim borbenim uslovima.

Vežbe se na pokretnom logorovanju izvode u pokretu na određenim pravcima i međusobno su povezane. Široka prostranstva, raznovrsno zemljište (ispresecano, pošumljeno, bez vegetacije, naseljeno i nenaseljeno, ravničasto i brdovito, potoci i reke), razna godišnja doba i doba dana stavljaju vojnike, jedinice i starešine pod maksimalne psihofizičke napore i pružaju bezbroj mogućnosti za inicijativu, stvaralačku aktivnost, razvijanje drugarstva itd. Zato je pokretno logorovanje najprikladnija forma obuke u kojoj se obuka izvodi u uslovima koji su realno najpribližniji borbenim.

Na pokretno logorovanje, načelno, sa pešadijskim jedinicama izlaze i jedinice drugih rodova i službi. Zajednički izlazak omogućuje realnije i potpunije uvežbavanje u pripremi i izvođenju taktičkih vežbi, sadejstvu i zajedničkom dejstvu. Pored toga, stvaraju se najoptimalniji uslovi da se uk-

ljučuju i aktiviraju jedinice teritorijalne odbrane i ostale strukture ONO na pravcu, odnosno teritoriji gde se izvodi pokretno logorovanje. Pri tome svaka od navedenih jedinica izvodi teme i vežbe koje su u skladu sa njihovim programom obuke.

Pokretna logorovanja, takođe, pružaju veoma povoljnu priliku da se svi učesnici upoznaju sa širom teritorijom i sa značajnim istorijskim mestima, spomenicima i borbama u toku NOR-a i prošlih ratova, koje su vođene u mestima i na pravcima izvođenja pokretnog logorovanja. Isto tako, učesnici se upoznaju sa prirodnim lepotama pojedinih krajeva, privrednim napretkom i dostignutim rezultatima u socijalističkoj izgradnji.

B) PRIPREMA IZVOĐAČA TAKTIČKE OBUKE

Obuka i vaspitanje vojnika i jedinica u miru je osnovna dužnost i najvažniji zadatak svih komandi i starešina jedinica koje organizuju i izvode obuku prema planovima i programima borbene obuke i vaspitanja. Oni snose punu odgovornost za njen kvalitet i uspeh. Da bi taktička obuka bila što kvalitetnija, a vojnici i jedinice osposobljene i za najsloženije borbene zadatke, neophodna je redovna i kvalitetna priprema starešina – izvođača obuke. To zahteva da sve starešine – neposredni izvođači obuke, moraju neprekidno usavršavati i proširivati svoja opšta, stručna i metodska znanja u skladu sa razvojem taktike, modernizacijom jedinica i potrebom daljeg osavremenjavanja izvođenja obuke. Zbog toga obuka starešina u osnovnim jedinicama treba da bude usmerena njihovoj pripremi za što kvalitetnije i kvalifikovanije izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom. Skraćeno vreme za realizovanje dosta obimnih sadržaja taktičke obuke, uz povećane zahteve u obuci, traže da izvođači obuke budu osposobljeni za njeno što uspešnije izvođenje.

Priprema starešina osnovnih jedinica za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicama treba u osnovi da obezbedi stručna i metodska znanja za organizovanje i izvođenje obuke i inovaciju znanja iz oblasti taktike. S obzirom na ovakav zahtev, priprema starešina obuhvata: stručnu i metodičku pripremu.

1. STRUČNA PRIPREMA STAREŠINA

Stručna priprema starešina za izvođenje taktičke obuke treba da obezbedi potpuno poznavanje taktičkih, tehničkih i drugih radnji i postupaka koje će prenositi na vojnike, jer **bez dobre stručne osposobljenosti starešina i potpunog poznavanja taktičkih radnji i postupaka ne može se postići uspeh u obuci, pa ma kakvi metodski postupci se primenili.** Ovo je od posebnog značaja ako se ima u vidu različit nivo opštih i stručnih znanja starešina koje neposredno realizuju najveći broj tema i vežbi iz programa taktičke obuke.

Savremeno naoružanje, složena ratna oprema i tehnika i sve složenije planiranje, pripremanje i izvođenje borbenih dejstava zahtevaju od svakog starešine pored ostalog, i sve šira stručna znanja. Proces borbenog obučavanja i osposobljavanja vojnika i jedinica postaje sve složeniji, a vreme za obuku vojnika sve kraće, što daje nove dimenzije problemu neprekidnog stručnog osposobljavanja i usavršavanja starešina svih nivoa. Zbog toga je potrebno da starešine budu stalno u toku događaja, da prate razvoj taktike kod nas i u svetu i da neprekidno osavremenjavaju proces borbenog osposobljavanja vojnika i jedinica. Ovo se može postići planskim i organizovanim radom u okviru permanentne obuke starešina koju organizuju pretpostavljene starešine i komande. Pored toga, od posebnog je značaja individualni rad svakog pojedinca u praćenju i proučavanju novih pravila, uputstava, priručnika, vojnih časopisa i drugih publikacija.

U proširivanju opštih znanja starešina se sve više mora koristiti i dostignuća drugih nauka što će mu omogućiti da sa više uspeha obučava i vaspitava vojnike i potčinjene. Tako, na primer, za svakog starešinu je značajno da, pored stručne i pedagoške spreme, poznaje i vojnu psihologiju s obzirom na to da ona, pored ostalog, izučava problem »borbenog morala« i »čoveka u ratu« i umnogome može da pomogne starešinama jedinica da uspešno pripreme vojnike za borbu. Borbeni moral je za armiju od velikog značaja, a počiva baš na psihološkim funkcijama i osobinama svakog pojedinca. Od toga kako na moral utiču ideološko-politički ciljevi borbe, kako su oni prihvaćeni i usvojeni od vojnika, na-

jčešće će zavisiti unutrašnja snaga jedinice i armije kao celine, njena volja za borbu i stepen rešenosti da se izbori za pobedu itd.

Složenost savremene borbe, visok stepen ratne tehnike i potreba daljeg osavremenjavanja borbene obuke i vaspitanja vojnika i starešina sve više ističu potrebu celovitosti i svestrane spremnosti i zahtevaju ne samo moral, ideološko-političke i druge kvalitete no i veću opštu spremu, visoku stručnost i tehničku kulturu svakog pripadnika armije, a posebno starešine. Zato je prva i najvažnija pretpostavka daljeg osavremenjavanja i podizanja borbene obuke na viši stepen plansko i intenzivno obučavanje starešina. **Svestrano obrazovan i stručno sposoban starešina moći će uvek da unapređuje i usavršava proces taktičkog i borbenog osposobljavanja** i da ga bolje organizuje. Pored toga, on će moći i umeti da se stvaralački odnosi, da iznalazi nova i bolja rešenja, da racionalno koristi vreme i sredstva i obezbedi veći stepen borbene spremnosti potčinjenih vojnika, starešina i jedinica. Takav starešina će moći autoritativno da rukovodi obukom i da ispoljava svestran vaspitni uticaj.

Stručno osposobljavanje starešina osnovnih jedinica planira se i izvodi prema posebnom planu i programu za obuku starešina i prema planu priprema za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom. Forme obuke su brojne, a u praksi su proverene kao najprikladnije: seminari, predavanja, instruktaži, pokazne vežbe, pokazna gađanja, individualni rad i dr.

2. METODSKA PRIPREMA STAREŠINA

Pored stručne osposobljenosti, svaki starešina mora da bude i dobar metodičar, jer samo tako će moći da uspešno prenese na vojnike i potčinjene starešine određena znanja i veštine. Zato svaki starešina treba da poznaje naučne principe organizacije vaspitno-obrazovnog procesa, da poznaje puteve, metode i sredstva, jer ako poznaje ove zakonitosti može uspešno da organizuje rad, da angažuje svakog pojedinca u procesu obuke i da postigne postavljene ciljeve. Nastavni proces treba stalno usavršavati i osavremenjavati, otklanjati suvišno teorisanje, više koristiti nastavna sredstva,

objekte, vežbališta i poligone i primenjivati najracionalnije metode. Sve to zahteva, da starešina pored besprekornog stručnog znanja mora da poznaje i vojnu andragogiju, didaktiku i metodiku, kako bi u izvođenju obuke mogao da koristi određene principe i metode.

Stručna i metodička osposobljenost starešina su neodvojive i međusobno uslovljene komponente, jer stručna osposobljenost starešina može se ispoljiti jedino ako je on istovremeno i metodski osposobljen da svoja znanja uspešno prenese na potčinjenje.

Zbog toga je neophodno da se i metodskom osposobljavanju starešina osnovnih jedinica pokloni isto tolika pažnja kao i stručnom osposobljavanju. Pored organizovanog procesa prema planu obuke starešina, potrebno je da se sa starešinama – neposrednim izvođačima obuke organizuju i posebne metodske pripreme u vezi sa pojedinim temama iz programa taktičke obuke. Ove metodske pripreme obuhvataju izbor najboljih i efikasnih didaktičko-metodskih oblika, metoda i postupaka za izvođenje određene vežbe, odnosno obradu pojedinih nastavnih pitanja. Metodske pripreme izvode se na svim nivoima komandovanja putem metodsko-pokaznih vežbi, seminara, savetovanja i primenom ostalih oblika.

3. INDIVIDUALNA PRIPREMA

Prema načinu izvođenja priprema starešina za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom može biti individualna i kolektivna.

Individualna priprema predstavlja osnovni vid pripreme starešina za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom. Bez obzira na opšta, stručna i metodička znanja ni jedna tema – vežba ne može se uspešno izvesti bez posebne individualne pripreme. Od kvaliteta idnividualne pripreme zavisi uspeh kolektivne pripreme i kvalitet izvedene obuke vojnika i jedinica. Dalje proširenje opštih, stručnih i metodičkih znanja starešina može se, pre svega, obezbediti samo planskim sistematskim i neprekidnim individualnim radom.

Planom i programom borbene obuke i vaspitanja vojnika i jedinica daju se osnovne smernice u pogledu vremena,

sadržaja i načina organizovanja i izvođenja pripreme starešina, a u okviru toga i orijentacija za individualni rad. Starešine i komande trupnih jedinica, u granicama svojih nadležnosti, planiraju, prate, podstiču i usmeravaju idnividualni rad na samoobrazovanju, stručnom i metodskom usavršavanju potčinjenih starešina.

Individualna priprema starešina je nužna za svaku temu – vežbu, koja se prema programu taktičke obuke izvodi sa vojnicima i jedinicom bez obzira da li će u vezi sa istom temom biti izvedena kolektivna priprema. Obim sadržaj i metoda rada starešine zavise od njegove vojnostručne spreme, metodskih i organizatorskih sposobnosti, ličnog iskustva, obima i složenosti teme – vežbe i drugih uslova.

Individualna priprema počinje upoznavanjem sa sadržajem teme – vežbe, postavljenim ciljem za njeno realizovanje i zahtevima programa taktičke obuke. Posle toga starešina prikuplja i izučava određena pravila, uputstva, priručnike i drugu neophodnu literaturu i samostalno ili uz pomoć pretpostavljenih razjasni sve potrebne stručne i metodske uslove za izvođenje teme – vežbe. Ako za dotičnu temu postoji nastavni film ili serija dijapozitiva, starešina je obavezan da se sa njima upozna u okviru individualne pripreme.

Pošto prouči određenu literaturu i razjasni sve probleme vezane za izvođenje vežbe, starešina:

– stvara globalnu koncepciju – zamisao za izvođenje vežbe;

– utvrđuje i formuliše obrazovni i vaspitni cilj teme – vežbe;

– precizira nastavna pitanja i utvrđuje šta je težišno u realizaciji programiranih sadržaja;

– deli ukupno vreme predviđeno za izvođenje vežbe za obradu svakog nastavnog pitanja;

– određuje najpogodniju metodu za obradu pojedinih nastavnih pitanja;

– precizira mesto rada, odnosno radnu tačku, radno mesto i objekte na vežbalištu ili poligonu za izvođenje vežbe;

– određuje koja će se nastavna sredstva i kako koristiti;

– izračunava potrebne količine manevarskih i vežbovnih sredstava i određuje njihov utrošak;

– precizira taktičku situaciju i način markiranja suprotne strane;

– utvrđuje sadržaj, obim, metodu, mesto i vreme za pripremu neposredno potčinjenih starešina.

Pošto završi sve navedene pripreme starešina – izvođač obuke izrađuje podsetnik za izvođenje vežbe sa vojnicima i jedinicom. Podsetnik, načelno, sadrži: naziv teme – vežbe; nastavni cilj; vreme i mesto izvođenja; nastavna pitanja (metodske jedinice); podelu nastavnog časa – vežbe (uvodni, glavni i završni deo); metodske postupke za obradu svakog nastavnog pitanja; materijalna, nastavna, manevarska i druga sredstva i način njihovog korišćenja; druga pitanja vezana za uspešno realizovanje određene teme – vežbe.

Naziv teme – vežbe formuliše se prema sadržaju Plana i programa. Ukoliko se tema deli na više metodskih jedinica, odnosno vežbi, za svaku vežbu se, pored naslova teme, dodaje i naziv vežbe.

Cilj teme – vežbe treba da precizira znanja i veštine koje treba postići u toku njenog izvođenja. On treba da bude jasno formulisan, jer opredeljuje celokupan tok izvođenja vežbe. Pored obrazovne komponente, cilj treba da odražava i vaspitnu komponentu.

Nastavna pitanja se izlažu prema sadržaju programa i u skladu sa mestom izvođenja. Ukoliko je potrebno, nastavna pitanja se dele – razlažu na potpitanja.

Vreme za izvođenje vežbe deli se na uvodni, glavni i završni deo vežbe, a u okviru glavnog dela i za obradu svake metodske jedinice, odnosno nastavnog pitanja. Ukoliko je programom taktičke obuke dato samo vreme za temu kao celinu, ono se prethodno deli za svaku vežbu. Pri podeli vremena treba voditi računa o značaju svakog nastavnog pitanja i obezbediti da se najviše vremena odredi za ona koja čine suštinu problema koji se obrađuje, odnosno za težišna pitanja.

Za mesto izvođenja vežbe određuje se ona lokacija koja je utvrđena u toku pripreme starešina, navodeći pri tome precizno lokaciju, odnosno radno mesto ili radne tačke ako se vežba izvodi na vežbalištima, odnosno poligonima.

Korišćenje nastavnih sredstava, artificija, objekata i drugih nastavnih pomagala navodi se za vežbu kao celinu i po-

sebno, ako je to potrebno, i za obradu svakog nastavnog pitanja. Podaci o nastavnim sredstvima i artificijama istovremeno služe i za pravovremeno njihovo obezbeđenje do početka vežbe.

Metodskim postupcima i načinom obrade vežbe kao celine i svakog nastavnog pitanja treba posvetiti posebnu pažnju. Za obradu svakog pitanja treba predvideti: sredstva, metode, oblike i dinamiku realizacije. I ako je obrada pojedinih pitanja stvar svakog pojedinca, ona je ipak obavezna za svakog starešinu, bez obzira na njegovu stručnost i iskustvo.

Razrađeni i pismeno oformljeni podsetnik za izvođenje vežbe podnosi se na uvid i odobrenje prvopretpostavljenom starešini.

Podsetnik izvođenja vežbe radi se za svaku posebno planiranu vežbu programa taktičke obuke. Za taktičke vežbe i taktičke vežbe sa bojnim gađanjem ne rade se podsetnici, već posebni planovi taktičkih vežbi (za vodne i četne vežbe), odnosno elaborati za izvođenje taktičkih vežbi (za bataljonske taktičke vežbe).

U drugom delu metodskog priručnika dati su primeri podsetnika i planova za izvođenje taktičkih vežbi.

4. KOLEKTIVNA PRIPREMA STAREŠINA

Kolektivna priprema je nezamenljiv oblik pripreme trupnih starešina za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom. Izvodi se planski i organizovano za određeni profil starešina ili istovremeno za više profila. Na primer, kolektivna priprema svih **komandira odeljenja** u bataljonu za izvođenje obuke vojnika u ulozi osmatrača ili kolektivna priprema svih **komandira odeljenja i vodova** za izvođenje taktičkog uvežbavanja odeljenja u napadu.

Kolektivne pripreme organizuju i izvode komandiri četa i više starešine i komande za svoje potčinjene starešine. Kolektivna priprema izvodi se posle individualne pripreme starešina i mora da bude pravovremeno planirana, dobro organizovana, materijalno obezbeđena i kvalitetno izvedena. S obzirom na postavljeni cilj, probleme i pitanja koja rešava kolektivna priprema, načelno, treba da bude izvedena u vidu pokaznih i metodsko-pokaznih vežbi, jer se na taj način

određena vežba izvodi uz primenu najboljih i proverenih metodskih postupaka i obezbeđuje ujednačavanje stavova i gledišta koja se odnose na organizaciju, materijalno obezbeđenje i metodu izvođenja vežbe.

Zavisno od teme – vežbe i postavljenog cilja uvek treba da postoji plan izvođenja kolektivne pripreme. Planom se reguliše: ko, kada, gde, za koga i sa kakvim ciljem se organizuje kolektivna priprema. Najveći broj kolektivnih priprema izvodi se u pripremnom periodu i na početku svake faze obuke. One se mogu izvoditi i u procesu obuke na račun planiranog vremena za pripremu i obuku starešina, a kada to posebne potrebe nalažu i na račun vremena planiranog za izvođenje taktičke obuke sa vojnicima i jedinicom.

Na kolektivnoj pripremi se: uopštavaju iskustva i znanja; ujednačavaju stavovi i kriteriji o određenim pitanjima; razrađuje cilj vežbe, nastavna pitanja, organizacija i metodika obrade svakog nastavnog pitanja; bira i uređuje zemljište za izvođenje vežbe; koriste određena nastavna i druga sredstva; usklađuju gledišta starešina o vrednovanju znanja i postignutih rezultata.

Kolektivne pripreme imaju poseban značaj za mlađe i nedovoljno iskusne starešine. One na ovim pripremama na najadekvatniji način sagledavaju kako određeno gradivo i nastavne sadržaje treba preneti na vojnike, kako se organizuje vežba i kako se metodski najbolje mogu izvesti. Za komandire odeljenja odmah posle dolaska sa kursa, odnosno sa pitomcima ŠRO odmah posle dolaska iz škole treba organizovati kolektivne pripreme u vidu pokaznih i metodsko-pokaznih vežbi prema sadržajima vežbi iz obuke pojedinca i odeljenja, a kasnije ih uključiti u plansku i organizovanu pripremu sa ostalim starešinama.

Neposredna priprema starešina

Sadržaj taktičke obuke obuhvata veliki broj tema, a svaka tema realizuje se u 2–3 vežbe. Za izvođenje svake vežbe neophodna je odgovarajuća priprema starešina, neposrednih izvođača obuke. Metodsko-pokazne vežbe, pokazne vežbe ili drugi oblici kolektivne pripreme ne mogu se iz broj-

nih razloga izvesti za svaku temu i vežbu iz programa taktičke obuke. Pored toga, za jedan broj tema – vežbi i ako je izvedena kolektivna priprema na nekom nivou (na primer, na nivou bataljona) neophodna je i neposredna priprema komandira odeljenja. Tako, na primer, ako je na nivou bataljona izvedena metodsko-pokazna vežba za pripremu komandira vodova na temu »Streljačko odeljenje u izviđanju«, komandiri vodova moraju posebno pripremiti svoje komandire odeljenja, jer se na mestu gde je izvedena kolektivna priprema ne mogu obučavati sva odeljenja iz bataljona. Prema tome, promena mesta izvođenja, potreba izbora i uređenja drugog zemljišta i utanačavanje redosleda izviđanja pojedinih objekata zahteva neposrednu pripremu komandira voda sa komandirima odeljenja. Sigurno je da izvedena kolektivna priprema na nivou bataljona olakšava i skraćuje rad komandira voda na neposrednoj pripremi komandira odeljenja.

Neposredna priprema predstavlja završnu fazu u pripremi starešina neposrednih izvođača obuke. Ona se, načelno, izvodi na jedan do dva dana pre predviđenog termina za izvođenje iste vežbe sa vojnicima i jedinicom. Neposrednu pripremu komandira odeljenja izvodi komandir voda, a pripremu komandira voda komandir čete. Vreme za izvođenje neposredne pripreme je kraće u odnosu na vreme koje se daje za izvođenje pokaznih i metodsko-pokaznih vežbi. U nekim slučajevima to može biti kraći dogovor na kraju poslednjeg časa prethodnog dana za vežbu koja će se izvesti sutradan. Treba težiti da se neposredna priprema starešina za obuku uvek izvodi tamo gde će se izvesti i vežba sa vojnicima.

Neposredna priprema potčinjenih počinje proverom teorijskih i praktičnih znanja koja su vezana za dotičnu temu – vežbu. Ukoliko se potčinjeni putem individualnog rada nisu najpotpunije pripremili ili postoje neke nejasnoće i dileme, rukovodilac pripreme objašnjava nejasna pitanja, daje stavove i lično primerno pokazuje praktične radnje.

Rukovodilac pripreme najpre upoznaje potčinjene sa ciljem i sadržajem vežbe i nastavnim pitanjima koja treba obraditi, a zatim prelazi na konkretnu obradu pojedinih pitanja. Metoda rada neposredne pripreme potčinjenih može da bude različita, ali obavezno treba da obuhvati:

– saopštavanje kratke taktičke pretpostavke i uslove za izvođenje vežbe;

– određivanje mesta rada svakog odeljenja, odnosno voda;

– određivanje načina markiranja suprotne strane;

– pokazivanje metode rada komandira za obradu svakog nastavnog pitanja, potrebno vremne i korišćenje određenih nastavnih, vežbovnih i manevarskih sredstava;

– pripremu zemljišta i objekata za izvođenje vežbe;

– pitanje i radnje koje treba uvežbati pri dovođenju jedinica do mesta rada i pri povratku u garnizon posle završene vežbe;

– vreme i mesto prikazivanja nastavnog filma, pripremu vojnika, objekata, nastavnih, vežbovnih i manevarskih sredstava.

Prema tome, potčinjene komandire treba na ovoj pripremi naučiti i uvežbati kako da organizju vežbu o dotičnoj temi sa odeljenjem, odnosno vodom, kako i kojom metodom da obrade određene sadržaje programa. Da bi ovo postigao, rukovodilac pripreme se koristi metodom pokazivanja, sve radnje i postupke lično pokazuje pridržavajući se principa – radite sa vojnicima ovako kako ja to pokazujem. Međutim, može se primeniti i drugi način zavisno od sadržaja teme, iskustva i predznanja potčinjenih. Na primer, za obradu pojedinih pitanja rukovodilac najpre traži da jedan od komandira pokaže kako bi on to nastavno pitanje obradio, drugi da ga dopune i na kraju da on da zaključak. U svakom slučaju poželjno je da se kombinuju obe metode, jer povremenim aktiviranjem učesnika pripreme podstiče se pažnja, obezbeđuje aktivnost, proverava sposobnost i spremnost potčinjenih itd.

5. OBLICI OBUKE I PRIPREME STAREŠINA

U obuci starešina osnovnih taktičkih jedinica i njihovoj pripremi za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicama primenjuju se različiti oblici: metodsko-pokazne vežbe, pokazne vežbe, grupna zanimanja, instruktaž, zbor, seminar i dr.

a) **Metodsko-pokazne vežbe**

Metodsko-pokazne vežbe kao oblik pripreme starešina izvode se u osnovnim jedinicama radi pripreme starešina za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicama. Na njma se utvrđuje: organizacija, rukovođenje, metodika, izvođenja i vrednovanje rezultata rada. Uspeh metodsko-pokaznih vežbi zavisi od pripremljenosti svih učesnika, odnosno onih koji ih organizuju i izvode, kao i onih za koje se izvode.

Planiranje, organizovanje i izvođenje ovih vežbi obrađeno je u VII glavi.

b) **Pokazne vežbe**

Pokazne vežbe mogu da imaju višestruku namenu, što zavisi od cilja izvođenja. Mogu biti taktičke, tehničke i taktičko-tehničke. Izvode se u vezi sa temama programa taktičke obuke ili bilo kog predmeta borbene obuke, a mogu se izvoditi i u vezi sa temama van programa obuke. Uvek se izvode sa dobro pripremljenom i uvežbanom jedinicom. Najčešće su namenjene starešinama, ali se mogu organizovati i za potrebe vojnika i jedinica.

Planiranje, organizovanje i izvođenje pokaznih vežbi obrađeno je u VII glavi.

c) **Grupna zanimanja**

Grupno zanimanje je jedan od organizacijsko-metodskih oblika obuke starešina i komandi. I ako je osnovni cilj grupnih zanimanja stručno obučavanje starešina za određene funkcionalne dužnosti u ratu, primenjuje se i za pripremu starešina za izvođenje obuke sa vojnicima. Grupna zanimanja organizuju se na nivou bataljona i puka – brigade.

Plan i program borbene obuke i vaspitanja vojnika i jedinica obavezuje pretpostavljene starešine i komande da u toku nastavne godine izvedu grupna zanimanja o najaktuelnijim temama. Zavisno od stručno-metodičke osposobljenosti potčinjenih starešina, drugih potreba i mogućnosti treba

težiti da se ovakva zanimanja organizuju pre izvođenja taktičkih vežbi voda, čete i bataljona i pre izvođenja taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem. Sadržaje grupnih zanimanja u ovakvim slučajevima treba uskladiti sa sadržajima taktičkih vežbi i TVBG koje se izvode sa jedinicama.

Grupna zanimanja se u osnovnim jedinicama uvek izvode na zemljištu, bez ili sa upotrebom određenih sredstava i jedinica. Za starešine osnovnih jedinica najprikladnija forma grupnih zanimanja je kombinacija grupnog rada sa praktičnom realizacijom donetih odluka. Pri tome se za praktičan rad može koristiti jedinica ili da se od starešina – učesnika grupnog zanimanja formira određena jedinica (streljačko odeljenje ili odeljenje pratećih oruđa) i da oni izvode praktično pojedine radnje.

Na nivou odeljenja umesto grupnih zanimanja mogu se izvesti komandirska gađanja na kojima se izvršenjem gađanja realizuju pojedine odluke, što je posebno značajno za komandire odeljenja pratećih oruđa.

Na grupnim zanimanjima se ne moraju obrađivati sva nastavna pitanja jedne teme, već samo ona najbitnija na kojima je težište u određenim taktičkim radnjama. Tako, na primer, za grupno zanimanje o temi »Pešadijska četa u odbrani« obraditi samo pitanja: dovođenje čete u rejon odbrane; organizovanje sistema vatre; vođenje bliske protivoklopne borbe; izvođenje aktivnih dejstava u odbrani itd.

Analiza grupnog zanimanja treba da dâ određene zaključke i pouke starešinama koji će organizovati i izvoditi takve taktičke vežbe sa svojom jedinicom ili da ih pripremi za učešće na taktičkim vežbama viših jedinica, odnosno na zajedničkim taktičkim vežbama.

d) **Instruktaž**

Instruktaž kao oblik stručnog osposobljavanja starešina za izvođenje obuke ima široku primenu u procesu obuke i vaspitanja. Cilj instruktaža je da se utvrde odgovarajuće metode, primena nastavnih sredstava, korišćenje terena i objekata i način ocenjivanja i vrednovanja usvojenih sadržaja konkretne teme – vežbe.

Instruktaž se može primeniti i za sticanje novih stručnih znanja i upoznavanje sa novim sredstvima ratne tehnike, novinama u taktičkim radnjama i postupcima. Ovakve instruktaže mogu da izvode neposredno pretpostavljene starešine ili posebno određene i pripremljene starešine za čitav sastav jedinice.

e) Zbor

Zbor je značajan organizacioni oblik rada u obuci i pripremi starešina za obuku. Na zboru se starešine mogu upoznavati sa određenim novinama u tehnici i taktici, novim tehničkim sredstvima, organizacijom i formacijom, metodikom izvođenja obuke i sl.

Nastavni zbor starešina se održava najčešće na kraju obuke jedne partije vojnika, a pre početka sledeće. Najčešće se organizuje na nivou bataljona ili puka – brigade. Na zboru se raspravljaju i ujednačavaju stavovi o najbitnijim pitanjima obuke i vaspitanja vojnika i jedinica, analiziraju slabosti iz prethodnog perioda i utvrđuju zadaci za naredni period obuke. Ovakav zbor se održava nakon dobijanja svih elemenata za planiranje i izvođenje obuke za naredni period.

f) Seminar

Seminar je osnovni oblik teorijske razrade i usvajanja određenih sadržaja i novina iz taktike, programa obuke i novih sadržaja tehničkih i taktičkih pravila. Seminar organizuje komandant bataljona ili komanda puka – brigade za sve potčinjene starešine.

Seminar se može organizovati i u situacijama kada se pojave neujednačena tumačenja primene određenih pravilskih odredaba ili kada u jedinici ima starešina koje nedovoljno poznaju određene taktičke radnje i postupke.

g) Savetovanje o obuci i vaspitanju

Savetovanje o obuci i vaspitanju organizuje se, načelno, jednom godišnje sa svim starešinama na nivou puka – brigade. Na savetovanju se raspravlja o pitanjima iz oblasti ru-

kovođenja i realizovanja planova i programa borbene obuke i vaspitanja vojnika, jedinica i starešina, uopštavaju iskustva i utvrđuju zadaci u obuci i vaspitanju za narednu nastavnu godinu. Zaključci savetovanja su osnova za realizovanje planova i programa borbene obuke i vaspitanja vojnika, jedinica i starešina za naredni period.

6. PRIPREMA VOJNIKA I JEDINICA

Potrebe za pripremom vojnika i jedinica za predstojeću vežbu su višestruke i imaju za cilj da se ljudstvo pripremi u vojnostručnom, moralno-političkom, bezbednosnom i psihofizičkom pogledu.

Vojnostručna priprema vojnika i jedinica za izvođenje pojedinih tema – vežbi iz taktičke obuke izvodi se u toku celokupnog procesa obuke. Rasporedom obuke i rada planira se njeno izvođenje, i to:

– u popodnevnim časovima u okviru vremena koje je predviđeno za vojnostručnu obuku (dva dana sedmično po dva časa);

– subotom pre podne takođe u sklopu vremena za vojnostručnu obuku;

– u prepodnevnim časovima u vremenu kada su komandiri jedinica angažovani na pripremi starešina, obuci ili drugim zadacima.

Za izvođenje složenijih taktičkih vežbi i taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem priprema vojnika i jedinica se posebno planira i izvodi u sklopu pripreme za predstojeću vežbu.

Za pripremu vojnika i jedinica određuje se jedan od starešina osnovne jedinice. Oblici i metode pripreme mogu da budu različiti, zavisno od sadržaja teme – vežbe i mogućnosti da se ona uspešno organizuje i izvede.

Komande i jedinice raspolažu velikim brojem nastavnih filmova i serija dijapozitiva, pa njihovo prikazivanje pre vežbe može korisno da pomogne u pripremi vojnika za predstojeću vežbu.

Isto tako, sve jedinice imaju veći broj pravila, uputstava i drugih publikacija, čijim organizovanim izučavanjem se vojnici mogu pripremati za predstojeće vežbe. Od posebnog

su značaja popularne brošure koje izdaje Biblioteka za vojnike. Proučavanje brošure »Pešak i tenk« ili »Vojnik-osmatrač« vidno će doprineti da vojnici lakše, brže i sa razumevanjem savladaju načine vođenja bliske protivoklopne borbe, odnosno načine osmatranja bojišta itd.

Moralno-političke pripreme vojnika imaju veliki značaj za izvođenje svake vežbe, a posebno za izvođenje složenijih, napornijih i značajnijih vežbi, kao što su: taktičke vežbe sa bojnim gađanjem, taktičke vežbe viših jedinica i zajedničke taktičke vežbe. Ove pripreme se, načelno, organizuju u osnovnim jedinicama prema posebnim planovima. Osnovni cilj ovih priprema jeste da se vojnici upoznaju sa predstojećim zadacima i obavezama i da se obezbedi motivisanost i mobilizacija celokupnog sastava za što uspešnije izvršenje planirane vežbe.

Upoznavanje vojnika i potčinjenih starešina u pripremi za vežbu sa merama bezbednosti, samozaštite i merama tehničke zaštite treba da spreči otkrivanje tajnih vojnih podataka i izbegnu nesrećni slučajevi i povrede ljudstva, udesi i oštećenje tehnike i naoružanja.

7. PRIPREMA TERENA, OBJEKATA, NASTAVNIH I DRUGIH SREDSTAVA

Najveći broj tema – vežbi iz programa taktičke obuke izvodi se na zemljištu, vežbalištima i poligonima uz korišćenje nastavnih, manevarskih i vežbovnih sredstava, meta, maketa i drugih pomagala, zbog čega je i priprema ovih od velikog značaja i bitnije utiče na kvalitet izvođenja obuke.

Nastavni objekti, vežbališta, poligoni i drugi, za obuku uređeni ili neuređeni, tereni imaju poseban značaj za izvođenje taktičke obuke i realizovanje programiranih sadržaja. U pripremi za izvođenje određene teme – vežbe starešina, odgovoran za organizaciju i izvođenje vežbe, određuje gde će se vežba izvesti, koji će se objekti koristiti i pravovremeno preduzima potrebne mere da se vežbališta, objekti i tereni pripreme i urede u skladu sa zahtevima vežbe. Ako priprema i uređenje vežbališta, poligona ili zemljišta za izvođenje vežbe zahteva veći obim radova, a starešina – izvođač obuke to ne može da izvrši svojim snagama i sredstvima,

dužan je da pravovremeno traži od provpretpostavljenog starešine ili komande pomoć, kako bi se do određenog roka objekti pripremili za izvođenje vežbe.

Kao osnovna nastavna sredstva u taktičkoj obuci vojnika i jedinica koristi se formacijsko naoružanje, tehnička sredstva i oprema. Za izvođenje pojedinih tema (kao što su: Bliska POB i PVO peš. naoružanjem) koriste se i druga nastavna sredstva, modeli i preseci. U pripremi starešina za izvođenje obuke obavezno se mora predvideti i u podsetniku (planu vežbe – elaboratu) naznačiti koja će se nastavna sredstva i kako koristiti. Za sredstva koja se čuvaju centralizovano potrebno je da se pravovremeno obezbede i donesu na mesto izvođenja vežbe.

Manevarska i vežbovna municija i druga potrošna manevarska sredstva i artificije planiraju se za svaku vežbu posebno u količinama koje zahtevaju sadržaji obučavanja i u skladu sa odobrenim normativima. Prilikom utvrđivanja vrsta i količina ovih sredstava treba imati u vidu da i male količine pravilno upotrebljenih sredstava mogu dati dobre rezultate.

C) IZVOĐENJE TAKTIČKE OBUKE

Proces planiranja, pripremanja i organizovanja za izvođenje obuke ima za cilj da obezbedi sve potrebne preduslove za što optimalnije izvođenje programiranih tema i vežbi iz taktičke obuke. Uspešno izvršeni zadaci i obaveze u ovom pripremnom periodu od velikog su značaja i bitno utiču na kvalitet izvođenja obuke i ostvarivanje postavljenog cilja za svaku temu – vežbu, kao i ostvarivanje krajnjeg cilja taktičke obuke u celini.

1. GRUPISANJE VOJNIKA I JEDINICA ZA IZVOĐENJE TAKTIČKE OBUKE

Program taktičke obuke se realizuje u osnovnim jedinicama – vodu, četi i bataljonu. Sve teme i vežbe iz obuke pojedinaca i odeljenja realizuju se u okviru formacijskih vodova. Taktičko uvežbavanje pratećih odeljenja (odeljenja RB,

BsT i dr.) može se organizovati i grupisanjem istorodnih odeljenja u okviru bataljona ili puka – brigade u posebne – privremene nastavne vodove.

Obuka streljačkih vodova izvodi se sa potpunim formacijskim stanjem i ojačanjima koja vodovi dobijaju iz čete. Odeljenja iz PO i pratećih vodova četa i bataljona, pošto izvedu osnovne teme iz vodne obuke, pridaju se u celini ili po odeljenjima streljačkim vodovima, odnosno pešadijskim četama, gde se obučavaju kao ojačanja putem taktičkog uvežbavanja i taktičkih vežbi, u ulozi grupa za vatrenu podršku ili protivoklopnih grupa.

Obuka čete izvodi se sa formacijskim stanjem pešadijskih četa i jedinicama ojačanja koje dodeljuje bataljon. Za podršku čete mogu se odrediti delovi prateće jedinice bataljona ili rodovske jedinice puka – brigade.

Bataljonske vežbe se izvode sa formacijskim jedinicama i ljudstvom bataljona, a za ojačanje i podršku bataljona određuju se rodovske jedinice puka – brigade. U jedinicama »B« klasifikacije za izvođenje bataljonskih vežbi može se po odobrenju pozivati i ljudstvo iz rezervnog sastava.

2. NADLEŽNOSTI I DUŽNOSTI STAREŠINA U KOMANDI U PLANIRANJU, PRIPREMI I IZVOĐENJU TAKTIČKE OBUKE

Da bi se ostvarili postavljeni ciljevi i zadaci programa taktičke obuke, sve starešine osnovnih jedinica i komande jedinice treba neprekidno da usavršavaju i unapređuju planiranje, organizaciju i metodu izvođenja taktičke obuke sa vojnicima i jedinicama, jer su oni najodgovorniji za njen kvalitet i uspeh. Da bi to ostvarili, neophodno je da:

– potpuno poznaju ciljeve i zadatke predmeta taktičke obuke, programirane sadržaje i da preduzimanjem konkretnih mera u okvirima svojih nadležnosti obezbede što potpunije realizovanje svih programiranih sadržaja;

– neprekidno rade na usavršavanju svojih stručnih znanja iz oblasti taktike i da potpuno ovladaju osnovnim postavkama koncepcije ONO;

– dobro poznaju organizaciju, formaciju i načela upotrebe taktičkih jedinica eventualnog agresora;

– stalno rade na usavršavanju svojih opštih i metodskih znanja i u procesu obuke primenjuju odgovarajuće principe, načela i metode obuke;

– pravovremeno i što realnije planiraju sadržaje taktičke obuke u sklopu planiranja borbene obuke i vaspitanja;

– planiraju, organizuju i sistematski izvode obuku i pripremu potčinjenih starešina za izvođenje obuke sa vojnicima i jedinicom;

– sistematskim praćenjem i neprekidnom kontrolom potčinjenih obezbede najoptimalnije uslove za izvođenje obuke vojnika i jedinice i preduzimaju mere za dalje osavremenjavanje procesa obuke;

– obezbede aktivan odnos potčinjenih prema taktičkoj obuci i stvore uslove da dođu do punog izražaja sposobnosti, stvaralačka aktivnost i druga pozitivna svojstva svakog pojedinca;

– redovno proveravaju i ocenjuju obučenost vojnika i jedinica.

Pored ovih opštih i zajedničkih dužnosti svih starešina i komandi u realizaciji programa taktičke obuke, pojedine starešine i komande imaju još i posebne dužnosti i obaveze.

Komanda puka – brigade

Komanda puka – brigade odgovorna je za taktičku obučenost i osposobljenost potčinjenih jedinica, komandi i starešina za izvršavanje borbenih zadataka. Planom rada i ostalim nastavnim dokumentima precizira osnovne zadatke taktičke obuke jedinica, reguliše korišćenje vežbališta, poligona, nastavnih filmova, nastavnih i vežbovnih sredstava i dr. Pored toga, nadležna je, obavezna i dužna da:

– izrađuje elaborate, priprema i rukovodi bataljonskim taktičkim vežbama i taktičkim vežbama sa bojnim gađanjem pešadijskim četama,

– planira, organizuje i rukovodi taktičkim vežbama na pokretnom logorovanju,

– planira, organizuje i izvodi pripremu starešina za izvođenje taktičke obuke o najvažnijim temama programa,

– brine o održavanju vežbališta, poligona, nastavnih i vežbovnih sredstava i obezbeđuje potrebne količine manevarskih i potrošnih sredstava za izvođenje taktičke obuke;

– ocenjuje realnost programa taktičke obuke, analizira sadržaje, izvlači potrebne zaključke i iskustva i predlaže mere za njihovo usavršavanje,

– organizuje seminare, zborove i kraće kurseve za komandire vodova i četa o najbitnijim pitanjima taktičke upotrebe jedinica i metodike izvođenja taktičke obuke i

– organizuje savetovanje na kojem se sagledavaju rezultati obuke i vaspitanja u celini, prvenstveno taktičke obuke, izvlače i uopštavaju iskustva i daju zadaci za dalji rad na unapređivanju taktičke obuke.

Komanda bataljona

Komanda bataljona odgovorna je za taktičku obučenost i osposobljenost potčinjenih jedinica i bataljona kao celine za izvršavanje borbenih zadataka. Planira, organizuje, priprema i izvodi obuku sa potčinjenim starešinama radi osposobljavanja za uspešno i kvalitetno izvođenje obuke vojnika i jedinica, a izvršava i sledeće zadatke:

– daje osnovne elemente za planiranje taktičke obuke u potčinjenim jedinicama i planira taktičke vežbe peš. četa i drugih jedinica bataljona,

– izrađuje planove priprema i izvodi taktičke vežbe pešadijskih četa, taktičke vežbe sa bojnim gađanjem streljačkim vodovima i taktičko uvežbavanje bataljona,

– organizuje i izvodi pokazne i metodsko-pokazne vežbe o najvažnijim temama iz programa taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije,

– pregleda i odobrava planove za izvođenje taktičkih vežbi koje organizuju i izvode komandiri četa,

– stiče uvid u obučenost vojnika i jedinica za izvršavanje namenskih zadataka, vrednuje rezultate obučenosti i preduzima mere za otklanjanje slabosti i nedostataka,

– obezbeđuje da se vežbališta, poligoni, nastavna, vežbovna i manevarska sredstva koriste planski, pravilno i u skladu sa propisanim normama i uputstvima.

Komandir čete

Komandir čete odgovoran je za taktičku i borbenu osposobljenost potčinjenih jedinica i čete kao celine. Planira i organizuje celokupan proces borbene obuke i vaspitanja u četi, a u odnosu na taktičku obuku ima sledeće dužnosti:

– planira po danima i časovima teme i vežbe iz taktičke obuke za sve potčinjenje jedinice i određuje vreme i mesto izvođenja;

– planira, organizuje i izvodi neposrednu i kolektivnu pripremu starešina čete za izvođenje obuke sa vojnicima, pri čemu određuje za svaku vežbu: cilj, nastavna pitanja, vreme za obradu svakog pitanja, tok i metodu izvođenja, kao i način korišćenja materijalnog obezbeđenja;

– neposredno priprema, organizuje i izvodi taktičke vežbe voda i taktičko uvežbavanje čete prema sadržajima programa taktičke obuke;

– prisustvuje obuci koju izvode komandiri vodova, stiče uvid u stepen obučenosti i savladanosti programa taktičke obuke, sagledava kako se ostvaruju postavljeni ciljevi, da li primenjena metoda obezbeđuje odgovarajuće rezultate, pruža potrebnu pomoć i preduzima mere za otklanjanje uočenih slabosti;

– vodi evidenciju uspeha taktičke obuke i unosi u raspored obuke i rada podatke o realizaciji pojedinih vežbi iz taktičke obuke i zaključke o uspehu izvedene obuke. Analizira uspeh izvedene obuke u četi prema predmetima, izvlači iskustva i daje zadatke potčinjenima;

– odobrava podsetnike i planove za izvođenje pojedinih vežbi iz taktičke obuke koje realizuju komandiri vodova;

– prati, proverava i ocenjuje potčinjene jedinice i starešine i vodi evidenciju uspeha taktičke obučenosti.

Komandir voda

Komandir voda je odgovoran za taktičku obučenost i osposobljenost vojnika, odeljenja i voda kao celine. On je organizator i neposredni izvođač svih tema iz obuke vojnika-pojedinca, odeljenja i vežbi taktičkog uvežbavanja voda. Njegove dužnosti u realizaciji programa taktičke obuke su:

– da realizacijom programiranih tema taktički osposobi vojnike, odeljenja i vod za uspešno izvršavanje borbenih zadataka u skladu sa ciljevima i zadacima taktičke obuke;

– da priprema komandire odeljenja za izvođenje taktičke obuke sa vojnicima i odeljenjem, izvodi neposrednu pripremu na mestu izvođenja obuke i osposobi ih za uvežbavanje vojnika u određenim taktičkim radnjama;

– stara se da svaka tema – vežba iz taktičke obuke bude kvalitetno izvedena i da se realizuje postavljeni cilj;

– izrađuje podsetnik za sve teme iz obuke pojedinca, odeljenja i vežbe taktičkog obučavanja voda;

– na taktičkim vežbama voda, taktičkim vežbama sa bojnim gađanjem i taktičkim vežbama viših jedinica komanduje formacijskim vodom;

– prati rezultate obuke vojnika, odeljenja i voda i preduzima mere za postizanje što boljih rezultata;

– posle svake izvedene vežbe iz taktičke obuke upoznaje komandira čete sa rezultatima obuke i lično vodi evidenciju uspeha taktičke obuke;

– ocenjuje vojnike iz taktičke obuke i taktičku osposobljenost formacijskih odeljenja.

Komandir odeljenja

Komandir odeljenja je pomoćnik komandira voda u izvođenju taktičke obuke i prema uputstvima i uz pomoć komandira voda uvežbava vojnike svog odelejenja u taktičkim radnjama i postupcima pojedinaca i odeljenja kao celine.

Na taktičkim vežbama odeljenja, voda i viših jedinica komanduje svojim odeljenjem kao formacijski starešina i odgovoran je za uspešno izvršavanje dobijenih zadataka.

Ličnim primerom utiče da vojnici i odeljenje kao celina savesno i sa poletom izvršava sve dobijene zadatke.

3. METODSKA OBRADA TEMA

Pod metodskom obradom teme podrazumeva se izvođenje teme – vežbe prema sadržajima programa taktičke obuke u skladu sa zadacima i ciljevima taktičke obuke i uz primenu odgovarajućih nastavnih principa, metoda i organizacionih oblika. Izvođenje teme – vežbe obuhvata radnje i postupke od polaska sa zbornog mesta do povratka u kasarnu posle izvedene vežbe. Karakterišu ga sledeće etape:

– neposredna priprema pre vežbe,
– rad jedinice do dolaska na mesto za izvođenje vežbe,
– izvođenje vežbe – obrada zaplaniranih nastavnih sadržaja,
– analiza vežbe,
– povratak sa vežbe.

Neposredna priprema pre vežbe

U fazi priprema za vežbu starešina, neposredni organizator i izvođač obuke, odnosno rukovodilac vežbe dužan je da lično izvrši ili ustanovi:

– kako su potčinjeni u pripremnom periodu izvršili planirane zadatke (nastavne, materijalne i druge), da im po potrebi pruži odgovarajuću pomoć i obezbedi da se sve pripreme završe na vreme;

– da pregleda i odobri planove – podsetnike potčinjenih za izvođenje vežbe i uveri se u njihovu pripremljenost za uspešno izvođenje vežbe sa vojnicima i jedinicom;

– da obezbedi sva nastavna, manevarska, školska i druga potrošna sredstva predviđena planom materijalnog obezbeđenja;

– da organizuje i izvede radove na uređenju zemljišta, vežbališta ili poligona za realizaciju određenih sadržaja;

– da organizuje i sprovodi planirane pripreme vojnika, starešina i jedinica;

– da prikaže određeni nastavni film, ako je planom bilo predviđeno da se film prikaže pre izvođenja vežbe;

– pripremi vojnike i jedinice koji će u ulozi markiranata predstavljati suprotnu stranu, ako je to planom predviđeno;

– da izvrši i ostale zadatke i preduzme i druge neophodne mere za što potpuniju pripremu vežbe;

– da pre polaska izvrši smotru vojnika i jedinice i proveri pripremljenost za izvođenje vežbe.

Sadržaji navedenih zadataka preciziraju se još u fazi pripreme za vežbu, prema posebnom planu, koji je sastavni deo plana, odnosno elaborata za izvođenje vežbe. Obim za-

dataka zavisi od oblika vežbe (taktičko uvežbavanje, taktičke vežbe – jednostrane ili dvostrane, taktičke vežbe sa bojnim gađanjem) i postavljenog cilja. Sve radnje i zadaci se moraju izvršavati planski, organizovano i sa proračunom da do određenog vremena sve bude spremno za početak izvođenja planirane vežbe.

Rad jedinice do dolaska na mesto rada

Dovođenje jedinice do određenog mesta za izvođenje vežbe (vežbališta, poligona) koristi se za obuku bez obzira da li jedinica odlazi peške ili maršuje na motornim vozilima. Koja će se pitanja obrađivati do dolaska jedinice u rejon za izvođenje vežbe planira starešina – izvođač obuke, odnosno rukovodilac vežbe, što zavisi od sadržaja vežbe, faze obuke i cilja koji se želi postići. Jedinica može da krene iz kasarne pod određenom taktičkom pretpostavkom i u pokretu da uvežbava predviđene radnje i postupke prema planu, odnosno podsetniku za izvođenje vežbe. Ukoliko se u odlasku do mesta rada mogu uvežbavati radnje vezane za predstojeću vežbu (marševanje, izviđanje, marševsko obezbeđenje i sl.), pre polaska jedinice treba saopštiti temu – vežbu, cilj i nastavna pitanja. U načelu, dovođenje jedinica na mesto rada ne planira se za davanje novih znanja, već za ponavljanje i uvežbavanje ranije naučenih radnji. Prvenstveno treba uvežbavati težišne radnje i postupke (POB, PDB, PVO, PNHBO) i one radnje koje su neposrednije vezane za predstojeću vežbu. Starešine u pokretu izdaju određene kraće taktičke pretpostavke – supozicije ili komande za izvršenje taktičke radnje i proveravaju ranija znanja. Posle izvedene radnje starešina izvodi kraću analizu, ukazuje na greške i prema potrebi radnju ponavlja.

Ukoliko je predviđeno da se pre početka vežbe prikaže nastavni film, jedinica se najpre odvodi u salu za prikazivanje filma, pa tek onda polazi na određeno mesto za izvođenje vežbe.

Izvođenje vežbe

Nakon pristizanja jedinice na mesto za izvođenje vežbe starešina – izvođač obuke, izvodi kraću analizu izvedenih radnji u dolasku i daje vojnicima odmor, a on za to vreme

izdaje potčinjenim starešinama zadatke, kontroliše pripremljenost terena i objekata za izvođenje obuke, proverava funkcionisanje sistema za podizanje i spuštanje meta i drugo. Ukoliko se za markiranje suprotne strane koriste markiranti izdaje zadatak, daje im odgovarajuća sredstva za imitaciju, utanačuje signale i šalje u određene rejone.

Posle isteka određenog vremena za odmor i izvršenih priprema rukovodilac vežbe naređuje da se jedinica postroji i počinje sa izvođenjem vežbe. U uvodnom delu vežbe:

– saopštava naziv teme – vežbe, i pri tome ukazuje na njenu vezu sa prethodno obrađenom temom i sadržajima koji će se kasnije izučavati i njihovu međusobnu povezanost;

– saopštava cilj teme – vežbe obrazlažući pri tome posebno obrazovni a posebno vaspitni cilj. Ističući značaj onoga šta treba da nauče i primenu toga u borbenim uslovima motiviše vojnike na veće zalaganje i aktivniji odnos u praktičnom uvežbavanju;

– upoznaje vojnike sa sadržajem teme – vežbe i nastavnim pitanjima koja će se obrađivati;

– iznosi prigodan primer iz NOR-a vezan za odgovarajuću taktičku radnju i ukazuje na pouke i korišćenje iskustva u obuci (ukoliko je predviđeno da se iznese u uvodnom delu);

– pokazuje mesto rada, nastavna sredstva i objekte koji se koriste u obuci i ukazuje na mere bezbednosti i sigurnosti ako se koristi manevarska vežbovna i eksplozivna sredstva.

Uvodni deo vežbe u nekim slučajevima može da se izvede i pre polaska jedinice iz kasarne.

Pre prelaska na obradu prvog nastavnog pitanja starešina – izvođač obuke (rukovodilac vežbe), zavisno od izvedenih radnji do dolaska na vežbalište (poligon), može da proveri ranije stečena znanja i veštine i na taj način poveže ranija znanja sa novim radnjama i postupcima. Pitanja za proveru moraju biti ranije odabrana i jasno postavljena da bi vojnici shvatili šta treba i u kakvim uslovima da praktično pokažu, odnosno izvedu određenu radnju.

Sve teme iz programa taktičke obuke (taktičko uvežbavanje ili taktička vežba) izvode se u uslovima koji su približni borbenim, pa je zato potrebno da se potčinjene starešine

i vojnici upoznaju sa uslovima u kojima se izvodi vežba, a to se postiže saopštavanjem taktičke pretpostavke i izdavanjem zadatka za dejstvo. Taktička pretpostavka u načelu treba da sadrži:

– orijentaciju: geografsku i topografsku sa kodiranim nazivima za pojedine zemljišne oblike i objekte;

– kratke podatke o neprijatelju: jačina, sastav, prethodna dejstva i namere pokazujući pri tome na zemljištu mesta, linije i objekte, odnosno raspored njegovih sredstava;

– zadatak više jedinice;

– zadatak jedinice koja izvodi vežbu;

– podatke o susedima, ubačenim, sadejstvujućim i jedinicama teritorijalne odbrane;

– način komandovanja i signale.

Taktička pretpostavka ne mora uvek sadržavati sve navedene podatke. Zavisno od vrste vežbi, ona može biti kraća ili šira i sa više neophodnih podataka i detalja. U toku uvežbavanja, zavisno od konkretnih uslova zemljišta i mogućnosti uvežbavanja određenih radnji, ona se može i dopunjavati i menjati, za razliku od taktičke vežbe koja se izvodi u celosti u uslovima prvobitne pretpostavke.

Obradom prvog nastavnog pitanja počinje glavni deo vežbe. Starešina na početku objašnjava i praktično pokazuje određenu radnju da bi vojnici shvatili specifičnosti i način izvršenja, opravdanost i potrebu za takvim postupkom i sagledali njen značaj u borbi. U obuci pojedinca radnju pokazuje komandir voda lično ili dobro pripremljen komandir odeljenja. U obuci grupe pokazuje se rad i postupak svakog vojnika posebno i grupe kao celine. U obuci jedinica starešina – izvođač obuke vodećim putem dovodi jedinice u određeni raspored i pokazuje postupke svake niže jedinice posebno.

Pošto pokaže i objasni radnju, rukovodilac vežbe određuje mesto i vreme uvežbavanja za svaku nižu jedinicu. U toku uvežbavanja on prati i usmerava rad, ukazuje na propuste i, ako je potrebno, ponovno pokazuje i objašnjava radnju. U toku uvežbavanja rukovodi dejstvom suprotne strane (naređuje da se podignu određene mete, daje signale markirantima, imitira dejstvo itd.).

Predviđena radnja se ponavlja sve dok pojedinci i jedinica kao celina ne postignu određeni stepen uvežbanosti. Međutim, uvežbavanje ne sme da bude šablonsko ponavljanje radnje. Starešina je obavezan da pre svakog ponavljanja radnje konkretno ukaže na propuste, nepravilne postupke, nedovoljnu brzinu, neusklađenost radnje pojedinaca itd., pa tek onda da se radnja ponovi i otklone uočene slabosti. Pored ispravljanja treba ukazivati i na posledice pogrešnih postupaka. Tako, na primer, nije dovoljno narediti da vojnik koristi neki objekat za zaklon i gađanje sa desne strane, već da mu se objasni i pokaže šta će se desiti ako ga bude koristio sa leve strane (sem ako nije levak).

Pošto se obrade sva nastavna pitanja i vojnici i jedinica uvežba u predviđenim radnjama i postupcima, rukovodilac vežbe naređuje prekid vežbe. Posle toga potčinjene starešine prikupljaju jedinice, izvode smotre, oduzimaju neutrošenu municiju, prikupljaju korišćena nastavna sredstva i odvode jedinice na mesto za analizu vežbe.

Izvođenje taktičkih vežbi ima svoje specifičnosti i razlikuje se u odnosu na taktičko uvežbavanje:

– sve radnje od prijema zadatka do završetka vežbe izvode se kontinuirano i bez ponavljanja, bez obzira da li su izvedene potpuno pravilno ili je bilo grešaka;

– radnje i postupci izvode se prema odlukama, naređenjima i komandama starešina;

– starešina jedinice ne pokazuje niti objašnjava radnje i postupke na početku vežbe, jer su vojnici i jedinice ranije uvežbane u izvršavanju tih radnji;

– nepravilno izvedene radnje i postupci vojnika i jedinica se kažnjavaju gubicima koje određuju sudije;

– ponašanje vojnika, starešina i jedinica uslovljeno je postupcima i dejstvom suprotne strane.

Analiza izvedene vežbe

Analiza je završni deo svake izvedene vežbe i izvodi se u završnom delu časa. Ona ima veliki značaj u ukupnom procesu obučavanja i treba je shvatiti kao sastavni deo vežbe. Cilj analize je da se sumiraju ukupni rezultati rada, sa-

gleda ostvarivanje postavljenih ciljeva, ocene rezultati rada pojedinaca i jedinice kao celine, ukaže na slabosti i nedostatke i način njihovog prevazilaženja.

Analizu vežbe izvodi rukovodilac vežbe (starešina koji je izvodio vežbu). Može da se izvodi skupa sa svim potčinjenim starešinama i vojnicima ili posebno sa vojnicima, a posebno sa starešinama. Na kraju svake analize starešina ističe najbolje pojedince i jedinice, najavljuje narednu temu – vežbu i daje zadatke za uvežbavanje određenih radnji do povratka u garnizon.

Povratak sa vežbe

Posle završene analize starešina je dužan da vežbalište, poligon ili zemljište na kome je izvedena vežba dovede u prvobitno stanje, ako je to planom predviđeno, a zatim da odredi pravce kretanja, izda taktičku pretpostavku za kretanje jedinica i naredi povratak u garnizon.

Slično kao i pri dolasku, rukovodilac vežbe i potčinjene starešine u povratku sa vežbe uvežbavaju vojnike i jedinice u planiranim radnjama i postupcima.

VIII PROVERAVANJE I OCENJIVANJE

1. CILJ I ZADATAK PROVERAVANJA I OCENJIVANJA

Program taktičke obuke vojnika i jedinica pešadije izražava kvantitet znanja, veština i navika koja se moraju usvojiti u toku obuke. Ocena je, međutim, merilo savladanosti tog kvantiteta, odnosno izraz kvaliteta stečenih znanja, veština i navika vojnika i jedinica. Kvalitet i trajnost znanja, veština i navika moraju zauzimati prioritetno mesto u taktičkoj obuci vojnika i jedinica, a kriterij ocenjivanja postignutih rezultata treba da stimuliše takav kvalitet i trajnost i ujedno da služi kao najrealnije merilo uspeha starešina i vojnika u obuci.

Proveravanje i ocenjivanje obučenosti vojnika i jedinica su sastavni deo procesa obuke u trajan zadatak nadležnih starešina i komandi.

Prema Pravilniku o proveravanju i ocenjivanju obučenosti vojnika i jedinica, starešina, komandi i štabova u OS posebno se proveravaju i ocenjuju vojnici – kao pojedinci, a posebno jedinice, komande i štabovi.

Cilj proveravanja i ocenjivanja vojnika iz taktičke obuke jeste da se proveri i oceni stepen savladanosti programa obuke i praktičnih radnji i postupaka iz pojedinih tema i sposobnost za primenu tih znanja u borbenim uslovima, a takođe da se omogući neposrednim izvođačima obuke i ostalim starešinama i komandama sticanje uvida o stanju i problemima obuke.

Cilj proveravanja i ocenjivanja obučenosti jedinica je da se ustanovi stepen obučenosti i osposobljenosti jedinica kao

celina za uspešno izvršavanje borbenih zadataka u ratu, samostalno, u sastavu više jedinice, u sadejstvu sa jedinicama drugih rodova i službi, jedinicama teritorijalne odbrane i drugim strukturama ONO; da se utvrdi stepen praktične primene koncepcije ONO i naše vojne doktrine u borbenim dejstvima; da se proveri sposobnost jedinica za savlađivanje napora pri izvršenju borbenih zadataka.

Proveravanjem i ocenjivanjem vojnika i jedinica iz taktičke obuke ostvaruju se sledeći zadaci:

– stiče se uvid u stepen ostvarenosti obrazovnog i vaspitnog cilja i zadataka postavljenih programom taktičke obuke;

– stimuliše se zalaganje i odgovornost starešina na unaprenjenju i osavremenjavanju taktičke obuke, razvija takmičarski duh i podstiče na veća zalaganja;

– stiče se uvid o rezultatima obuke u pojedinim fazama i obuke u celini o osposobljenosti i uvežbanosti za izvršavanje borbenih zadataka u ratu;

– obezbeđuje se zahtev da vojnici i jedinice ne mogu preći na višu fazu obučavanja ako prethodno nisu savladali sadržaje obučavanja iz prethodne faze;

– uočavaju se propusti, slabosti i problemi u obuci, analiziraju njihovi uzroci i preduzimaju pravovremene mere za poboljšanje kvaliteta obučenosti vojnika i jedinica.

2. PROVERAVANJE I OCENJIVANJE VOJNIKA

Obučenost vojnika iz taktičke obuke se proverava i ocenjuje kontinuirano u toku celokupnog procesa obuke. Proveravanje i ocenjivanje obuhvata praktične radnje i postupke predviđene programom taktičke obuke. Pri proveravanju i ocenjivanju vojnika treba se striktno pridržavati kriterijuma propisanih normama za proveravanje i ocenjivanje obučenosti vojnika i jedinica pešadije iz taktičke obuke. Način proveravanja znanja i veština treba da doprinosi boljem shvatanju i usvajanju pređenog gradiva. Sve radnje i postupke vojnici treba da izvode pravilno, sa razumevanjem i u predviđenom vremenu.

Proveravanje i ocenjivanje vojnika iz taktičke obuke sprovode komandiri vodova uz pomoć komandira odeljenja.

Na kraju svake faze obuke daje se brojčana i opisna ocena obučenosti iz taktičke obuke. Komandir voda, na osnovu ličnog uvida i podataka dobijenih od komandira odeljenja ocenjuje svakog vojnika posebno, stiče uvid u napredovanje i, ako je potrebno, preduzima mere kako bi se svaki pojedinac obučio podstičući ih na veće zalaganje u obuci i razvijanju pozitivnih vrlina i navika. Ocene i zapažanja o obučenosti vojnika komandir voda unosi u knjigu evidencije o obuci i vaspitanju voda.

Komandir voda je obavezan da na kraju svake teme i vežbe da ocenu o uspehu izvedene vežbe, o tome kako je postignut određeni cilj i da o tome upozna komandira čete.

3. PROVERAVANJE I OCENJIVANJE JEDINICA

Proveravanje i ocenjivanje jedinica ne izvodi se prema predmetima borbene obuke i vaspitanja, već se proverava i ocenjuje obučenost i osposobljenost jedinice kao celine za izvršavanje namenskih zadataka u miru i ratu.

Odeljenje se ocenjuje na osnovu stepena obučenosti i uvežbanosti u rukovanju ličnim i kolektivnim naoružanjem, taktičke osposobljenosti i uvežbanosti za izvršavanje borbenih zadataka u različitim zemljišnim i vremenskim uslovima i pri upotrebi NHB oružja, kao i osposobljenosti komandira odeljenja u komandovanju odeljenjem u različitim vidovima borbenih dejstava.

Osnovne taktičke jedinice ocenjuju se: na osnovu obučenosti i uvežbanosti za izvođenje taktičkih radnji i postupaka pri izvršavanju borbenih zadataka u svim oblicima oružane borbe i svim vidovima borbenih dejstava, usklađenosti sadejstva u borbenom poretku jedinice, sa susedima, ubačenim, ostavljenim jedinicama i jedinicama TO i na osnovu sposobnosti i umešnosti starešina u proceni situacije, donošenju odluke i komandovanju jedinicom.

S obzirom na to da taktička obuka objedinjuje znanja i veštine iz svih ostalih predmeta borbene obuke i vaspitanja, to je i ocena jedinice iz taktičke obučenosti istovremeno ocena borbene osposobljenosti jedinice za izvršavanje konkretnih borbenih zadataka.

Obučenost jedinica ocenjuje prvopretpostavljeni starešina (odeljenje ocenjuje komandir voda, vod – komandir čete, četu – komandant bataljona i bataljon – komanda puka – brigade). Prema tome, starešina koji organizuje i izvodi određeni nivo obuke nadležan je i za ocenjivanje jedinica tog ranga. Jedinice se ocenjuju na taktičkim vežbama, ispitnim vežbama i taktičkim vežbama sa bojnim gađanjima. Pri ocenjivanju jedinica posebno se ceni rad vojnika, rad jedinice kao celine i rad starešina.

Proveravanje i ocenjivanje jedinica može da bude: redovno, vanredno i komisijsko. Redovno proveravanje i ocenjivanje obučenosti jedinica sprovodi prvopretpostavljeni starešina u toku redovnog procesa izvođenja obuke. Vanredno proveravanje i ocenjivanje obučenosti jedinica sprovodi drugopretpostavljeni starešina, odnosno komanda, Glavna inspekcija narodne odbrane i drugi ovlašćeni organi SSNO. Komisijsko proveravanje i ocenjivanje sprovodi se samo u slučajevima kada starešina ocenjene jedinice nije zadovoljan dobijenom ocenom na redovnom ocenjivanju.

Težište pri proveravanju i ocenjivanju jedinica treba da bude na onim elementima koji pružaju mogućnost sticanja realnog uvida u kvalitet obučenosti jedinice kao celine i njenu taktičku i vatrenu osposobljenost. Opšta ocena obučenosti jedinice daje se na osnovu ocene rada pojedinaca, jedinice kao celine i ocene starešine ili komande koja izvodi vežbu. Ocena taktičkih vežbi sa bojnim gađanjem daje se na osnovu rezultata gađanja, taktičkih postupaka jedinice i rezultata rada starešina jedinice koja je izvodila TVBG.

4. STIMULATIVNE MERE U OBUCI

Dosadašnja iskustva pokazuju da je ocena vojnika, starešine i jedinice značajan podsticaj u obuci i vaspitanju. Ocena vojnika i starešine znače određeno priznanje za pokazano zalaganje i ispoljene sposobnosti u procesu obuke i ističe ih u kolektivu.

Starešine svih stepena, posebno neposredni izvođači obuke, dužni su da u svakodnevnom radu stvaraju optimalne uslove za primenu adekvatnih stimulativnih mera u procesu

obuke i vaspitanja. Stimulativne mere treba da predstavljaju izraz priznanja i podsticaj za dalje zalaganje i postizanje još boljih rezultata u obuci i vaspitanju. Pravilnom primenom stimulativnih mera postiže se:

– razvijanje svesnog i požrtvovanog odnosa prema zadacima,

– poboljšanje rezultata i unapređenje metodike rada, obuke i vaspitanja,

– veća inicijativa i stvaralački odnos prema zadacima u procesu taktičke obuke, a posebno na taktičkim vežbama i taktičkim vežbama sa bojnim gađanjem,

– negovanje i jačanje moralno-političkih i drugih pozitivnih svojstava vojnika i starešina,

– podsticanje i razvijanje radnog elana kod vojnika i jedinica,

– jačanje takmičarskog duha,

– podsticanje individualnog rada pojedinaca radi razvijanja njihovih ličnih kvaliteta, sposobnosti i zdravih ambicija.

Za pojedine učesnike procesa borbene obuke i vaspitanja primenjuju se sledeće stimulativne mere:

– za vojnike: usmene i pismene pohvale za zalaganje i pokazani uspeh na taktičkim i drugim vežbama; isticanje rezultata obuke pojedinih vojnika na pogodnim mestima; dodeljivanje prigodnih znački, plaketa i dr.; vanredni izlazak u grad; isticanje preko razglasnih stanica, armijske štampe, dodeljivanje značke »primeran vojnik« itd.;

– za starešine: usmene i pismene pohvale, isticanje putem štampe i drugih sredstava informisanja, dodeljivanje prigodnih znački, plaketa i odlikovanja; novčane i druge nagrade, davanje prioriteta pri izboru za školovanje, vanredno unapređenje itd.;

– za jedinice: isticanje najbolje jedinice, pismene pohvale na kraju pojedinih faza obuke i posle završetka nastavne godine; dodeljivanje prelaznih zastavica, pehara, diploma, dodeljivanje nagrada u vidu televizora, sportske opreme i sl.

Pored navedenih, mogu se primenjivati i druge stimulativne mere za vojnike, starešine i jedinice, naročito u situacijama kada je potrebno njihovo efikasno delovanje.

VEŽBALIŠTE ZA OSNOVNU TAKTIČKU OBUKU

varijanta sa tri staze

RADNO MESTO BR. 1

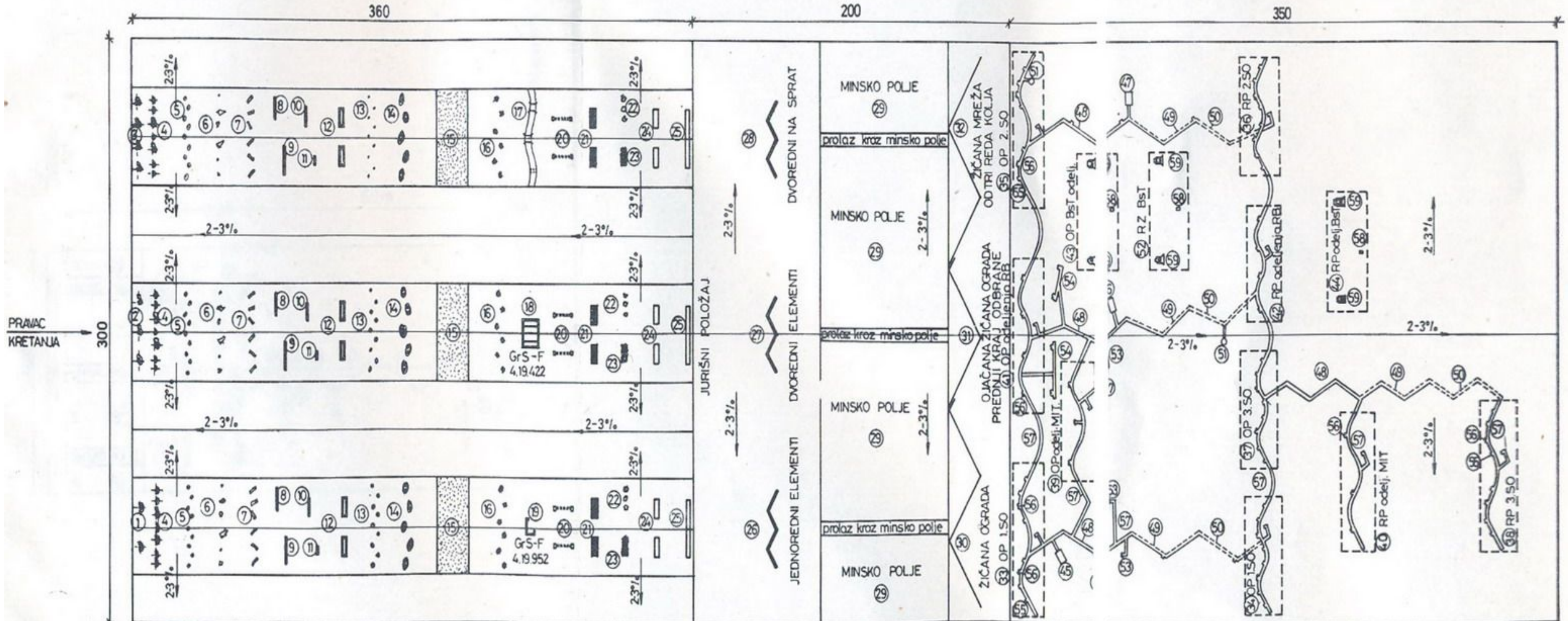
1. ZAKLON ZA ODELJENJE BsT (2 ZAKLONA)
2. ZAKLON ZA MITRALJESKO ODELJENJE (3 ZAKLONA)
3. ZAKLON ZA RB ODELJENJE (4 ZAKLONA)
4. ZAKLON ZA STRELJAČKO ODELJENJE (5+2 ZAKLONA)
5. LEVKOVI OD EKSPLOZIJA MINA - GRANATA
6. PANJEVI I DRVECE
7. OBORENA STABLA
8. TARABA - DRVENA OGRADA
9. OGRADA OD OBLICA
10. ZID OD OPEKE
11. ZID OD KAMENA
12. DUBOKI KANAL BEZ VODE
13. HUMKE
14. UZVIŠENJA SA DVA VRHA
15. KONTAMINIRANO ZEMLJIŠTE
16. GOMILA OPEKA I KAMENJA
17. DEONICA PUTA SA OBJEKTIMA
18. BAZEN SA VODOM GrS-F 4.19.422
19. PORUSENA ZGRADA GrS-F 4.19.952
20. KANALIZACIONA CEV
21. NISKA ZIČANA MREŽA
22. ŽBUN
23. ŽIVA OGRADA
24. KANAL SA VODOM
25. KANAL SA ZAPALJIVOM SMEŠOM

RADNO MESTO BR. 2

26. PREPREKE OD BRINOVIH ELEMENATA - JEDNOREDNI ELEMENTI
27. DVOREDNI ELEMENTI
28. DVOREDNI NA SPRAT
29. MINSKO POLJE
30. ŽIČANE PREPREKE - ŽIČANA OGRADA
31. OJAČANA ŽIČANA OGRADA
32. ŽIČANA MREŽA OD TRI REDA KOLJA
33. OSNOVNI POLOŽAJ 1. STRELJACKOG ODELJENJA
34. REZERVNI POLOZAJ 1. STRELJACKOG ODELJENJA
35. OSNOVNI POLOŽAJ 2. STRELJACKOG ODELJENJA
36. REZERVNI POLOŽAJ 2. STRELJAČKOG ODELJENJA
37. OSNOVNI POLOŽAJ 3. STRELJACKOG ODELJENJA
38. REZERVNI POI ŽAJ 3. STRELJAČKOG ODELJENJA
39. OSNOVNI POI ŽAJ ODELJENJA MITR.
40. REZERVNI POI ŽAJ ODELJENJA MITR.
41. OSNOVNI POI ŽAJ ODELJENJA RB
42. REZERVNI POI ŽAJ ODELJENJA RB
43. OSNOVNI POI ŽAJ ODELJENJA BsT
44. REZERVNI POI ŽAJ ODELJENJA BsT
45. SKLONIŠTE L OG TIPA JEDNOREDNO ZA 10 LJUDI
46. SKLONIŠTE L OG TIPA DVOREDNO ZA 10 LJUDI
47. SKLONISTE L OG TIPA OD ABG ZA 10 LJUDI
48. SAOBRAĆAJI A ZA KRETANJE - USPRAVNO

RADNO MESTO BR. 3

49. SAOBRAĆAJNICA ZA KRETANJE - POGNUTO
50. SAOBRAĆAJNICA ZA KRETANJE - PUZEĆI
51. BUNKER ZA PM I M
52. REZERVNI ZAKLONI ZA BsT
53. REZERVNI ZAKLONI ZA MIT.
54. REZERVNI ZAKLONI ZA RB
55. ZAKLON ZA STRELCA U SASTAVU POLOŽAJA
56. ZAKLON ZA MIT. I RB U SASTAVU POLOŽAJA
57. ROVOVI
58. ZAKLON ZA STRELCA KAO IZDVOJEN OBJEKAT
59. ZAKLON ZA BsT KAO IZDVOJEN OBJEKAT

VEŽBALIŠTE ZA OSNOVNU TAKTIČKU OBUKU

varijanta sa jednom stazom

RADNO MESTO BR. 1

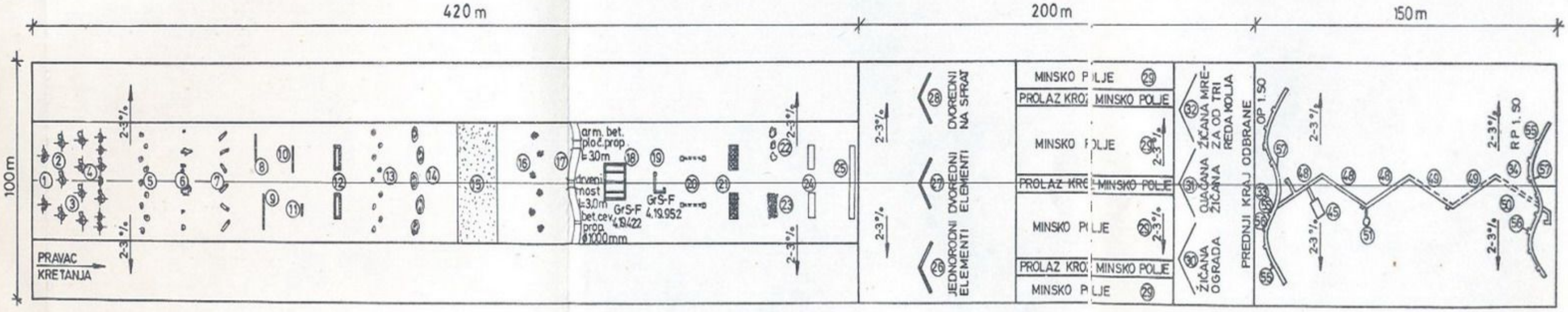
① ZAKLONI ZA ODELJENJE Bst (2 ZAKLONA)
② ZAKLONI ZA MITRALJESKO ODELJENJE (3 ZAKLONA)
③ ZAKLONI ZA RB ODELJENJE (4 ZAKLONA)
④ ZAKLONI ZA STRELJAČKO ODELJENJE (5+2 ZAKLONA)
⑤ LEVKOVI OD EKSPLOZIJA MINA - GRANATA
⑥ PANJEVI I DRVEĆE
⑦ OBORENA STABLA
⑧ TARABA - DRVENA OGRADA
⑨ OGRADA OD OBLICA
⑩ ZID OD OPEKE
⑪ ZID OD KAMENA
⑫ DUBOKI KANAL BEZ VODE
⑬ HUMKE
⑭ UZVIŠENJA SA DVA VRHA
⑮ KONTAMINIRANO ZEMLJIŠTE
⑯ GOMILA OPEKA I KAMENJA
⑰ DEONICA PUTA SA OBJEKTIMA
⑱ BAZEN SA VODOM GrS-F 4.19.422
⑲ PORUŠENA ZGRADA GrS-F 4.19.952
⑳ KANALIZACIONA CEV
㉑ NISKA ŽIČANA MREŽA
㉒ ŽBUN
㉓ ŽIVA OGRADA
㉔ KANAL SA VODOM
㉕ KANAL SA ZAPALJIVOM SMEŠOM

RADNO MESTO BR.2

㉖ PREPREKE OD BRINOVIH ELEMENATA - JEDNOREDNI ELEMENTI
㉗ DVOREDNI ELEMENTI
㉘ DVOREDNI NA SPRAT
㉙ MINSKO POLJE
㉚ ŽIČANE PREPREKE - ŽIČANA OGRADA
㉛ OJAČANA ŽIČANA OGRADA
㉜ ŽIČANA MREZA OD TRI REDA KOLJA

RADNO MESTO BR. 3

(43) OSNOVNI POLOŽAJ STRELJAČKOG ODELJENJA
(44) REZERVNI POLOŽAJ STRELJAČKOG ODELJENJA
(45) SKLONISTE LAKOG TIPA JEDNOREDNO ZA 10 LJUDI
(48) SAOBRACAJNICA ZA STOJECE - USPRAVNO KRETANJE
(49) SAOBRAĆAJNICA ZA POGNUTO KRETANJE
(50) SAOBRACAJNICA ZA KRETANJE PUZECI
(51) BUNKER ZA PUŠKOMITRALJEZ I MITRALJEZ
(55) ZAKLON ZA STOJECI STAV ZA STRELCA
(56) ZAKLON ZA PUŠKOMITRALJEZ I MITRALJEZ ZA STOJEĆI STAV
(57) ROVOVI

LIST ISPRAVKI

uz »metodički priručnik za taktičku obuku pešadije«

Red. broj	Strana	Red	Stoji	Treba
1.	47	5 odozdo	spiholoških	psiholoških
2.	73	2 odozgo	ratu	radu
3.	83	3 odozdo	borebu	borbenu
4.	87	8 odozdo	starešina	starešine
5.	101	7 odozgo	vremne	vreme
6.	101	17 odozgo	organizju	organizuju
7.	119	12 odozgo	u	i
8.	P_1 50	2 odozdo	pojedinca	pojedina
9.	P_3 6	2 odozdo	izdađe	izađe
10.	P_3 19	2 odozdo	borbe oklopnim	borbe s oklopnim
11.	P_3 20	šema	šema za o Bst	šema za oRB sa strane 29 i obratno
12.	P_3 34	10 odozgo	18 č. danju	12 č. danju
13.	P_3 35	1 odozgo	pratećeg MB	pratećeg — MB

Prilog 1

OSMATRANJE I IZVEŠTAVANJE

VOJNIK U NAPADU

VOJNIK U ODBRANI (noću)

BLISKA BORBA S OKLOPNIM SREDSTVIMA

PVO JEDINICA PEŠADIJSKIM NAORUŽANJEM

OSMATRANJE I IZVEŠTAVANJE

TEMA. OSMATRANJE I IZVEŠTAVANJE

CILJ. Obučiti i uvežbati vojnike u izboru i uređenju mesta za osmatranje, načinu osmatranja i izveštavanja o pojavi ciljeva na zemlji i u vazdušnom prostoru, kao i načinu osmatranja sa prisluškivanjem noću i drugim uslovima ograničene vidljivosti sa i bez sredstava za osmatranje noću.

Kod vojnika razvijati snalažljivost i ubeđenje da pravovremeno otkrivanje i pravilno izveštavanje sprečava iznenađenje i obezbeđuje početni uspeh u borbi.

NASTAVNA PITANJA

1. O osmatranju i načinu osmatranja:
– zadaci vojnika-osmatrača,
– izdavanje zadatka osmatraču.

2. Izbor, uređenje i korišćenje različitih prirodnih i veštačkih objekata za mesto osmatrača.

3. Osmatranje i izveštavanje o osmotrenom.

4. Rad i postupci vojnika-osmatrača vazdušnog prostora.

5. Osmatranje sa prisluškivanjem noću i drugim uslovima ograničene vidljivosti.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje danju i noću.

VREME. Pet časova (3 danju + 2 noću) – 225 minuta.

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema, manevarska municija, raznobojni barjačići, razne mete (KORS), fenjer, pištaljka, pištolj signalni, metak signalni (raznobojni), baterijska lampa, šibice, IC-uređaji za osmatranje noću i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU

Kolektivnu pripremu komandira vodova i odeljenja izvodi komandir čete na vežbalištu za osnovnu taktičku obuku ili na zemljištu koje pruža najoptimalnije uslove za uvežbavanje vojnika. Na istom zemljištu komandiri vodova izvode vežbu sa svojim jedinicama.

U popodnevnim, obaveznim, časovima iz vojnostručne obuke, dan pre izvođenja vežbe, vojnicima prikazati nastavni film »Osmatranje danju« i SD »Osmatranje i prisluškivanje noću«. Prikazivanju filma prisustvuje komandir voda koji daje potrebna objašnjenja i ukazuje na najvažnija pitanja.

IZVOĐENJE VEŽBE

U odlasku do rejona izvođenja vežbe komandir voda uvežbava vojnika u kretanju pod zaštitnom maskom i postupcima na signal »ATOMSKA« – (15 minuta), a nakon stizanja na mesto izvođenja vežbe izvodi uvodni deo.

1. O osmatranju i načinu osmatranja – 20'

U obradi ovog nastavnog pitanja komandir voda ističe značaj pravilnog i pravovremenog osmatranja kao osnovnog preduslova za uspešno vođenje borbe sa neprijateljem. Ovu činjenicu potkrepljuje primerom iz NOR-a ili sopstvene prakse. Zatim objašnjava kako se organizuje osmatranje u vodu, ko se određuje za osmatrača, zadaci vojnika-osmatrača i mesto za osmatranje. Detaljno objašnjava zonu osmatranja pri čemu teži da praktično na zemljištu reljefno i razumljivo prikaže ono što vojnici treba da znaju. U ovoj zoni osmatranja komandir voda izvodi i ostala pitanja.

Pošto su vojnici uočili sve elemente i u celini shvatili i zapamtili osnovne objekte, komandir voda objašnjava način osmatranja zemljišta u zoni osmatranja pri čemu ga realizuje pokazivanjem od objekta do objekta (predmeta). Na kraju, komandir voda postavlja jednog komandira odeljenja u ulogu vojnika-osmatrača i izdaje mu zadatak, a zatim ugovorenim signalom aktivira markiranta nakon čega osmatrač (KO) pravilno izveštava o uočenom cilju. Komandir voda ponavlja radnju još tri puta (ispred, pozadi i sa strane orijentira) pri čemu određuje vojnike da izveste, kako bi se uverio da su ga pravilno shvatili. Nakon toga komandir voda naređuje KO da odvedu odeljenja na mesto rada i pristupe uvežbavanju u vezi sa drugim nastavnim pitanjem.

2. Izbor, uređenje i korišćenje različitih prirodnih i veštačkih objekata za osmatračko mesto – 25'.

Komandiri odeljenja odvode odeljenja na mesto rada, a zatim naređuju vojnicima da u skladu sa objašnjenjem kom. voda u vremenu od 5' izaberu mesta za osmatranje. Nakon isteka vremena komandiri odeljenja idu od zaklona do zaklona i ukazuju pojedincima i odeljenju na propuste u izboru mesta za osmatranje, utiču na pravilnost izbora, pa nakon toga naređuju svim vojnicima da pristupe uređenju mesta za osmatranje. Komandir voda pomaže jednom komandiru odeljenja, a zatim u toku rada vojnika na uređenju mesta za osmatranje ugovorenim signalom aktivira dobro uočljiv i zvučni cilj i ukazuje na slabosti i potrebu stalnog osmatranja u toku uređenja mesta za osmatranje. Zatim obilazi rejon voda, otklanja nedostatke, pomera vojnike i daje uputstva komandirima odeljenja za rad u narednom nastavnom pitanju.

3. Osmatranje i izveštavanje o osmotrenom – 40'.

Pre nego što pristupi uvežbavanju vojnika u pravovremenom i pravilnom izveštavanju o pojavi neprijateljevih ciljeva, komandir voda prekida rad na uređenju mesta za osmatranje i naređuje da se zona osmatra i javlja o otkrivenom.

Crvenim barjačićem u levoj ruci, podignutim iznad glave naređuje rukovaocu na vežbalištu taktičke obuke (markirantu) da pokreće metu tenka. Vojnici nakon uočavanja izveštavaju »Or. 2, levo 2, dalje 50 – tenk u pokretu«. Komandir voda i k-diri odeljenja ispravljaju vojnike koji nepravilno izveštavaju. Odmah zatim komandir voda crvenim barjačićem u levoj ruci daje signal u stranu da se pojavi meta bestrzajnog oruđa i imitira njegovo dejstvo (1 topovski udar). Vojnici će odmah uočiti cilj koji je otkriven dejstvom i izvestiće »Or drvo, levo 1, dalje 50 – bestrzajno oruđe.« Pojedini vojnici će verovatno još činiti propuste, a naročito u raspoznavanju sredstva, te će im komandiri odeljenja ukazati na pravilnost izveštavanja.

Odmah zatim aktivira se mitraljez ili OT (iskrcavanje pešadije) i ukoliko više vojnika čini propuste u izveštavanju (javljanju) komandir voda daje deset minuta odmora i naređuje komandirima odeljenja da lično, uz pomoć vojnika koji su shvatili, za vreme odmora obuče vojnike za naredni rad.

Posle odmora nastaviti uvežbavanje vojnika u vezi sa istim pitanjem aktivirajući neprijateljeve ciljeve po meri nastupanja i na taj način privikavati vojnike na način dejstva neprijatelja i vrstu ciljeva, koji se u savremenom ratu mogu pojaviti na bojištu.

Na kraju, komandiri odeljenja objasne način smenjivanja osmatrača.

4. Rad i postupci vojnika-osmatrača vazdušnog prostora – 20′.

Komandir voda prikuplja vod i daje kratka objašnjenja o načinu izveštavanja o pojavi ciljeva u vazdušnom prostoru ističući da će oni imati posebnu obuku o tom pitanju. Koristeći se radio-vođenom maketom, komandir voda praktično pokazuje kako se izveštava o avionima i helikopterima pomoću strana sveta, poznatih zemljišnih objekata i brojčanika na satu, a zatim odmah naređuje vojnicima da zauzmu svoja mesta i uvežbava ih. Ukoliko komandir voda nije u mogućnosti da angažuje radio-vođenu maketu, realizuje ovo davanjem određenih pretpostavki za koje na pripremi osposobljava komandire odeljenja.

Završni deo

U završnom delu komandir voda postrojava vod, daje odgovore na nejasna pitanja, ukazuje na najbitnija pitanja, kao i da će znanja iz osmatranja koristiti u svim narednim vežbama. Zatim određuje osmatrača vazdušnog prostora i kreće sa vodom u kasarnu. U toku kretanja radio-vođenom maketom ili davanjem supozicija uvežbava osmatranje vazdušnog prostora.

5. Osmatranje sa prisluškivanjem noću i u uslovima ograničene vidljivosti – 90′.

Dolaskom u rejon izvođenja vežbe komandir voda proverava da li je rukovalac vežbališta za osnovnu taktičku obuku pripremio markiranje (ili upućuje markirante), a zatim izvodi uvodni deo gde posebno ističe razlike u odnosu na dnevne uslove i ukazuje na način osmatranja sa prisluškivanjem noću i u uslovima ograničene vidljivosti. Proverava koliko vojnici znaju o podacima iz tablice čujnosti i upoznaje ih sa sredstvima za noćno osmatranje (aktivni i pasivni IC-uređaj, radar »olifant« i dr.) Posle toga komandir voda raspoređuje vojnike pri čemu odmah ostavlja jedno odeljenje kod IC-uređaja i komandira odeljenja koga je na pripremi osposobio za rad na tom radnom mestu. Vojnici i odeljenja se zamenjuju i tako uveravaju u mogućnosti ovih i sličnih uređaja.

U isto vreme komandir voda pomoću signala baterijske lampe izdaje naređenja rukovaocu (markirantima) za izvođenje raznih postupaka (plamen šibice, razgovor, grupa vojnika u kretanju, zveckanje opreme, rukovanje zatvaračem, kretanje vozila, pucanj iz puške i sl.) i na taj način navikava i uvežbava vojnike u određivanju daljine osmatranjem i prisluškivanjem.

Pošto je metnu situaciju (markirante) približio liniji osmatranja i izmenjao sva odeljenja kod IC-uređaja, komandir voda sa dva signalna metka osvetljava bojište kako bi se vojnici navikli na osvetljavanje i sagledali mogućnosti osmatranja u ovim uslovima.

U povratku komandir voda uvežbava prenošenje naređenja duž kolone.

A. U kasarni prikazujem NF »Osmatranje danju«, SDP »Osmatranje i prisluškivanje noću«, postrojavam vod, kontrolišem materijalno obezbeđenje i pod određenom taktičkom pretpostavkom krećem sa vodom na mesto izvođenja vežbe.

B. U toku dovođenja u rejon izvođenja vežbe, uvežbavam kretanje pod zaštitnom maskom i postupak na signal-komandu »atomska«.

C. Izvođenje uvodnog dela.

1. **O osmatranju i izveštavanju.**
– zadaci vojnika–osmatrača,
– izdavanje zadatka osmatraču.

2. **Izbor, uređenje i korišćenje različitih prirodnih i veštačkih objekata za mesto osmatrača.**

3. **Osmatranje i izveštavanje o osmotrenom:**
– a. kretanje tenka,
– b. oklopni transporter,
– c. bestrzajno oruđe,
– d. dejstvo iz mitraljeza,
– e. dejstvo iz PM,
– f. otvaranje vatre iz PAP,
– g. dejstvo iz RB,
– h. vojnik–tromblonista,
– i. vojnik u pretrčavanju itd.

4. **Rad i postupci vojnika–osmatrača vazdušnog prostora.**

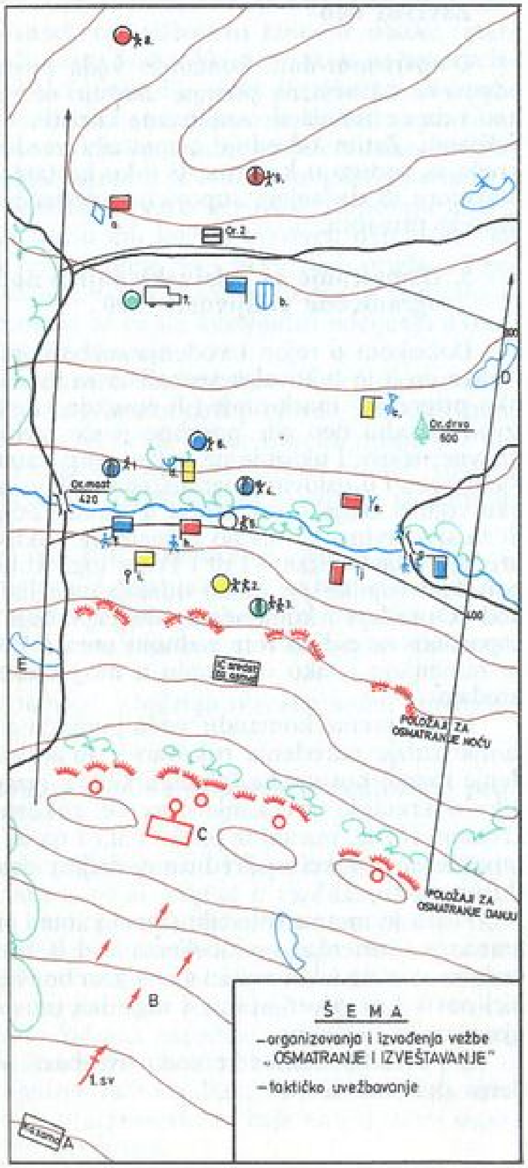
D. prema stranama sveta,

E. prema poznatim objektima,

F. prema brojčaniku na satu.

5. **Osmatranje sa prisluškivanjem noću i drugim uslovima ograničene vidljivosti.**
– 1. plamen šibice, 300 m,
– 2. razgovor, 50 m,
– 3. grupa vojnika, 50 m,
– 4. zveckanje opreme, 300 m,
– 5. kretanje, 200 m,
– 6. rad sa zatvaračem, 400 m,
– 7. kamion, 500 m,
– 8. pucanj iz puške, 1500 m,
– 9. kretanje za posmatranje iz IC uređaja.

G. U povratku uvežbavati prenošenje naređenja duž kolone.

VOJNIK U NAPADU

TEMA. VOJNIK U NAPADU

VEŽBA. Rad i postupci vojnika u napadu – danju.

CILJ. Obučiti i uvežbati vojnike u radu i postupcima u toku dovođenja, na polaznom položaju (liniji razvoja), u toku nastupanja, za vreme pripreme i izvođenja juriša i u toku borbe u dubini odbrane.

Razvijati kod vojnika snalažljivost, odlučnost i samoinicijativu, kao i uverenje da se samo napadom pobeđuje protivnik.

NASTAVNA PITANJA

1. Postupci vojnika u toku dovođenja na polazni položaj (liniju razvoja).
2. Rad i postupci vojnika na polaznom položaju (liniji razvoja) i u toku nastupanja (vatrenim položajima, nailasku na različite prepreke, dejstvo avijacije, art. vatru, NH i inžinjerijske prepreke i sl.).
3. Rad i postupci vojnika na jurišnom položaju i u toku juriša.
4. Postupci vojnika u toku borbe u dubini odbrane neprijatelja.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Pet časova – 225 minuta.

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema vojnika, manevarski meci 7,62 mm, manevarski meci 7,9 mm, ŠBOt-2.1, raznobojni barjačići, školske bombe, topovski udari, pištaljka, tromblonske mine, mine za RB, busola, razne mete (meta tenka, OT i bunkera), PP i PT mine, bodljikava žica, jež, prvi zavoj, nosila, prostirači i dr.

PRIPREMA ZA VEŽBU

Neposrednu pripremu komandira odeljenja i vodova izvodi komandir čete na zemljištu u vremenu koje je određeno rasporedom rada i obuke. Pripremu zemljišta i markiranata za izvođenje vežbi izvesti neposredno pred izvođenje vežbe.

U popodnevnim časovima, dan pre izvođenja vežbe, prikazati vojnicima čete nastavni film »Postupci vojnika u napadu«. Prikazivanju filma prisustvuje i daje objašnjenja jedan od komandira vodova.

IZVOĐENJE VEŽBE

U odlasku do rejona izvođenja vežbe komandir voda, pod određenom taktičkom pretpostavkom, uvežbava vojnike u ulozi osmatrača vazdušnog prostora i postupku na signal o naletu avijacije (sit. 1a) – 10'.

1. Postupci vojnika u toku dovođenja na polazni položaj (liniju razvoja) – 45'.

Na odabranom mestu za izvođenje vežbe komandir voda upućuje markirante na svoja mesta, a zatim postrojava vod i postavlja kontrolna pitanja iz vežbe »Orijentacija na zemljištu« i »Osmatranje i izveštavanje«. Zatim izvodi uvodni deo u kome najavljuje, pored ostalog, i osnovne radnje kojima će ih obučavati. Značaj vežbe potkrepljuje primerom iz NOR-a (sit. 1b).

Na kraju uvodnog dela komandir voda iznosi taktičku pretpostavku za celu vežbu ili samo za uvežbavanje prvog pitanja, a zatim upućuje odeljenja na pravce uvežbavanja – 15'.

Na svojim pravcima komandiri odeljenja najpre daju vojnicima zadatak da izvrše sopstveno maskiranje u skladu sa uslovima okoline, ukazuju im na nepravilnosti u toku rada i kada radnja bude u celini izvedena, odeljenje kreće u koloni po jedan sa povećanim odstojanjem između vojnika (sit. 1c).

U toku kretanja komandir voda i komandiri odeljenja prate kako vojnici koriste pogodnost zemljišta na pravcima kretanja, ukazuju na nepravilnosti, ponavljaju radnju promenom pravaca kretanja ili u istom pravcu.

Primenom radio-vođene makete aviona ili davanjem supozicija o naletu aviona u toku daljeg kretanja uvežbavati vojnike u postupcima na signal o pojavi i neposrednom dejstvu neprijateljeve avijacije. Postupke vojnika treba uvežbavati u sledećim situacijama: naletu izviđačke avijacije, naletu LA i LBA avijacije i neposrednom napadu LBA, pri čemu poslednji put radnju izvesti otvaranjem vatre (sit. 1c).

Uvežbavanje vojnika u postupcima na dejstvo neprijateljeve artiljerijske (minobacačke) vatre komandiri odeljenja izvode tako što kratko objasne postupak, a zatim u toku kretanja glasom daju supozicije do potpunog uvežbavanja pri čemu poslednji put postupak uvežbavaju uz upotrebu topovskog udara (sit. 1d).

Na kraju ovog pitanja komandir voda uvežbava vojnike u postupcima na dejstvo zasednog oruđa (delove BOs) i mina iznenađenja (rasprskavajuće), koje treba postaviti u šumici u kojoj će se zadržati i uvežbavati načine posedanja polaznog položaja (linije razvoja) – (sit. 1d).

2. Rad i postupci vojnika na polaznom položaju (liniji razvoja) i u toku nastupanja – 70'.

Nakon kratkog odmora komandir voda nastavlja rad na uvežbavanju vojnika u načinima posedanja polaznog položaja (linije razvoja). Pošto je u toku pripreme odabrao zemljište koje omogućava uvežbavanje svih načina, komandiri odeljenja uvežbavaju vojnike prvo u načinu koji omogućava taj pravac, a zatim zamenom odeljenja i pravaca uvežbavaju vojnike u posedanju polaznog položaja (linije razvoja) u koloni, po grupama i u streljačkom stroju (sit. 2a).

Pošto uvežbaju vojnike u načinu posedanja polaznog položaja, komandiri odeljenja objasne kratko – šta se radi na polaznom položaju, a zatim pošto izdaju zadatak osmatraču i neposrednom osiguranju izdaju kratak zadatak, naređuju ukopavanje za ležeći stav, a zatim na signal komandira voda naređuju pokret na vatreni položaj (sit. 2a).

Do uvežbavanja sledećeg postupka komandiri odeljenja u toku kretanja prate vojnike kako primenjuju načine kretanja prema uslovima koje pruža zemljište, kako koriste prirodne i druge objekte za zaštitu i dejstvo iz naoružanja, kako osmatraju i izveštavaju o otkrivanju ciljeva neprijatelja. U isto vreme komandir voda, pored toga što prati rad vojnika, rukuje markirantima (KORS-om) i tako stvara realne borbene situacije.

Kada vojnici u toku uvežbavanja stignu na mesto, koje je na pripremi dogovoreno za uvežbavanje vojnika u postupcima na hemijski udar, komandir voda prikuplja vojnike (mogu i KO), kratko objasni i praktično pokaže postupke, a zatim to isto uvežbavaju komandiri odeljenja na svojim pravcima pri čemu posebnu pažnju obraćaju na pravilnost rada sa zaštitnim sredstvima i način korišćenja priručnog prostirača. Do posedanja vatrenog položaja (promenom pravaca i davanjem drugih taktičkih pretpostavki) treba radnju više puta ponoviti do potpune uvežbanosti (sit. 2b).

Rad na vatrenom položaju (sit. 2c) i nastupanje vojnika od vatrenog do jurišnog položaja (ili sledećeg vatrenog položaja) treba uvežbavati pod uticajem vatre branioca (art. i pešadijske) kao i uvežbavanje vojnika u otvaranju vatre i uništavanju pojedinih vatrenih tačaka branioca (bunker, oklopni transporter, puškomitraljez i dr.).

Nakon toga posesti jurišni položaj, dati vojnicima odmor, a komandir voda i komandiri odeljenja se dogovaraju za rad u vezi sa narednim pitanjem vežbe.

3. Rad i postupci vojnika na jurišnom položaju i u toku izvršenja juriša – 45'

Komandir voda postrojava vod, najavljuje sledeće pitanje i daje potrebna objašnjenja o jurišnom položaju i radnjama koje treba uvežbati. Zatim uzima pušku i lično primerno

pokazuje radnju – izvršenje juriša u celini. Istu radnju još jednom pokazuje postupno sa objašnjenjem i saopštava da će je uvežbavati u tri dela, postupke na jurišnom položaju, od jurišnog položaja pa zaključno sa prolazom kroz prepreke i od prepreka do upada u prvu liniju rovova.

Komandiri odeljenja odvode vojnike na svoja mesta na jurišnom položaju, raspoređuju ih, a zatim uvežbavaju postupak na signal komandu »JURIŠ«, odnosno otvaranje vatre, podešavanje opreme i neposrednu pripremu za pokret (sit. 3a). Kada uvežbaju ove radnje, uvežbavaju jednovremeni pokret sa jurišnog položaja, način kretanja i pokret do izrađenih prolaza u preprekama (sit. 3b). Naročitu pažnju pri tome obraćaju na način nošenja oružja i otvaranje vatre u toku kretanja. Na kraju ovog dela uvežbati vojnike u načinu prolaza kroz prepreke (sit. 3b).

Pošto su vojnici uvežbani po razdelima, komandiri odeljenja objedinjeno uvežbavaju ovaj deo juriša.

U trećem delu komandiri odeljenja uvežbavaju vojnike u pokretu i dejstvu od prepreka, razvijanju posle prolaska kroz prepreke, uzviku »URA« i upadu u prvu liniju rovova (sit. 3c). Na kraju komandiri odeljenja još jednom (ili više puta) vraćaju vojnike na jurišni položaj i uvežbavaju juriš u celosti. Ovu radnju, ukoliko postoje uslovi, treba uvežbati upotrebom tenkova.

Nakon toga, komandir voda daje vojnicima odmor, a komandirima odeljenja daje uputstva za rad na uvežbavanju vojnika u sledećem nastavnom pitanju.

4. Postupci vojnika u toku borbe u dubini odbrane neprijatelja – 45'.

Komandir voda postrojava vod i upoznaje vojnike koje će radnje uvežbavati, a zatim sa komandirom odeljenja praktično pokazuje postupke i način dejstva vojnika upadom u rov i saobraćajnicu i kako se čiste (sit. 4a). Ovu radnju komandiri odeljenja, posle toga, uvežbavaju sa vojnicima na svojim deonicama.

Sledeća radnja za uvežbavanje je izvršenje juriša na rezervni položaj branioca (sit. 4b). Pošto su vojnici prethodno uvežbani u načinu izvršenja juriša, komandiri odeljenja izda-

ju komande i prate rad vojnika, otklanjaju nedostatke i posle zauzimanja rezervnog položaja zaustavljaju vojnike.

Na ovom delu zemljišta vojnike treba uvežbavati u načinu rada pri odbijanju protivnapada branioca (sit. 4c). Da bi stvorio uslove za uvežbavanje vojnika, komandir voda daje signal markirantima (rukovaocu vežbališta za osnovnu taktičku obuku) da sa metom tenka i OT, a prethodno su na pogodnom delu utvrđene i frontalno trčeće mete (predstavljaju pešadiju u p/n), izvrše protivnapad. Komandiri odeljenja izdaju komande i uvežbavaju vojnike u odbijanju protivnapada. Ovu radnju treba više puta ponoviti uvežbavajući vojnike u postupcima pri izvlačenju, načinu otvaranja i podeli vatre, sadejstvu i podršci.

Pružanje prve pomoći i izvlačenje ranjenika je sledeća radnja za uvežbavanje vojnika u napadu (sit. 4c). Da bi se što veći broj vojnika, uvežbao, treba praktično označiti mesta ranjavanja, a zatim uvežbavati vojnike u pružanju prve pomoći i izvlačenju na više načina (opasač, šatorsko krilo, nosila i dr.).

Za uvežbavanje vojnika u popuni municijom potrebno je dati objašnjenje i praktično uraditi izdavanje zadataka donosiocima municije i njihov postupak u toku donošenja i podele municije na položaju.

Na kraju vežbe vojnike uvežbati u utvrđivanju dostignute linije, odnosno završiti sa izradom zaklona za ležeći stav (sit. 4d).

U završnom delu vežbe komandir voda još jednom podseća vojnike na radnje koje su uvežbavali na današnjoj vežbi, upoznaje ih da će ove i druge radnje još uvežbavati na odeljenskim i vodnim vežbama i da stečena znanja treba stalno da primenjuju.

Prilikom povratka u kasarnu vojnike uvežbavati u postupcima na komandu »ATOMSKA« i korišćenju prirodnih zaklona – 10'.

a. od kasarne do mesta izvođenja vežbe uvežbavati postupak vojnika u ulozi osmatrača vazdušnog prostora.
b. izvođenje uvodnog dela vežbe.

1. **Postupci vojnika u toku dovođenja na polazni položaj (liniju razvoja):**

c. uvežbavanje vojnika u maskiranju i postupcima pri napadu sredstava iz vazdušnog prostora,
d. uvežbavanje vojnika u postupcima pri izbegavanju art. (MB) vatre, zasedno oruđe i mine iznenađenja.

2. **Rad i postupci vojnika na polaznom položaju (liniji razvoja) i u toku nastupanja:**

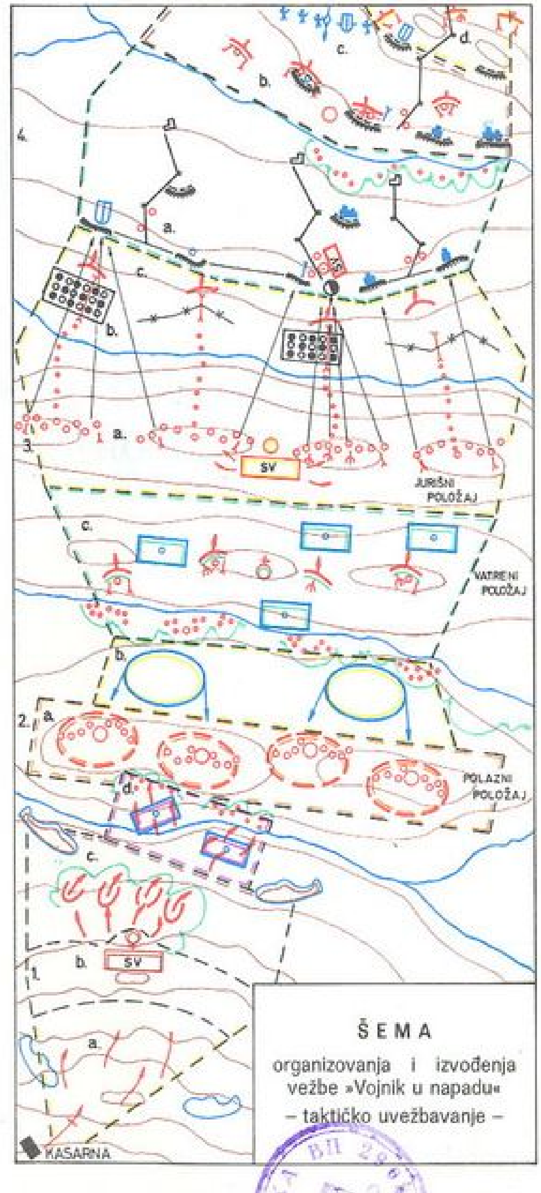
a. rad i postupci vojnika u toku posedovanja i na polaznom položaju (l/r),
b. savlađivanje KonZ-a i izvođenje dekontaminacije,
c. postupci vojnika za vreme nastupanja na vatrenim položajima.

3. **Rad i postupci vojnika na jurišnom položaju i u toku izvršenja juriša:**

a. rad i postupci vojnika na jurišnom položaju,
b. savlađivanje prepreka kroz izrađene prolaze,
c. uvežbavanje vojnika u postupcima od prepreka do upada u prvu liniju rovova.

4. **Postupci vojnika u toku borbe u dubini odbrane:**

a. čiš. rovova i saobraćaj,
b. zauzimanje rez. položaja,
c. odbijanje protivnapada,
d. pružanje prve pomoći, izvlačenje ranjenika, popuna mun. i utv. dost. linije.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe »Vojnik u napadu«
– taktičko uvežbavanje –

VOJNIK U ODBRANI
(noću)

TEMA. VOJNIK U ODBRANI

VEŽBA. POSTUPCI VOJNIKA U ODBRANI NOĆU

CILJ. Obučiti i uvežbati vojnike da potpuno i pravilno izvršavaju sve radnje i postupke kao pojedinci u okviru odeljenja u toku pripreme i izvođenja odbrane noću i sličnim uslovima ograničene vidljivosti.

Razviti kod vojnika uverenje da se noću mogu uspešno izvršavati borbeni zadaci kao i danju, a ako se iskoriste sve prednosti koje noć pruža braniocu i dobro poznaju specifičnosti noćne borbe, zadaci noću se mogu i uspešnije izvršavati.

NASTAVNA PITANJA

Uvod u temu i dovođenje voda u rejon za vežbu.

1. Priprema vojnika za dejstvo noću:

– izbor i uređenje zaklona u toku dana za dejstvo noću;

– određivanje orijentira i pojedinih linija pre pada mraka za osmatranje i dejstvo noću;

– priprema oružja i oruđa za gađanje noću.

2. Postupci vojnika u toku izvođenja odbrane noću:

– osmatranje, prisluškivanje i otkrivanje različitih ciljeva noću,

– postupci vojnika za vreme nastupanja neprijatelja,

– otvaranje vatre i gađanje različitih ciljeva kada se bojište osvetljava i bez osvetljavanja,

– postupci vojnika za vreme neprijateljevog juriša na prednji kraj odbrane;

– sadejstvo sa levim i desnim susedom, izvlačenje na rezervni položaj i postupci na njemu.

Završni deo časa i povratak u garnizon.

METODA. Taktičko uvežbavanje noću.

VREME. Četiri časa – 180 minuta.

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Formacijsko naoružanje i oprema vojnika, signalni pištolj, drvene raklje, drveni kočić, stepenaste daske, manevarska municija, signalni meci, signalna baterijska lampa, topovski udari i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU

Neposrednu pripremu komandira odeljenja izvodi komandir voda najkasnije jedan dan pre izvođenja vežbe sa vojnicima. Vežba se izvodi na istom zemljištu na kojem je izvedena i vežba »Postupci vojnika u odbrani danju«. Pre kolektivne pripreme komandir voda dolazi u rejon predviđen za izvođenje vežbe, stvara plan, razrađuje strukturu i piše podsetnik za izvođenje vežbe. Tom prilikom može da povede i markirante (3 vojnika) i da i njih pripremi za rad na markiranju napadača u toku noćne vežbe.

U vreme određeno za zajedničku pripremu komandir voda dovodi komandire odeljenja i markirante na izabrano zemljište i izvodi sa njima metodsku pripremu. Najpovoljnije je da se ova priprema izvede u isto doba dana kada će biti izvedena i vežba sa vojnicima, odnosno na dva sata pre pada mraka. Međutim, komandir voda može da izvede pripremu i odmah posle završene vežbe »Postupci vojnika danju«, naročito ako je rejon izvođenja dosta udaljen od garnizona.

Komandir voda najpre proverava u kojoj meri su komandiri odeljenja pripremljeni u stručnom pogledu i kako poznaju postupke pri organizovanju i dejstvu vojnika u odbrani u uslovima ograničene vidljivosti i noću. Kada se uveri da su stručno pripremljeni, prelazi na metodsku pripremu i u ulozi komandira odeljenja obrađuje sva planirana pitanja na način kako će oni to raditi na dan izvođenja vežbe. U toku pripreme komandiri odeljenja rade svoje podsetnike, koje kasnije, ako je potrebno dopunjuju i daju na uvid i odobrenje komandiru voda. Komandir voda zatim daje konkretne zadatke markirantima koji će imati ulogu napadača i precizira signale za svaku radnju i postupak u toku vežbe.

IZVOĐENJE VEŽBE

Uvod u vežbu – 15'

Komandir voda dovodi vod u rejon za uvežbavanje najmanje dva sata pre pada mraka i saopštava temu, cilj i nastavna pitanja, a zatim ih uvodi u zamišljeni tok vežbe. Pri tome prvenstveno ukazuje na one radnje i postupke koji se razlikuju u odnosu na postupke prilikom izvođenja odbrane danju, a zatim prelazi na obradu prvog nastavnog pitanja.

1. Priprema vojnika za dejstvo noću – 90'

a) *Izbor i uređenje zaklona danju za dejstvo noću*

Komandir voda proverava nekoliko vojnika u radnjama i postupcima u odbrani danju zahtevajući da pri tome koriste već izrađene zaklone. Posle toga objašnjava da se noćna dejstva mogu izvoditi iz istih zaklona, ali da je potrebno, kad god postoje za to odgovarajući uslovi, da se za izvođenje odbrane noću izaberu i urede zakloni koji pružaju povoljnije uslove za osmatranje i dejstvno noću. Zavisno od uslova zemljišta, u okviru odeljenja mogu se odrediti posebni zakloni za dejstvo noću samo za pojedine vojnike ili i za celo odeljenje. Komandir voda odvodi vod na ranije izabrana mesta, pokazuje im nekoliko mesta za uređenje zaklona za dejstvo noću i objašnjava uslove kojima ta mesta treba da odgovore i kako se uređuju zakloni.

Posle toga k-dir voda saopštava taktičku situaciju i naređuje k-dirima odeljenja da odvedu odeljenja na ranije od-

ređena mesta, a vojnici da izaberu i urede zaklone za dejstvo noću. K-diri odeljenja odvode svoja odeljenja u određene rejone i izvršavaju dobijeni zadatak. Oni najpre zahtevaju, na osnovu onoga što je komandir voda objasnio i pokazao, da svaki vojnik sam izabere mesto za izradu zaklona. Kada vojnici izaberu mesta za zaklon, komandiri odeljenja obilaze vojnike i svakom pojedinačno ukazuju na eventualne propuste, preciziraju mesta za izradu zaklona, a zatim naređuju vojnicima da izrade zaklone za klečeći stav odnosno, ako nema dovoljno vremena, zaklone za ležeći stav. Za vreme dok vojnici rade zaklone komandir voda i komandiri odeljenja obilaze vojnike, ukazuju na nedostatke i kontrolišu vremenske norme za izradu zaklona.

b) *Određivanje orijentira i pojedinih linija pre pada mraka za osmatranje i dejstvo noću*

Pošto kod položaja jednog odeljenja prikupi vod, komandir voda traži od nekoliko vojnika da pokažu orijentire koji su bili određeni za vežbu »Postupci vojnika u odbrani danju« i objasne čemu su namenjeni i kako se koriste. Zatim objašnjava potrebu određivanja posebnih orijentira za dejstvo noću i o čemu se mora voditi računa prilikom izbora noćnih orijentira, a na kraju pokazuje 1–2 orijentira uz potreban komentar. Na isti način komandir voda objašnjava i pokazuje izbor linija na koje treba pripremiti vatre za dejstvo noću.

Komandiri odeljenja zatim odvode odeljenja na ranija mesta za uvežbavanje gde su već izrađeni zakloni i određuju orijentire za dejstvo noću i linije na koje treba pripremiti vatre. K-diri odeljenja najpre zahtevaju od vojnika da sami odaberu i predlože, a zatim odbacivanjem slabijih predloga usvoje, odnosno određuju orijentire i linije za otvaranje vatre po kojima će se odvijati vežba. Posle toga komandiri odeljenja na isti način obrađuju pitanje određivanje daljina do usvojenih orijentira i linija za otvaranje vatre. Pošto provere nekoliko vojnika, da bi se uverili da su svi zapamtili određene orijentire i daljine do njih, upozoravaju vojnike da neprekidno osmatraju određene objekte i uočavaju promene koje nastaju padom mraka.

c) *Priprema oružja i oruđa za dejstvo noću*

Ovo pitanje obrađuju komandiri odeljenja u skladu sa metodskim uputstvima koja je dao komandir voda na zajedničkoj pripremi. Vojnici su u okviru predmeta »naoružanje sa NG« naučili kako se oružje priprema za dejstvo noću, pa zato komandiri odeljenja najpre zahtevaju da nekoliko vojnika pokažu kako se na pojedine načine mogu pripremiti puška i puškomitraljez za dejstvo noću, prema potrebi ispravljaju greške, a zatim naređuju da vojnici pripreme oružje za dejstvo noću. Pri tome svakom vojniku pojedinačno određuju na koji način da pripremi oružje (usecanjem u grudobran zaklona, pomoću rakljі i kočića, stepenaste daske). Komandir voda i komandiri odeljenja posmatraju rad vojnika u toku pripreme oružja, ukazuju na greške, proveravaju stabilnost oružja, liniju nišanjenja i prema potrebi zahtevaju da se greške otklone.

Sve ove radnje treba završiti pre pada mraka, kako bi se vojnici postepeno navikli na mrak i dobro uočili i zapamtili mesta određenih orijentira i linija otvaranja vatre.

2. Postupci vojnika u toku izvođenja odbrane noću – 60'.

Komandir voda na početku obrade ovog pitanja prikuplja vod i ukratno ukazuje na razlike u postpucima vojnika pri izvođenju odbrane noću u odnosu na postupke kada se odbrana izvodi danju. Pri tome podseća ih kako su to radili na prethodnoj vežbi, a zatim i praktično pokazuje svaku radnju.

K-dir voda prema utvrđenom planu daje ugovoreni signal markirantima da otvore vatru, upale šibicu, da se pojave na horizontu, a od vojnika zahteva da uoče ta mesta i radnje markiranata i o tome glasom obaveste. Pošto proveri nekoliko vojnika i čuje njihov izveštaj, daje potrebne dopune, ukazuje na greške i lično pokazuje pravilan postupak. Na sličan način obrađuje i pitanje otkrivanje ciljeva prisluškivanjem. Vojnici su ranije izveli vežbu »Osmatranje noću«, pa se ove radnje ne uvežbavaju posebno, već komandir voda povezuje ovo sa sledećom radnjom i pokazuje kako se ot-

vara vatra iz pripremljenog oružja kada se ciljevi ne osvetljavaju, zatim kada se osvetljavaju na razne načine i kako postupaju za vreme nastupanja i izvršenja juriša neprijatelja. Posle toga komandiri odeljenja odvode odeljenja na svoja mesta i uvežbavaju sve pokazane radnje.

Komandir voda rukovodi radom markiranata prema utvrđenom planu, prati rad komandira odeljenja i vojnika i utiče da se dosledno izvrši svaka radnja.

Markiranti, nakon prijema određenih signala od komandira voda, prema utvrđenom planu kreću se od polaznog položaja do prednjeg kraja odbrane i pri tome sa određenih linija – položaja otvaraju vatru, ispaljuju planirani broj signalnih metaka za osvetljavanje položaja odbrane i izvršavaju i ostale predviđene radnje. Na ovaj način su markirani najbitniji postupci napadača, a time i stvoreni uslovi da komandiri odeljenja uvežbavaju vojnike u osmatranju i uočavanju ciljeva, otvaranju vatre na osvetljene i neosvetljene ciljeve, na ranije pripremljene linije i postupcima za vreme nastupanja i juriša neprijatelja.

Prema potrebi komandir voda može da vrati markirante na polazni položaj ili na jurišni i da sve, ili samo određene postupke, ponove kako bi vojnici ponovili nedovoljno uvežbane radnje.

Na kraju komandir voda prikuplja sva odeljenja i analizira vežbu.

BLISKA BORBA S OKLOPNIM SREDSTVIMA

TEMA. BLISKA BORBA S OKLOPNIM SREDSTVIMA

CILJ. Upoznati vojnike sa oklopnim borbenim sredstvima i njihovim borbenim mogućnostima, obučiti i uvežbati ih u pripremi i upotrebi formacijskih i priručnih protivoklopnih sredstava za vođenje bliske protivoklopne borbe.

Razviti kod vojnika sigurnost i uverenje da će dobro obučeni i uvežbani pojedinci, posluge i jedinice pravilnom upotrebom formacijskih i priručnih sredstava moći efikasno da uništavaju i najsavremenija oklopna vozila i uspešno vode blisku protivoklopnu borbu.

NASTAVNA PITANJA

Prva vežba. Oklopna borbena sredstva:
– taktičko-tehničke karakteristike oklopnih borbenih sredstva: tenkova, oklopnih transportera, samohodnih oruđa, oklopnih i izviđačkih automobila.

Druga vežba. Formacijska i priručna sredstva za blisku POB

1. Priprema i upotreba formacijskih PO sredstava:
– gađanje oklopnih sredstava tromblonom,
– gađanje oklopnih sredstava ručnim bacačem,
– gađanje oklopnih sredstava bestrzajnim topom.
2. Priprema i upotreba eksplozivnih sredstava u POB:
– pripema i upotreba PT mina,
– priprema i upotreba raznih eksplozivnih punjenja,
– priprema i upotreba ručnih PO bombi i svežnjeva ručnih bombi.
3. Priprema i upotreba formacijskih i priručnih zapaljivih i dimnih sredstava u POB:

– priprema i upotreba flaša sa zapaljivom tečnošću i flaša sa benzinom,

– priprema i upotreba dimnih kutija i dimnih ručnih bombi,

– priprema i upotreba raznih priručnih sredstava u POB (ćebad, šatorska krila, delovi odeće i sl.).

4. Zaprečavanje i objekti za zaštitu ljudstva u bliskoj POB:

– eksplozivne PO prepreke,
– fortifikacijske PO prepreke,
– objekti za zaštitu ljudstva.

Treća vežba. Uvežbavanje vojnika u praktičnoj upotrebi priručnih i formacijskih sredstava u bliskoj POB:

1. Gađanje tenkova u pokretu tromblonskim kumulativnim minama.
2. Gađanje tenkova u pokretu ručnim bacačima.
3. Gađanje tenkova u pokretu bestrzajnim topovima.
4. Navlačenje, guranje i nabacivanje PT mina ispred tenka.
5. Upotreba zapaljivih i dimnih sredstava u bliskoj POB.
6. Bacanje ručnih PO bombi i svežnjeva ručnih bombi na tenk u pokretu
7. Vođenje POB formacijskim i priručnim PO sredstvima u naseljenom mestu.

METODA RADA

Za prvu vežbu: objašnjavanje i pokazivanje.

Za drugu i treću vežbu: objašnjavanje, pokazivanje i uvežbavanje.

VREME 540'

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE

Lično naoružanje i oprema vojnika po formaciji; vežbovne tromblonske kumulativne mine – 10 komada; vežbovne mine za RB – 5 komada; vežbovne mine za BsT – 4 komada; školske PO ručne bombe – 10 komada; dimne kutije

i bombe – 30 komada; flaša raznih – 30 komada; dasaka 300 × 20 cm – 3 komada; kanapa – 100 m; glatke žice – 100 m, eksera – 0,5 kg, čekića – 3 komada; manevarskih metaka 7,9 mm 200 komada, manevarskih metaka 7,62 mm – 200 komada; benzina – 10 litara, PT mine i dr.

MESTO RADA. Vežbalište za blisku PO borbu prema šemi – prilog 1.

PRIPREME ZA VEŽBU

Vežbu priprema, organizuje i izvodi komandir čete. Priprema se obavezno izvodi na uređenom vežbalištu za blisku PO borbu.

Komandir čete obavezno organizuje i izvodi kolektivnu pripremu svojih komandira odeljenja i vodova, bez obzira da li je na nivou bataljona – puka (brigade) izvedena pokazno metodska vežba o ovoj temi. Na početku pripreme sa komandirima vodova i odeljenja komandir čete prikazuje (ukoliko nisu ranije već gledali) nastavne filmove: »Obuka vojnika na PO vežbalištu« i »Tenkovi u borbi sa lovcima tenkova« i seriju dijapozitiva: »Tenkovi u naoružanju inostranih armija«.

Posle prikazivanja filmova komandir čete odvodi sve učesnike pripreme na vežbalište i zajednički sa njim razrađuje plan izvođenja vežbe. Za obradu svakog nastavnog pitanja utvrđuje mesto rada, metodu rada, korišćenje objekata i nastavnih pomagala, potrebno vreme, ko će rukovoditi radom na pojedinim radnim tačkama i kako će se zamenjivati pojedine grupe i podgrupe na radnim tačkama i radnim mestima.

Dan uoči vežbe ili u okviru prvog časa vojnicima treba prikazati navedene nastavne filmove uz potreban komentar komandira čete ili jednog od komandira vodova.

IZVOĐENJE VEŽBE

Prva vežba. Oklopna borbena sredstva – 60'

Nakon dolaska čete na vežbalište komandir čete saopštava vojnicima: temu, cilj, nastavna pitanja i daje potrebna

objašnjenja o načinu izvođenja teme u celini i posebno – detaljnije za prvu vežbu.

Vežba se organizuje i izvodi na radnim tačkama prvog radnog mesta – prema šemi, prilog 2. Komandir čete deli četu na tri grupe i svaka grupa odlazi na određenu radnu tačku ovog radnog mesta.

Određeni starešina – (komandir voda) sa prvom grupom na prvoj radnoj tački obrađuje pitanje »Taktičko-tehničke osobine tenkova«. On postrojava grupu oko tenka ili makete tenka, koja se nalazi na ovoj radnoj tački, a zatim izlaže i pokazuje tehničke i borbene osobine tenka, naoružanje, debljinu oklopa, osetljiva mesta, mrtve uglove, mogućnosti prilaska tenku radi uništenja i sl. Posle završenog izlaganja i pokazivanja komandira grupe vojnici razgledaju detaljnije tenk i sve ono što je komandir pokazao i postavljaju dopunska pitanja.

Komandir druge grupe odvodi grupu na drugu radnu tačku i na isti način obrađuje pitanje »Taktičko-tehničke osobine oklopnog transportera«, a komandir treće grupe odvodi ovu grupu na treću radnu tačku i obrađuje pitanje »Taktičko-tehničke osobine samohodnih oklopnih oruđa«.

Komandir čete obilazi pojedine grupe, pruža potrebnu pomoć, ako je potrebno daje tražena objašnjenja, a posle isteka određenog vremena (oko 20 minuta) za rad na pojedinim tačkama naređuje da se grupe zamene na radnim tačkama. Starešine, određene za obradu navedenih pitanja, ostaju na svojim radnim tačkama i posle zamene na isti način objašnjavaju i pokazuju određene radnje kao i prethodnoj grupi.

Pošto se sve tri grupe lančano izmene na pojedinim radnim tačkama, komandir čete postrojava četu, ako je potrebno daje dopunska objašnjenja i zaključak.

Druga vežba. Formacijska i priručna sredstva za blisku PO borbu – 6 časova.

Sva nastavna pitanja ove vežbe obrađuju se istovremeno na radnim tačkama II, III, IV i V radnog mesta prema sledećem:

– na II radnom mestu obrađuje se pitanje »Priprema i upotreba formacijskih PO sredstava«, i to: na prvoj radnoj

tački – obuka u gađanju tromblonskim kumulativnim minama, na drugoj radnoj tački – obuka u gađanju ručnim bacačima i na trećoj radnoj tački – obuka u gađanju bestrzajnim topovima;

– na III radnom mestu obrađuje se nastavno pitanje »Priprema i upotreba eksplozivnih sredstava u POB, i to: na prvoj radnoj tački – priprema i upotreba PT mina, na drugoj – priprema i upotreba raznih eksplozivnih sredstava i na trećoj radnoj tački – priprema i upotreba ručnih PO bombi i svežnjeva ručnih bombi;

– na IV radnom mestu obrađuje se nastavno pitanje »Priprema i upotreba zapaljivih i dimnih formacijskih i priručnih sredstava u bliskoj POB«, i to: na prvoj radnoj tački – priprema i upotreba flaša sa zapaljivom tečnošću, flaša i kanti sa benzinom, na drugoj – priprema i upotreba dimnih kutija i bombi i na trećoj radnoj tački – priprema i upotreba raznih priručnih sredstava u POB;

– na V radnom mestu obrađuje se nastavno pitanje »Zaprečavanje i objekti za zaštitu«, i to: na prvoj radnoj tački – izrada minskog polja i grupa mina, na drugoj – upoznavanje sa fortifikacijskim preprekama i na trećoj radnoj tački – upoznavanje i korišćenje objekata za samozaštitu.

Komandir čete najpre daje kraći uvod i potrebna objašnjenja o organizaciji i izvođenju vežbe, a zatim deli četu na četiri grupe (načelno, svaki vod čini jednu nastavnu grupu) i upućuje prvu grupu na drugo radno mesto, drugu grupu na treće radno mesto, treću grupu na četvrto radno mesto i četvrtu grupu na peto radno mesto – prema šemi, prilog br. 3.

Komandiri grupa odnosno starešine, određene da rukovode na pojedinim radnim mestima, odvode grupe na radna mesta i svaku grupu dele na tri podgrupe, odnosno onoliko podgrupa koliko ima radnih tačaka. Komandiri odeljenja, odnosno starešine podgrupa odvode svoje podgrupe na određene radne tačke i počinju sa uvežbavanjem vojnika prema sadržaju rada za dotičnu radnu tačku.

Komandiri odeljenja – komandiri podgrupa, najpre praktično pokazuju kako se priprema odgovarajuće sredstvo i kako se gađa tenk, odnosno kako se odgovarajuća sredstva nabacuju na tenk ili ispred tenka. Posle toga vojnici se uvež-

bavaju u pokaznim radnjama koristeći makete tenkova na dotičnim radnim tačkama i pripremljena sredstva za rad.

Komandiri grupa kontrolišu pravilnost rada na pojedinim radnim tačkama, pružaju pomoć, daju potrebna dopunska objašnjenja i zamenjuju podgrupe na pojedinim radnim tačkama, tako da svaka podgrupa pređe sve tri radne tačke radnog mesta u okvirima vremena planiranog za obuku na ovom radnom mestu (oko 90 minuta za rad na svakom radnom mestu, odnosno oko 30 minuta za obuku na svakoj radnoj tački).

Komandir čete rukovodi radom svih radnih grupa, u toku rada obilazi pojedina radna mesta i radne tačke, pruža potrebnu pomoć i naređuje zamenu grupa na pojedinim radnim mestima, kako bi obezbedio da u okvirima planiranog vremena sve grupe i podgrupe u okviru grupa pređu i obuče se u svim planiranim radnjama.

Posle završenog rada na svakom radnom mestu komandiri grupa ukratko analiziraju rad sa svakom grupom, a komandir čete na kraju vežbe analizira rad sa celom četom.

Treća vežba. Uvežbavanje vojnika u praktičnoj upotrebi formacijskih i priručnih sredstava u POB – 4 časa.

Ova vežba organizuje se i izvodi na radnim tačkama šestog radnog mesta, i to:

– na prvoj radnoj tački vojnici se obučavaju u gađanju tenka u pokretu tromblonskim kumulativnim minama iz različitih stavova i pod različitim kursnim uglovima;

– na drugoj radnoj tački vojnici se uvežbavaju u gađanju tenka u pokretu ručnim bacačima iz različitih stavova i u uslovima kretanja tenka pod različitim kursnim uglovima;

– na trećoj radnoj tački vojnici se obučavaju u gađanju pokretnog tenka bestrzajnim topovima (na ovoj radnoj tački obučavaju se samo vojnici voda bestrzajnih topova);

– na četvrtoj radnoj tački vojnici se obučavaju u upotrebi PT mina i eksplozivnih sredstava na tenk u pokretu;

– na petoj radnoj tački vojnici se obučavaju u upotrebi dimnih i zapaljivih sredstava na tenk u pokretu;

– na šestoj radnoj tački vojnici se obučavaju u bacanju ručnih PO bombi i svežnjeva ručnih bombi na tenk u pokretu;

– na sedmoj radnoj tački vojnici se obučavaju u upotrebi svih vrsta formacijskih i priručnih protivoklopnih sredstava pri vođenju borbe sa tenkovima u naseljenom mestu.

Radom na svakoj radnoj tački rukovode određene starešine (komandiri vodova i odeljenja) koje je komandir čete odredio i pripremio za vreme zajedničke pripreme za ovu vežbu.

Nakon dolaska na vežbalište komandir čete deli četu na 6–8 radnih grupa, odnosno na onoliko grupa koliko ima radnih tačaka na ovom radnom mestu – prema šemi, prilog br. 4.

Starešine, zadužene za rukovođenje na radnim tačkama, odvode svoje grupe na određene radne tačke, organizuju uvežbavanje vojnika i obaveštavaju komandira čete o spremnosti svojih grupa. Komandir čete naređuje posadi tenka da krene duž utvrđene staze, odnosno na vežbalištima gde je predviđeno da se umesto tenka kreće maketa tenka, naređuje rukovaocu da pusti u pogon maketu. U toku kretanja tenk nailazi pokraj prve, druge i ostalih grupa prema šemi vežbališta. Kada se tenk približi prvoj grupi, komandir grupe izdaje odgovarajuće komande, a tromblonisti nišane i gađaju tenk u pokretu tromblonskim minama. Na drugoj i ostalim tačkama postupak je isti, s tim što vojnici gađaju drugim oruđima tenk, odnosno nabacuju odgovarajuća PO sredstva na tenk prema sadržaju rada za dotične radne tačke.

Pošto tenk završi prvi krug, komandiri grupa menjaju vojnike unutar radne tačke prema sadržaju rada za dotičnu radnu tačku, a zatim tenk ponovo kreće i nailazi na svaku radnu tačku kao u prethodnoj situaciji. Na isti način postupak se ponavlja još jednom, odnosno sve do zamena grupa u okviru radnog mesta.

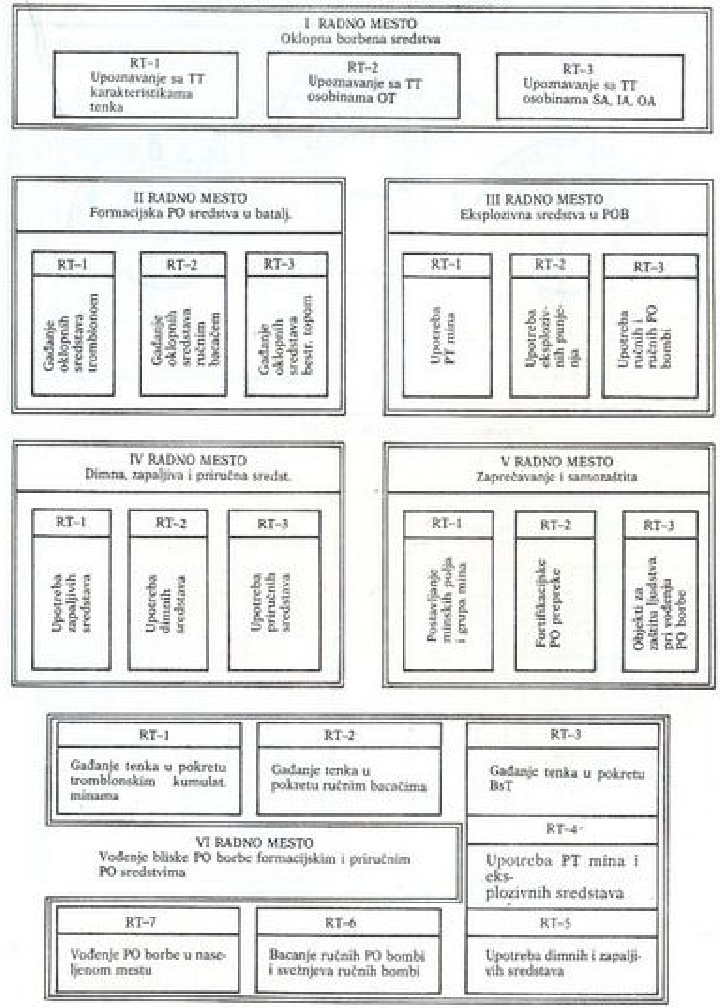
Komandir čete prati rad pojedinih grupa, reguliše kretanje tenka oko radnih tačaka i nakon isteka određenog vremena za uvežbanje grupa na pojedinim RT naređuje zamenu grupa na radnim tačkama prema šemi, prilog 4. Komandiri grupa ostaju na svojim mestima i sačekuju sledeću grupu. Postupak se ponavlja sve dok svaka grupa ne pređe svaku radnu tačku.

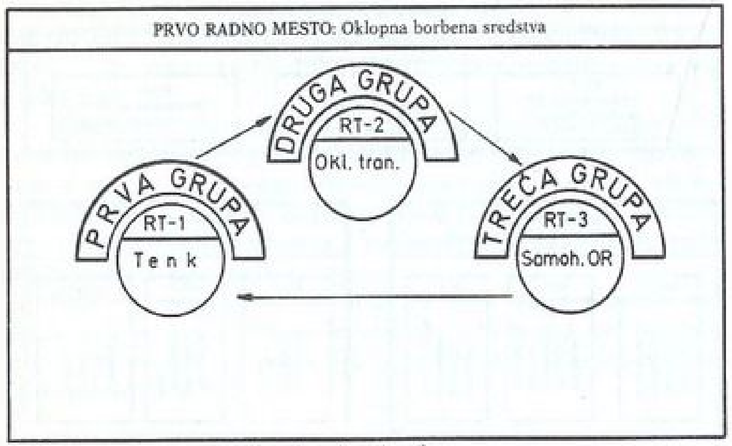
Pošto se grupe uvežbaju na svim radnim tačkama, komandir čete prikuplja četu, vrši analizu i daje zadatke za dalji rad – posebno vojnicima, posebno komandirima vodova i odeljenja.

Napomena: na vežbalištima gde su obezbeđene potrebne zone sigurnosti i gde raspored radnih mesta to obezbeđuje, a prema odobrenju komandanta puka – brigade, može se dozvoliti da se tenk, odnosno maketa tenka gađa vežbovnim tromblonskim minama i vežbovnim metkićima iz ručnog bacača i bestrzajnog topa.

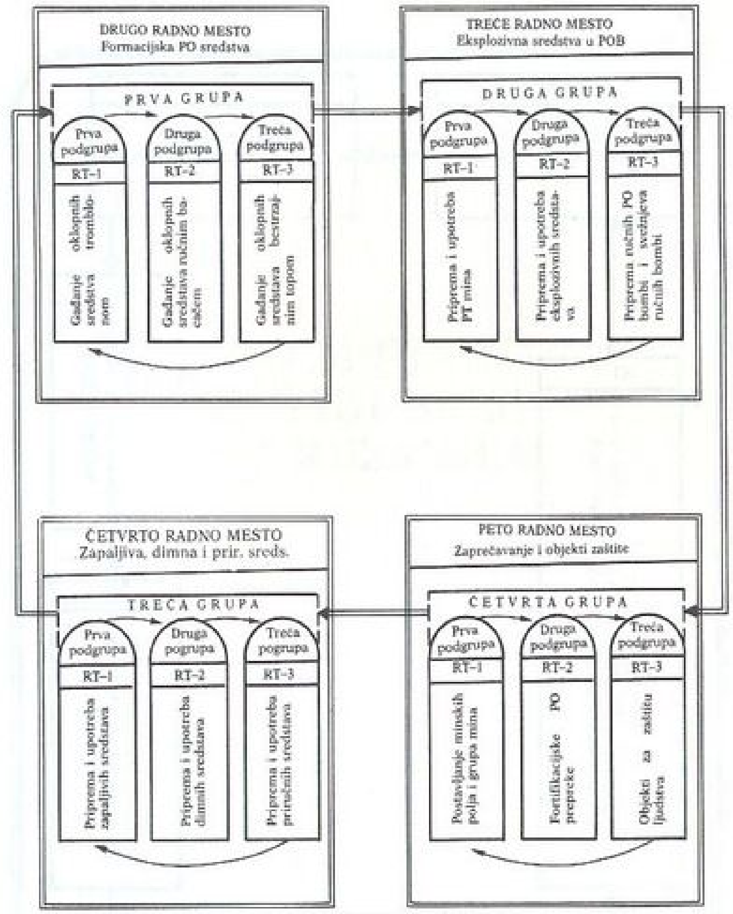
Flaše sa zapaljivom tečnošću i flaše sa benzinom ne smeju se bacati na tenk, odnosno maketu tenka, već na posebno mesto gde se postavlja rashodovano oklopno vozilo ili odgovarajuća maketa.

ŠEMA VEŽBALIŠTA ZA BLISKU PO BORBU

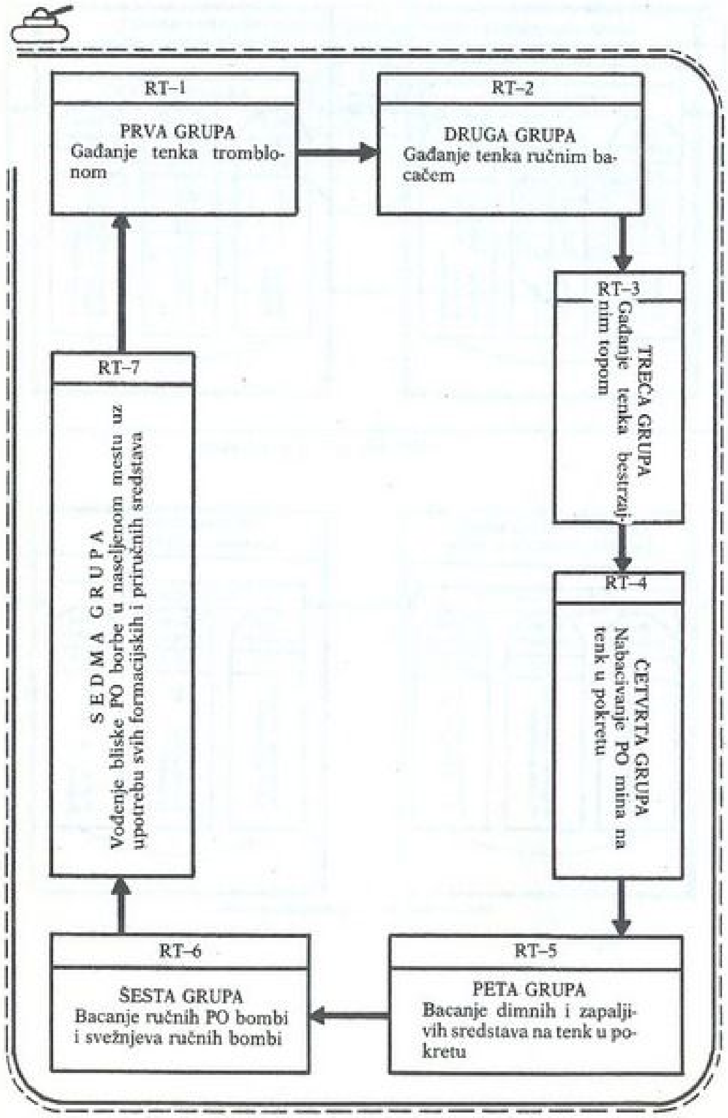

Organizovanje rada za 1. vežbu

Organizovanje rada za izvođenje druge vežbe

Organizovanje rada za izvođenje 3. vežbe

PVO JEDINICA PEŠADIJSKIM NAORUŽANJEM

TEMA. PVO JEDINICA PEŠADIJSKIM NAORUŽANJEM

CILJ. Upoznati vojnike sa osnovnim karakteristikama sredstava za napad iz vazdušnog prostora i obučiti ih: u osmatranju vazdušnog prostora; uočavanju ciljeva; upotrebi pešadijskog naoružanja za gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru i u sprovođenju mera protivvazdušne zaštite.

Razviti kod vojnika ubeđenje u efikasnost peš. naoružanja i shvatanja potrebe da u svim situacijama, bez obzira da li je jedinica štićena namenskim PA sredstvima ili ne, treba obavezno preduzimati sve mere PVZ i masovno koristiti peš. naoružanje za gađanje niskoletećih aviona i helikoptera.

NASTAVNA PITANJA

Prva vežba. Sredstva vazdušnog napada i njihova upotreba:

1.– Osnovne taktičko-tehničke karakteristike: lovačko-bombarderske; bombarderske, izviđačke i transportne avijacije i helikoptera.

2.– Načini dejstva i napada lovačko-bombarderske avijacije i helikoptera na jedinice pešadije i mogućnosti izviđanja iz vazduha.

3.– Vazdušni desanti – padobranski i helikopterski.

Druga vežba. Organizacija vazdušnog osmatranja i javljanja:

1.– Organizacija VOJ u jedinicama pešadije.

2.– Osmatranje vazdušnog prostora i otkrivanje ciljeva:

– zadaci vojnika-osmatrača vazd. prostora u odeljenju, vodu, četi i bataljonu,
– izbor i uređenje osmatračnice;
– način osmatranja i uočavanja ciljeva;
– raspoznavanje ciljeva u vazdušnom prostoru i javljanje o njihovoj pojavi.

Treća vežba. Gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru iz pešadijskog naoružanja:
1.– Načini i pravila gađanja aviona i helikoptera:
– stavovi za gađanje aviona;
– obuka u nišanjenju, zauzimanju preticanja i gađanje aviona i helikoptera.
2.– Načini i pravila gađanja padobranaca:
– stavovi za gađanje padobranaca,
– obuka u nišanjenju, zauzimanju preticanja i gađanje padobranaca.
3.– Gađanje niskoletećih aviona i helikoptera vatrom odeljenja:
– gađanje aviona koji se obrušava na položaj odeljenja;
– gađanje odlazećeg aviona;
– gađanje aviona koji napada iz horizontalnog leta.

METODA RADA. Za prvu vežbu: objašnjavanje i pokazivanje, a za drugu i treću vežbu: objašnjavanje, pokazivanje i uvežbavanje.

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE

Lična oprema i formacijsko naoružanje vojnika voda i čete; uređeno vežbalište za PVO; školska municija; manevarska municja za puške – 400 metaka (na vod); manevarska municija za PM – 600 metaka (na vod); radio-vođena maketa aviona, komplet mete padobranaca i dr.

MESTO RADA. Vežbalište za PVO.

VREME. Šest časova – 270'

PRIPREME ZA VEŽBU

S obzirom na značaj ove vežbe potrebno je na nivou bataljona ili puka organizovati i izvesti metodsko-pokaznu vežbu za sve komandire četa, vodova i odeljenja. Na nekoliko dana pre vežbe komandir čete, bez obzira što je izvedena metodsko-pokazna vežba, organizuje neposrednu pripremu sa komandirima vodova i odeljenja. Pripremu treba izvesti na vežbalištu PVO. Pre odlaska na vežbalište učesnicima pripreme treba prikazati nastavne filmove: »Obuka vojnika na vežbalištu PVO«, »PVO peš. čete na maršu sa prelaskom u odbranu« i seriju dijapozitiva »Sredstva napada iz vazdušnog prostora«.

Na vežbalištu komandir čete precizira: organizaciju rada za svaku vežbu, radna mesta, radne tačke i način obrade pojedinih nastavnih pitanja i određuje redosled obuke pojedinih vodova prema radnim mestima i radnim tačkama.

IZVOĐENJE VEŽBE

Prva vežba. Sredstva napada iz vazdušnog prostora – 50'

Vežbu izvodi komandir čete sa svim vodovima čete istovremeno. Pošto saopšti cilj teme, u okviru toga poseban cilj prve vežbe i nastavna pitanja koja će se obrađivati, komandir čete odvodi četu u učionicu i obrađuje planirana nastavna pitanja uz korišćenje serije dijapozitiva »Sredstva napada iz vazdušnog prostora«, šema i maketa pojedinih vrsta letelica.

Pošto dâ opšti uvod o sredstvima napada iz vazdušnog prostora, komandir obrađuje pojedine vrste avijacije. Najpre treba pokazati slajdove iz serije dijapozitiva i dati potrebne informacije za dotičnu vrstu, a zatim na maketi aviona – predstavnika dotične vrste avijacije pokazati najbitnija svojstva aviona. Na isti način obraditi i sva ostala pitanja, odnosno sve vrste avijacije.

Načine dejstva i napada LBA obraditi na isti način, odnosno najpre koristiti odgovarajući slajd ili šemu, a zatim pomoću makete prikazati pojedine napade pokrećući maketu aviona na postolju da bi se prikazao položaj aviona za vreme napada.

Na sličan način treba obraditi i treće nastavno pitanje koristeći se šemama i maketama.

U jedinicama, koje na vežbalištu PVO imaju posebno radno mesto sa maketama aviona i helikoptera, komandir čete posle završenog rada u učionici odvodi četu na ovo radno mesto, deli je na grupe (3–4 grupe, zavisno od broja radnih tačaka na radnom mestu) i svaku grupu upućuje na posebno radno mesto.

Na pojedinim radnim tačkama komandiri vodova pokazuju na maketama aviona osnovne karakteristike: delove aviona, osetljiva mesta, naoružanje, opremu, rezervoare, debljinu lima i mogućnosti, odnosno efekte dejstva peš. naoružanja.

Prema planu komandira čete vodovi se smenjuju na radnim tačkama, dok svaki vod ne pređe svaku radnu tačku.

Na kraju k-dir čete vrši analizu i daje zadatke za sledeću vežbu.

Druga vežba. Organizacija vazdušnog osmatranja i javljanja – 60'

Vežbu izvodi komandir voda na radnom mestu uređenom za ovu vežbu. Ovo radno mesto u nekim jedinicama nalazi se u sastavu vežbališta PVO, a u nekim u okviru vežbališta za osnovnu taktičku obuku.

Prvo nastavno pitanje »Organizacija vazdušnog osmatranja i javljanja u jedinicama pešadije« obrađuje komandir voda na prvoj radnoj tački ovog radnog mesta. Komandir voda upoznaje vojnike sa osnovnim pojmovima sistema VOJ u peš. jedinicama, koristeći se pripremljenim šemama koje su postavljene na panoima ove radne tačke, a zatim detaljnije objašnjava mesto i ulogu osmatrača vazdušnog prostora u okviru nižih taktičkih jedinica.

Za obradu drugog nastavnog pitanja »Osmatranje vazdušnog prostora« komandir voda koristi pripremljene i uređene osmatračnice na ostalim radnim tačkama ovog radnog mesta. On najpre dovodi vod kod osmatračnice, objašnjava i pokazuje izbor mesta i način uređenja osmatračnice, a zatim u ulozi osmatrača vazdušnog prostora pokazuje kako se sprovodi osmatranje, uočavaju i pokazuju ciljevi u vazduhu

na različite načine. Posle toga komandir deli vod na 3–4 grupe (zavisno od broja radnih tačaka) i komandiri grupa (odeljenja) odvode vojnike i uvežbavaju radnje koje je pokazao komandir voda (Šema 1: Organizovanje rada za obuku vojnika u ulozi osmatrača vazdušnog prostora).

Komandir voda pruža pomoć komandirima odeljenja i prema planu časa naređuje zamenu grupa na pojedinim radnim tačkama. Pošto se uveri da su vojnici shvatili kako se koristi osmatračnica i vrši osmatranje i obaveštavanje, naređuje operateru da podigne u vazduh radio-vođenu maketu i da je iz različitih pravaca navodi iznad radnog mesta. Vojnici u ulozi osmatrača vazdušnog prostora obaveštavaju svoje komandire o pojavi aviona koristeći načine koji su predviđeni za dotičnu osmatračnicu.

Posle završene obuke komandir voda odvodi vod na sledeće radno mesto, a na ovo dolazi sledeći vod.

Treća vežba. Gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru iz pešadijskog naoružanja – 160'

Vežba se organizuje i izvodi na I, II i III radnom mestu vežbališta PVO, odnosno na II radnom mestu vežbališta koja su rađena prema staroj projektnoj dokumentaciji.

Prvo nastavno pitanje »Načini i pravila gađanja aviona i helikoptera« obrađuje se na radnim tačkama prvog radnog mesta. Komandir voda najpre pokaže i objasni stavove za gađanje ciljeva u vazdušnom prostoru iz puške i puškomitraljeza iz zaklona i prilikom korišćenja raznih objekata (drvo, zgradu, zid, vozilo itd.), a zatim deli vod na 3–4 grupe (zavisno od broja radnih tačaka) i naređuje komandirima odeljenja da odvedu grupe (odeljenja) na određene radne tačke i uvežbavaju vojnike u pokazanim stavovima prema sledećem:

– prva grupa na RT–1 uvežbava zauzimanje stavova za gađanje iz uređenih zaklona za stojeći stav sa puškama;

– druga grupa na RT–2 uvežbava stavove za gađanje iz uređenih zaklona sa puškomitraljezima;

– treća grupa na RT–3 uvežbava stavove za gađanje kada se kao nasloni koriste razni prirodni i veštački objekti (drveće, ograde, objekti u naseljenom mestu, vozila i sl.).

Komandiri odeljenja uvežbavaju vojnike na radnim tačkama u zauzimanju stavova, a komandir voda obilazi grupe,

pruža potrebnu pomoć i prema utvrđenom planu zamenjuje grupe na radnim tačkama (Šema 2: Organizovanje rada na radnom mestu za obuku u gađanju aviona i helikoptera).

Pošto se vojnici uvežbavaju u zauzimanju stavova na svim radnim tačkama, komandir voda prikuplja vod i obrađuje sledeće nastavno pitanje: »Nišanjenje i gađanje aviona i helikoptera«. On najpre objasni specifičnosti gađanja ovih ciljeva, a zatim i praktično pokazuje nišanjenje, zauzimanje preticanja i gađanje aviona i helikoptera. Komandir voda stavlja na postolje jednu pušku i puškomitraljez, nanišani u maketu aviona sa potrebnim preticanjem i učvrsti oružje, a zatim svaki vojnik pojedinačno pogleda preko nišana i mušice položaj nišanske tačke u odnosu na avion i sagledava veličinu preticanja. Pre prelaska na uvežbavanje komandir voda formira tri radne grupe i organizuje uvežbavanje prema sledećem:

– prvu radnu grupu sačinjavaju nišandžije i pomoćnici puškomitraljeza i uvežbava se na RT–1;

– drugu radnu grupu čine strelci i uvežbavaju se na RT–2;

– treću radnu grupu čine takođe strelci i ona se uvežbava na RT–3.

Komandiri odeljenja na svojim radnim tačkama uvežbavaju gađanje aviona i helikoptera koristeći istu maketu aviona, koju komandir voda pokreće i postavlja u različite položaje kako bi se vojnici obučili u gađanju aviona koji lete horizontalno, vrše napad iz obrušavanja i poniranja i pri izvlačenju posle izvršenog napada.

Komandir voda u toku uvežbavanja pruža potrebnu pomoć, stiče uvid u rad i kada se uveri da su vojnici shvatili suštinu gađanja ovih ciljeva, organizuje rad na RT–4 i lično proverava obučenost vojnika u zauzimanju preticanja. Komandiri odeljenja šalju komandiru voda na RT–4 najpre one vojnike koji su brže shvatili i naučili način gađanja aviona.

Na RT–4 komandir voda naređuje da vojnici postave oružje na postolja i nanišani ispred siluete aviona za određeni broj figure na uređaju za obuku u preticanju. Pošto vojnici zauzmu stav, nanišane i utvrde oružje, komandir voda pomoću odgovarajućeg prekidača na uređaju pokazuje položaj aviona za datu veličinu preticanja i zahteva da vojnici

provere kako su nanišanili. Posle toga obilazi vojnike, proverava kako su nanišanili, ukazuje na greške, a ako je potrebno radnju ponavlja ili daje drugu veličinu preticanja (pošto prethodno isključi uređaj) i nastavlja sa uvežbavanjem.

Drugo nastavno pitanje »Načini i pravila gađanja padobranaca« komandir voda obrađuje na II radnom mestu. Organizacija rada je slična kao i pri obradi prethodnog pitanja, s tim što se sada umesto makete aviona nišani i gađa u maketu padobranca.

S obzirom na to da su stavovi za gađanje padobranaca skoro identični kao i kod gađanja aviona, to se vojnici od početka uvežbavaju u objedinjenom radu na zauzimanju stavova, nišanjenju i gađanju.

Komandir voda najpre objasni i pokaže kako se gađaju padobranci, a zatim deli vod na tri grupe – kao i kod obrade prethodnog pitanja i komandiri odeljenja uvežbavaju grupe. Komandir voda kod uređaja za preticanje proverava obučenost vojnika.

Treće nastavno pitanje »Gađanje niskoletećih aviona i helikoptera vatrom odeljenja« obrađuje se na III radnom mestu.

Komandir voda posle uvodnog objašnjavanja ističe neophodnost masovne vatre pri dejstvu iz peš. naoružanja i da zato ciljeve u vazdušnom prostoru treba gađati istovremeno iz celokupnog naoružanja jedinice, a da je odeljenje najmanja jedinica kojoj se dozvoljava samostalno gađanje. Posle toga deli vod na tri grupe i organizuje uvežbavanje prema sledećem:

– prva grupa (odeljenje) uvežbava na RT–1 gađanje aviona koji se obrušava na položaj jedinice;

– druga grupa (odeljenje) uvežbava na RT–2 gađanje odlazećeg aviona;

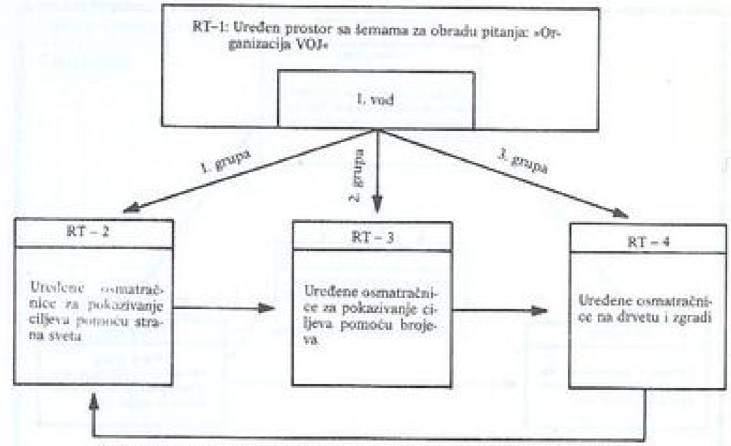
– treća grupa (odeljenje) uvežbava na RT–3 gađanje aviona u horizontalnom letu.

Pošto komandiri odeljenja odvedu grupe na određene radne tačke i vojnici zauzmu stav za gađanje u ranije izrađenim zaklonima, komandir voda naređuje operateru da pusti u pogon maketu aviona. Maketa aviona kruži po sajli i pri tome nailazi iznad pojedinih odeljenja. Komandiri ode-

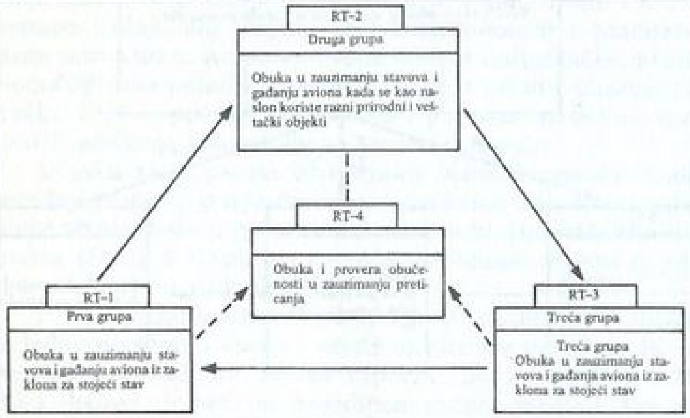
ljenja izdaju odgovarajuće komande, a vojnici prate i istovremeno gađaju cilj, najpre školskom, a zatim i manevarskom municijom. Komandir voda obilazi radne tačke, pruža pomoć, prema potrebi zaustavlja maketu aviona, ukazuje na greške, daje dopunska objašnjenja i ponovno uključuje maketu i odeljenja nastavljaju sa uvežbavanjem.

U toku rada prema utvrđenom planu komandir voda naređuje zamenu grupa na radnim tačkama dok se sva odeljenja ne uvežbaju u gađanju aviona u svim predviđenim uslovima (Šema 3: Organizacija rada na radnom mestu za obuku odeljenja u gađanju aviona).

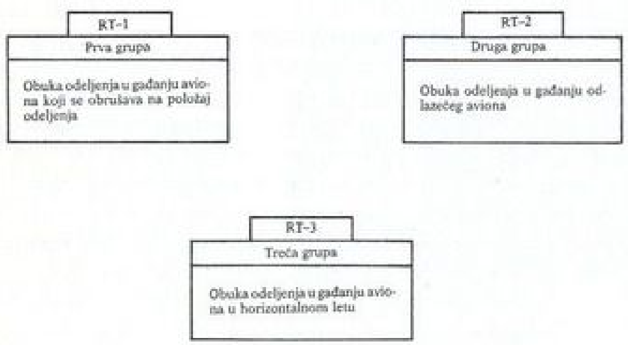
Prema planu komandira čete čim prvi vod završi obuku na jednom radnom mestu i pređe na sledeće naređuje da na prethodnom radnom mestu otpočne obuku sledeći vod. Tako vodovi dolaze na pojedinca radna mesta jedan za drugim.

Šema 1: Organizovanje rada za obuku vojnika u ulozi osmatrača vazdušnog prostora

Šema 2: Organizovanje rada na radnom mestu za obuku u gađanju aviona

Šema 3: Organizovanje rada na radnom mestu za obuku odeljenja u gađanju aviona

Vežba Osmatranje i izveštavanje

Zapažanja:

Vežba Vojnik u napadu

Zapažanja:

Vežba Vojnik u odbrani – noću

Zapažanja:

Vežba Bliska borba s oklopnim sredstvima

Zapažanja:

Vežba PVO jedinica pešadijskim naoružanjem

Zapažanja:

Prilog 2

STRELJAČKO ODELJENJE U IZVIĐANJU

STRELJAČKO ODELJENJE U ODBRANI

STRELJAČKI VOD U NAPADU

P O D S E T N I K

STRELJAČKO ODELJENJE U IZVIĐANJU

TEMA. STRELJAČKO ODELJENJE U IZVIĐANJU

CILJ. Obučiti i uvežbati streljačko odeljenje da u toku izviđanja uspešno koristi zemljište za prikriveno kretanje i privlačenje neprijatelju, da brzo uočava i otkriva prisustvo neprijatelja, da vešto izviđa razne zemljišne, prirodne i veštačke objekte i sve vrste fortifikacijskih i minsko-eksplozivnih prepreka i da sve prikupljene podatke o neprijatelju, zemljištu i objektima na vreme dostavi starešini koji je uputio na zadatak.

Kod vojnika razviti snalažljivost, inicijativu, odlučnost i ubeđenje da zajedničkim i pravilnim radom svakog pojedinca i odeljenja kao celine mogu uspešno prikupiti podatke o neprijatelju i zemljištu, a da ne budu otkriveni i da se bez gubitaka vrate u sastav svoje jedinice.

NASTAVNA PITANJA

1. **Priprema odeljenja za izviđanje**

Priprema odeljenja za izviđanje, podešavanje opreme i naoružanja, maskiranje, izlazak na polaznu tačku i izdavanje zapovesti – 45 minuta.

2. **Način kretanja odeljenja i izviđanje zemljišta i objekata**

Kretanje streljačkog odeljenja od jednog do drugog objekta i način izviđanja raznih prirodnih i veštačkih objekata

i zemljišta (visova, grebena, tesnaca, šuma, reka, puteva, mostova, usamljenih zgrada, naselja, KonZ-a i dr.) – 100 minuta.

3. **Postupak SO pri susretu sa neprijateljem**

Postupak streljačkog odeljenja pri susretu sa slabijim delovima neprijatelja i postupak pri susretu sa jačim neprijateljevim snagama – 45 minuta.

4 . **Izviđanje elemenata neprijateljevog rasporeda**

Izviđanje elemenata borbenog i marševskog poretka neprijatelja, inž. radova i prepreka. Postupak streljačkog odeljenja nakon izvršenog zadatka – 70 minuta.
Završni deo časa – 10 minuta.

METODA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Šest časova – 270'

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Oprema vojnika, manevarska municija, topovski udari, ŠBOt, mine, maskirna odela, barjačići, signalni pištolj, signalni meci, oznake KonZ-a i minskih polja, razne mete i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU

Ako nije izvedena pokazno-metodska vežba na nivou bataljona puka (brigade), komandir čete obavezno planira, organizuje i lično izvodi kolektivnu pripremu sa komandirima vodova i odeljenja čete. Na izabranom zemljištu, odnosno na pravcu koji je određen za uvežbavanje jednog odeljenja, komandir čete najpre od učesnika pripreme formira odeljenje, a zatim u ulozi komandira voda obrađuje zaplanirana nastavna pitanja na način kako će ta pitanja komandir odeljenja obrađivati sa vojnicima. Nakon obrade svih pitanja komandir čete skupa sa komandirima vodova, utanačuje vreme potrebno za obradu svakog nastavnog pitanja i određuje rejone i pravce za rad svakog odeljenja. Pri izboru rejona i pravaca treba voditi računa da na određenom pravcu, ako je moguće, postoje i odgovarajući objekti (put, most, usamljena kuća, vis i ostali objekti). Ukoliko ovih objekata nema na pravcu svakog odeljenja, pravci pojedinih odeljenja mogu se i ukrštati ili izvršiti izviđanje ovih objekata pri povratku u garnizon planiranjem da se u toku kretanja na takve objekte naiđe. Na priloženoj šemi data je jedna varijanta, koja je istovremeno i osnova za obradu ove teme.

Posle završene kolektivne pripreme na nivou čete komandir voda odvodi svoje komandire odeljenja na određene pravce i precizira najvažnije detalje za obradu planiranih nastavnih pitanja. Komandiri odeljenja unose u svoje beležnice: taktičku pretpostavku, nastavna pitanja, materijalno obezbeđenje, tok vežbe i metodu uvežbavanja svake radnje. Na kraju izrađuju skicu zemljišta sa objektima na pravcu dejstva patrole.

IZVOĐENJE VEŽBE

Komandir voda pošto saopšti temu, cilj i nastavna pitanja odvodi vod u kino-salu i prikazuje nastavni film »Streljačko odeljenje u ulozi izviđačke patrole«. Pre prikazivanja filma vojnicima objašnjava osnovne pojmove o postupcima i načinima dejstva odeljenja, a u toku prikazivanja filma ukazuje na pojedine radnje i postupke čelnih, bočnih i dopunskih izviđača pri izviđanju pojedinih objekata. Posle toga, odvodi vod u polazni rejon za vežbu i počinje sa obradom prvog nastavnog pitanja.

1. **Priprema odeljenja za izviđanje – 45'**

Komandir voda najpre objasni zašto je potrebna posebna priprema vojnika i odeljenja pre polaska na izviđanje, a zatim praktično pokaže šta treba da uradi svaki vojnik i odeljenje kao celina (pregled oružja i municije, podešavanje opreme, predaja pismenih dokumenata, maskiranje). Posle ovoga, komandir voda naređuje da komandiri odeljenja pripreme odeljenje za izviđanje i uvežbaju sve one radnje koje

je on pokazao. U toku uvežbavanja obilazi pojedina odeljenja i pruža potrebnu pomoć. Pripremljenost vojnika komandir voda proverava osmatranjem njihovog rada. Vojnicima koji nisu dobro podesili opremu ili se nisu pravilno maskirali naređuje da izvrše neku praktičnu radnju (kretanje, pretrčavanje i sl.) kako bi sami uočili greške i nepodešenost opreme ukazujući im pri tome na posledice takvih grešaka. Pošto se uveri da su svi vojnici shvatili značaj pripreme izviđača i da su pravilno izvršili maskiranje i podesili opremu, komandir voda izdaje naređenje da komandiri odeljenja izvedu odeljenja na polaznu tačku i izdaju zapovest. Komandiri odeljenja odvode odeljenja i izdaju zapovest za izviđanje. Da bi se uverio kako su vojnici shvatili dobijeni zadatak i svoju ulogu, komandir voda proverava pojedine vojnike i zahteva da čelni izviđači pokažu pravac kretanja i objekte koje treba izviđati, da bočni izviđači ponove znake raspoznavanja i pokažu ugovorene signale za održavanje veze u toku pokreta. Ako je potrebno, ponovno pokazuje pojedine objekte i objašnjava zadatke pojedinih organa patrole, a zatim naređuje komandirima odeljenja da pređu na obradu drugog nastavnog pitanja.

2.– Kretanje odeljenja od jednog do drugog objekta i način izviđanja raznih objekata i zemljišta – 100'

Komandiri odeljenja samostalno, svaki na svom pravcu, rukovode uvežbavanjem pri izviđanju objekata pod tač. 2-a, 2-b, 2-c i 2-f (vidi šemu), a uvežbavanjem odeljenja pri izviđanju ostalih objekata rukovodi komandir voda.

Komandir odeljenja najpre objasni raspored streljačkog odeljenja za izviđanje i praktično pokazuje (vodećim putem) način kretanja čelnih izviđača, jezgra odeljenja, osmatrača i bočnih izviđača, a zatim formira raspored odeljenja prema datom objašnjenju i uvežbava svaki elemenat odeljenja posebno. Pošto vojnici shvate raspored i način kretanja odeljenja, komandir uvežbava odeljenje kao celinu pri kretanju od jednog do drugog objekta na zemljištu (putem, preko zemljišta sa različitim kulturama i rastinjem itd.).

Izviđanje pojedinih objekata

Kada odeljenje stigne do prvog objekta za izviđanje (prema šemi), komandir zaustavlja i postrojava odeljenje ispred objekta za izviđanje (1. so – kuća, 2. so – vis i 3. so – šuma) na takvom mestu odakle se može dobro pratiti i osmatrati rad izviđača. Komandir najpre objasni kako se vrši izviđanje objekta (kuće, visa, šume) i kakav je postupak kada izviđanje izvode dva, odnosno tri izviđača, šta za to vreme radi jezgro odeljenja, a zatim to i praktično pokazuje. Komandir odeljenja pokazuje sve radnje i postupke u ulozi vođe čelnih izviđača, a za pomoćnika, odnosno drugog i trećeg izviđača koristi vojnike iz odeljenja. Pošto se uveri da su vojnici shvatili pokazne radnje i postupke izviđača pri izviđanju određenog objekta, određuje čelne izviđače i zahteva da radnju ponove, a zatim menja uloge i uvežbava i ostale vojnike u ulozi čelnih izviđača. Na isti način uvežbava vojnike u postupcima jezgra odeljenja za vreme dok čelni izviđači izviđaju određeni objekat.

Komandir odeljenja zatim određuje (sledeći objekat na pravcu izviđanja), menja vojnike u ulogama pojedinih organa odeljenja, formira marševski raspored patrole i naređuje pokret. Na ranije određenom mestu zaustavlja patrolu, prikuplja odeljenje i obrađuje pitanje »Rad i postupci bočnih izviđača«.

Prikupljenom odeljenju najpre objašnjava kada se i zašto upućuju bočni izviđači i kako oni izvršavaju zadatke. On pokazuje desno (levo) od pravca kretanja kosu (greben, pokriveno zemljište i slične objekte) i ukazuje na mogućnost da neprijatelj takve objekte može koristiti za prikrivanje i iznenadno dejstvo zbog čega je neophodno da se upute bočni izviđači koji će izviđati takve objekte i prema potrebi da nastave kretanje paralelno sa čelnim izviđačima i obezbede iznenađenje sa boka. Posle toga praktično pokazuje način kretanja i postupke bočnih izviđača, određuje dva vojnika u bočne izviđače, naređuje da se formira marševski raspored odeljenja i kreće određenim pravcem. Komandir odeljenja se kreće sa ostalim vojnicima i u toku kretanja osmatraju rad čelnih i bočnih izviđača i signale koje oni daju.

Na isti način u toku kretanja do narednog objekta obrađuje i pitanje »Rad i postupci dopunskih izviđača«.

Kada se čelni izviđači približe sledećem objektu, koji je prema planu predviđen za izviđanje, i zastanu radi izviđanja, komandir odeljenja razvija jezgro odeljenja na mestu pogodnom za podršku čelnih izviđača i pokazuje postupke jezgra u ovakvim slučajevima. Nakon prijema signala (ugovorenog znaka) od čelnih izviđača da je put slobodan komadnir dovodi jezgro odeljenja do čelnih izviđača, ukazuje na greške koje treba otkloniti u toku daljeg rada, menja vojnike u ulogama bočnih i čelnih izviđača, osmatrača i jezgra odeljenja i nastavlja pokret i izviđanje sledećih objekata prema utvrđenom planu (vidi šemu).

Komandir voda šalje markirante određujući na kojim objektima će ostaviti neke tragove (ispaljene čahure, delove opreme i sl.), a na kojim objektima će markirati prisustvo neprijatelja. S obzirom na veći broj objekata k-dir treba da obezbedi da se na pravcu svakog odeljenja markira prisustvo neprijatelja najmanje kod jednog objekta. Pošto izda zadatak i uputi markirante, k-dir voda prati naizmenično rad pojedinih odeljenja.

Za uvežbavanje postupaka u izviđanju KonZ-a, mosta i reke sva odeljenja koriste iste objekte, a na tim objektima vežbom rukovodi k-dir voda. Pogodnim planiranjem treba obezbediti da kod ovih objekata odeljenja pristižu jedno za drugim. K-dir voda odlazi kod ovih objekata nešto ranije, proverava kako su markiranti pripremili objekte, a zatim sačekuje jedno po jedno odeljenje i organizuje uvežbavanje.

3.– Postupak odeljenja pri susretu sa neprijateljem – 45'

Ovo nastavno pitanje obrađuje k-dir voda. On prvo obrađuje »Postupak odeljenja pri susretu sa slabijim neprijateljem«. Pošto objasni postupak čelnih izviđača i jezgra odeljenja pri nailasku slabijeg neprijatelja i pokaže kako postupaju čelni izviđači i jezgro odeljenja, komandir daje ugovoreni signal da markiranti (dva vojnika u ulozi čelnih – bočnih izviđača) krenu prema ranije dobijenim uputstvima. Čelni izviđači propuštaju markirante i produžuju osmatranje.

Kada markiranti naiđu na jezgro, određeni vojnici iskaču iz zasede i zarobljavaju ih. Ukoliko rad nije bio pravilan, komandir ukazuje na greške, i ako je potrebno, ponovo pokazuje radnju. Posle toga komandiri odeljenja organizuju uvežbavanje, a k-dir voda vraća markirante i usmerava njihovo kretanje tako da oni naizmenično nailaze na raspored pojedinih odeljenja.

Za obradu pitanja »Postupak odeljenja pri susretu sa jačim neprijateljem« komandir voda postupa na sličan način kao i kod prethodnog pitanja. Kada objasni i vodećim putem pokaže postupak čelnih izviđača i jezgra odeljenja, naređuje komandiru jednog odeljenja da formira marševski poredak odeljenja, a markirantima daje ugovoreni signal da krenu. Kada čelni izviđači uoče pokret markiranata, daju ugovoreni znak za nailazak jačeg neprijatelja i odmah se povlače bočno, zaklanjaju se i produžuju sa osmatranjem. Posle primljenog signala i jezgro odeljenja se prikriveno sklanja (levo i desno) iza pogodnog objekta, zauzima borbeni raspored i osmatra pokret neprijatelja. Ukoliko čelni izviđači ili jezgro odeljenja nisu brzo reagovali i nisu se pravovremeno zaklonili pa ih markiranti otkriju, otvaraju vatru. Odeljenje teži što brže da se odvoji, izvuče i nastavi izvršenje dobijenog zadatka.

Ovakav postupak može da se ponovi sa svakim odeljenjem posebno ili da k-dir voda u toku daljeg kretanja usmeri odeljenja jedno prema drugom, tako da se istovremeno svi uvežbaju.

Na kraju, komandir voda analizira rad i posebno ukazuje na značaj brzog i pravilnog rada pri susretu sa neprijateljem, a da izviđači moraju uvek težiti da obave zadatak a da ne budu otkriveni.

4.– Izviđanje elemenata neprijateljevog rasporeda – 70'

Ukoliko nema uslova da se za obradu ovog pitanja pripreme svi elementi potrebni za izviđanje na pravcu kretanja, može se koristiti vežbalište za taktičku obuku (ili uređeni rejon odbrane streljačkog voda). U takvoj situaciji komandir voda će planirati da patrole pri povratku u garnizon naiđu

na vežbalište za taktičku obuku, a pravovremeno će preduzeti mere da se ovo uredi u skladu sa potrebama sadržaja nastavnog pitanja.

Obrada prethodnog nastavnog pitanja planirana je tako da se vod prikupi u neposrednoj blizini rejona koji je predviđen za obradu četvrtog pitanja (vidi šemu).

Na pogodnom mestu (neko uzvišenje iznad vežbališta) k-dir voda postrojava vod i obrađuje ovo nastavno pitanje. On najpre objašnjava postupak odeljenja u prikupljanju podataka o rasporedu neprijatelja (u odbrani, napadu, maršu i sl.) i ukazuje na značaj izbora prikrivenog mesta za osmatranje, a zatim pokazuje ranije odabrano mesto. Na izabranom mestu on pokazuje raspored pojedinih organa odeljenja i raspoređuje jedno odeljenje tako da sva odeljenja mogu to da vide. Posle toga daje ugovoreni signal da se pojave jedan – do dva cilja. Vojnici osmatraju određeni rejon (vežbalište) i obaveštavaju o primećenom. Komandir voda potom određuje za svako odeljenje poseban rejon i daje zadatak da izaberu i urede osmatračnice i osmatranjem prikupe podatke o neprijatelju, objektima, preprekama i da o prikupljenim podacima podnesu izveštaj sa skicom.

Komandiri odeljenja odvode svoja odeljenja u određene rejone, raspoređuju pojedine organe na način kako je to pokazao komandir voda i organizuju osmatranje.

Komandir voda rukovodi pojavljivanjem ciljeva na vežbalištu i prati rad odeljenja. Pošto pokaže sve zaplanirane ciljeve i radnje na vežbalištu, prikuplja vod i kontroliše šta su pojedinci sve otkrili i ucrtali na skicama. Ističe odeljenje koje je prikupilo najviše podataka i prema potrebi daje dopunska objašnjenja.

Za izviđanje fortifikacijskih prepreka i minskih polja komandir voda koristi vežbalište za taktičku obuku, a može da i posebno – na pravcu kretanja odeljenja pripremi odgovarajuće prepreke.

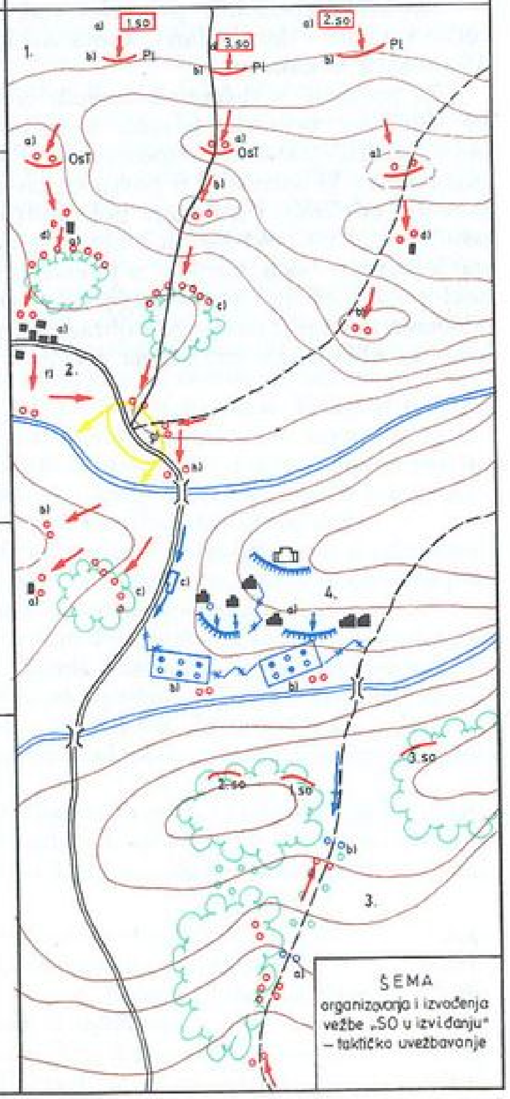
Posle toga, k-dir voda na sličan način obrađuje izviđanje elemenata borbenog rasporeda kada se podaci ne mogu prikupiti osmatranjem, već je potrebno da odeljenje uputi izviđače što bliže objektu izviđanja.

Upućeni izviđači se kreću prikriveno težeći da izvrše zadatak, a da ih markiranti ne uoče. Ukoliko ih markiranti

uoče otvaraju vatru, a komandiri vraćaju odeljenja i ponavljaju radnju.

Na kraju komandir prikuplja vod, izvodi analizu ove vežbe u celini i daje zadatak komandirima odeljenja za rad do dolaska u kasarnu.

Za povratak u kasarnu komandir voda određuje za svako odeljenje poseban pravac. Komandiri odeljenja daju novu – drugu taktičku pretpostavku, izdaju zapovest, formiraju marševski poredak i u povratku do kasarne uvežbavaju kretanje odeljenja i izviđanje pojedinih objekata. Pri tome posebnu pažnju poklanjanju onim radnjama na koje je ukazao komandir voda. Ukoliko u povratku odeljenja naiđu na neki novi objekat čije izviđanje nije prikazano, komandir odeljenja prikuplja odeljenje i obrađuje i to pitanje na način kako su obrađena i prethodna pitanja.

NASTAVNA PITANJA	Tok izvođenja vežbe
1. Priprema odeljenja za izviđanje: a) podešavanje opreme b) izlazak na polaznu tačku i rad na istoj	
2. Kretanje i način izviđanja objekta a) kretanje do 1. tačke za osmatranje b) izviđenje visa c) izviđanje šume d) izviđanje zasebne zgrade e) izviđanje naseljenog mesta f) izviđanje reke g) izviđanje KonZ-a h) izviđanje mosta	
3. Postupak pri susretu sa neprijateljem a) sa slabijim delovima b) sa jačim neprijateljem	
4. Izviđanje elemenata borbenog i marševskog poretka a) izviđanje nepr. u odbrani b) izviđanje minskih polja i prepreka c) izviđanje neprijatelja na maršu	

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe „SO u izviđanju" – taktičko uvežbavanje

STRELJAČKO ODELJENJE U ODBRANI

TEMA. STRELJAČKO ODELJENJE U ODBRANI

CILJ. Obučiti i uvežbati streljačko odeljenje u izvođenju taktičkih postupaka u toku dovođenja, pripreme i posedanja položaja za odbranu, organizovanja sistema vatre, utvrđivanja i zaprečavanja i izvođenja odbrambene borbe u uslovima upotrebe NH oružja.

Kod vojnika razvijati navike upornosti i odlučnosti u izvođenju postupaka u odbrani.

NASTAVNA PITANJA

1. Dovođenje odeljenja, izdavanje zapovesti i posedanje položaja za odbranu.
2. Organizovanje sistema vatre i sadejstva na osnovnom i rezervnom položaju.
3. Inžinjerijsko uređenje osnovnog i rezervnog položaja (utvrđivanje i zaprečavanje).
4. Rad i postupci odeljenja u toku nastupanja i juriša napadača.
5. Postupci odeljenja u toku borbe u dubini odbrane.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Osamnaest časova (12 danju + 6 noću) – 810' (540' + 270').

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema vojnika, manevarskih metaka 7,62 – 300 komada,

manevarskih metaka 7,9 mm – 200 komada, topovskih udara – 5 komada, maskirne mreže, 10 PT i 20 PP mina, bodljikave žice i kolja za izradu ojačane žičane ograde, pištaljke, raznobojni barjačići, šatorska krila, ŠBOt, razne mete i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU. Neposrednu pripremu komandira odeljenja na zemljištu izvodi komandir voda u vremenu određenom prema Planu i programu. Na pripremi, pored ostalih pitanja, komandir voda daje taktičku pretpostavku i osnovne elemente iz zapovesti, kako bi komandiri odeljenja mogli pripremiti zapovest za odbranu.

U popodnevnim časovima učenja, dan pre izvođenja vežbe, prikazati za sve vojnike u četi nastavni film »Streljačko odeljenje u odbrani«. Prikazivanju filma prisustvuje komandir voda, koji daje potrebna objašnjenja i ukazuje na najvažnija pitanja na vežbi.

Vežbu treba izvoditi na vežbalištu za osnovnu taktičku obuku. Metodska razrada je predviđena gde nema vežbališta, a može se koristiti i tamo gde vežbališta postoje.

IZVOĐENJE VEŽBE

U odlasku do rejona izvođenja vežbe komandir voda, pod određenom taktičkom pretpostavkom, ponavlja radnje iz izviđanja isturajući marševsko osiguranje (I. SO), bočne i začelne izviđače sa težištem na održavanju veze pomoću ustaljenih signala.

Kada stigne u rejon izvođenja vežbe, izvrši kratku analizu rada, daje odmor vojnicima, proverava markirante i upućuje ih na zadatak, a zatim postrojava vod, postavlja kontrolna pitanja i prelazi na izvođenje vežbe.

1. Dovođenje odeljenja u rejon odbrane, izdavanje zapovesti i posedanje položaja – 90'

U uvodnom delu komandir voda iznosi temu, cilj taktičkog uvežbavanja, nastavna pitanja, a na taj način i radnje koje će uvežbavati. Pored toga, ističe potrebu primene ranije stečenih znanja iz teme »Vojnik u odbrani«, iz predmeta »naoružanje sa nastavom gađanja«, »inžinjerijska obuka« i

»PNHBO«. Posle uvoda komandir voda naređuje komandirima odeljenja da uzmu materijalno obezbeđenje i krenu na mesta izvođenja vežbe. Komandir odeljenja dovodi odeljenje na mesto odakle se vidi položaj za odbranu (oko 300 m udaljeno), deli municiju i ostala materijalna sredstva, daje 5 minuta za maskiranje, a zatim u situaiciji i koloni po jedan, sa povećanim odstojanjem, vodi odeljenje u rejon položaja. U toku kretanja objašnjava zašto je potrebno kretati se prikriveno i neprimećeno izaći na položaj za odbranu.

Kada stigne na mesto, koje je na pripremi određeno za izdavanje zapovesti za odbranu, komandir odeljenja prikuplja odeljenje (u ležećem stavu) tako da svi čuju zapovest, vide položaj i ostale objekte, a zatim izdaje zadatak osmatraču, što prate svi vojnici i zahteva od osmatrača da ponovi dobijeni zadatak. Nakon toga, komandir odeljenja izdaje zapovest za odbranu. Kada izda zapovest, proverava vojnike kako poznaju zadatak odeljenja, grupa i sopstveni, a zatim prelazi na uvežbavanje vojnika u posedanju položaja.

Posedanje položaja uvežbava tako što naređuje jednoj po jednoj borbenoj grupi da izađe i posedne svoj deo položaja. U toku kretanja ka delu položaja grupe – vojnici će verovatno činiti propuste u pogrešnom izboru pravca ili u prikrivenom kretanju, pa ih komandir odeljenja vraća nazad i celom odeljenju ukazuje na propuste. Nakon dobre uvežbanosti i izlaska svih grupa na položaj komandir odeljenja obilazi izabrana mesta pojedinaca, ukazuje i pomera one vojnike koji nisu dobro izabrali mesta za odbranu.

Na kraju, komandir odeljenja daje odmor vojnicima i priprema se za naredno pitanje.

2. Organizovanje sistema vatre i sadejstva na osnovnom i rezervnom položaju – 45'

Ovo pitanje komandir odeljenja realizuje uporedo sa utvrđivanjem. Vojnicima naređuje da počnu sa utvrđivanjem (uklanjanjem i raščišćavanjem terena ispred zaklona), a lično ide od vojnika do vojnika i organizuje sistem vatre i sadejstvo u toku izvođenja odbrane. Pošto je zonu dejstva i dopunski pravac dejstva odeljenja odredio u toku izdavanja zapovesti, u daljem organizovanju sistema vatre nišandži-

ji daje osnovni i dopunski pravac dejstva, strelcima pravac dejstva, a zatim svima tačno na zemljištu precizira liniju prednje granice pojasa glavne zaprečne vatre i način otvaranja vatre po komandi i samostalno. Zatim komandir odeljenja organizuje vatru za odbranu prepreka ispred prednjeg kraja odbrane i daje osnovni i dopunski pravac dejstva nišandžiji puškomitraljeza sa rezervnih zaklona i način izvlačenja na njih.

U toku preciziranja zadataka iz sistema vatre proverava vojnike kako cene odstojanja do pojedinih linija i objekata na zemljištu i utvrđuje ih.

U organizovanju sadejstva komandir odeljenja objašnjava grupama način izvođenja odbrane i način podrške i sadejstva u toku izvlačenja na rezervni položaj i način izvođenja protivnapada.

Pošto je komandir odeljenja regulisao sva pitanja na osnovnom položaju, vodi odeljenje na rezervni položaj, određuje mesta svakom vojniku i rešava osnovna pitanja iz sistema vatre, sadejstva i protivnapada.

Vraća odeljenje na osnovni položaj, naređuje vojnicima da produže sa utvrđivanjem, a sam pristupa izradi skice vatre.

2. Inžinjerijsko uređenje osnovnog i rezervnog položaja (utvrđivanje i zaprečavanje) – 225' (135' + 90' drugog dana)

Pošto nema dovoljno vremena za izvođenje potpunih inžinjerijskih radova, a vojnici su i u prethodnom pitanju radili na izradi zaklona, komandir odeljenja sa odeljenjem izrađuje zaklone za klečeći stav, trasira spojne rovove, saobraćajnicu i sklonište (maksimalno koristi prirodne pogodnosti), zatim odvodi odeljenje na potpuno izrađen položaj odeljenja i pokaže ga odeljenju, vraća odeljenje i organizuje maskiranje izvedenih radova na utvrđivanju.

U međuvremenu treba da stigne i četni kamion i doveze materijalna sredstva za izradu žičane i minske prepreke, pa komandir odeljenja sa odeljenjem (svi uzimaju oružje – osmatrač osmatra) pristupa izradi ojačane žičane ograde (određene dužine) i postavljanju grupa mina.

Kada završi predviđene radove na zaprečavanju, komandir odeljenja na kraju vodi odeljenje na rezervni položaj i naređuje vojnicima da na određenim mestima izrade zaklone za ležeći stav. Nakon toga odeljenje se vraća na osnovni položaj i nastavlja sa obradom narednog pitanja (završava sa radom prvog dana).

4. Rad i postupci odeljenja u toku nastupanja i juriša napadača – 90'

Sledećeg dana komandir odeljenja raspoređuje odeljenje na položaj, radi na inž. uređenju (90'), daje pretpostavku o naletu avijacije i napadu na odeljenje, a zatim izdaje komandu za otvaranje vatre. Posle toga komandir odeljenja uvežbava odeljenje u postupcima za vreme nastupanja i artiljerijske pripreme napadača.

U tom smislu daje kratko objašnjenje, a zatim baca topovski udar i komanduje u sklonište a ostavlja dežurno oruđe i osmatrača. Postupke vojnika na komandu prvi put uvežbava postupno sa objašnjenjima, a zatim pri sledećim uvežbavanjima traži brzinu i pravilnost u radu.

U toku rada osmatrač izveštava o osmotrenim ciljevima (markirantima rukovodi komandir voda), a komandir odeljenja izdaje komande nišandžiji puškomitraljeza za uništenje. U toku nastupanja napadača (markiranata) nišandžija otvara vatru i uništava ciljeve.

Kada se napadač (markirant) približi vatrenom položaju (400 m) odnosno PG PGZV, komandir odeljenja izdaje ostalim vojnicima komandu za posedanje položaja i realizuje vatru na prednoj granici pojasa glavne zaprečne vatre.

Markiranti nastavljaju sa nastupanjem, a komandir odeljenja uvežbava podelu vatre po ciljevima i manevar puškomitraljeza po frontu i dubini (na rezervne zaklone).

Napadač je poseo jurišni položaj i priprema se za izvršenje juriša (vatrena priprema, pokret, prolaz kroz prepreke, bacanje bombi i uz uzvik »ura« upada u prvu liniju rovova). Komandir odeljenja uvežbava vojnike postepeno u otvaranju brze vatre, usmeravanju vatre na napadača kada prolazi kroz prepreke i postupnom izvlačenju po grupama. Da bi

ovu fazu što bolje uvežbao, komandir voda vraća markirante na jurišni položaj i radnju ponavlja u celini.

Nakon toga komandir voda daje svim odeljenjima odmor, a za vreme odmora komandirima odeljenja ukazuje na nedostatke i daje zadatak za dalji rad.

5. **Postupci odeljenja u toku borbe u dubini odbrane** – 90'

Posle odmora svi se vraćaju na položaj i napadač još jednom izvodi juriš, ali sa metom oklopnog transportera. Komandir odeljenja uvežbava odeljenje u odbijanju juriša sa težištem na uvežbavanju tromblonista i uništavanju oklopnog cilja, a zatim uvežbava odeljenje u postupnom izvlačenju (sadejstvu vatre i pokreta) grupa i zaprečavanja saobraćajnice.

Zavisno od zemljišta, treba uvežbati odeljenje u brzom odvajanju od napadača i posedanju rezervnog položaja i izvlačenju u stalnom neposrednom dodiru sa napadačem (teži uslovi).

Na rezervnom položaju komandir odeljenja uvežbava takođe pitanje odbijanja juriša i učešće odeljenja u protivnapadu radi ponovnog zauzimanja osnovnog položaja. Komandir voda stvara uslove za uvežbavanje odeljenja na taj način što zaustavlja markirante u toku izvršenja juriša, izvlači ih na pogodnu liniju, a zatim daje signal za izvođenje protivnapada u kome učestvuju najmanje dva odeljenja.

Komandir odeljenja izdaje komandu za otvaranje snažne vatre, a zatim i za juriš. Vojnici su uvežbani u izvođenju juriša i ostalim postupcima u napadu u vežbama »Rad i postupci vojnika u napadu«, i »Streljačko odeljenje u napadu«, pa protivnapad treba uvežbati sa zauzimanjem osnovnog položaja.

Nakon toga komandir odeljenja uvežbava vojnike u postupcima nakon izvršenog hemijskog udara. Pre nego što pređe na uvežbavanje komandir odeljenja objasni i praktično pokaže postupak, a zatim imitira hemijskom petardom udar i uvežbava vojnike.

Na kraju vežbe komandir odeljenja uvežbava vojnike u ukazivanju prve pomoći, izvlačenju i iznošenju ranjenika.

Davanjem pretpostavki o ranjavanju vojnika i određivanju drugih za ukazivanje prve pomoći i izvlačenje, a zatim zamenom, treba uvežbati sve vojnike na više načina pružanja prve pomoći i izvlačenja ranjenika.

Komandir odeljenja završava vežbu uvežbavanjem vojnika (odeljenja) u popuni municijom na položaju.

U završnom delu vežbe komandir odeljenja još jednom podseća vojnike na radnje koje su uvežbavali na današnjoj vežbi, daje ocenu rada svakog pojedinca i najavljuje da će na vodnim vežbama ove radnje još uvežbavati.

U toku povratka u kasarnu uvežbavati i dalje izviđanje i održavanje veze pomoću ustaljenih signala.

A. Od kasarne do mesta izvođenja vežbe ponoviti radnje iz izviđanja sa težištem na održavanju veze pomoću ustaljenih signala.

B. Izvođenje uvodnog dela vežbe (kontrolna pitanja, tema, cilj, nastavna pitanja i dr.).

1. **Dovođenje odeljenja, izdavanje zapovesti i posedanje položaja za odbranu:**

– podela materijalnog obezbeđenja i maskiranje,
– dovođenje odeljenja na mesto za izdavanje zapovesti,
c. izdavanje zadatka osmatraču i zapovesti za odbranu,
d. posedanje položaja za odbranu.

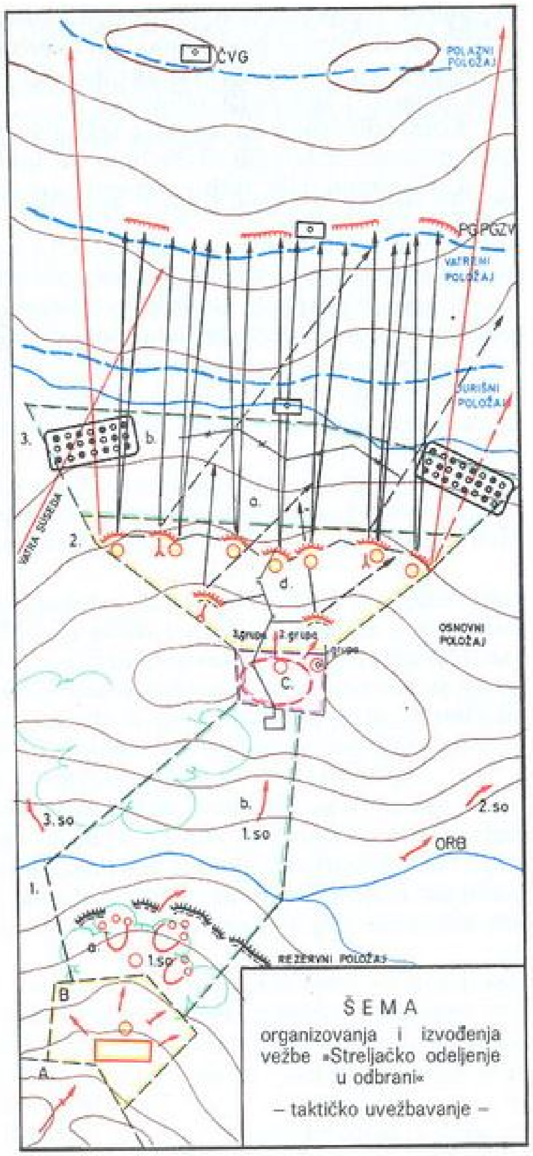
2. **Organizovanje sistema vatre i sadejstva na osnovnom i rezervnom položaju:**

a. organizovanje sistema vatre i sadejstva na osnovnom položaju,
b. organizovanje sistema vatre i sadejstva na rezervnom položaju.

3. **Inžinjerijsko uređenje osnovnog i rezervnog položaja:**

a. utvrđivanje
– izrada zaklona za klečeći stav na osnovnom položaju,
– trasiranje spojnih rovova,
– trasiranje saobraćajnice,
– trasiranje skloništa,
– izrada zaklona za ležeći stav na rezervnom položaju,

b. zaprečavanje
– izrada ojačane žičane ograde,
– postavljanje grupa mina.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe »Streljačko odeljenje u odbrani«
– taktičko uvežbavanje –

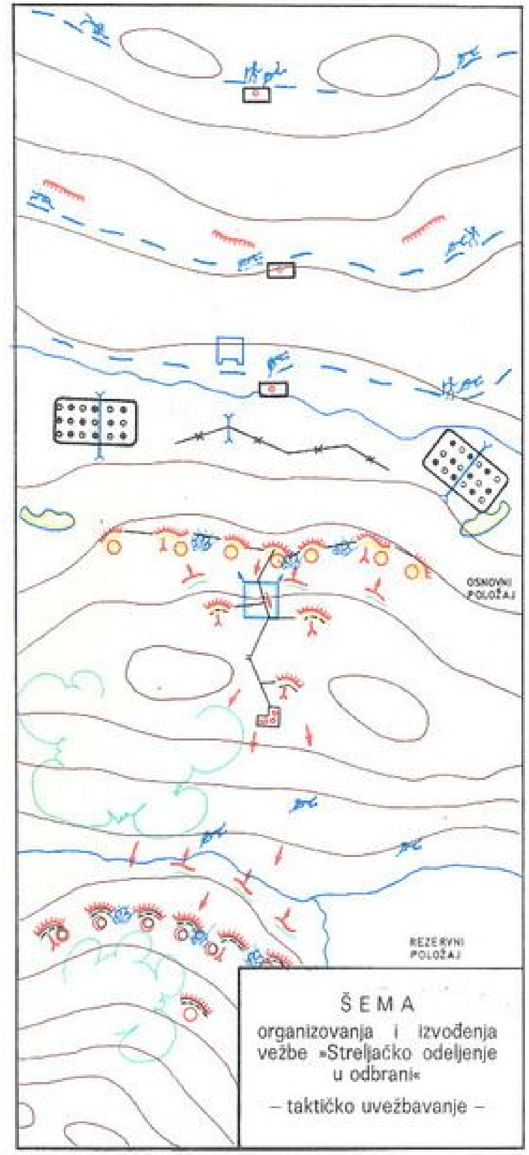
4. **Rad i postupci odeljenja u toku nastupanja i juriša napadača:**

– uvežbavanje odeljenja u postupcima pri napadu avijacije na položaj odeljenja,
– postupak odeljenja za vreme nastupanja napadača od polaznog do jurišnog položaja i za vreme artiljerijske pripreme napadača,
– postupak odeljenja u toku pripreme i izvođenje juriša napadača sa i bez oklopnih sredstava.

5. **Rad i postupci odeljenja u toku borbe u dubini odbrane:**

– uvežbavanje odeljenja u načinu vođenja borbe na osnovnom položaju (sadejstvo između grupa, manevar vatrom, borba po dubini osnovnog položaja i način izvlačenja).
– posedanje rezervnog položaja,
– odbijanje juriša i napada na rezervni položaj,
– izvođenje protivnapada i zauzimanje osnovnog položaja,
– uvežbavanje odeljenja u postupcima kada napadač vrši hemijski udar,
– uvežbavanje odeljenja u pružanju prve pomoći ranjenim, povređenim i zatrovanim: izvlačenje i iznošenje,
– uvežbavanje odeljenja u popuni municijom i podeli na položaju.

U povratku – uvežbavanje postupaka u izviđanju i održavanje veze pomoću ustaljenih signala.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe »Streljačko odeljenje u odbrani«
– taktičko uvežbavanje –

OJAČANI STRELJAČKI VOD U NAPADU

TEMA. OJAČANI STRELJAČKI VOD U NAPADU

I. TAKTIČKO UVEŽBAVANJE

CILJ. Obučiti i uvežbati streljački vod postupcima u napadu iz pokreta i uslovima primene H oružja od neprijatelja; u sadejstvu između streljačkih odeljenja i ovih sa jedinicama ojačanja i podrške; komandire odeljenja u komandovanju odeljenjima; razviti ubeđenje da vod može uspešno izvršavati zadatke samo u uslovima potpune obučenosti i dobro organizovanog sadejstva sa sredstvima podrške.

NASTAVNA PITANJA

1. Pokret voda iz OR prema polaznom položaju (liniji razvoja):
- izviđanje zemljišta i objekata na pravcu kretanja;
- odbijanje napada sredstava iz vazdušnog prostora;
- savlađivanje prostorije tučene artiljerijom;
- obilazak KonZ-a, razminiranje grupa PPMp i borba sa zasednim oruđem.

2. Posedanje i rad na polaznom položaju (liniji razvoja):
- izdavanje zapovesti za napad;
- posedanje i uređenje polaznog položaja (linije razvoja).

3. Nastupanje streljačkog voda pod zaštitom vatre sredstava za podršku:
- savlađivanje KonZ-a i otklanjanje posledica;
- savlađivanje prostorije tučene artiljerijom;

– izrada prolaza u preprekama;
– posedanje jurišnog položaja.

4. Priprema i izvršenje juriša ojačanog streljačkog voda u sadejstvu sa tenkovima:
– vatrena priprema juriša;
– prolaz kroz prepreke i upad u p/k odbrane uz podršku art. i tenkova.

5. Borba u dubini odbrane:
– čišćenje rovova i saobraćajnica;
– uništenje vatrene tačke – bunker i zauzimanje osnovnog položaja;
– odbijanje protivnapada branioca u uslovima upotrebe nadražljivaca.

6. Učvršćenje uspeha na dostignutom položaju:
– prelaz iz napada u odbranu i organizovanje odbrane na brzu ruku;
– podrška uvođenja četne rezerve.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Dvanaest časova (8 č. taktič. uvežbavanje + 4 č. takt. vežba) – 540' (360' + 180').

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema, 25 topovskih udara, 600 man. metaka 7,9 mm, 800 man. metaka 7,62 mm, 2 litra ŠBOt-a, 5 raznobojnih barjačića, 6 hemijskih fugasa, pribora za dekontaminaciju, 20 PPMn, 10 PPMp, 15 velikih metalnih kolaca, 10 malih metalnih kolaca, 300 m bodljikave žice, makaze za bodljikavu žicu, 2 para rukavica, pipalice, jež, tablice za obeležavanje prolaza u MP i KonZ-u, imitator HU, 36 priručnih prostirača, 2 ŠODK. školske bombe, 2 mete PM, 3 grudne mete, 2 frontalno trčeće mete, 2 mete puškarnice bunkera, tenkovska meta frontalna i OT, prvi zavoji, nosila, signalni pištolj i 5 signalnih metaka, ćebad, raklje, daske i nastavni filmovi: »Tehnika izvršenja juriša streljačkog voda sa tenkovima«, »Ojačani streljački vod u napadu u šumi« i »Ojačani streljački vod u napadu zimi u planini«.

PRIPREME ZA VEŽBU. Na nivou bataljona – puka izvesti metodsko-pokaznu vežbu na temu: »Ojačani streljački vod u napadu« – taktičko uvežbavanje, kao kolektivnu pripremu starešina za izvođenje vodnih vežbi. Dan pre izvođenja vežbe prikazati nastavne filmove navedene u materijalnom obezbeđenju. Prikazivanju nastavnih filmova prisustvuje jedan komandir voda koji daje objašnjenja i ukazuje na najvažnija pitanja.

IZVOĐENJE VEŽBE

Sa vežbom otpočeti odmah od kasarne, a ukoliko za to ne postoje uslovi, od kasarne do mesta za početak vežbe uvežbavati raščlanjivanje voda, odbijanje iznenadnog napada i radnje sa zaštitnim sredstvima (15').

1. Pokret voda iz OR prema polaznom položaju (liniji razvoja) – 45'

Za obradu ovog nastavnog pitanja komandir voda dovodi vod do 1 km (zbog vremena ne u OR) od polaznog položaja (linije razvoja), a zatim utvrđuje način rada markiranata (5 vojnika) i upućuje ih sa materijalnim obezbeđenjem na zadatak.

Komandir voda najpre orijentiše vod, saopštava temu, cilj, nastavna pitanja i iznosi taktičku pretpostavku za vežbu: »Neprijatelj se povukao na ranije delimično uređene položaje u visini s. Danići – razvalina. Pri povlačenju postavio je manje grupe PPMp, kontaminirano zemljište H oružjem i ostavio manje osiguravajuće delove, koji načelno dejstvuju iz zasede. Naš vod, ojačan odeljenjem ručnih bacača (mitraljeza), izvršiće pokret ka s. Danići (zapadno od komunikacije), a zatim preći u napad. Desno se kreće naš 1. sv, levo 1/2 pč, a pozadi 3. sv i ČVG naše čete. Signali: NHB opasnost – žuta, vazdušna opasnost – zelena, tenkovska opasnost – crvena, juriš – bela i ....«.

Posle iznošenja taktičke pretpostavke za vežbu komandir voda naređuje komandiru 1.SO da uputi grupu vojnika (3) kao neposredno osiguranje i određuje raspored

odeljenja u toku kretanja (1.SO, 2.SO, 3.SO, odeljenje RB i MO).

Vod kreće u pravcu polaznog položaja, a komandir voda prati rad osiguranja i formiranje kolone. U toku kretanja komandir voda izdaje komande za promenu dubine kolone i proverava održavanje veze i prenošenje signala u pokretu. Kada vod izbije u određeni rejon (prema planu izvođenja vežbe), daje signal markirantu br. 1 da baci dva topovska udara (ili podiže maketu) za pojavu aviona (sit. 1a), a zatim glasom: »SA PRAVCA S/I, nisko, mala grupa, za BORBU«.

Komandiri odeljenja komanduju da se vojnici zaklone na pogodna mesta, a zatim izdaju komande za otvaranje vatre i borbu sa avionima. Komandir voda prati rad odeljenja, ukazuje na nedostatke, a prema potrebi ponavlja radnju u celini.

Vod produžava pokret i nailazi na prostoriju tučenu vatrom iz minobacača koju na signal komandira voda imitira markirant br. 1 jednim topovskim udarom (sit. 1b). Komandir voda izdaje komandu za raščlanjivanje voda i brzo napuštanje prostorije, a zatim prati rad komandira odeljenja i voda u celini. Ako vod kao celina nije uvežban u pravilnom i brzom radu, promenom pravca kretanja i ponavljanjem iste radnje više puta komandir voda treba da postigne potrebnu uvežbanost.

Kada komandir voda primi signal od čelnih izviđača o nailasku na KonZ (sit. 1c), zaustavlja vod, komanduje »OTROVI« i izlazi u visinu čelnih izviđača. Pošto markirant KZS da potrebna objašnjenja naređuje obilazak KonZ-a, posle završenog obilaska obeležene prostorije naređuje skidanje zaštitnih sredstava.

Na pogodnom mestu (šumica) komandir zaustavlja vod i rastresito raspoređuje odeljenja (ili odmah poseda pol. položaj). U toku kretanja ka svojim rejonima (pol. položaju) odeljenja nailaze na ranije postavljene grupe PPMp (sit. 1 d). Ukoliko ih na vreme ne otkriju i aktiviraju, komandir voda postrojava vod, ukazuje na nepravilan rad i u celini ponavlja radnju.

Pošto je uvežbao vod u postupcima koje je predvideo, komandir voda poziva komandire odeljenja, ukazuje na nedostatke i daje uputstva za uvežbavanje sledeće radnje (postupka).

2. Posedanje i rad na polaznom položaju (liniji razvoja) – 50'

Komandir voda naređuje komandirima odeljenja gde i kada da mu se jave radi prijema zadatka, a zatim sa poslugom puškomitraljeza i osmatračem izlazi na pol. položaj i izdaje im zadatak kao neposrednom osiguranju i osmatraču. Nakon izdavanja zadatka ugovorenim signalnom aktivira zasedno oruđe (PM) i prati postupak osmatrača i neposrednog osiguranja (sit. 2a).

Kada se komandiri odeljenja jave, izdaje zapovest za napad i proverava kako su shvatili zadatak svojih odeljenja (sit. 2b).

Komandiri odeljenja upućuju kurire (ili ugovorenim signalom) svojim zamenicima da izvedu odeljenja određenim pravcima na polazni položaj, oni se neposredno pripremaju za izdavanje zapovesti za napad, a kada odeljenja izađu na polazni položaj, izdaju zapovest za napad.

Pošto uvežba jedan od načina posedanja polaznog položaja, komandir voda zamenom mesta i pravaca izlaska odeljenja uvežbava odeljenja i vod u celini u posedanju polaznog položaja na više načina.

Na kraju komandir voda uvežbava postupak i rad voda kada nema polazni položaj već liniju razvoja.

Poznajući mogućnosti komandira odeljenja, komandir voda prati rad i pomaže jednom od komandira odeljenja, a posle završenog uvežbavanja daje signal – komandu »VOD, NA PRVI VATRENI POLOŽAJ – NAPRED!«.

3. Nastupanje streljačkog voda od p/p do j/p – 70'

Odeljenja se u skladu sa uslovima koje pruža zemljište prebacuju u koloni, po grupama i streljačkom stroju, komandir voda prati rad i utiče na rad odeljenja i pojedinca, a zatim daje signal za ostvarivanje hemijskog udara (sit. 3a). Vojnici stavljaju zaštitna sredstva u zaštitni položaj. Komandir voda daje signal braniocu za otvaranje vatre iz PM, OT

i bunkera (mitraljez) i na taj način stvara uslove za korišćenje svih zaštitnih sredstava i primenu različitih postupaka.

Pri savlađivanju KonZ-a komandir voda prati rad odeljenja i vojnika, ukazuje na greške u korišćenju zaštitnog prostirača prilikom zauzimanja ležećeg stava i prema potrebi insistira da se ponove pojedini postupci koji nisu dobro izvedeni. Pošto vod savlada KonZ, naređuje da se odlože zaštitni prostirači i da se izvrši delimična dekontaminacija. Dekontaminacija se izvodi na pogodnoj liniji, u ležećem stavu, a koriste se LPD i PDLO. U toku izvršenja dekontaminacije komandir voda daje signal i aktivira dejstvo puškomitraljeza i prati postupak 3. odeljenja i mitraljeskog odeljenja.

Nakon završene dekontaminacije komandir voda naređuje dalje nastupanje, a zatim daje signal za imitiaciju dejstva art. i MB vatre branioca (sit. 3b) na pravcima nastupanja odeljenja i uvežbava postupak voda do izlaska na jedan od sledećih vatrenih položaja ili jurišni položaj. U toku nastupanja izdaje komande MO za uništenje vatrene tačke – puškomitraljez. Nakon toga KV uvežbava vod u izradi prolaza u minskom polju i žičanoj prepreci upućivanjem grupe za izradu prolaza i pružnom minom.

4. Priprema i izvršenje juriša ojačanog streljačkog voda – 50'

Za obradu ovog nastavnog pitanja (sit. 4) komandir voda postrojava vod, daje potrebna objašnjenja i proverava 1 – 2 vojnika (poslugu PM i strelca) u izvršenju juriša. Pošto se uveri da su vojnici prethodnom obukom dobro uvežbani u navedenim postupcima, komandir voda sa celim vodom pokazuje postupno pokret sa jurišnog položaja i prolaz kroz žičanu i minsku prepreku. Pošto je pokazao vodećim putem kako vod izvršava navedenu radnju (kada je izrađen jedan ili više prolaza i kada nisu izrađeni prolazi), komandir voda prelazi na uvežbavanje pravilnosti i brzine rada, a zatim na kraju povezuje radnje – vatrena priprema, pokret sa jurišnog položaja i prolaz kroz prepreke. Za vreme juriša ručni bacači otvaraju vatru na vatrenu tačku – »bunker«, a mitraljesko odeljenje na vatrenu tačku – puškomitraljez. Signalom naređuje markirantima da ostvare art. vatru po p/k i otvore jaču vatru iz celokupnog naoružanja.

Pošto uvežba savlađivanje prepreka na razne načine, komandir voda uvežbava vod u jednovremenom izvršenju juriša sa uzvikom »URA« i upad u prvu liniju rovova.

Nakon toga komandir voda daje vojnicima kratak odmor, a komandirima odeljenja ukazuje na nedostatke i daje zadatak da se objedinjeno izvedu sve radnje od jurišnog položaja do upada u prednji kraj odbrane. Zatim vraća vod na jurišni položaj i uvežbava izvršenje juriša sa tenkovima na isti način kao što je radio u prethodnom slučaju. U toku rada posebnu pažnju obraća zajedničkom radu (sadejstvu) između streljačkih odeljenja, odeljenja RB i mitraljeskog odeljenja, kao i usklađivanju pokreta odeljenja i voda sa tenkovima i sredstvima podrške.

5. Borba u dubini odbrane – 90'

Komandir voda najpre izdaje dopunski zadatak komandirima odeljenja, a zatim aktivira markirante u rovovima i saobraćajnici i stvara potrebne uslove da komandiri odeljenja obrade pitanje »čišćenje rovova i saobraćajnica« (sit. 4a).

Posle završenog čišćenja rovova i saobraćajnica i zauzimanju osnovnog položaja branioca komandir voda zaustavlja vod na dostignutoj liniji i uvežbava komandire odeljenja u prijemu i izdavanju dopunskih zadataka.

Radi zauzimanja rezervnog položaja branioca komandir voda komanduje »JURIŠ – NAPRED!«, a zatim odmah aktivira dejstvo iz bunkera i OT po dubini (sit. 5ad). Komandir 3.SO zaustavlja odeljenje i formira grupu bombaša, izdaje komandu grupi tromblonista i PM i zahteva podršku mitraljeza. Komandiri 1. i 2. streljačkog odeljenja izveštavaju o nailasku na grupe nagaznih i poteznih protivpešadijskih mina i preduzimaju mere za obilazak (uklanjanje), ukazivanje pomoći i iznošenje ranjenika, kao i komande za uništenje OT (sit. 5d). Odeljenje RB se zaustavlja i vatru orijentiše na oklopni transporter.

U ovom momentu komandir voda daje signal za ostvarivanje hemijskog udara (nadražljivci) i komanduje »OTROVI« (sit. 5b). Vojnici stavljaju zaštitna sredstva u zaštitni po-

ložaj i napad se produžava. Nakon pet minuta komandir voda komanduje »ZAŠTITNE RUKAVICE – SKINI«. Prvo i drugo streljačko odeljenja se zadržavaju na dostignutoj liniji pri čemu 2. odeljenje orijentiše deo vatrenih sredstava i sadejstvuje 3. odeljenju u uništenju bunkera, a posle uništenja bunkera vod izvodi jednovremen juriš na rezervni položaj branioca.

Nakon upada u zaklone na rezervnom položaju komandir voda daje signal markirantima za izvršenje protivnapada (sit. 5c), a komandiri 3. i 2. odeljenja izveštavaju o protivnapadu branioca i zahtevaju podršku odeljenja mitraljeza i ČVG u odbijanju protivnapada.

Komandir voda prati rad, ukazuje na propuste, prema potrebi vraća markirante i ponavlja protivnapad.

Posle odbijanja protivnapada komandir voda daje signal markirantima za povlačenje i prati rad komandira odeljenja koji samoinicijativno preduzimaju pokret radi održavanja neposrednog borbenog dodira.

6. **Učvršćenje uspeha na dostignutom položaju – 40'**

Na pogodnoj liniji (prema planu izvođenja vežbe) komandir voda zaustavlja vod, naređuje skidanje zaštitnih sredstava, a zatim izdaje komandirima odeljenja kratke zadatke za posedanje odbrambenog rejona, organizovanje sistema vatre i utvrđivanje.

Komandiri odeljenja sa odeljenjima posedaju položaje za odbranu i pristupaju utvrđivanju. Nakon uređenja osnovnih zaklona za ležeći stav komandir voda daje signal markirantima da ostvare imitaciju podrške uvođenja četne rezerve (sit. 6a) na pravcu napada voda, a zatim i signal za završetak vežbe.

Povratak u kasarnu koristi za uvežbavanje osmatrača vazdušnog prostora.

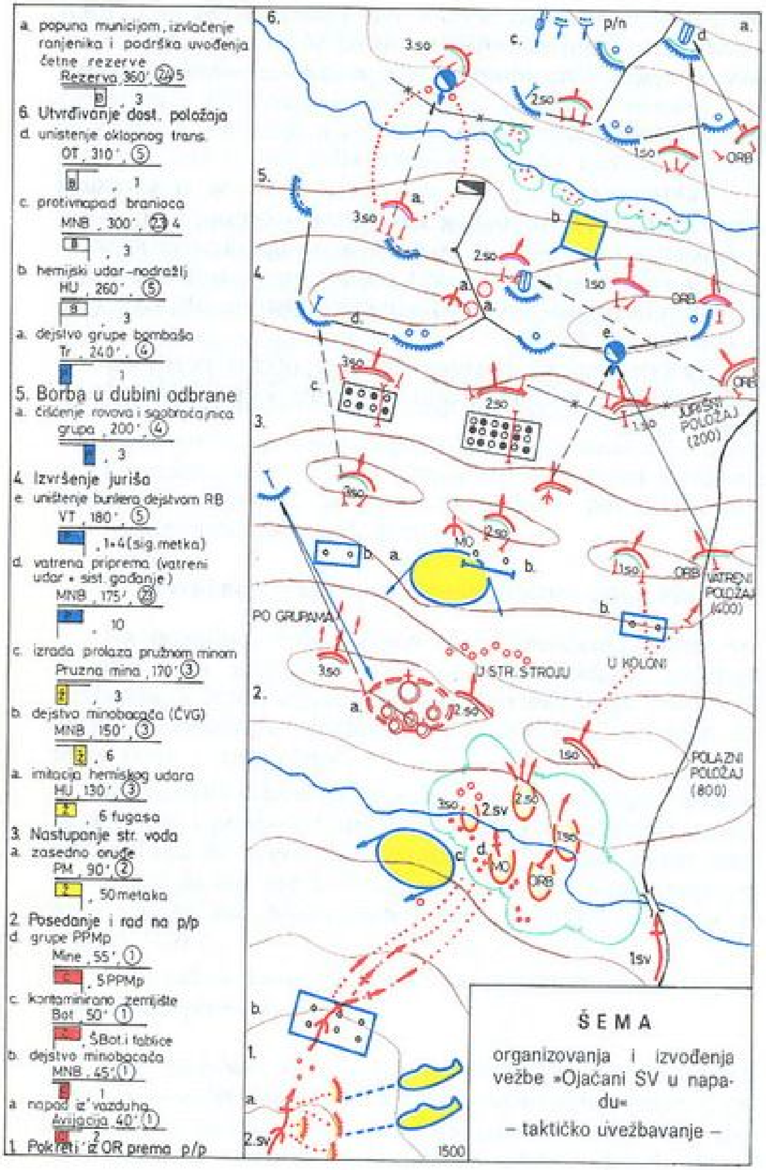
NAPOMENA: Za temu je u celini dato 12 časova, od čega je za vežbu takt. uvežbavanja najpovoljnije uzeti 8 časova. Vežba se može izvesti kao jedinstvena celina ili u dva dela (zavisno od konkretnih uslova) gde bi 1, 2. i 3. pitanje

predstavljali prvi deo, a 4, 5. i 6. pitanje drugi deo vežbe. Vežbu je u celini najbolje izvesti na vežbalištu taktičke obuke, a materijalno obezbeđenje je dato na vežbu u celini.

II TAKTIČKA VEŽBA

Taktičku vežbu planirati i izvesti pošto se stekao uvid da je vod putem taktičkog uvežbavanja osposobljen za uspešno izvođenje radnji i postupaka u napadu. Vežba se izvodi u vezi sa istim (sličnim) nastavnim pitanjima na drugom zemljištu kao dnevno-noćna, jednostrana ili dvostrana u trajanju od 4 časa.

Vežbom rukovodi komandir čete prema prethodno izrađenom i odobrenom planu izvođenja jednostrane (dvostrane) vežbe.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe »Ojačani SV u napadu«
– taktičko uvežbavanje –

PODSETNIK

O D O B R A V A M
Komandir čete
N N

P O D S E T N I K
za izvođenje nastave iz TO 25. 09. 1980. godine

TEMA. Vojnik u napadu.

VEŽBA. Vojnik u napadu – danju.

CILJ

Obrazovni: obučiti i uvežbati vojnike u borbenim postupcima u toku dovođenja na polazni položaj (liniju razvoja), radu na polaznom položaju i u toku nastupanja, juriša i borbi u dubini odbrane neprijatelja.

Vaspitni: u toku rada razvijati odlučnost, samoinicijativu, snalažljivost i uverenje da se samo napadom pobeđuje neprijatelj.

NASTAVNA PITANJA

1.– Obuka vojnika u borbenim postupcima u toku dovođenja na polazni položaj (liniju razvoja).

2.– Rad i postupci vojnika:

– u toku posedanja i na polaznom položaju (liniji razvoja),

– u toku nastupanja (nailaska na različite prepreke),

– na vatrenim položajima.

3.– Rad i postupci vojnika na jurišnom položaju i u toku izvršenja juriša.

4.– Postupci vojnika u toku borbe u dubini odbrane.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

MESTO RADA. Vežbalište za osnovnu taktičku obuku (ili naziv određenog zemljišta).

VREME. Osam časova (5 časa danju + 3 časa noću) – 360' (225' + 135').

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema vojnika, manevarskih metaka 7,62 mm 200 komada, ŠBOt, barjačići raznobojni, topovoskih udara 10 komada, pištaljka, busola, mete razne (tenka, OT, bunkera i dr.), PP i PT mine, bodljikava žica, jež, prvi zavoj, nosila, prostirači i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU. Kolektivnu pripremu komandira odeljenja i markiranata izvodim 23. 09. u 13,00 časova (7. čas) na vežbalištu za osnovnu taktičku obuku (mestu izvođenja vežbe). Nastavni film »Postupci vojnika u napadu« prikazati 24. 09. u vreme časova obaveznog učenja iz vojnostručne obuke.

TOK RADA (IZVOĐENJE VEŽBE)

Posle završenog časa iz POV postrojavam vod i proverim materijalno obezbeđenje, a zatim iznesem kratku taktičku situaciju za uvežbavanje vojnika u ulozi osmatrača vazdušnog prostora i krećem se vodom u rejon izvođenja vežbe (vežbalište). U toku kretanja dajem dve do tri pretpostavke za različite situacije naleta letelica, pratim pravilnost izveštavanja osmatrača i postupke vojnika.

Na mestu izvođenja vežbe upućujem markirante na svoja mesta, postavljam kontrolna pitanja i izvodim uvodni deo vežbe, a zatim dajem kratku taktičku pretpostavku za uvežbavanje vojnika u borbenim postupcima u toku dovođenja na polazni položaj (liniju razvoja) i naređujem komandirima odeljenja da vode odeljenja na svoje pravce uvežbavanja.

Komandiri odeljenja na određenim mestima dele vojnicima manevarsku municiju i naređuju da se maskiraju, a zatim u koloni po jedan kreću na svojim pravcima prema polaznom položaju (linije razvoja) u skladu sa karakteristikama zemljišta. U toku kretanja uvežbavam vojnike u postupcima u slučaju napada niskoletećih aviona, i to prvo bez otvaranja vatre a zatim i sa otvaranjem vatre, kao i postupak na artiljerijsku (minobacačku) vatru.

Nakon toga odeljenja dovodim u pogodne rejone i uvežbavam u posedanju polaznog položaja na razne načine, radu na polaznom položaju i u toku nastupanja, u postupku na

»H« udar i otklanjanju posledica, kao i radu na vatrenim položajima. U toku uvežbavanja dajem signale markirantu, rukujem predajnikom KORS-a i utičem na rad odeljenja. Kad odeljenja izbiju na jurišni položaj, dajem odmor vojnicima a komandirima odeljenja ukazujem još jednom na nedostatke i dalji rad.

Postrojavam vod i praktično pokazujem postupak vojnika na jurišnom položaju (priprema juriša), i to pravilno bez objašnjenja, a zatim i sa objašnjenjem. Nakon toga istom metodom pokažem prolaz kroz prepreke i upad u prvu liniju rovova. Zatim šaljem odeljenja na svoje pravce uvežbavanja i zamenom pravaca uvežbavanja obezbeđujem svim vojnicima da se uvežbaju na svim preprekama (minskim i žičanim), kao i upad u prvu liniju rovova.

Posle toga, postrojavam vod u visini prve linije rovova i angažujem KO da pokažu praktično kako se čiste rovovi i saobraćajnice, odnosno kako vojnik vodi borbu na osnovnom položaju.

U toku uvežbavanja vojnika u izvođenju juriša na rezervni položaj stvaram uslove za protivnapad branioca (zaustavljam vojnike na određenoj liniji i pokazujem grupu različitih meta), a zatim objašnjavam i uvežbavam vojnike u postupcima kada je prisiljen da se izvlači i kada uspešno odbija p/n i produžava napad.

Na kraju vežbe vojnike uvežbavam u postupcima pri utvrđivanju postignutog uspeha, pružanju prve pomoći povređenom (izvlačenje i iznošenje) i popuni municijom na položaju.

U analizi ukazujem na celokupni rad, a posebno na postupke koji su slabije uvežbani i vreme za njihovo otklanjanje.

U povratku u kasarnu uvežbavam vojnike u prenošenju i u poznavanju ustaljenih signala.

NAPOMENA: Sadržaj podsetnika je veoma različit i zavisiće prvenstveno od vojnostručne osposobljenosti neposrednog izvođača vežbe.

1. U kasarni: postrojavam, kontrolišem mat. obezbeđenje i dajem takt. pretpostavku za kretanje – 5.

2. U toku kretanja uvežbavam vojnike u ulozi osmatrača vazdušnog prostora – 10.

3. Na mestu izvođenja vežbe postrojavam vod, postavljam kontrolna pitanja, izvodim uvodni deo vežbe, dajem taktičku pretpostavku za uvežbavanje vojnika u borbenim postupcima u toku dovođenja na polazni položaj – 20.

4. U toku kretanja obučavam vojnike u postupcima u slučaju napada iz vazdušnog prostora i dejstva art. (MB) vatre, zasedno oruđe, mine iznenađenja i dr. – 15.

5. Uvežbavanje vojnika u posedanju polaznog položaja (linije razvoja) – u koloni, po grupama i streljačkom stroju – 20.

6. Uvežbavanje vojnika u postupcima i radu na polaznom položaju – 15.

7. Uvežbavanje vojnika u postupcima na »H« udar i otklanjanje posledica – 10.

8. Uvežbavanje vojnika u postupcima kod dejstva art. vatre i nailasku na grupe rasprskavajućih mina – 10.

9. Uvežbavanje vojnika u radu na vatrenom položaju i prebacivanju na sledeći vatreni položaj ili jurišni položaj – 20.

10. Rad na jurišnom položaju: pokazujem način izvršenja juriša, a zatim odeljenja uvežbavaju na svojim pravcima pripremu i pokret sa jurišnog položaja – 20.

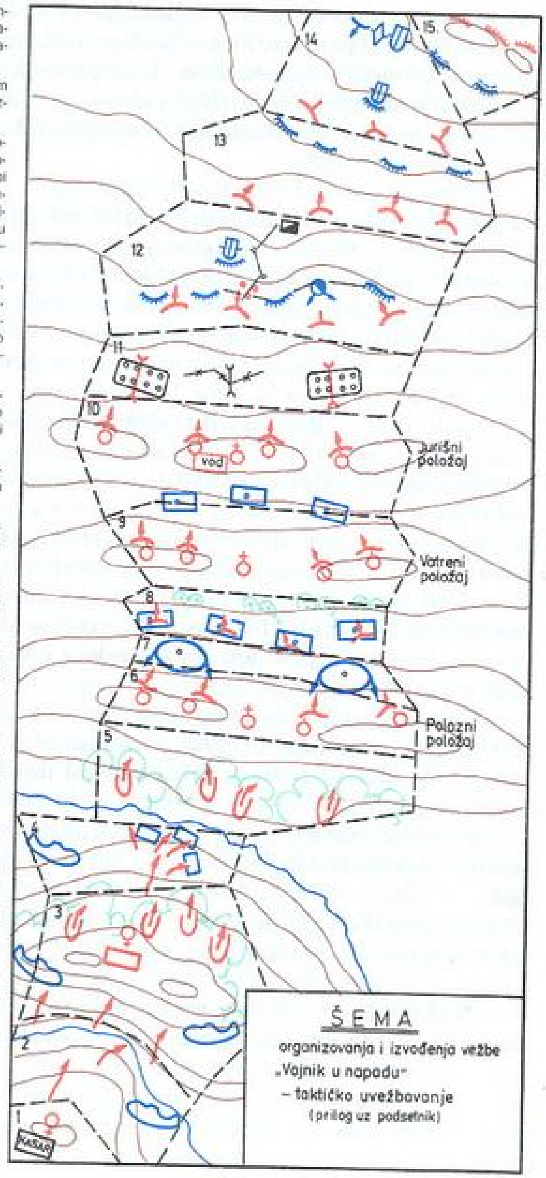
11. Uvežbavanje vojnika u načinu savlađivanja prepreka – 15.

12. Uvežbavanje vojnika u upadu u prvu liniju rovova, čišćenju rovova i saobraćajnica i vođenju borbe na osnovnom položaju – 20.

13. Uvežbavanje vojnika u postupcima u toku borbe kroz dubinu odbrane – i jurišu na rezervni položaj – 20'.

14. Uvežbavanje vojnika u postupcima kod odbijanja protivnapada – 15'.

15. Uvežbavanje vojnika u utvrđivanju dostignute linije, pružanju prve pomoći povređenim i popuni municijom – 10.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe „Vojnik u napadu" – taktičko uvežbavanje
(prilog uz podsetnik)

Vežba Streljačko odeljenje u izviđanju
Zapažanja:

Vežba Streljačko odeljenje u odbrani
Zapažanja:

Vežba Ojačani streljački vod u napadu
Zapažanja:

Vežba Podsetnik za izvođenje vežbe »Vojnik u napadu«
Zapažanja:

Prilog 3

MITRALJESKO ODELJENJE U NAPADU

ODELJENJE RB U ODBRANI

ODELJENJE BsT U NAPADU

MINOBACAČKO ODELJENJE U ODBRANI

MITRALJESKO ODELJENJE U NAPADU

TEMA. MITRALJESKO ODELJENJE U NAPADU

CILJ. Obučiti i uvežbati mitraljesko odeljenje u pravilnom i brzom izvođenju radnji i postupaka u napadu pri podršci streljačkog voda u uslovima primene hemijskog oružja od neprijatelja.

Putem uvežbavanja kod posluga razvijati snalažljivost, odlučnost i navike stalnog sadejstva.

NASTAVNA PITANJA

1. Izlazak, posedanje i rad mitraljeskog odeljenja na polaznom položaju (liniji razvoja):
– izlazak mitraljeskog odeljenja na polazni položaj,
– posedanje polaznog položaja,
– određivanje pravaca dejstva i uređenje položaja,
– izdavanje zapovesti i organizovanje sadejstva sa streljačkom jedinicom.
2. Rad mitraljeskog odeljenja u toku nastupanja i juriša streljačkog voda:
– postupci odeljenja na hemijski udar i otklanjanje posledica, izbegavanje artiljerijske vatre,
– neutralisanje pojedinih vatrenih tačaka, žive sile i promena vatrenih položaja,
– dejstvo odeljenja kroz međuprostore, pored krila i preko glava sopstvenih jedinica (utvrđenim mitraljezom, košenjem i tučenjem prostorija),
– učešće u vatrenoj pripremi i podrška juriša streljačkog voda.

3. Podrška napada streljačkog voda u dubini odbrane:
- premeštanje i posedanje narednog vatrenog položaja,
- podrška juriša pešadije na rezervni položaj branioca,
- učešće u odbijanju protivnapada branioca,
- otklanjanje posledica od hemijskog udara, pružanje prve pomoći i izvlačenje ranjenika,
- uređenje dostignutog položaja i popuna municijom.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Dvanaest časova – (8 danju + 4 noću) – 540' (360' + 180')

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema, manevarski meci 7,9 mm – 150 komada, manevarski meci 7,62 mm – 100 komada, barjačići raznobojni, topovski udari – 3 komada, pištaljka, mete razne, sredstva za pružanje prve pomoći, izvlačenje ranjenika, čuturice sa vodom, LPD i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU

Kolektivnu pripremu komandira odeljenja izvodi komandir voda na zemljištu i u vremenu koje je određeno planom i programom.

Pripremu zemljišta i markiranata (KORS-a) za izvođenje vežbe sprovesti neposredno pred izvođenje vežbe.

Za vreme VNOR-a dan pred izvođenje vežbe prikazati nastavni film »Rešavanje vatrenih zadataka odeljenjem mitraljeza«, čijem prikazivanju prisustvuje komandir voda i daje objašnjenja.

IZVOĐENJE VEŽBE

U odlasku do rejona izvođenja vežbe komandir voda pod određenom taktičkom pretpostavkom uvežbava posluge u postupcima za vreme iznenadnog napada iz vazdušnog prostora (sit. a) i načinu vođenja borbe sa ciljevima u vazdušnom prostoru (15 min).

1. Izlazak, posedanje i rad mitraljeskog odeljenja na polaznom položaju (liniji razvoja) – 80'

Na mestu izvođenja vežbe komandir voda izvodi uvodni deo vežbe (sit. b) u kome najavljuje temu, cilj i nastavna pitanja (odnosno radnje i postupke) kojima će ih obučavati i uvežbavati.

Na kraju uvodnog dela značaj vežbe potkrepljuje dobro odabranim primerom iz NOR-a.

Kada završi uvodni deo, komandir voda iznosi taktičku pretpostavku (situaciju) u kojoj će se odeljenja obučavati i uvežbavati, proverava vojnike kako su shvatili najbitnije podatke iz nje, a zatim naređuje komandirima odeljenja da vode odeljenja na pravce uvežbavanja. U toku daljeg rada komandir voda se angažuje na ispomoći komandirima odeljenja.

Komandir odeljenja na pogodnom mestu (šumica) naređuje posluživocima da se maskiraju (sit. c), organizuje podelu municije, pokazuje polazni položaj, pravac i način izlaska na njega.

Pošto se uveri da su ga vojnici shvatili, izdaje komandu da posluge u koloni po jedan sa povećanim odstojanjem krenu za njim i najpogodnijim pravcem vodi odeljenje prema polaznom položaju. U toku kretanja izdaje komandu o naletu aviona (sit. d) sa određenog pravca, kao i komande za otvaranje vatre. Ukoliko brzina, zauzimanje najpovoljnijih zaklona i način otvaranja vatre nisu pravilno izvedeni, komandir odeljenja ukaže na nedostatke, a zatim promenom pravaca ili u istom pravcu ponavlja radnju do potpune uvežbanosti.

Komandir odeljenja na pogodnom udaljenju od polaznog položaja prikuplja odeljenje, kratko im objasni kako odeljenje može izvršiti posedanje polaznog položaja i šta se na njemu radi, a zatim to i praktično uradi. Pošto uvežba jedan način, komandir odeljenja pomeranjem ustranu ili vraćanjem unazad uvežbava i ostale načine izlaska odeljenja na polazni položaj (liniju razvoja). Na kraju komandir odeljenja na polaznom položaju (sit. e) izdaje komande za posedanje položaja, određuje pravce dejstva i naređuje da pristupe utvrđivanju i ostalim pripremama za napad (dopuna

municijom, otklanjanje pojedinih neispravnosti i sl.). Komandir odeljenja obilazi posluge, utiče na rad i kada one iskopaju zaklone za ležeći stav, prikuplja ih i izdaje zapovest za napad.

U toku izdavanja zapovesti određenim znakom (signalom) aktivira zasedno oružje, prati rad osmatrača i posluzi najbližeg mitraljeza izdaje komandu da ga neutrališe.

Nakon što izda zapovest komandir odeljenja proverava vojnike o najbitnijim pitanjima (podaci o neprijatelju, raspored i zadatak streljačkog voda, zadatak i način dejstva mitraljeskog odeljenja u podršci streljačke jedinice, signali i dr.).

Na ovaj način komandir odeljenja je završio obučavanje i uvežbavanje odeljenja o prvom nastavnom pitanju.

2. **Rad mitraljeskog odeljenja u toku nastupanja i juriša streljačke jedinice** – 130'.

Pošto odeljenju pokaže vatreni položaj, komandir odeljenja izdaje komandu za njegovo nastupanje (prebacivanje) i prati rad posluga u toku kretanja prema vatrenom položaju. Pri ovome posebnu pažnju obraća na pravilnost korišćenja zemljišta u datoj situaciji i osmatranju neprijatelja.

Da bi uvežbao odeljenje u postupku na hemijski udar (sit. f) i otklanjanju posledica, komandir odeljenja baca hemijski topovski udar a odmah zatim izdaje komandu za stavljanje sredstava lične zaštite u zaštitni položaj. Pošto vojnici uzmu sredstva u zaštitni položaj, a streljačka jedinica ispred obeleži kontaminirano zemljište, komandir odeljenja naređuje vojnicima da u koloni po jedan savlađuju posledice hemijskog udara (izvode delimičnu dekontaminaciju) i produže kretanje prema vatrenom položaju.

U toku kretanja, a pre izlaska na vatreni položaj, komandir odeljenja uvežbava odeljenje u postupku na iznenadnu artiljerijsku (minobacačku) vatru (sit. g). Sa tim ciljem baca topovski udar (imitacija art. vatre), izdaje komande za brzo napuštanje tučene prostorije i utiče na pravilnost i brzinu rada odeljenja.

Pre nego što odeljenje izdađe na vatreni položaj komandir zadržava odeljenje na zaklonjenom mestu, izlazi sam na vatreni položaj, a zatim izdaje komande za izlazak i posedanje vatrenog položaja. Na tom vatrenom položaju odeljenje treba uvežbati u podršci nastupanja streljačkog voda sa vatrenog na jurišni položaj gađanjem bunkera i puškomitraljeza kao vatrenih tačaka kroz međuprostore i pored krila, preko glava i utvrđenim u puškarnicu. Uvežbavanje realizuje tako što daje signal markirantu da otvori vatru iz bunkera, podiže metu bunkera i odmah se prebaci na određeno mesto (zaklon), otvori vatru i podiže metu puškomitraljeza. Komandir odeljenja izdaje komandu za neutralisanje otkrivenih ciljeva, prekontroliše pravilnost rada posluga (tačnost zauzetih elemenata) i realizuje otkrivene vatrene tačke. U toku rada komandir odeljenja vrši podelu vatre po ciljevima, ponavlja neutralisanje bunkera, spušta metu puškomitraljeza i pojavljuje metu oklopnog transportera.

Pošto odeljenje ostvari vatru na oklopni transporter, komandir odeljenja prikupi odeljenje, kratko objasni sledeću radnju (prebacivanje na jurišni položaj) i način uvežbavanja, a zatim im naređuje da ponovo zauzmu svoja mesta i izdaje komande za rad. Prebacivanje sa vatrenog na jurišni položaj uvežbava po poslugama. Na vatrenom položaju ostaje jedna posluga, koja podržava prebacivanje dejstvujući po bunkeru i OT, a komandir odeljenja sa ostalim poslugama prebacuje se na jurišni položaj. Pošto je na pripremi izabran pravac pogodan za postavljanje grupa PPMp (šumica) – (sit. h), komandir odeljenja prati rad posluge i ukoliko vojnici ne otkriju prisustvo mina, već pojedine aktiviraju, prikuplja odeljenje i izvrši kratku analizu, a zatim naređuje vojnicima da razminiraju sve mine. Na taj način proverava njihovu osposobljenost i integriše stečena znanja iz predmeta »inžinjerijska obuka« u predmet »taktička obuka«.

U toku daljeg pokreta komandir odeljenja još jednom uvežbava odeljenje u postupku na dejstvo art. (MB) vatre (sit. i), a zatim poseda jurišni položaj. Nakon toga može se uvežbavanje prvog dana završiti, a za uvežbavanje juriša koristiti drugog dana 90 minuta.

Na jurišnom položaju (sit. j) komandir odeljenja prikupi odeljenje i kratko ga upozna sa situacijom (pokaže raspored neprijatelja, raspored streljačkih odeljenja koje odeljenje

mitraljeza podržava, prepreke i dr.) i zadatkom u toku podrške juriša streljačkog voda.

Sa vatrenog položaja na jurišnom položaju komandir odeljenja uvežbava odeljenje u: 1) gađanju kroz međuprostore vlastitih jedinica (kroz međuprostor između dva streljačka odeljenja) košenjem po pravcu (grupa vojnika u rovu), 2) podeli vatre odeljenja u gađanju utvrđenim mitraljezom pored krila i kroz međuprostor na VT puškomitraljez, oklopni transporter i bunker. Odeljenje se uvežbava kao i u prethodnim slučajevima tako što daje znak markirantu da otvori vatru, a zatim podiže metu i pošto osmatrač izvesti, izdaje komande za neutralisanje, proverava zauzete elemente i realizuje vatru.

Pošto odeljenje uvežba sve predviđene radnje, komandir odeljenja najavljuje naredno pitanje i daje kraći odmor vojnicima.

3. **Podrška napada pešadije u dubini odbrane – 80'**

Posle odmora komandir odeljenja naređuje poslugama da zauzmu mesta kod mitraljeza, izdaje komandu za premeštanje na naredni vatreni položaj (sit. k) i kreće se iza odeljenja ukazujući na način prelaska kroz prepreke i izbor pravaca kretanja do narednog vatrenog položaja.

Neposredno pred izlazak na vatreni položaj daje signal markirantu da aktivira topovski udar i podigne metu BsT-a. Odeljenje treba uvežbati da u što kraćem vremenu otvori vatru na ovaj cilj, a odmah zatim komandir odeljenja podiže metu PM i izdaje komandu za gađanje preko vlastitih jedinica u podršci juriša streljačkog voda na rezervni položaj.

Nakon što je odeljenje izvršilo ovaj vatreni zadatak komandir odeljenja podizanjem meta pokazuje sopstvene jedinice i ukazuje na mogućnost i pravac protivnapada. Pre nego što imitira protivnapad baca hemijsku petardu (imitacija hemijskog udara), izdaje komandu za uzimanje zaštitnih sredstava u zaštitni položaj i odmah podiže mete pešadije u protivnapadu. Ovaj cilj mitraljesko odeljenje neutrališe gađanjem preko vlastitih jedinica košenjem po pravcu i pod zaštitnim sredstvima.

U toku izvršenja zadatka komandir odeljenja topovskim udarom imitira dejstvo minobacačke vatre pri čemu deli kartone o ranjavanju i obeležava mesta rana (sit. 1), a zatim određuje vojnika koji će izvući ranjenika i pružiti prvu pomoć povređenim. Pored toga, izdaje zadatak za popunu municijom.

Na kraju vežbe komandir odeljenja izdaje dopunski zadatak za utvrđivanje na dostignutoj liniji ili produžetak napada, a zatim prisustvuju na analizi koju sprovodi komandir voda.

U povratku u kasarnu vojnike treba uvežbavati u poznavanju ustaljenih signala (10 minuta).

k. Otklanjanje posledica hemijskog udara, pružanje prve pomoći, izvlačenje ranjenika i popuna municijom. Izdavanje zadatka dopunskog za nastavljanje napada ili utvrđivanje na dost. liniji.

j. Premeštanje na nared. v/p i podrška juriša str. jed. na rezervni položaj neutr. VT–PM i BsT, a zatim hemijski udar (nadražljivci) i odbijanje protivnapada.

i. Sa jurišnog položaja učest. u vatr. pripremi i ostvaruje vatre gađ. pored krila, preko glava i međ. na pešad. PM i OT.

h. Pre posedanja j/p još jedna art. vatra po odeljenju i uvežbavanje odelj. u njenom izbegavanju.

g. U pokretu sa v/p na j/p (ili drugi v/p) nailazak na grupu PPM poteznih i proveriti obučenost u razminiranju.

f. U pokretu imitirati dejstvo minobacača po odeljenju, obučiti ih ustupku, a zatim izvršiti posedanje vatrenog položaja i gađati kroz međuprostor (bunker) i neutralisati VT–PM.

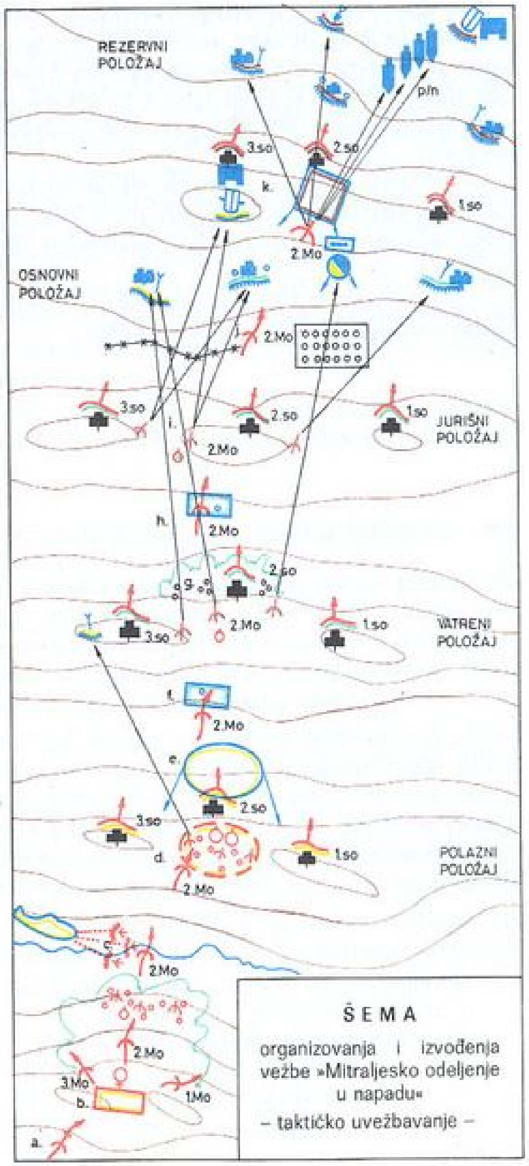
e. U toku nastupanja sa pol. na vatreni položaj imitirati hem. udar i uvežbati odeljenje postupku i otkl. posledica.

d. Posedanje p. položaja na sve načine, rad posluge na položaj, izdavanje zapovesti za napad, borba sa zasednim oruđem i pokret na vatreni položaj.

c. Maskiranje i pokret prema pol. položaju gde uvežbati odbijanje napada iz vazduha sa otvaranjem vatre.

b. KV izvodi uvodni deo vežbe sa odeljenjima, a zatim ih upućuje na svoje pravce uvežbavanja.

a. Od kasarne do mesta izvođenja vežbe odeljenje uvežbavati postupcima pri iznenadnom napadu iz vazduha.

ŠEMA

organizovanja i izvođenja vežbe »Mitraljesko odeljenje u napadu«
– taktičko uvežbavanje –

ODELJENJE RUČNIH BACACA U ODBRANI

TEMA. ODELJENJE RUČNIH BACAČA U ODBRANI

CILJ. Obučiti i uvežbati odeljenje ručnih bacača u brzom i pravilnom izvođenju postupaka i radnji u toku pripreme, dovođenja i posedanja položaja za odbranu, organizovanju sistema vatre, utvrđivanju i zaprečavanju i vođenju borbe sa oklopnim borbenim sredstvima u odbrani u sastavu čPOG.

Kod vojnika razvijati navike upornosti i odlučnosti u borbi sa oklopnim borbenim sredstvima.

NASTAVNA PITANJA

1. Dovođenje odeljenja, izdavanje zapovesti i posedanje položaja.
2. Organizovanje sistema vatre i sadejstva.
3. Inžinjerijsko uređenje osnovnog i rezervnog položaja (utvrđivanje i zaprečavanje).
4. Postupci i rad odeljenja u toku nastupanja i juriša oklopnih sredstava i pešadije.
5. Rad odeljenja ručnih bacača u toku borbe u dubini odbrane.

METOD RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Osamnaest časova (12 danju + 6 noću) – 810' (540' + 270').

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoruažnje i oprema vojnika, manevarskih metaka 7,62 mm – 120 komada, topovskih udara – 5 komada, maskirne mreže, bodljikava žica i kolje, PT i PP mine, pištaljka, raznobojni barjačići, šatorska krila, ŠBOt, mete razne (OT, tenka, frontalno trčeća), školske (vežbovne) mine, delovi KORS-a i dr.

PRIPREME ZA VEŽBU. Neposrednu pripremu komandira odeljenja na zemljištu izvodi komandir protivoklopnog (pratećeg) voda u vremenu određenom u planu i programu. Na pripremi, pored ostalih pitanja, komandir voda daje osnovne elemente iz zapovesti, kako bi komandiri odeljenja ručnih bacača mogli pripremiti zapovest za odbranu.

U popodnevnim časovima učenja, dan pre izvođenja vežbe, prikazati za sve vojnike odeljenja RB nastavni film »Odeljenje RB u odbrani«. Prikazivanju filma prisustvuje komandir voda, koji daje potrebna objašenjenja i ukazuje na najvažnija pitanja na vežbi.

Vežbu treba izvoditi na vežbalištu za osnovnu taktičku obuku, metodska razrada je napisana za teže uslove, gde nema vežbališta, a mogu je koristiti i tamo gde ima vežbalište.

IZVOĐENJE VEŽBE

U odlasku do rejona izvođenja vežbe komandir odeljenja ručnih bacača pod određenom taktičkom pretpostavkom uvežbava vojnike u ulozi osmatrača neba i postupcima pri napadu iz vazduha. Kada stigne u rejon izvođenja vežbe, komandir odeljenja daje odmor vojnicima, upućuje markiranta sa metom tenka – OT (ukoliko se ne može obezbediti tenk ili OT) na zadatak, postrojava odeljenje, postavlja kontrolna pitanja (način gađanja oklopnih sredstava u kretanju pod različitim uglovima), a zatim prelazi na izvođenje vežbe – 15'.

1. Dovođenje odeljenja, izdavanje zapovesti i posedanje položaja – 70'

U uvodnom delu teme komandir odeljenja (voda) upoznaje vojnike sa temom, ciljem i nastavnim pitanjima, odnosno radnjama kojima će ih obučavati. Na kraju uvodnog dela komandir voda ukazuje vojnicima na potrebu primene ranije stečenih znanja iz teme »Vojnik u odbrani« i iz predmeta »naoružanje sa nastavom gađanja«, »inžinjerijska obuka« i »PNHBO«.

Komandir odeljenja, nakon završenog uvodnog dela, vodi odeljenje na pogodno mesto (određeno na pripremi i do 500 m udaljeno od položaja) i daje pet minuta vojnicima za maskiranje. U toku maskiranja daje kratku taktičku pretpostavku za uvežbavanje odeljenja u dovođenju do mesta izdavanja zapovesti. Pod tim uslovima u koloni po jedan sa povećanim odstojanjem komandir odeljenja vodi odeljenje prema položaju za odbranu. U toku kretanja objašnjava zašto je potrebno kretati se prikriveno i prati rad vojnika.

Kada stigne na mesto, koje je na pripremi određeno za izdavanje zapovesti za odbranu, raspoređuje vojnike tako da svi vide položaj i ostale objekte, a zatim izdaje zadatak osmatraču i zahteva od njega da ponovi dobijeni zadatak. Posle toga komandir odeljenja izdaje zapovest za odbranu u kojoj posebno detaljno i jasno iznosi podatke o neprijateljevim oklopnim sredstvima i načinu dejstva, zatim zadatak odeljenja, para ručnih bacača (RB) i pojedinih oruđa.

Proveravanjem pojedinih posluživaca uverava se da su vojnici pravilno shvatili zadatak odeljenja, para RB, pojedinih oruđa i, ako je potrebno još jednom ponavlja i utvrđuje pojedina pitanja iz zapovesti.

Na kraju ovog pitanja komandir odeljenja uvežbava odeljenje u posedanju položaja za odbranu. Odeljenje, po parovima prikriveno, izlazi na svoj deo položaja, a komandir prati rad. Ukoliko vojnici u toku kretanja čine propuste, komandir odeljenja vraća odeljenje (ili pojedince), ukazuje na nepravilan rad, pokazuje kako se pravilno to izvodi, a zatim naređuje vojnicima da postupak ponove. Kada odeljenje postigne dobru uvežbanost u posedanju položaja, komandir odeljenja obilazi svakog vojnika i proverava da li je pravilno

izabrao mesto na položaju. Vojnicima koji to nisu najbolje uradili ukazuje na nedostatke, određuje mesto i objašnjava zašto je ono povoljnije. Ovim postupkom komandir odeljenja je obradio pitanje, daje vojnicima odmor, a on se priprema za obradu drugog nastavnog pitanja.

2. **Organizovanje sistema vatre i sadejstva – 60'**

Posle odmora komandir odeljenja naređuje vojnicima da zauzmu svoja mesta i pristupe raščišćavanju i izradi zaklona sa ograničenim dejstvom za klečeći stav. Vojnici rade zaklon, a on ide od posluge do posluge i organizuje sistem vatre. U realizaciji sistema vatre on još jednom proverava vojnike u poznavanju zone dejstva i dopunskog pravca dejstva odeljenja, svakom oruđu daje osnovni i dopunski pravac dejstva, a svakom strelcu pravac dejstva. Vojnicima naoružanim puškama (pomoćnici nišandžija) pokazuje na zemljištu prednju granicu pojasa glavne zaprečne vatre, a nišandžijama protezanje linije od 200 metara (uspešno dejstvo na oklopna sredstva) i 400 metara (uspešno dejstvo na ž/s i v/s).

U toku preciziranja zadataka iz sistema vatre komandir odeljenja proverava vojnike kako cene odstojanja do pojedinih zemljišnih objekata (orijentira) i utvrđuje ih.

Na osnovnom položaju komandir odeljenja još organizuje sistem vatre za odbranu prepreka, odnosno za uništenje oklopnih sredstava u toku savlađivanja minskoeksplozivnih prepreka ispred prednjeg kraja odbrane.

Radi organizovanja sadejstva u toku izvođenja odbrane na osnovnom položaju komandir odeljenja prikuplja odeljenje, pokazuje svakom oruđu 2–3 rezervna zaklona (koje treba izraditi za ležeći stav) i objašnjava način vođenja borbe oklopnim sredstvima ispred prednjeg kraja i na osnovnom položaju, a zatim način izvlačenja i posedanja rezervnog položaja.

Kada komandir odeljenja reguliše sva pitanja iz organizovanja sistema vatre i sadejstva na osnovnom položaju, odvodi odeljenje na rezervni položaj i određuje mesta svakoj posluzi RB, organizuje sistem vatre, način odbrane i način dejstva u eventualnom protivnapadu.

Nakon toga komandir odeljenja vraća vojnike na osnovni položaj i produžuje sa utvrđivanjem, a on izrađuje skicu vatre.

3. **Inžinjerijsko uređenje osnovnog i rezervnog položaja (utvrđivanje i zaprečavanje) – 225'**

Optimalno vreme za vežbu ne obezbeđuje izvođenje potpunijih inžinjerijskih radova, pa je potrebno iz utvrđivanja (na ovim radovima se radilo i u prethodnom pitanju) izraditi osnovne zaklone (klečeći stav), dva rezervna (ležeći stav) i na rezervnom položaju osnovne zaklone (ležeći stav) i jedan rezervni (ležeći stav). Takođe je potrebno trasirati spojne rovove, saobraćajnicu i sklonište pri čemu treba maksimalno koristiti prirodne povoljnosti.

Zaprečavanje komandir odeljenja izvodi posle završenih radova na utvrđivanju (osnovni zakloni na osnovnom položaju). U tom smislu naređuje vojnicima (sa oružjem) da uzmu PT i PP mine i pođu za njim. Na mestu određenom za postavljanje grupa mina komandir odeljenja određuje mesto gde treba ukopati svaku pojedinačnu minu, a zatim ih vojnici ukopavaju. Na kraju, komandir odeljenja prikuplja odeljenje i uvežbava ga u izradi ojačane žičane ograde (manje dužine).

Drugog dana vojnici nastavljaju na inžinjerijskom uređenju i izrađuju rezervne zaklone na osnovnom položaju, a zatim zaklone na rezervnom položaju. Na ovaj način obrađeno je drugo pitanje i prelazi se na uvežbavanje postupaka u toku borbe (dinamike).

4. **Postupci i rad odeljenja u toku nastupanja i juriša oklopnih sredstava – 90'**

U nedostatku radio-vođene makete komandir odeljenja prvo daje supoziciju o naletu para aviona visoko (izviđačka avijacija), a zatim prati postupak vojnika. Posle toga daje supoziciju o naletu male grupe vrlo nisko, baca topovski udar i izdaje komandu za dejstvo po grupi aviona. Radnju ponavlja više puta, a naročito postupak odeljenja kada avijacija neposredno napada na položaj. Postupke odeljenja za vreme

art. pripreme i nastupanja napadača komandir odeljenja uvežbava na sledeći način: kratko objasni postupak, baca topovski udar, izdaje komandu, a zatim odeljenje po parovima (osmatrač nastavlja sa osmatranjem) postupno uvežbava u izvlačenju u sklonište. Zatim komandir odeljenja takođe postupno po parovima uvežbava posedanje položaja. U toku daljeg rada insistira na postizanju brzine i pravilnosti.

Pešadija napadača (markiranje pomoću KORS-a) je izbila na vatreni položaj (400 m), a komandir odeljenja naređuje pomoćnicima nišandžija da posednu položaj (može i 1–2 nišandžije), a zatim izdaje komande i uvežbava u uništenju pojedinih ciljeva sve do izbijanja markiranata u blizinu jurišnog položaja (200 m). U tom momentu komandir odeljenja izdaje komandu ostalim nišandžijama RB za posedanje položaja.

Da bi uvežbao odeljenje u odbijanju juriša oklopnih sredstava, komandir odeljenja (voda) daje signal tenku – OT (može i TAM–4,5 t) da krene sa jurišnog položaja, a zatim izdaje komande odeljenju RB za otvaranje vatre i uništenje. Ispred prepreka oklopno sredstvo treba kraće vreme zadržati, uvežbavati odeljenje RB u promeni vatrenih položaja i zauzimanju povoljnijeg (bočnog) položaja u odnosu na oklopno sredstvo.

Pošto je uvežbao odeljenje u ovoj fazi, komandir odeljenja daje signal vozaču da polagano produži pokret, uklinjava se u raspored odeljenja i stvara uslove za manevar odeljenja ručnih bacača na osnovnom položaju.

Komandir odeljenja izdaje komande za prebacivanje pojedinih oruđa, otvaranje vatre i bočno postavljanje u odnosu na pravac napada tenka.

Ukoliko vojnici u toku rada nisu pravilno i brzo izvodili pojedine radnje (punjenje, otvaranje vatre, prebacivanje i sl.), komandir odeljenja vraća oklopno sredstvo na jurišni položaj, ukazuje vojnicima na nepravilan rad, a zatim radnje ponovo uvežbava.

Nakon postizanja dobre uvežbanosti vojnicima dati odmor i pripremiti se za naredno pitanje.

5. Rad odeljenja ručnih bacača u toku borbe u dubini odbrane – 60'

Pri uvežbavanju postupaka u toku borbe u dubini odbrane komandir odeljenja raspoređuje odeljenje na mesta gde je završio prethodno pitanje, a zatim uvežbava sadejstvo (pokret i vatra) u okviru odeljenja na osnovnom položaju i izvlačenje na rezervni položaj.

Na rezervnom položaju dati pretpostavku da je napad neprijatelja usporen i da četa delom snaga izvodi protivnapad u kome učestvuje i odeljenje RB. Komandir odeljenja izdaje kratak zadatak, a zatim ostavlja par RB na rezervnom položaju, a ostalim delom odeljenja pogodnim pravcem (bočno u odnosu na tenk) kreće u protivnapad. Na određenom mestu zaustavlja odeljenje i snažnom bočnom vatrom prisiljava (daje znak vozaču da vozi nazad) oklopno sredstvo na izvlačenje. Protivnapad treba izvoditi do ponovnog zauzimanja osnovnog položaja.

U toku posedanja osnovnog položaja komandir odeljenja daje pretpostavku o ranjavanju nekoliko vojnika u toku izvršenja p/n, a zatim uvežbava vojnike u pružanju prve pomoći i izvlačenju ranjenika na više načina.

Na kraju vežbe komandir odeljenja uvežbava odeljenje u popuni municijom. Sa tim ciljem određuje donosioce municije, izdaje im zadatak (šalje u ČStS) i potom uvežbava podelu municije na položaju.

Ovim postupkom vežbu treba završiti, a zatim izvesti kratku analizu.

U povratku sa vežbe uvežbavati odbijanje iznenadnog napada oklopnih sredstava i razvijanje odeljenja za borbu sa težištem na brzom izboru i načinu korišćenja povoljnih zemljišnih uslova za vođenje borbe oklopnim borbenim sredstvima – 20'.

– od kasarne do mesta izvođenja vežbe uvežbavati osmatranje vazdušnog prostora,
– izvođenje uvodnog dela vežbe.

1. **Izlazak, posedanje i rad na polaznom položaju (liniji razvoja).**

– obuka u maskiranju,
– pokret prema pol. položaju,
– uvežbavanje postupaka pri napadu sredstava iz vazdušnog prostora,
– posedanje p/p na više načina,
– izdavanje zapovesti i organizovanje sadejstva,
– priprema elemenata, uređenje zaklona i otvaranje vatre na bunker.

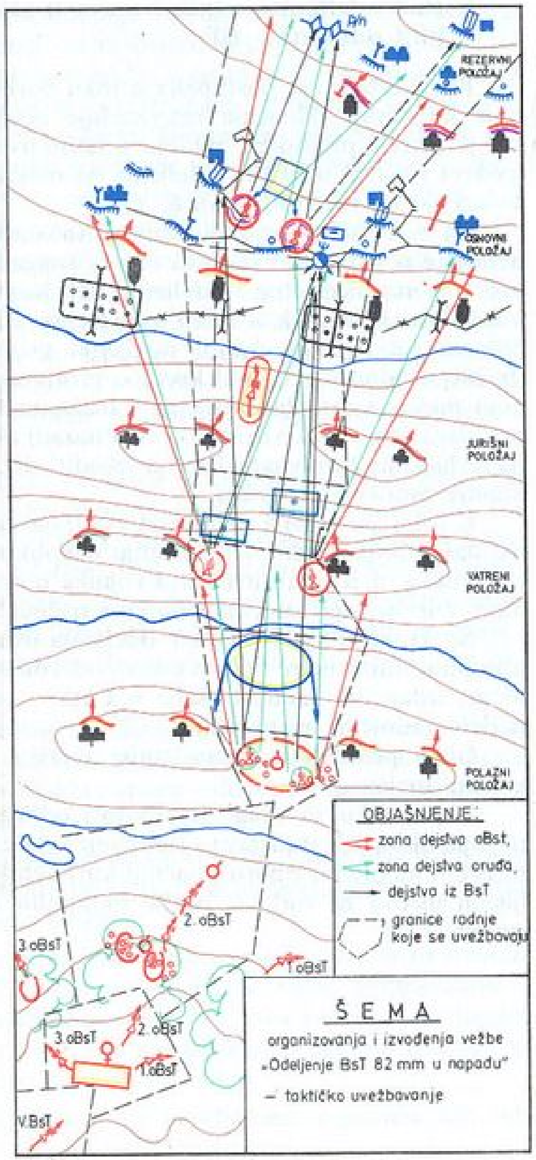
2. **Nastupanje odeljenja BsT i podrška juriša pešadije:**

– savlađivanje KonZ-a hemijskim oružjem,
– uništavanje oklopnih ciljeva, bunkera i ostalih vatrenih tačaka,
– dejstvo odeljenja kroz međuprostore, pored krila i preko vlastitih jedinica,
– podrška juriša pešadijske jedinice.

3. **Podrška pešadije u borbi kroz dubinu odbrane:**

– premeštanje i posedanje narednih vatrenih položaja,
– podrška napada pešadije na rezervni položaj branioca,
– odbijanje protivnapada neprijateljevih oklopnih sredstava,
– otklanjanje posledica hemijskog udara,
– pružanje prve pomoći i izvlačenje ranjenika,
– uređenje dostignute linije (vatrenih položaja) i popuna municijom.

U povratku u kasarnu uvežbavati postupak pri iznenadnom napadu oklopnih sredstava i ubačene grupe.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe „Odeljenje BsT 82 mm u napadu"
– taktičko uvežbavanje

ODELJENJE BsT U NAPADU

TEMA. ODELJENJE BsT 82 mm U NAPADU

CILJ. Obučiti i uvežbati odeljenje BsT 82 mm u brzom i pravilnom izvođenju postupaka u napadu u sastavu POG čete u uslovima primene H oružja od neprijatelja.

Razvijati kod odeljenja snalažljivost i brzinu u gađanju i uništavanju oklopnih i utvrđenih ciljeva i vatrenih tačaka kroz međuprostore, pored krila i preko jedinica koje podržava.

NASTAVNA PITANJA

1. Izlazak, posedanje i rad na polaznom položaju (liniji razvoja):
- izlazak odeljenja BsT na polazni položaj;
- posedanje polaznog položaja;
- izdavanje zapovesti i organizovanje sadejstva;
- priprema elemenata i uređenje položaja.

2. Nastupanje odeljenja BsT 82 mm u b/p pešadijske čete i podrška juriša pešadije:
- uništavanje oklopnih ciljeva, bunkera i ostalih vatrenih tačaka u toku nastupanja;
- gađanje ciljeva kroz međuprostore, pored krila i preko glava jedinice koju podržava;
- podrška juriša pešadije.

3. Podrška dejstva pešadije u dubini odbrane branioca:
- premeštanje i posedanje narednih VP;
- podrška napada pešadije na rezervni položaj gađanjem novopojavljenih ciljeva u dubini odbrane;

– odbijanje p/n neprijateljevih oklopnih borbenih sredstava;
– otklanjanje posledica hemijskog udara;
– pružanje prve pomoći i izvlačenje ranjenika;
– uređenje dostignutih VP i popuna municijom.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Dvanaest časova (8 danju + 4 noću) – 540' (360' + 180').

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema vojnika, manevarskih metaka 7,62 – 250 komada, ŠBOt, barjačića raznobojnih, topovskih udara 10 komada, pištaljka, mete razne (grudna, trčeća frontalna, PM, OT, tenka i dr.), sredstva za pružanje prve pomoći i izvlačenje ranjenika, čuturica sa vodom, LPD i dr.

PRIPREMA ZA VEŽBU. Kolektivnu pripremu komandira odeljenja izvodi komandir protivoklopnog (BsT 82 mm) voda na zemljištu u vremenu koje je određeno planom i programom. Pripremu zemljišta i markiranata (KORS-a) za izvođenje vežbe sprovesti neposredno pred izvođenje vežbe. Umesto markiranata treba koristiti KORS (komplet strelišne opreme sa radio-upravljanjem), jer obezbeđuje realnije uslove za obučavanje odeljenja BsT 82 mm.

IZVOĐENJE VEŽBE

U odlasku do rejona izvođenja vežbe komandir voda pod određenom taktičkom pretpostavkom uvežbava vojnike u postupcima iznenadnog napada iz vazdušnog prostora (20').

1. Izlazak, posedanje i rad na polaznom položaju (liniji razvoja) – 90'

Na mestu izvođenja vežbe komandir protivoklopnog (BsT) voda izvodi uvodni deo vežbe u kome najavljuje temu, cilj i nastavna pitanja (odnosno radnje i postupke) kojima će ih na današnjoj vežbi obučavati i uvežbavati.

Značaj vežbi i od čega zavisi uspeh u borbi sa oklopnim borbenim sredstvima komandir voda potkrepljuje dobro odabranim primerom iz NOR-a (npr. V nepr. ofanziva – proboj iz okruženja).

Kada završi sa uvodnim delom, komandir voda iznosi taktičku situaciju u kojoj će odeljenja uvežbavati, upućuje odeljenja na uvežbavanje, a on se angažuje na pomaganju KO u toku rada. Odeljenja odlaze u određene rejone (na pripremi regulisano) i KO daju vojnicima vreme potrebno za maskiranje. U toku rada vojnika komandir odeljenja obilazi vojnike, proverava pravilnost i ukazuje pojedincima na propuste koje čine u smislu prilagođavanja sopstvenog maskiranja u odnosu na okolinu. Kada komandir odeljenja oceni da su se vojnici dobro maskirali, daje kratko objašnjenje za uvežbavanje sledećeg postupka (izlazak na polazni položaj), pokazuje na zemljištu polazni položaj, naše snage i pravac kretanja, a zatim naređuje da odeljenje u koloni sa povećanim odstojanjem između topova krene za njim. U toku kretanja prema polaznom položaju (liniji razvoja) komandir odeljenja uvežbava odeljenje u postupcima pri napadu sredstava iz vazdušnog prostora. Sa tim ciljem glasom daje pretpostavku o naletu i napadu male grupe, prati postupke posluga koje treba što pre da iskoriste prirodne povoljnosti za zaklanjanje, a zatim na komandu komandira odeljenje otvara plotunsku vatru iz pušaka. Ukoliko vojnici odmah u početku pokažu nesnalažljivost, komandir odeljenja prekida rad, objasni i pokaže na zemljištu najpovoljnije zaklone koje je trebalo iskoristiti, a zatim upozorava da će istu radnju u toku daljeg kretanja ponoviti. Promenom pravaca kretanja (ili u toku daljeg kretanja prema pol. položaju) komandir odeljenja više puta uvežbava odeljenje u navedenom postupku od čega jedanput i sa otvaranjem vatre.

U toku izlaženja na polazni položaj (liniji razvoja) komandir odeljenja pokazuje mesta topova i daje pravac dejstva, a zatim izdaje zadatak osmatraču (slušaju svi vojnici), izdaje zapovest za napad (svi su u ležećem stavu) i proverava vojnike o najvažnijim pitanjima iz zapovesti (zadatak odeljenja način podrške peš. jedinice, zadatak sa pojedinih položaja i dr.). Nakon toga komandir odeljenja naređuje vojnicima da uređuju vatreni položaj, u toku rada podiže metu

bunkera i imitira dejstva iz njega i na izveštaj osmatrača izdaje komande za uništenje. Ovim postupkom komandir odeljenja je završio obučavanje vojnika u prvom nastavnom pitanju i zato daje vojnicima kraći odmor, a on se priprema za dalji rad.

2. Nastupanje odeljenja BsT 82 mm u borbenom poretku peš. čete i podrška juriša pešadije – 135'

Na početku daljeg rada komandir odeljenja kratko upoznaje odeljenje sa situacijom u kojoj će izvoditi nastupanje (pokazuje raspored čete, vatreni položaj i način prebacivanja odeljenja) i radnjama kojima će ih uvežbavati. Posle toga izdaje komandu za prebacivanje odeljenja sa polaznog položaja (linije razvoja) na vatreni i prati rad posluga u toku prebacivanja. U toku nastupanja baca topovski udar (imitacija hemijskog udara) i komanduje »OTROVI« (ili daje signal prema tablici »ustaljeni znaci«), prati postupke vojnika koji stavljaju zaštita sredstva u zaštitni položaj, komanduje da se zaštitni ogrtač i rukavice skinu (nadražljivci) i daje znak da se dalje kretanje izvodi pod zaštitnim maskama. Kada vojnici pređu oko 200 metara, komandir odeljenja izdaje komandu za skidanje zaštitne maske i uvežbava ukazivanje prve pomoći. I ovu radnju, ako nije dovoljno uvežbana, treba ponoviti.

Odeljenje zatim produžava sa nastupanjem (prati b/p čete) i izlazi na vatreni položaj odakle će učestvovati u vatrenoj pripremi i podršci juriša pešadije (može i na sledeći vatreni položaj). Sa ovog položaja komandir odeljenja, izdavanjem komandi (podela ciljeva) i aktiviranjem dejstva iz bunkera, oklopnog transportera i vatrene tačke – puškomitraljeza, stvara uslove za obučavanje i uvežbavanje odeljenja u gađanju ciljeva na prednjem kraju kroz međuprostore, pored krila i preko sopstvenih jedinica.

U toku rada aktiviranjem topovskog udara predstavlja vatru neprijateljevih minobacača na vatreni položaj odeljenja i odmah izdaje komandu za napuštanje sadašnjeg i prebacivanje na naredni vatreni položaj (50 – 100 m udaljen) sa kojeg podržava juriš pešadije.

Pokazivanjem borbenog poretka pešadije u prvoj liniji rovova i izdavanjem komande za prekid paljbe komandir odeljenja BsT završava rad na uvežbavanju vojnika u vezi sa drugim pitanjem, daje odmor i priprema se za naredni rad.

3. Podrška dejstva pešadije u dubini odbrane branioca – 90'

Za uvežbavanje vojnika u podršci dejstva pešadije u dubini odbrane branioca komandir odeljenja naređuje vojnicima da zauzmu mesta kod oruđa, kratko objasni dalji rad i odmah aktivira vatrenu tačku po dubini (oklopni transporter). Na komandu komandira odeljenja posluge otvaraju vatru (podrška prodora pešadije), a zatim komandir odeljenja izdaje komande za pripremu i pokret na naredni vatreni položaj.

U toku kretanja prema narednom vatrenom položaju komandir odeljenja baca topovski udar (imitacija dejstva minobacača na oBsT), izdaje komandu za brzo napuštanje tučene prostorije i prati rad posluga. Do posedanja narednog vatrenog položaja isti postupak treba još najmanje jedanput ponoviti.

Na narednom vatrenom položaju komandir odeljenja pokazuje na zemljištu dostignutu liniju pešadije (u gotovosti za juriš na rezervni položaj branioca), pojavljuje metu oklopnog transportera i nakon što osmatrač izvesti izdaje komandu za uništenje. Istom metodom komandir odeljenja uvežbava odeljenje na još dva cilja.

Za uvežbavanje sledećeg postupka vojnicima treba reći da je napad pešadije zaustavljen i da se očekuje protivnapad oklopnomehanizovanih snaga i pokazati verovatni pravac na zemljištu. Posluge se pripremaju za odbijanje p/n (mere odstojanja do pojedinih objekata na verovatnom pravcu p/n i dr.), a komandir odeljenja baca topovski udar i komanduje »OTROVI«, naglašava da su nadražljivci i prati postupak vojnika. U toku rada vojnika pojavljuje koso metu tenka i oklopnih transportera (markiranje p/n) i izdaje komande. Vojnici sve radnje izvode sa zaštitnim maskama u zaštitnom položaju. Na kraju, spuštanjem mete OT stvoriti uslov za sasre-

đenu vatru na tenk, a davanjem kartončića o ranjavanju za prelazak na uvežbavanje odeljenja u narednom postupku.

Metoda uvežbavanja vojnika u otklanjanju posledica od HU je prethodno objašnjena. Kada odeljenje otkloni posledice HU, komandir odeljenja uvežbava ukazivanje prve pomoći, izvlačenje ranjenika (na više načina) i iznošenje ranjenika.

Na kraju vežbe komandir odeljenja upoznaje vojnike da je četa izvršila zadatak i prelazi u odbranu, da odeljenje u sastavu POG u tom rejonu treba da pristupi utvrđivanju i popuni municijom.

Posluge uzimaju alat i rade zaklone, a komandir odeljenja određuje donosioce municije koji odlaze u ČStS (organizovao KV).

Ovim postupkom komandir odeljenja treba da završi vežbu, prikupi odeljenje i povede ga na mesto koje je odredio komandir voda na analizu.

U povratku do kasarne (25'), zavisno od uslova, odeljenje uvežbavati u odbijanju iznenadnog napada oklopnih sredstava sa težištem na brzom razvijanju za borbu i zauzimanju najpovoljnijih objekata za otvaranje vatre.

Izvođenje uvodnog dela vežbe.

1. **Dovođenje odeljenja, izdavanje zapovesti i posedanje položaja za odbranu:**

– maskiranje i dovođenje odeljenja RB,
– izdavanje zapovesti za odbranu,
– uvežbavanje odeljenja RB u posedanju položaja za odbranu.

2. **Organizovanje sistema vatre i sadejstva:**

– na osnovnom položaju,
– na rezervnom položaju.

3. **Inžinjerijsko uređenje osnovnog i rezervnog položaja:**

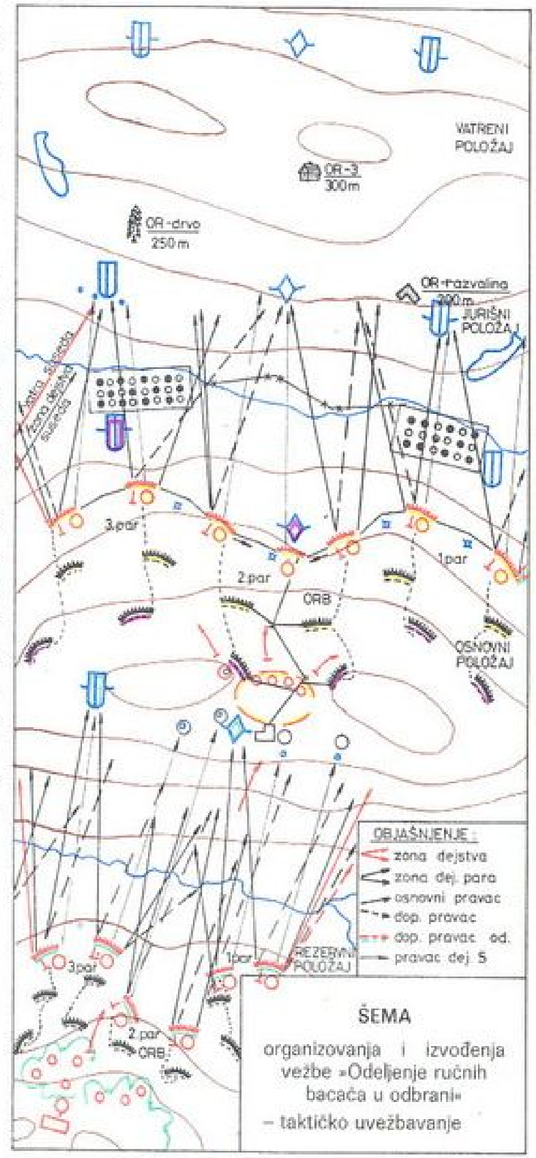
– utvrđivanje na osnovnom položaju,
– zaprečavanje,
– utvrđivanje na rezervnom položaju.

4. **Postupci i rad odeljenja RB u toku nastupanja i juriša oklopnih sredstava:**

– uvežbavanje odeljenja u postupcima u toku nastupanja nepr. (avijacija, art. priprema i dr.),
– uvežbavanje odeljenja u postupcima kada neprijatelj izvodi juriš i savlađuje prepreke,
– sprečavanje upada oklopnih sredstava u prvu liniju rovova i uklinjavanja u raspored odeljenja.

5. **Rad odeljenja RB u toku borbe u dubini odbrane:**

– uvežbavanje odeljenja u odbrani osnovnog položaja,
– izvlačenje i odbrana rezervnog položaja,
– uvežbavanje odeljenja u izvođenju p/n u sastavu ostalih snaga,
– pružanje prve pomoći, izvlačenje i iznošenje ranjenika,
– uvežbavanje odeljenja u popuni i podeli municije.

ŠEMA
organizovanja i izvođenja vežbe »Odeljenje ručnih bacača u odbrani«
– taktičko uvežbavanje

MINOBACAČKO ODELJENJE U ODBRANI

TEMA. MINIBACAČKO ODELJENJE U ODBRANI

CILJ. Obučiti i uvežbati minobacačko odeljenje u brzom i pravilnom izvođenju radnji i postupaka u ulozi četne vatrene grupe u odbrani i u uslovima primene hemijskog oružja od neprijatelja.

Kod odeljenja razvijati brzinu i tačnost u gađanju raznovrsnih ciljeva u različitim uslovima.

NASTAVNA PITANJA

1. Priprema i organizovanje odbrane:
- prijem zadatka, dovođenje, posedanje i izdavanje zapovesti;
- uređenje osnovnog i rezervnih vatrenih položaja (postavljanje grupe mina ispred osnovnog VP);
- priprema elemenata za gađanje i izvršenje korekture (izrada skice plana vatre).

2. Rad minobacačkog odeljenja za vreme nastupanja i juriša neprijatelja:
- postupci u toku neprijateljeve avio i art. pripreme;
- neustralisanje žive sile i vatrenih sredstava (OT, BsT, M i dr.) u toku posedanja polaznog položaja (linije razvoja) i nastupanja do jurišnog položaja;
- sprečavanje izvršenja juriša i prolaza kroz prepreke;

3. Rad minobacačkog odeljenja za vreme borbe u dubini odbrane:
- podrška odbrane vodova prve linije;
- neutralisanje uklinjenih delova;

– sprečavanje širenja i obezbeđenja krila i bokova;
– premeštanje i posedanje narednog VP;
– podrška izvlačenja vodova prve linije i izvođenje odbrane voda druge linije;
– priprema i podrška p/n streljačke jedinice;
– postupak odeljenja na »H« udar, pružanje prve pomoći, izvlačenje ranjenika i popuna municijom;
– neutralisanje helikopterskog desanta.

METODA RADA. Taktičko uvežbavanje – danju.

VREME. Osamnaest časova (18 č. danju + 6 č. noću) – 810' (540' + 270').

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE. Lično naoružanje i oprema vojnika, manevarskih metaka 7,62 mm – 100 komada, topovskih udara – 30 komada, 2 MB 82 mm, leđni ramovi, piketi, BLT, dvogled, municijske kutije, školske mine, dvogled, protivpešadijskih mina – 10 komada, protivoklopnih mina – 5 komada, ašovčića (veliki alat), raznih meta (za predstavljanje sopstvenih jedinica, nepr. pešadije, OT, BsT, mitraljeza i dr.), hemijska petarda, prvi zavoj i raznobojni barjačići.

PRIPREME ZA VEŽBU. Pripremu komandira minobacačkih odeljenja i komandira pratećih vodova izvodi komandir minobacačkog voda u bataljonu ili svaki komandir pratećeg voda priprema svog komandira odeljenja. Pripremu svih komandira MB odeljenja može izvesti i jedan komandir pratećeg voda, koji može izvesti vežbu sa svim odeljenjima u isto ili različito vreme.

Pripremu zemljišta i markiranata sprovesti u sklopu opšte pripreme ili neposredno pred vežbu.

IZVOĐENJE VEŽBE

Ukoliko je mesto izvođenja vežbe udaljeno od kasarne, komandir voda izvodi uvodni deo časa u kasarni, a vreme i prostor do mesta izvođenja vežbe koristi za uvežbavanje vojnika u ulozi osmatrača vazdušnog prostora (20').

1. Priprema i organizovanje odbrane – 230'

Komandir pratećeg MB voda na najpogodnijem mestu izdaje zadatak komandiru odeljenja (ili svim komandirima odeljenja MB 82 mm iz četa) kao komandiru četne vatrene grupe. Odeljenje MB 82 mm je pozadi u pogodnom rejonu (šumica), vojnici se maskiraju i pripremaju za izvršenje zadatka. Pošto primi zadatak, komandir odeljenja naređuje pokret odeljenja prema rejonu osnovnog vatrenog položaja, a komandir pratećeg (MB) voda prati rad odeljenja i ukazuje na propuste i bolja rešenja korišćenja zemljišta za dovođenje odeljenja.

Kada komandir odeljenja dovede odeljenje u rejon osnovnog vatrenog položaja, zaustavlja ga, izlazi na mesto odakle ima dobar pregled za izbor osmatračnice, vatrenog položaja i mesta transportnih sredstava i kada se odluči (komandir voda odobri) izdaje komande za posedanje osnovnog vatrenog položaja, daje osnovni pravac osnovnom oruđu (gađanje sa zaklonjenog vatrenog položaja) i obrazuje paralelni snop. Nakon što je odeljenje izvršilo posedanje osnovnog vatrenog položaja, određen osnovni pravac i obrazovan paralelni snop komandir odeljenja naređuje poslužiocima da prikriveno izađu na osmatračnicu, a zatim izdaje zapovest za odbranu.

Pošto izda zapovest za odbranu, komandir odeljenja proverava kako su vojnici shvatili najbitnije elemente (podatke o neprijatelju, zadatak čete, zadatak CVG, mesto CStS i dr.), a zatim naređuje vojnicima da počnu sa uređenjem osnovnog vatrenog položaja. Poslužioci uzimaju veliki alat i počinju sa izradom minobacačkog rova (bez pokrivke), komandir pratećeg voda i odeljenja utiče na rad vojnika u toku nanošenja dimenzija i trasiranja rova, a zatim odlazi na osmatračnicu i priprema elemente za gađanje ciljeva u skladu sa dobijenim taktičkim zadacima od komandira čete. Sa tim ciljem na zemljištu određuje orijentire, repere, daljine i izrađuje skicu plana vatre.

U određenom vremenu komandir odeljenja naređuje posluživiocima da uzmu PT i PP mine i odvodi ih u rejon (na najverovatnijem pravcu napada oklopnih sredstava i pešadije) i pristupa ukopavanju. U povratku komandir odeljenja

pokazuje poslužiocima mesta za neposrednu odbranu vatrenog položaja, pravce i način dejstva u slučaju iznenadnog napada sa zemlje.

Na kraju, komandir odeljenja sa odeljenjem izvodi korekturu i reperisanje. U toku rada treba obavezno završiti korekturu na osnovni orijentir i reperisati na 3–4 repera (1–2 na polaznom položaju, 1 na vatrenom ili jurišnom, 1–2 po dubini).

Ovom radnjom stvoreni su povoljni uslovi za rad drugog dana taktičkog uvežbavanja. U povratku (20') uvežbavati održavanje veze pomoću ustaljenih signala.

2. Rad minobacačkog odeljenja za vreme nastupanja i juriša neprijatelja – 135'

Drugog dana taktičkog uvežbavanja odeljenje odmah poseda osnovni vatreni položaj, a komandir voda daje komandiru odeljenja supoziciju o naletu male grupe aviona (sit. 2a) u niskom letu sa određenog pravca i napada na vatreni položaj odeljenja (baca topovski udar). Komandir odeljenja izdaje komande za zaklanjanje, a zatim i otvaranje vatre. U toku odbijanja napada iz vazduha komandir voda daje komandiru odeljenja pretpostavku o dejstvu artiljerije (u rejon VP opet baca topovski udar), a komandir odeljenja izdaje komandu za premeštanje na rezervni vatreni položaj, gde postupak ponavlja i opet poseda osnovni vatreni položaj. Ukoliko komandir odeljenja i odeljenje ne pokažu dovoljnu snalažljivost i brzinu, komandir voda treba da izvrši kratku analizu i radnju ponavlja do potpune uvežbanosti.

U daljem radu komandir voda pokazuje cilj u rejonu polaznog položaja (kolona u pokretu predstavljena metama) i zahteva od komandira odeljenja da ostvari vatru na njega.

Kada komandir odeljenja izda komandu za otvaranje vatre i odeljenje to praktično uradi, komandir voda daje markirantu signal da ostvari imitaciju vatre MB odeljenja na cilj (prema šemi). Na osnovu pada mina (zamisli KV) dalji postupak odeljenja može biti različit – od prelaska na gađanje drugog cilja do ponavljanja vatre na isti cilj (popravka elemenata po pravcu, daljini i sl.). U toku sprečavanja posedanja polaznog položaja odeljenje treba da istom metodom uvežba i gađanje na razvijeni streljački stroj, oklopni transporter i bestrzajni top.

Za vreme nastupanja od polaznog do jurišnog položaja komandir voda odeljenju pojavljuje do tri cilja (mitraljez, minobacačko odeljenje i grupa strelaca), pri čemu odeljenje uvežbava u svim situacijama i uslovima rada na osmatračnici i vatrenom položaju.

Na jurišnom položaju (u toku izvršenja juriša i savlađivanja prepreka) odeljenje uvežbava otvaranje vatre i neutralisanje razvijenog streljačkog stroja, prikupljenog u savlađivanju prepreka kroz izrađene prolaze. U toku borbe po dubini odbrane (u podršci odbrane vodova prve linije) odeljenju stvoriti uslove za gađanje uklinjenih delova, obezbeđenje krila (boka) i manju (četnu) rezervu i na taj način završiti sa izvršavanjem zadataka na osnovnom vatrenom položaju.

3. Rad minobacačkog odeljenja za vreme borbe u dubini odbrane – 90'

Za uvežbavanje odeljenja u toku borbe u dubini odbrane komandir voda nameće situaciju komandiru odeljenja da traži odobrenje za premeštanje na naredni vatreni položaj.

Na narednom vatrenom položaju odeljenju podići cilj na najugroženijem pravcu radi podrške izvlačenja vodova prve linije, a zatim i dva cilja radi podrške vodova druge linije (mitraljez i manju streljačku kolonu).

U podršci p/n sopstvenih snaga odeljenju treba pojaviti nekoliko grudnih meta (pešadija), a odmah zatim i pretpostavku o spuštanju helikopterskog desanta u četnom odbrambenom rejonu na koji treba odmah otvoriti vatru, a zatim podržati napad sopstvene pešadije. Prenosom vatre ponovo na streljački stroj u napadu na vodove druge linije i ostvarivanjem nepr. vatre i avijacije po vatrenom položaju MB odeljenja treba stvoriti uslove za uvežbavanje vojnika u otklanjanju posledica od HU, pružanju prve pomoći, izvlačenju ranjenika i popuni municijom.

Ovim radnjama treba završiti uvežbavanje odeljenja u postupcima i radu u odbrani u ulozi četne vatrene grupe.

U analizi vežbe ukazati odeljenju na dobre i slabe strane, saslušati njihova mišljenja i najaviti narednu temu (10').

U povratku uvežbavati održavanje veze pomoću ustaljenih signala (20').

Od kasarne do mesta izvođenja uvežbavati osmatr. vazd. prostora.

1. **Priprema i organizovanje odbrane:**

a) prijem zadatka od komandira pratećeg (MB) voda,
b) izlazak na VPo i izdavanje zapovesti,
c) uređenje VPo, zaprečavanje i org. odbrane od iznenadnog napada,
d) priprema elemenata za gađanje i izrada skice plana vatre, korektura.

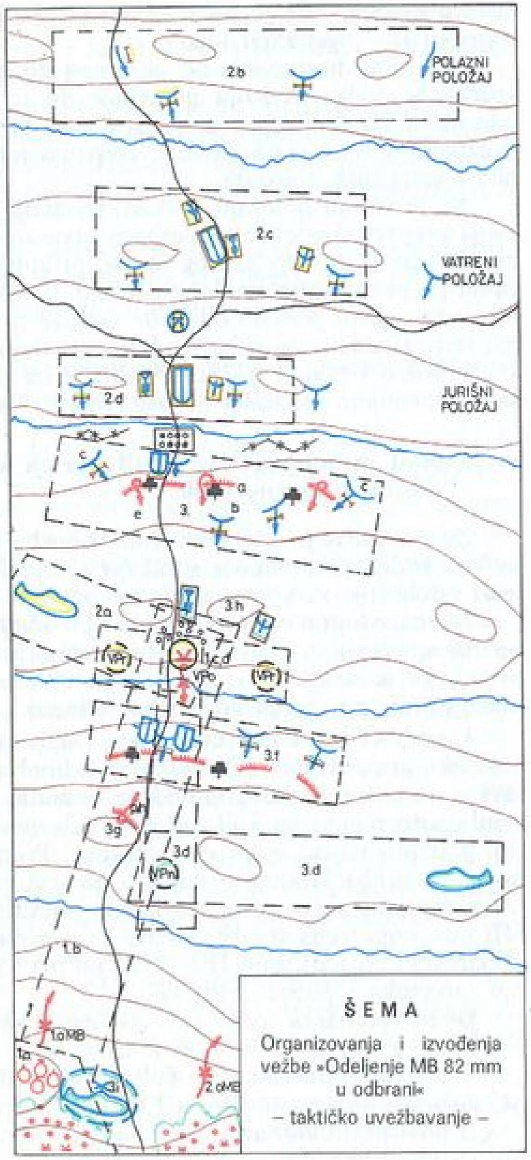
2. **Rad minobacačkog odeljenja za vreme nastupanja i juriša neprijatelja:**

a) postupci odeljenja za vreme avio i art. pripreme,
b) sprečavanje posedanja polaznog položaja,
c) neutralisanje peš. i VT u toku nastupanja,
d) neutralisanje peš. u toku izvršenja juriša i prolaza kroz prepreke.

3. **Rad minobacačkog odeljenja u toku borbe u dubini odbrane:**

a) podrška odbrane vodova prve linije,
b) neutralisanje uklinjenih delova,
c) sprečavanje širenja i obezbeđenja krila i bokova,
d) premeštanje i posedanje narednog VP,
e) podrška izvlačenja vodova prve linije,
f) podrška odbrane vodova druge linije,
g) priprema i podrška pin streljačke jedinice,
h) uništenje VT mitraljez i prenos vatre na BsT,
j) dejstvo na helikopterski desant i prenos vatre na razvijeni streljački stroj,

– u povratku uvežbavati ustaljene signale.

ŠEMA
Organizovanja i izvođenja vežbe »Odeljenje MB 82 mm u odbrani«
– taktičko uvežbavanje –

Vežba Mitraljesko odeljenje u napadu
Zapažanja:

Vežba Odeljenje ručnih bacača u odbrani
Zapažanja:

Vežba Odeljenje BsT u napadu
Zapažanja:

Vežba Minobacačko odeljenje u odbrani
Zapažanja:

Prilog 4

PLAN IZVOĐENJA JEDNOSTRANE TAKTIČKE VEŽBE

PLAN IZVOĐENJA DVOSTRANE TAKTIČKE VEŽBE

PLAN IZVOĐENJA TVBG OJAČANIM SV U NAPADU

P L A N
izvođenja jednostrane taktičke vežbe

O D O B R A V A M
major
NN

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

P L A N
izvođenja jednostrane taktičke vežbe

1.– **TEMA.** »Ojačani streljački vod u napadu«.

2.– **CILJ.** U konkretnim borbenim uslovima praktično proveriti u kojoj meri je 1. streljački vod kao celina obučen i uvežban za izvođenje napada u uslovima upotrebe hemijskog oružja, kako primenjuje postupke pri izvršenju dobijenog zadatka, kao i osposobljenost komandira voda u komandovanju.

3.– **NASTAVNA PITANJA:**

– prijem zadatka i donošenje odluke;
– izdavanje zapovesti – postavljanje zadataka, organizovanje sadejstva, borbenog obezbeđenja, vatrene pripreme i podrške;
– dovođenje voda, posedanje i rad na polaznom položaju;
– izvođenje napada:
a) nastupanje voda pod zaštitom vatre sredstava za podršku i odeljenja mitraljeza i izrada prolaza u preprekama,
b) izvršenje juriša i zauzimanje osnovnog položaja,
c) prodiranje u dubinu i sprečavanje sređivanja snaga branioca na novim položajima,
d) odbijanje p/n i utvrđivanje dostignutog položaja,
e) izdavanje dopunskih naređenja, izvlačenje ranjenika, popuna municijom i razvijanje postignutog uspeha.

4.– **SASTAV JEDINICA NA VEŽBI**

a) »CRVENI«:

– I. streljački vod prema formaciji, ojačan odeljenjem ručnih bacača iz protivoklopnog (pratećeg) voda čete i podržan ČVG.

b) »PLAVI«:

– jedno odeljenje predstavljeno 1 markirantom i kompletom strelišne opreme sa radio-upravljanjem i imitatorima dejstva (metna situacija).

5.– REJON – PRAVAC IZVOĐENJA

Vežba se izvodi na pravcu: s. Aleksići – s. Konjev Do – Strašnica (tt. 763).

6. – NAČIN IZVOĐENJA

Vreme		Rad rukovodioca vežbe	S a d r ž a j	Način markiranja »plavih« i imitacija vatre
datum	čas			
15. 09.	od 06,00 do 06,40	Naređuje KV gde da razmesti vod i vreme i mesto javljanja za prijem zadatka.	KV u borbenoj situaciji odvodi vod u određeni rejon; razmešta vod i preduzima mere borbenog i drugog obezbeđenja; naređuje neposrednom osiguranju i kuriru da pođu sa njim i odlazi na mesto za prijem zadatka.	Priprema i proverava metnu situaciju i sredstva za imitaciju.
	od 06,40 do 07,30	Kada se KV javi radi prijema zadatka, izdaje mu zapovest za napad i daje objašnjenja na nejasna pitanja. Odlazi u rejon razmeštaja voda, stiče uvid o svim pitanjima, u rejonu razmeš. odlazi na mesto izdavanja zapovesti KO i prati rad.	Na mestu prijema zadatka daje zadatak osmatraču i neposrednom osiguranju a zatim sluša zapovest za napad. Postavlja nejasna pitanja i ponavlja zadatak voda. Šalje kurira po komandire odeljenja i pokazuje mesto izdavanja zapovesti. Vrši kratku procenu i priprema se za izdavanje zapovesti. Izdaje zapovest KO.	– " –
	od 07,30 do 09,00	Odobrava pokret voda iz rejona razmeštaja; u toku pokreta naređuje grupi za imitaciju da ostvari imitaciju dejstva avijacije, zatim artiljerije i hemijski udar. Prati postupke KV i jedinice.	Naređuje KO da izvedu odeljenja na polazni položaj (liniju razvoja) i izdaju zapovesti za napad. U toku pokreta vodi borbu sa niskoletećim avionima, izbegava prostoriju tučenu artiljerijom (razvija vod); naređuje stavljanje zaštitnih sredstava – otklanja posledice i poseda polazni položaj – KO izdaju zapovest za napad.	Vojnik imitator ostvaruje imitaciju napada avijacije, art. vatre branioca i hemijskog udara.

Vreme datum	čas	Rad rukovodioca vežbe	Sadržaj	Način markiranja »plavih« imitacija vatre
	od 09,00 do 10,00	Odobrava pokret voda sa polaznog položaja (linije razvoja) – nastupanje. U toku prebacivanja voda na vatrene položaje i posedanje jurišnog položaja podiže metnu situaciju, a markirant otvara vatru i ostvaruje imitaciju art. pripreme po prednjem kraju. Naređuje imitatoru da ostvari 2–3 vatre po SV u napadu.	U skladu sa karakteristikama zemljišta vod se prebacuje na vatrene položaje. U toku nastupanja KV izdaje naređenje MO i PM za neutralisanje i uništenje pojedinih vatrenih tačaka koje se dejstvom otkrivaju. Zahteva podršku ČVG i izdaje komande za brzo napuštanje prostorija koje su tučene art. vatrom branioca. U toku posedanja jurišnog položaja uočava prolaz kroz minske prepreke i šalje grupu za izradu prolaza u žičanim preprekama. Izveštava k-dira čete da je SV spreman za juriš i izdaje komande za snažnu vatrenu pripremu juriša.	Imitator kod napadača ostvaruje vatre dejstva art. branioca na pravcima nastupanja odeljenja, a markirant kod branioca pojačava vatru i imitaciju vatrene pripreme napadača.
	od 10,00 do 10,30	Odobrava izvršenje juriša i upad u prvu liniju rovova. KV nameće situaciju za angažovanje jačih snaga za dejstvo u bok branioca (2. SV je zaustavljen, 3. SO zadržano jakom vatrom iz OT i PM i dr.). Kada KV ispolji jači bočni napad, angažuje 2. i 3. SO podržano sa MO i traži podršku ČVG na tom pravcu. KČ obezbeđuje SV da ovlada osnovnim položajem.	Vod izvodi juriš, prolazi kroz izrađene prolaze u preprekama i upada u prvu liniju rovova. Dalji prodor 3. SO zadržan je snažnom vatrom iz OT. 1. SO je bočnim dejstvom uspelo da se dublje uklini u raspored branioca. KV odmah prebacuje i deo 2. SO na pravac 1. SO i izdaje komande MO da podrži bočni napad 1. i 2. SO. KV zahteva vatru ČVG po rejonu »KOSA«. Posle snažnog bočnog napada SV uspeva da ovlada osnovnim položajem branioca.	Ostvaruje dejstvo iz OT, a zatim i vatru ČVG po rejonu »KOSA«.

Vreme datum	čas	Rad rukovodioca vežbe	Sadržaj	Način markiranja »plavih« imitacija vatre
	od 10,30 do 11,00	KČ daje KV narednu situaciju (»plavi« su uspeli da izvuku svoje snage na rezervni položaj – Strašnica. Na pravcu »UVALA« uvodim 3. SV. 1. SV napada u zahvatu puta. Zadatak: u sadejstvu sa 3. SV razbiti »plave« ovladati objektom Strašnica). U istom momentu naređuje imit. da ostvari HU po vodu (nadražljivci) i markirantu da krene u p/n.	Pošto je saslušao situaciju i naređenja za dalja dejstva, KV sređuje borbeni stroj voda, izdaje dopunska naređenja i nakon hemij. udara i p/n branioca izdaje komande za stavljanje zaštitnih sredstava, izveštava KČ i snažnom vatrom odbija p/n branioca. Zahteva podršku ČVG po rejonu j/z padine Strašnice i izveštava o spremnosti za napad na objekat Strašnica. Izdaje komande za otvaranje snažne vatre (MO neutrališe PM) i vrši juriš.	Ostvaruje NU, podršku p/n, a zatim i dejstvo ČVG po rejonu Strašnica.
	od 11,00 do 11,30	Odobrava juriš i dalji napad na objekat Strašnica. Kada vod ovlada objektom KČ, daje novu situaciju (branilac privlači sveže snage iz dubine, četa prelazi u odbranu na dostignutoj liniji. 1. SV organizuje i brani objekat Strašnica, ranjenike izvlači u rejon ČStS u rejonu.....). Pošto KV iznese svoju odluku i sve to praktično uradi, KČ daje signal za završetak vežbe.	Koristeći pošumljenost i ostale povoljnosti (podršku ČVG, MO i dr.). BSV uspeva da ovlada objektom Strašnica. Na osnovu nove situacije izdaje zadatke za prelazak u odbranu i organizuje sistem vatre. Naređuje pružanje prve pomoći i izvlačenje teških ranjenika. Šalje donosioce municije u ČStS i organizuje popunu municijom. Izveštava KČ o preduzetim merama i prenosi signal o završetku vežbe.	Ostvaruje vatre po zahtevu. Posle završetka vežbe prikuplja sredstva na određeno mesto.
	od 11,30 do 12,00	Daje analizu i ocenu obučenosti.	Učestvuje u analizi i iznosi svoja mišljenja.	Slažu opremu u transportno sredstvo.

K-dir 1. pč
15. 10. u 07,00
Zovac

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

ZAPOVEST ZA NAPAD

Sekcija 1 : 25.000, list Krivača

Orijentiri: okuka puta – OR-1; kamenjar – OR-2; drvo – OR-3.

1. – Neprijatelj je u toku noći uspeo da izvuče snage iz neposrednog dodira i snagama jačine čete brani rejon s. Trnavica – vrtača – k. 698. Najverovatniji raspored čete u odbrani je sledeći: 1 vod u rejonu s. Trnovica – s. Konjev Do – vis, 1 vod brani objekat Nerod (tt. 660) i jedan vod po dubini u rejonu Zeleni prodo. Sredstva podrške je najverovatnije razmestio u vrtači pozadi Neroda (tt. 660).

Vod u rejonu s. Konjev Do ima verovatno sledeći raspored: 1. odeljenje od okuke puta do – ograde, 2. odeljenje od ograde – vrtače, 3. odeljenje po dubini na visu. Do sada su otkrivene tri vatrene tačke: kod ograde puškomitraljez, kod okuke puta ručni bacač i OT kod kuće. Ispred prednjeg kraja nalazi se mešovito minsko polje u kojem je u toku noći kod ograde izrađen i obeležen prolaz i ojačana žičana ograda ispred 2. odeljenja u kojoj nije izrađen prolaz.

Neprijatelj ima prevlast u vazduhu, a u dosadašnjim dejstvima je upotrebljavao hemijsko oružje tipa nadražljivaca.

2. – 2. pč sa vodom MB 82 mm i odeljenjem BsT 82 mm napada neprijatelja sa polaznog položaja Ravni do – Zovac, pravcem: Zovac – ograda – vis na delu isklj. s. Trnavica – s. Konjev Do. Zadatak: napadom iz pokreta u sadejstvu sa 2. pč i sredstvima podrške razbiti neprijateljeve snage na pravcu napada, u bližem zadatku ovladati visom, a zatim produžiti i ovladati objektom Strašnica (tt. 762) i time stvoriti uslove za uvođenje svežih snaga.

Gotovost za napad u 08,00 – 15,10.

Podržava BVG neutralisanjem nep. snaga u rejonima visa i Strašnice (tt. 762).

3.– Levo na pravcu Mokri do – Nerod (tt. 660) napada 2. pč sa zadatkom: razbiti nepr. snage na pravcu dejstva i sadejstvovati 1. pč pri zauzimanju visa i Strašnice (tt. 762).

4.– Odlučio sam: koristeći pogodnost zemljišta izvršiti napad iz pokreta – glavnim snagama na pravcu Ravni do – ograde – vis, a pomoćnim na pravcu Zovac – s. Konjev Do i u sadejstvu sa 2. pč i vatrom sredstava podrške razbiti neprijateljeve snage, naneti im što veće gubitke i u bližem zadatku bočnim napadom ovladati objektom vis, a zatim uvodeći 3. sv na pravcu uvala – Strašníca produžiti napad i u sledećem zadatku ovladati objektom Strašnica (tt. 762) i tako stvoriti uslove potrebne za uvođenje svežih snaga na pravcu Strašnica – Bojanića gradina (tt. 769).
Borbeni poredak u liniji sa rezervom.
Linija razvoja: Ravni do – isklj. Mokri do.
Jurišni položaj: ograde – kamenjar.

5.– 1. sv sa odeljenjem ručnih bacača sa linije razvoja: Ravni do – isklj. Zovac nastupa pravcem k. 653 – k. 621 – vis i napada neprijatelja na delu okuka – ograda. Zadatak: napadom iz pokreta u sadejstvu sa 2. sv i uz podršku ČVG razbiti nepr. snage na pravcu dejstva i u bližem zadatku ovladati grupom kuća, a zatim bočnim napadom sadejstvovati 2. sv u zauzimanju visa. Za napad na objekat Strašnica (tt. 762) desno, na pravcu uvale uvodi se 3. sv.
Borbeni stroj voda prema vašoj odluci.
Podržava ČVG neutralisanjem nepr. snaga u rejonu grupe kuća, visa i staze južno od tt. 762.
Spoj sa 2. sv obezbediti vatrom puškomitraljeza.

6.– 2. sv sa odeljenjem RB sa linije razvoja: Zovac – k. 643 nastupa pravcem k. 643 – s. Konjev Do – vis i napada neprijatelja na delu ograda – vrtača. Zadatak: napadom iz pokreta u sadejstvu sa 1. sv i 1/2. pč i uz podršku ČVG razbiti nep. snage na pravcu dejstva i u bližem zadatku ovladati grupom kuća s. Konjev Do, a zatim snažnom frontalnom vatrom podržati bočni napad 1. sv na vis. U toku napada na Strašnicu (tt. 762) kao rezerva čete kretaće se za 1. sv.
Borbeni stroj u liniji.
Podržava ČVG neutralisanjem nepr. snaga u rejonu grupe kuća i puta.
Spoj sa 1/2. pč obezbediti grupom vojnika.

7.– 3. sv u četnoj rezervi. Kreće se za 1. sv u gotovosti za:

– odbijanje p/n i zaštitu desnog boka čete,

– nakon zauzimanja objekta vis uvođenje u borbu na pravcu s. Trnavica – Strašnica, bočni napad sa linije Trnovac – ograde (s. Seline) i sadejstvo 1. sv u zauzimanju objekta Strašnica.

U toku napada podržava ČVG neutralisanjem nepr. snaga u rejonu k. 762.

8.– ČVG sastava vod MB 82 mm.

Komandir ČVG – komandir voda MB 82 mm.

OVP u vrtači s/i od Zovac.

VPn u rejonu s. Konjev Do.

Zadaci:

a) u toku nastupanja

– podržava nastupanje 1. i 2. sv na pravcima: Ravni do – s. Konjev Do i Zovac – okuka puta neustralisanjem nep. u rejonu ograda južno od puta, visu i Nerodu (tt. 660),

– neutrališe vatrenu tačku – puškomitraljez kod ograde i oklopni transporter kod kuće;

b) u toku juriša

– podržava juriš 1. i 2. sv neutralisanjem nepr. snaga u rejonu grupe kuća – s. Konjev Do, bezimenog visa i Nerod (tt. 660),

– podržava bočni napad 1. sv neutralisanjem nepr. snaga u rejonu visa,

– obezbeđuje desni bok 1. sv ostvarujući zaprečnu vatru na liniji s. Tuljak – Trnovac;

c) u toku borbe u dubini odbrane

– sprečava p/n nepr. snaga na pravcu Strašnica (tt. 762) – vis ostvarujući zaprečnu vatru na liniji peš. staze s/i od visa,

– podržava 1. i 3. sv neutralisanjem nepr. snaga na objektu Strašnica (tt. 762),

– ostvaruje vatre prema zahtevu,

– BVG podržava napad čete ostvarivanjem vatri po rejonima visa i Strašnica (tt. 762);

9.– POG čete sastava protivoklopni vod čete kreće se za 1. sv. Zadatak: za vreme nastupanja 1. i 2. sv neposrednim gađanjem uništava otkriveni oklopni transporter u rejonu kuće i puškomitraljeza kod ograde, a u toku daljeg napada vodi borbu sa novootkrivenim oklopnim transporterima i vatrenim tačkama.

10.– U svim vodovima odrediti osmatrače vazdušnog prostora sa težištem osmatranja na sever i istok. Za borbu sa niskoletećim avionima u vodovima odrediti puškomitraljeze i mitraljesko odeljenje. U toku dovođenja i nastupanja sa linije razvoja koristiti pogodne zemljišne pravce, a u toku borbe uvale i ograde.

11.– a) Inžinjerijsko obezbeđenje: prolaz u mešovitom minskom polju na pravcu napada 2. sv je izrađen i obeležen; 1. sv će na pravcu napada formirati grupu za izradu prolaza u ojačanoj žičanoj ogradi. Na pravcima nastupanja i po dubini treba očekivati grupe protivpešadijskih mina poteznih.

b) PNHBO: u slučaju upotrebe NH oružja pojedinačnu i grupnu dekontaminaciju izvoditi na položajima, a na dekontaminacionoj stanici nakon izvršenja zadatka. Kontrolu vazduha i zemljišta obavlja izviđač ABHO koji se nalazi na osmatračnici.

c) Pozadinsko obezbeđenje: ČSt za snabdevanje razmešta se u rejonu s. Aleksići. Pravac premeštanja s. Trnavica – s. Dunja. Mesto prikupljanja ranjenika zap. kuće s. Kula.

Do početka napada sve jedinice snabdeti municijom do norme i suvim obrokom hrane. Za izvršenje zadatka odobrava se utrošak 1,5 b/k.

12.– Osmatračnica kpč. u rejonu k. 643. Pravac premeštanja k. 621 – vis – Strašnica (k. 762).

Gotovost radio-veza u 07,30 – 15,09.

Izveštaje dostaviti o gotovosti za napad i nakon izvršenja zadatka.

Signali: vazdušna opasnost 222 – »bela«
tenkovska opasnost 111 – »crvena«
nuklearno-hemijska 333 – »žuta«.

KOMANDIR
kapetan
NN

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

TABLICA SIGNALA

za 15. septembar 1979. godine

SADRŽAJ SIGNALA	Signali			Ko daje signal	Ko prima signal
	radiom		sign. mecima		
	osnov.	rezer.			
OBAVEŠTENJA:					
– nuklearno-hemijska opasnost	333	»SAVA«	1. žuti	KČ	KV
– tenkovska opasnost	111	»TISA«	1. crveni	„	„
– vazdušna opasnost	222	»PIVA«	1. beli	„	„
– pokret voda je otkriven	000	»SOČA«	–	KV	KČ
IZVEŠTAJI:					
– spreman sam za napad	»OLUJA«	»PEĆ«	–	KV	KČ
– izvršen je hemijski udar	»GROM«	»BOR«	–	KV	KČ
– tražim podršku po rejonu...	»MUNJA«	»RUMA«	–	KV	KČ
– spreman sam za juriš	»ORAO«	»NIŠ«	–	KV	KČ
– neprijatelj vrši p/n na pravcu	»GALEB«	»VIS«	–	KV	KČ
– imam ranjenih i zatrovanih	»FAZAN«	»BAR«	–	KV	KČ
– spreman sam za juriš na rez. položaj	»SOKO«	»HVAR«	–	KV	KČ
– utrošio sam 0,5 b/k	»ŠEVA«	»NIN«	–	KV	KČ
– izvršio sam zadatak	»RODA«	»SENJ«	–	KV	KČ
NAREĐENJA:					
– počnite sa napadom	555	»TARA«	–	KČ	KV
– izvršena je podrška ČVG po rejonu	444	»GOČ«	–	KČ	KV
– sledi signal za juriš	888	»AVALA«	–	KČ	KV
– juriš	999	»CER«	1. zeleni	KČ	KV
– izvršite popunu municijom	777	»ORJEN«	–	KČ	KV
– iznesite i prikupite ranjenike u rejon	666	»OZREN«	–	KČ	KV
– završetak vežbe	»MURA«	»KORAB«	–	KČ	KV

NAPOMENA: Uz tablicu signala dati i Plan rada za RUP-3 (33).

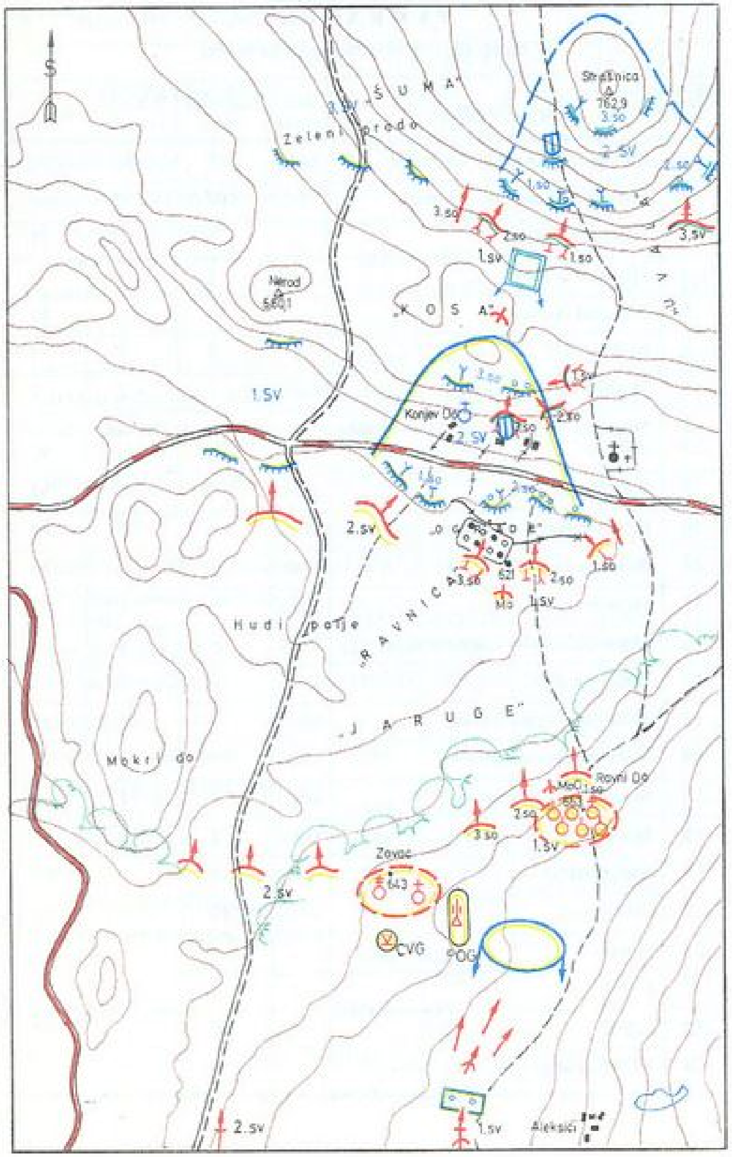
VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

PRORAČUN

materijalnog obezbeđenja za vežbu

Red. br.	Vrsta sredstva	Jed. mere	Napadač (SV)	Branilac (mark.)	Svega
1	Metak manevarski 7,62 mm	kom.	950	50	1.000
2	Metak manevarski 7,9 mm	„	100	100	200
3	Topovski udari	„	5	10	15
4	Signalni pištolj	„	2	–	2
5	Signalni metak	„	10	–	10
6	RUP-3 (33)	„	2	1	3
7	Školski bojni otrov	litara	–	2	2
8	Metalno kolje za ojačanu žičanu ogradu	kom.	–	30 vel. 60 mal.	90
9	Bodljikava žica	met.		50	50
10	Protivtenkovske mine	kom.	–	10	10
11	Protivpešadijske mine	kom.	–	20	20
12	Meta bunkera	kom.	–	1	1
13	Meta oklopnog transportera	kom.	–	1	1
14	Meta grudna	kom.	–	2	2
15	Meta frontalno trčeća	kom.	–	3	3
16	Meta puškomitraljeza	kom.	–	1	1
17	Meta tenka (frontalna)	kom.	–	1	1
18	Dvogled	kom.	1	–	1
19	Barjačići	kom.	4	–	4
20	Prvi zavoj	kom.	10	–	10
21	Nosila	„	1	–	1
22	P H I	„	1	–	1
23	L P D	„	10	–	10
24	KORS (samo potrebni delovi)	„	–	1	1

Š E M A
zamisao dejstva na vežbi »Ojačani streljački vod u napadu«

P L A N
izvođenja dvostrane taktičke vežbe

O D O B R A V A M
potpukobnik
N N

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

P L A N
izvođenja dvostrane taktičke vežbe

1. – TEMA

a) Za branioca: »Ojačana pešadijska četa u odbrani van dodira sa neprijateljem, na tenkoprohodnom i delimično fortifikacijski uređenom rejonu odbrane«.

b) Za napadača: »Ojačana pešadijska četa u napadu na deo odbrambenog rejona čete«.

2. – CILJ

a) Za branioca: uvežbati četu u pripremi, organizovanju i izvođenju odbrane, organizovane van dodira sa neprijateljem, sa težištem na organizovanju zaprečavanja, uređenju rejona i izvođenju POB.

b) Za napadača: uvežbati ojačanu pešadijsku četu u pripremi, organizovanju i izvođenju napada iz neposrednog dodira, sa težištem na vatrenoj pripremi napada, izvršenju juriša u sadejstvu sa tenkovima, art. i MB i zauzimanju najvažnijih objekata u rasporedu branioca.

3. – NASTAVNA PITANJA

a) Za branioca:

– procena situacije i donošenje odluke,
– komandirsko izviđanje – postavljanje zadataka, organizovanje sistema pešadijske, PO i PV vatre, zaprečavanja i uređenja položaja (težište POB),
– izvođenje inžinjerijskih radova na uređenju rejona odbrane sa podešavanjem objekata za NH zaštitu,
– izvođenje odbrane:

– sprečavanje izviđanja odbrane od napadača danju i noću,

– izviđanje napadača, dopunska procena verovatnog načina dejstva i dopunske mere u organizovanju odbrane,

– sprečavanje prikupljanja, posedanja polaznih položaja i pravljenja prolaza u preprekama,

– borba sa oklopnim sredstvima za vreme nastupanja i odvajanje pešadije od oklopnih sredstava,

– odbijanje juriša napadača,

– manevar PO sredstava i uništavanje oklopnih sredstava koji su se uklinili,

– borba sa eventualnim HE desantom,

– manevar b/p i PO sredstvima u dubini odbrane radi izvršenja p/n i ponovnog zauzimanja važnih položaja,

– izvlačenje i organizovanje odbrane po dubini.

b) Za napadača:

– procena situacije i donošenje odluke za proboj odbrane,

– komandirsko izviđanje i razrada načina izvođenja napada – postavljanje zadataka, organizovanje vatrene pripreme i podrške, organizovanje sadejstva i borbenog obezbeđenja,

– organizovanje dovođenja jedinica na polazni položaj i posedanje i rad na polaznom položaju,

– izvođenje napada:

– vatrena priprema napada,

– nastupanje pešadije i oklopnih sredstava pod zaštitom vatre sredstava za podršku i izrada prolaza u preprekama,

– izvršenje juriša i zauzimanje osnovnog položaja,

– prodiranje u dubinu – manevar i prenos vatre sa ciljem bočnog napada na glavni oslonac branioca i sprečavanje sređivanja njegovih snaga na novim položajima u dubini,

– odbijanje jačih p/n i utvrđivanje dostignutih položaja,

– pregrupisavanje, dopunsko organizovanje napada radi razvijanja postignutog uspeha.

4. – SASTAV JEDINICA NA VEŽBI

a) Na strani branioca:

– 1. pešadijska četa ojačana vodom MB 82 mm.

b) Na strani napadača:

– 2. i 3. pešadijska četa podržane BVG (bat. 120 mm) i POG bataljona.

5.– REJON – PRAVAC IZVOĐENJA

– s. Bjelice – s. Konjev Do – k. 703.

6. – NAČIN IZVOĐENJA:

Vreme		Sadržaj				
Datum	Čas	Rad rukovodioca vežbe	Branilac	Napadač	Rad sudijskog aparata	Rad aparata za imitaciju
05. 10.	od 05,00 do 06,30	Izdaje zapovest za odbranu u ulozi kpb, daje objašnjenja na nejasna pitanja i prati rad kom. I.pč	K-dir čete sluša zapovest za odbranu, traži dopunska objašnjenja, a zatim radi na donošenju odluke.	Uvežbava jedinice za napadna dejstva na zemljištu određenom za taktičko uvežbavanje.	Sudije kod branioca prate rad i presuđuju postupke pri stavljanju u borbenu situaciju.	Priprema sredstava za imitaciju.
	od 06,30 do 08,00	Saslušava odluku, odobrava ili daje ispravke, a zatim prati rad k-dira čete na prenošenju odluke na potčinjene. Daje signal o naletu izviđačke, a zatim i LBA.	Izvodi komandirsko izviđanje (izdaje zapovest za odbranu) sa težištem na organizovanju sistema vatre (POB, PVO), zaprečavanju, utvrđivanju i organizovanju sadejstva. Prenosi signal o naletu avijacije i organizuje borbu sa LBA.	"	Prate rad k-dira čete, dolazak k-dira vodova i ojačanja, presuđuju postupke u toku naleta izvid. i dejstva LBA avijacije.	Ostvaruju imitaciju dejstva LBA po rasporedu čete u rejonu razmeštaja.
	od 08,00 do 11,00	Prati rad na prenošenju zadataka do vojnika, posedaju rejone za odbranu i organizovanju sistema vatre.	K-dir čete prati rad na izdavanju zapovesti (kv-ko), posedanju rejona za odbranu i utiče na organizovanje sistema vatre, a zatim izrađuje šemu odluke i zapovest.	"	Ocenjuju postupke u toku posedanja rejona i položaja za odbranu, pridržavanje svih mera obezbeđenja i na osnovu toga daju gubitke.	Raspoređuje se za ostvarivanje imitacije u narednim rejonima.
	od 11,00 do 12,00	Daje signal o naletu i napadu male grupe LBA, a zatim i podatke o ubačenoj grupi u rejonu Strašnice. Obilazi rejon odbrane i stiče uvid u izvođenje inž. radova.	Prenosi signal o naletu i napadu male grupe LBA. Organizuje vođenje PVO, a zatim izdaje naređenje k-diru 3.sv da uputi odeljenje u pravcu Strašnice i pojačava mere borbenog obezbeđenja. Ubrzava radove na zaprečavanju ispred p/k.	Uvežbava jedinice za napadna dejstva na zemljištu određenom za taktičko uvežbavanje.	Neposredno prate postupke jedinica, presuđuju i daju gubitke. Sudija kod 3.sv prati rad odeljenja.	Ostvaruje imitaciju dejstva LBA po rejonu četne POG i 2. streljačkom vodu.
	od 12,30 do 14,30	Naređuje k-diru 2. i 3.pč i k-diru bat. MB120 i POČ da se jave u rejon Kapa (tt.783) za prijem zadatka, pa pošto stignu izdaje im zapovest za napad i odobrava njihove odluke.	U punoj borbenoj situaciji nastavlja sa utvrđivanjem i zaprečavanjem.	K-diri 2.pč, 3.pč i bat. MB 120 mm (u daljem samo 3.pč) slušaju zapovest za napad, a zatim vrše procenu i donose odluke. Iznose odluke k-tu bataljona.	Prate iznošenje odluka k-dira jedinica kod kojih su sudije i zapisuju osnovne elemente iz odluka.	Raspoređuju se po šemi imitacije i pripremaju ostvarivanje vatri kod napadača.
	od 14,30 do 17,00	Prati rad k-di i jedinica napadača na pripremi i organizovanju napada. Pošto su jedinice stavljene u situaciju daje supozicije o naletu izviđačke i LBA, a zatim i o otkrivenoj izviđačkoj grupi.	"	Stavlja četu u situaciju, a zatim naređuje komandirima vodova i ojačanja da mu se jave za prijem zadatka. Izdaje zapovest, saslušava njihove odluke i odobrava. Prenosi signal o naletu IA i napadu LBA, a zatim izdaje komande za borbu sa LBA i određuje jed. za uništenje IG.	Sagledavaju preduzimanje mera obezbeđenja borbenih dejstava i daju gubitke od dejstva LBA i cene postupke na otkrivanju i uništenju IG.	Ostvaruju vatre dejstva LBA po odeljenju MB 82 mm i tenkovskom vodu.

Vreme		Sadržaj				
Datum	Čas	Rad rukovodioca vežbe	Branilac	Napadač	Rad sudijskog aparata	Rad aparata za imitaciju
05/ 06. 10.	od 17,00 do 05,00	Obilazi branioca i napadača i sagledava preduzete mere za noćne uslove. Odobrava izradu prolaza i izviđanje od napadača radi prikupljanja podataka o rasporedu snaga i prepreka. U jutarnjim časovima proverava gotovost.	Ubrzano radi na zaprečavanju i utvrđivanju. Preduzima mere za prolazak na noćne uslove (organizuje obezbeđenje prepreka, odmor, mere protiv izviđanja i dr.). U toku noći produžava sa inž. radovima organizujući odmaranje, sprečava otvaranje prolaza u preprekama i prikupljanje podataka. U jutarnjim časovima izveštava o gotovosti za odbranu.	Završava sa aktivnostima na pripremi i organizovanju napada. Preduzima mere za noćne uslove. Preduzima izviđanje i prikupljanje podataka o preprekama i rasporedu branioca. Zatim upućuje snage za izradu prolaza u preprekama. U jutarnjim časovima izveštava o gotovosti za napad.	Neposrednim uvidom sagledavaju preduzete mere za noćne uslove, a zatim prate aktivnosti napadača i mere branioca u toku noći, presuđuju postupke i podnose izveštaj rukovodiocu vežbe.	Obavljaju najneposrednije pripreme ljudstva i sredstava prema šemi za imitaciju. Postavljaju sredstva na mesta, a zatim organizuju odmaranje. U jutarnjim časovima izveštava o gotovosti za imitaciju prema planu i zahtevima.
06. 10	od 05,00 do 07,00	Daje signal za početak vežbe (odobrenje napadaču da izvrši pokret), a zatim imitaciji da ostvari hemijski udar po 2. i 3.pč, a zatim i dejstvo artiljerije.	Naređuje da se ljudstvo uputi u skloništa, a na položajima ostanu dežurna sredstva. U toku art. pripreme zahteva podršku BVG po rejonima j/i od k.635 i s/i od k.664. Naređuje ČVG da ostvari vatre u rejonu Zovac (k.634) i Suplja Čatrnja – linija razvoja.	Vrši pokret prema liniji razvoja. Nakon hemijskog udara napadač se zaustavlja, sredstva zaštite uzima u zaštitni položaj i produžava pokret. Zaustavlja se, vrši dekontaminaciju i podnosi izveštaj k-tu bataljona o načinu NU. Posle završene dekontaminacije produžava pokret i savladava prostoriju tučenu art. vatrom, razvija se i izlazi na liniju razvoja gde se izdaju dopunski zadaci.	Sudije kod napadača kreću sa jedinicom i presuđuju postupke u toku kretanja; određuju gubitke od NU i dejstva artiljerije branioca. Kod branioca prate postupke u toku art. pripreme napadača i daju gubitke.	Ostvaruju imitaciju NU i art. udara po napadaču, a zatim i prvi vatreni udar iz art. pripreme napadača.
06. 10.	od 07,00 do 09,00	Odobrava nastupanje od linije razvoja na jurišni položaj. Naređuje imitaciji da ostvari vatre po napadaču u rejonima k.611 i k.653, kao i da održava art. pripremu po braniocu (sistematsko gađanje). Nakon izveštaja o gotovosti za juriš odobrava i obezbeđuje uklinjavanje u zahvatu puta i uspeh snaga koje su ispoljavale bočni napad (supozicija za napadača).	K-dir čete po meri približavanja napadača uvodi sredstva u borbu, izdaje zadatke ČVG i POG za dejstvo vatrenim tačkama i oklopnim sredstvima, zahteva podršku BVG po rejonu Hudi Polje i snažnom vatrom sprečava juriš, prolaz kroz prepreke i upad u prednji kraj odbrane. Upornom odbranom i angažovanjem i POG sprečava uklinjavanje oklopnih sredstava u zahvatu puta, a manevrom slobodnih snaga vodova prve linije zaustavljanja uspeh napadača na levom boku.	Sa linije razvoja vrši nastupanje prema jurišnom položaju (na jednom ili više vatrenih položaja sređuje b/p); zahteva vatru (podršku) BVG, po signalu (odobrenju) vrši jednovremen i snažan juriš, prolazi kroz izrađene prolaze u preprekama i uapda u prednji kraj odbrane. Uspeva da ostvari dublji prodor u zahvatu puta (napada tv i 1.sv). Ostale snage zaustavljene su jakom i preciznom vatrom sa visa Nerod (tt. 660) i visa sev. od s. Konjev Do. Na desnom krilu 1. sv i 1/3. sv bočnim napadom postižu veći uspeh (rešenje supoz. je uvođenje 3/2. pč i bočni napad 2/3. pč).	U toku nastupanja napadača sudije presuđuju postupke jedinica i pojedinaca – daju prednost bočnom i obuhvatnim dejstvima i stvaraju uslove rukovodiocu vežbe da nameće realne supozicije.	Održava art. pripremu napadača (sistematsko gađanje); ostvaruje vatre branioca po k.611 i k.653. Kada napadač izvrši juriš, ostvaruje prenos vatre po dubini (art. podršku) po rejonu Zeleni prodo.

Vreme		Sadržaj				
Datum	Čas	Rad rukovodioca vežbe	Branilac	Napadač	Rad sudijskog aparata	Rad aparata za imitaciju
06. 10.	od 09,00 do 12,00	Traži od napadača i branioca da mu iznesu svoje odluke za dalja dejstva, ceni njihovu realnost, odobrava ih, a zatim rukovodi dejstvima radi ostvarivanja tih odluka. Napadač je uveo slobodne snage za bočno dejstvo i uspeva da ovlada visom sev. od s. Konjev Do. Branilac je primoran da zbog bočnog napada postupno napusti i Nerod (tt.660). Napadač posle kraćeg zadržavanja i sređivanja vrši juriš na Zeleni prodo. Juriš je odbijen, napadač prelazi u odbranu na liniji Nerod (tt.660) – bez.vis. Branilac vrši p/n na pravcu Zeleni prodo – Nerod; p/n je odbijen. Uvođenjem svežih snaga napadač uspešno nastavlja napad do k.703 itd. Završetak vežbe.	Iznosi odluku o nastaloj situaciji i supoziciji (upornom odbranom 1.sv i POG zaustaviti dalji prodor u zahvatu puta, a angažovanjem 3/2. sv zaustaviti bočni napad). Pošto nije uspeo zaustaviti bočni napad, prisiljen je da napusti bez.vis, a usled bočne vatre sa bez. visa postupno izvlači snage i sa tt. 660. Organizovanom vatrom sa jačih visova (Strašnica-tt.763 i Zeleni prodo) zaustavlja napadača i prisiljava ga na sređivanje b/p i organizovanje ponovnog juriša. I ovaj juriš branilac odbija, a zatim izvodi p/n na pravcu Zeleni prodo – Nerod; p/n ne uspeva branilac je prisiljen da vodi vodi borbu u stalnom dodiru. Na signal o završetku vežbe naređuje postrojavanje, pregled naoružanja i opreme a zatim u određenom rejonu prikuplja četu za analizu.	Uvođenjem 3:2.pč na pravcu 1.sv (bočnog uspeha) i bočnog napada 2:3.pč uspeva da ovlada bez. visom, a zatim usmerava bočno dejstvo prema Nerodu (tt.660) i u sadejstvu sa tv i 1/3. pč posle više uzastopnih juriša uspeva da ovlada ovim objektom. Koristeći ovaj uspeh odmah vrši juriš na objekat Zeleni prodo, ali je odbijen. Na liniji Nerod – bez. vis sređuje b/p i vrši ponovni juriš, ali je opet odbijen. Pošto je branilac izvršio protivnapad, napadač svim snagama i sredstvima odbija p/n i ne dozvoljavajući mu da se sredi produžava napad. Postiže uspeh u zahvatu puta i zauzima k.698, ali na pomoćnom pravcu nije uspeo ovladati objektom Strašnica (k.763), pa je prisiljen da traži podršku i uvodi sveže snage itd. Na signal o završetku vežbe naređuje postrojavanje, pregled naoružanja i opreme a zatim izvodi analizu.	Težište presuđivanja imaju na linijama i rejonima bez. visa i Neroda (u zahvatu puta). Svojim odlukama ostvaruju zamisao rukovodioca vežbe i realizovanje odluka strana. Stalno izveštavaju rukovodioca vežbe (pom. za sudijski aparat) o situaciji i na taj način daju mu podatke za podigravanje supozicija braniocu i napadaču. Nakon signala o završetku vežbe odlaze u rejon za analizu i daju podatke stranama za analizu. Na analizi u skladu sa potrebama učestvuju i diskutuju.	Ostvaruju planske vatre CVG i BVG, kao i vatre po zahtevu – vatre branioca u rejonima s. Konjev Do, bez. vis, Nerod, k.621 i u zahvatu puta, vatre napadača u rejonima: bez. visa, Nerod (tt. 660), Zeleni prodo, Strašnica (k. 763, k. 698 i k. 703).
	od 12,30 do 13,00		Analiza vežbe	Analiza vežbe	Analiza vežbe	Prikupljaju sredstva
	od 13,00 do 14,00	Povratak u mesto	mirnodopske lokacije.			
07. 10.	od 07,00 od 09,00	Analiza vežbe k-ta	bataljona sa komandirima četa i vodova.			

KOMANDANT
major
N N

K-da 2. pb
05.10 u 05,00
Nerod (tt. 660)

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

ZAPOVEST ZA ODBRANU

Sekcija 1 : 25.000 Krivača

1. – Neprijatelj je do 20,00 časova 05. 10. uspeo da ovlada objektom Tuhor. Za dalji prodor na pravcu Bileća – Gacko prisiljen je da uvede sveže snage. Organizovan napad TG na prednji kraj treba očekivati u ranim jutarnjim časovima 06. 10. glavnim snagama u zahvatu komunikacije, a pomoćnim na pravcu s. Bogdašići – Hudi Polje – k. 703. Cilj dejstva je razbiti snage »crvenih« na pravcima dejstva, uz upotrebu HD, što pre ovladati objektima na liniji V. Planik – s. Meka Gruda i stvoriti uslove za dalja dejstva na pravcu Meka Gruda – Gacko.

»Plavi« imaju prevlast u vazduhu. Za brži prodor na osnovnim pravcima upotrebljavali su HD jačine voda – čete. Raspolažu NH oružjem i u dosadašnjim dejstvima upotrebljavali su hemijska sredstva tipa nadražljivci.

2. – 2. pb sa bMB 120 mm i pion. vodom brani rejon: s. Krivača – s. Trnavica – s. Lađevići. Zadatak: pogodnim grupisanjem snaga, osloncem na Kaštelo, Nerod i Tuljak, zaprečavanje, vatru sredstava podrške i sadejstvo teritorijalne čete Plana, upornom i aktivnom odbranom naneti »plavom« što veće gubitke i sprečiti prodor na pravcu s. Krivača – s. Lađevići.

Težište POB imati na pravcu s. Krivača – s. Lađevići.
Gotovost za odbranu 06. 10. u 18,00 časova.

3. – Odbranu objekata Dubovac – Modropac organizuje 1. pb našeg puka. Zadatak: upornom odbranom sprečava prodor u zahvatu komunikacije i stvara uslove za organizovanje odbrane našeg bataljona. Desno na pravcu Plana – Meka Gruda odbranu organizuje 3. pb, a levo nema naših snaga.

4. – Odlučio sam: glavne snage grupisati u zahvatu komunikacije s. Krivača – s. Lađevići, a pomoćne na pravcu: Hudi Polje – Zeleni prodo – k. 698. Zadatak: osloncem na Kaštelo, Nerod (tt. 660) i Tuljak (tt. 728), zaprečavanje i utvrđivanje, vatru sredstava podrške i sadejstvo teritorijalne čete Plana, upornom i aktivnom odbranom naneti »plavom« što veće gubitke i sprečiti prodor na pravcu s. Krivača – s. Lađevići.

Borbeni poredak u dve linije, BVG i POG.
Težište POB imati u zahvatu komunikacije.
Prednji kraj odbrane na liniji: s. Krivača – s. Konjev Do.
Druga linija: k. 661 – s. Premota.

5. – 1. pč sa odeljenjem BsT 82 mm brani rejon: Kolić do – s. Konjev Do – k. 698. Zadatak: pogodnim grupisanjem snaga i osloncem na Nerod (tt. 660), k. 698 i Strašnicu, zaprečavanje, podršku BVG i sadejstvo 2. pč, upornom i aktivnom odbranom naneti »plavom« što veće gubitke i sprečiti prodor na pravcu Hudi Polje – Nerod – k. 703.

Težište odbrane i POB u zahvatu puta.
Podržava BVG iz rejona s. Premota ostvarujući vatru po rejonu Hudi Polje i Zovac.
Osmatračnica kpč u rejonu Nerod (tt. 660).

6. – 2. pč sa vodom MB 82 mm brani rejon: s. Krivača – isklj. Nerod (tt. 660) – s. Kapetanovina. Zadatak: upornom i aktivnom odbranom u sadejstvu sa POG i podršku BVG nanositi neprijatelju što veće gubitke u ljudstvu i oklopnim sredstvima i sprečiti mu prodor u zahvatu komunikacije. U toku izvođenja p/n na pravcu s. Premota – s. Kapetanovina – k. 627 delom snaga sa pravca s. Krivača sadejstvovati 3. pč.

Težište POB u zahvatu komunikacije.
Podržava BVG iz rejona s. Premota ostvarujući zaprečne vatre na liniji k. 626 – Mokri do i tt. 626 – put.
Osatračnica kpč u rejonu s. Kapetanovina.

7. – 3. pč brani rejon: k. 661 – s. Premota – Tuljak.
Zadatak:
– u gotovosti za borbu sa HD u rejonu s. Lađevići,
– u gotovosti za p/n na pravcima: s. Premota – s. Kapetanovina i s. Premota – Zeleni prodo,
– u gotovosti za prihvat 2. pč i upornu odbranu na pravcu s. Premota – s. Lađevići.

Posle prihvata 2. pč pretpočinjava se vod MB 82 mm. Težište POB u zahvatu komunikacije.

Podržava BVG iz rejona s. Lađevići ostvarujući vatre po rejonu s. Kapetanovina i k. 697.

Osmatračnica kpč u rejonu Mušina gradina.

8. – BVG sastava baterija MB 120 mm.

OVP u rejonu s. Premota. VPn u rejonu s. Lađevići.

Zadaci:

a) u toku nastupanja neprijatelja

– sprečava dovođenje nep. snaga ostvarujući zaprečne vatre na linijama: s. Salatići – s. Bjelice, k. 630 – tt. 635, Seline – k. 622, k. 626 – tt. 625, Mokri do – k. 627, k. 643 – Mokri do, Hudi Polje – k. 621;

b) u toku izvršenja juriša

– sprečava juriš neprijatelja na pravcima: Pećinovac – s. Krivača, raskrsnica puteva – k. 627, Kolić do – k. 627, k. 661 – Nerod (tt. 660) i k. 621 – s. Konjev Do;

c) u toku borbe po dubini

– podržava odbranu 2. pč neutrališući neprijatelja u rejonima Mljetica, raskrsnica puteva i k. 627,

– podržava borbu sa helikopterskim desantom u rejonu s. Lađevići,

– podržava p/n 3. pč na pravcima: s. Premota – s. Kapetanovina – k. 627 i s. Premota – Nerod (tt. 660)

9. – POG sastava mešoviti PO vod (-1 oBsT 82 mm) poseda i uređuje protivoklopni položaj -1 u rejonu k. 627. Protivoklopni položaj – 2 u zahvatu puta sev. od s. Kapetanovina, a POP–3 u rejonu Tuljak (k. 728). Zadatak: upornom odbranom, u sadejstvu sa 2. pč i podrškom BVG, naneti što veće gubitke neprijateljevim oklopnim sredstvima i sprečiti prodor u zahvatu puta.

10. – PVO: laki vod PVO rasporediti za zaštitu BVG i 2. pč. VOJ organizovati praćenjem situacije u vazduhu preko OC PVO puka na TO 35,42 KHZ, a u svim jedinicama vizuelnim osmatranjem.

U svim jedinicama odrediti snage za borbu sa niskoletećim avionima.

Preduzimanjem mera PVZ, a naročito maskiranja pokreta, posedanja odbrambenih rejona i inžinjerijskih radova obezbediti povoljnije uslove za izvođenje odbrane.

11. – Obezbeđenje borbenih dejstava

a) PNHBO: u slučaju upotrebe NH oružja pojedinačnu i grupnu dekontaminaciju izvoditi na položajima, a na dekontaminacionim stanicama osnovnih jedinica nakon izvršenja zadataka.

b) Težište inžinjerijskih radova na zaprečavanju i utvrđivanju. Od dodeljenih PO mina pionirski vod izradiće veće PO minsko polje u rejonu raskrsnice puteva. Za izradu vešovitog minskog polja u rejonu Hudi Polje 1. pč se dodeljuje 200 PT i 500 PP mina. Dodeljene mine i materijal za ojačanu žičanu ogradu biće dotureni u 06,00 – 05. 10. u rejon Hudi Polje.

c) Pozadinsko obezbeđenje: pozadinu bataljona razmestiti u rejon s. Lađevići, a SnSt u rejon s. Premota.

Do početka dejstava jedinice snabdeti svim sredstvima do norme. Dotur i evakuaciju izvoditi pravcem s. Meka Gruda – s. Kapetanovina i s. Meka Gruda, – s. Lađevići – Čengić Do – k. 698. Za izvršenje zadatka odobrava se 1,5 b/k za celokupno naoružanje i 0,5 p/r.

12. – KM u rejonu Tuljak (tt. 728).

Gotovost veza u 14,00 – 05. 10.

Izveštaje dostaviti: redovne do 20,00 sa stanjem u 18,00 a vanredne prema potrebi.

Signali: vazdušna, 333 – crvena; NHB 111 – žuta i tenkovska 222 – zelena.

KOMANDANT
major
N N

K-da 1. pb VOJNA TAJNA
05. 10 u 13,30 POVERLJIVO
Kapa (k. 783)

ZAPOVEST ZA NAPAD

Sekcija 1 : 25.000, list Krivača

1. – »Crveni« je posle gubitka položaja na liniji Modropac – Dubovac izvukao svoje snage iz neposrednog dodira. Snagama peš. bataljona je organizovao odbranu na liniji s. Trnavica – Plana, i to glavnim snagama u zahvatu komunikacije, a pomoćnim na pravcu s. Konjev Do – k. 698.

Četa na pomoćnom pravcu ima verovatno sledeći raspored: jedan vod u rejonu s. Konjev Do – bez. vis, drugi vod u rejonu Nerod (tt. 660) i treći vod u rejonu Zeleni prodo, protivoklopna sredstva na prevoju u zahvatu puta i sredstva podrške pozadi objekta Nerod (tt. 660). U toku izvođenja odbrane četa će biti podržana vatrom BVG iz rejona s. Premota.

Prva linija rovova se proteže južno od puta s. Trnavica – glavna komunikacija, a druga severne padine Strašnica (tt. 762) – Zeleni prodo.

Ispred prednjeg kraja odbrane izrađena su mešovita minska polja i ojačana žičana ograda.

Avijacija »crvenog« ima povremenu prevlast u vazduhu. U dosadašnjim dejstvima upotrebljavao je hemijska borbena sredstva tipa nadražljivaca.

2. – 1. pb sa bat. MB 120 mm, vodom tenkova i pionirskim vodom napada »crvenog« na frontu isklj. s. Trnavica – Nerod (tt. 660).

Zadatak: razbiti snage »crvenog« na pravcu: Hudi Polje – Zeleni prodo – k. 698 i u bližem zadatku ovladati objektima Nerod (tt. 660) i vis, a zatim pogodnim manevrom uz art. podršku i obezbeđenje bokova u sledećim ovladati objektom Strašnica (tt. 762) i Zeleni prodo i time stvoriti povoljne uslove za dalja dejstva na pravcu k. 698 – k. 732.

Gotovost za napad u 05,00 – 06. 10.

Podržava PAG-2 ostvarujući vatre po objektima Nerod (tt. 660) i Strašnica (tt. 762).

3. – Ispred i desno nema naših snaga, a levo u zahvatu komunikacije napada 2. pb sa zadatkom: razbiti snage »crvenog« na pravcu raskr. puteva – s. Kapetanovina – s. Premota.

4. – Odlučio sam: izvršiti napad glavnim snagama pravcem Hudi Polje – Nerod (tt. 660) – Zeleni prodo, a pomoćnim k. 621 – s. Konjev Do – Strašnica (tt. 762) sa ciljem: frontalnim i bočnim dejstvima u sadejstvu sa 2. pb i uz podršku PAG-a razbiti snage »crvenog« na pravcima dejstva i u bližem zadatku ovladati objektima vis i Nerod (tt. 660), a u sledećem objektima Strašnica (tt. 762) i Zeleni prodo i time stvoriti povoljne uslove za dalja dejstva na pravcu k. 698 – k. 732.

Borbeni poredak u liniji, BVG i POG.

Linija razvoja: Ravni do – Zovac (k. 643).

Jurišni položaj na liniji: k. 621 – Kolić do.

5. – 3. pč sa vodom tenkova, vodom BsT 82 mm i vodom MB 82 mm sa linije razvoja: Zovac (k. 643) – put nastupa u zahvatu puta i napada na objekte Nerod (tt. 660) i Zeleni prodo. Zadatak: energičnim napadom u zahvatu puta razbiti »crvenog« u rejonu okuke puta i prevoja, a zatim bočnim dejstvom, u sadejstvu sa 2. pč, ovladati objektom Nerod (tt. 660). U toku napada na objekat Zeleni prodo delom snaga sadejstvovati 2. pč u zauzimanju objekta Strašnica (tt. 762), a glavnim snagama zauzeti k. 698 i tako stvoriti uslove za uvođenje bataljonske rezerve za napad na pravcu k. 698 – k. 732.

Borbeni poredak u liniji sa jačom rezervom, ČVG i POG.

Podržava BVG ostvarujući vatre po rejonima Nerod (tt. 660), Zeleni prodo i k. 698.

Osmatračnica kpč u rejonu k. 634. Pravac premeštanja u zahvatu puta.

6. – 2. pč sa linije razvoja: Ravni do – Zovac nastupa pravcem k. 653 – k. 621 i napada na objekte bezimeni vis i Strašnica (tt. 762). Zadatak: frontalnim i bočnim napadom razbiti snage »crvenog« u rejonu s. Konjev Do i u bližem zadatku ovladati objektom bez. vis, a u sledećem u sadejstvu sa delom snaga 3. pč ovladati objektom Strašnica (tt. 762)

i produžiti napad u pravcu Bojanića Gradina (tt. 769) obezbeđujući desni bok glavnih snaga.

Borbeni poredak u liniji sa rezervom i ČVG.

Podržava BVG ostvarujući vatre po rejonima bez. vis i Strašnica (tt. 762).

Osmatračnica kpč u rejonu k. 653. Pravac premeštanja k. 653 – k. 621 – bez. vis – Strašnica.

7. – 1. pč u rezervi bataljona. Zadatak: kreće se za 3. pč u gotovosti za:

– odbijanje p/n »crvenih« sa pravca Zeleni prodo,

– uvođenje u borbu sa linije k. 698 – Klenove doline i razvijanje postignutog uspeha na pravcu k. 698 – k. 703 – k. 732,

– obezbeđenje desnog boka bataljona.

Nakon uvođenja u borbu pretpočinjava se vod MB 82 mm i podržava BVG ostvarujući vatre po rejonima k. 698, k. 703 i k. 732.

Osmatračnica kpč u rejonu k. 698. Pravac premeštanja u zahvatu puta.

8. – BVG sastava bat. MB 120 mm. Komandir BVG – komandir baterije.

OVP u rejonu s. Bjelice. VPn-1 u rejonu s. Konjev Do. VPn-2 u rejonu k. 703.

Zadaci:

a) u toku nastupanja

– podržava nastupanje 3. i 2. pč ostvarujući vatrene udare i sistematsko gađanje (art. priprema – 20') po rejonima s. Konjev Do (južno od puta) i Hudi Polje (sev. za 250 m),

– neutrališe sredstva vatrene podrške »crvenog« u rejonu vrtače (sev. od Nerod),

– neutrališe POG »crvenog« u rejonu puta (prevoj);

b) u toku izvršenja juriša

– podržava juriš 3. pč u zahvatu puta ostvarujući vatre na objekte Nerod (tt. 660) i prevoj,

– podržava juriš 2. pč na pravcu k. 621 – s. Konjev Do ostvarujući vatre na objekte grupa kuća s. Konjev Do i bez. vis,

– neutrališe sredstva vatrene podrške u rejonu uvale;

c) u toku borbe u dubini odbrane

– podržava napad 3. pč neutralisanjem snaga »crvenih« na objektu Zeleni prodo,

– podržava napad 2. pč neutralisanjem snaga »crvenog« na objektu Strašnica (tt. 762),

– sprečava p/n snaga »crvenog« na pravcu: Zeleni prodo – Nerod,

– podržava uvođenje 1. pč ostvarujući vatre na objekte k. 698 i Klenove doline,

– ostvaruje vatre prema zahtevu,

– PAG-1 ostvaruje vatre po rejonu Nerod i Strašnica.

9. – POG sastava mešoviti PO vod (–vod BsT 82 mm) kreće se za 3. pč u gotovosti za vođenje POB sa oklopnim sredstvima »crvenog« koji izvode bočni p/n na pravcu s. D.Meka Gruda – Vršac (tt. 874) – M. Planik (tt. 940).

10. – PVO: lav PVO razmestiti za zaštitu BVG i 3. pč. VOJ organizovati praćenjem situacije u vazduhu preko OC PVO puka na TO 38,56 KHZ, a u svim jedinicama vizuelnim osmatranjem sa težištem na sever i istok. U svim jedinicama odrediti snage za borbu sa niskoletećim avionima.

Preduzimanjem mera PVZ, a naročito maskiranja, dovođenja, posedanja i rada na liniji razvoja i nastupanja obezbediti povoljnije uslove za izvođenje napada.

11. – Obezbeđenje borbenih dejstava

a) PNHBO: NH izviđanje pravaca napada vrši izviđačka patrola. U slučaju upotrebe NH oružja pojedinačnu i grupnu dekontaminaciju izvoditi na pogodnim mestima u skladu sa konkretnom borbenom situacijom. Na dekontaminacionim stanicama osnovnih jedinica dekontaminaciju izvoditi nakon izvršenja zadatka.

b) Težište inžinjerijskih radova je na savlađivanju minskoeksplozivnih i drugih prepreka, tj. obezbeđenju pokreta jedinica bataljona. Do početka napada pionirski vod će izraditi i obeležiti prolaze u minskim poljima, a čete će na svojim pravcima izraditi prolaze u žičanim preprekama. Za savlađivanje minskoeksplozivnih i drugih prepreka u toku borbe kroz dubinu odbrane u svim osnovnim jedinicama formirati namenske grupe.

c) Pozadinsko obezbeđenje: pozadinu bataljona razmestiti u s. Prijevor, a SnSt u s. Aleksići. Pravac premeštanja s. Prijevor – Hudi Polje – Zeleni prodo i dalje.

Do početka dejstva sve jedinice snabdeti svim sredstvima preko norme. Dotur i evakuaciju vršiti u zahvatu puta. Za obavljanje zadatka odobrava se utrošak:

1. Municije:
– za peš. naoružanje 2 b/k,
– za art. naoružanje 2,5 b/k.

2. Pogonskog goriva:
– za borbena vozila 1 p/r,
– za neborbena vozila 0,5 p/k.

12. – KM u rejonu k. 634.

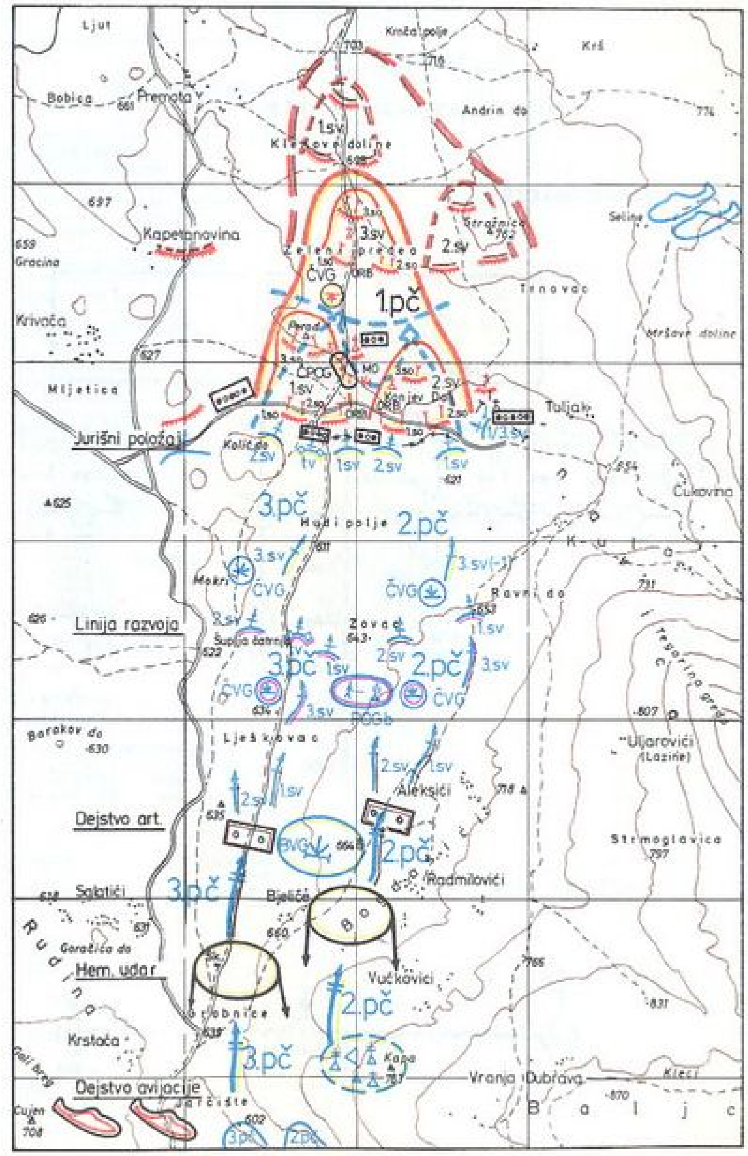
Gotovost veza u 04,00 – 06. 10.

Izveštaje dostaviti: redovne do 20,00 sa stanjem u 18,00 a vanredne prema potrebi. Izveštaj o gotovosti za napad dostaviti 06. 10 u 04,45.

Signali: vazdušna, 333 – crvena; NHB, 111 – žuta i tenkovska, 222 – zelena.

KOMANDANT
m a j o r
N N

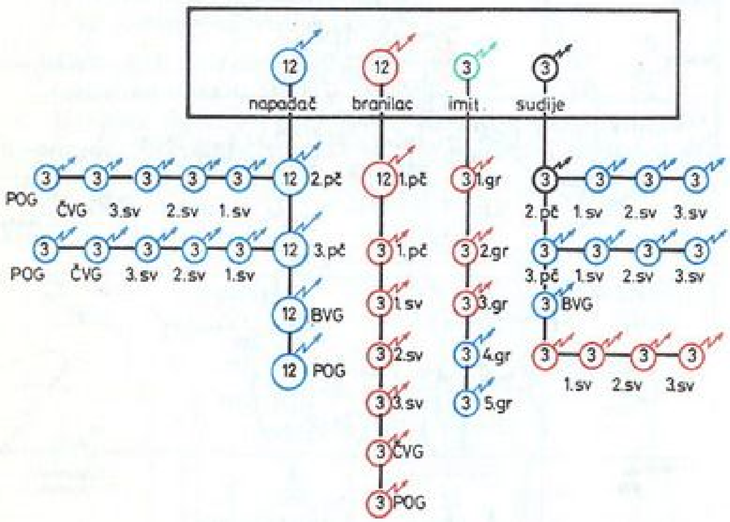
ŠEMA
zamisao dejstva na vežbi »Pč u napadu – Pč u odbrani«

Š E M A

ŽIČNE I RADIO-VEZA NA VEŽBI

A/ RADIO-VEZE:

B/ ŽIČNA VEZA:

TABLICA SIGNALA
za dan 05. i 06. oktobar 1979. godine

SADRŽAJ SIGNALA	Signali			Ko daje signale	Ko prima signal
	telegrafijom	telefonijom	signalni met.		
OBAVEŠTENJA Vazdušna opasnost	333	»GROM«	crvena	kpb	kpč
Nuklearno-hemijska opasnost	111	»OLUJA«	žuta	"	"
Tenkovska opasnost	222	»MUNJA«	–	"	kpč »C«
Ubačena izviđačka (diverzantska) grupa	444	»VETAR«	bela	"	kpč
Spušten helikopterski desant	555	»KISA«	–		kpč »C«
Završetak vežbe	000	»SUNCE«	zelena	"	"
NAREĐENJA Izvršite pokret na pol. položaj	»KOZARA«	–	–	"	kpč »P«
Izvršite pokret na juriš. polož.	»DINARA«		–	"	kpč »P«
Izvršite juriš	»AVALA«	–	–	"	kpč »P«
Ostvarite vatru po rejonu...	»KOSMAJ«	–	–	"	BVG
Izvucite se u rejon...	»KORAB«	»SOKO«	–	"	kpč »C«
Zaustavite napad	»SARA«	–	–	"	kpč »P«
Produžite napad	»TARA«	–	–	"	kpč »P«
Delom snaga sadejstvujte...	»PIVA«				kpč »P«
Izvršite p/n pravcem...	»UČKA«	»GALEB«	–	"	kpč »P«
i t d. **IZVEŠTAJI** Izvršio sam bočni napad na..	»SAVA«	–	–	kpč »P«	kpb
Uništio sam ubačenu grupu	»KRKA«	–	–	kpč »C P«	kpb
Imam sledeće gubitke: a) ljudi... b) naoruž...	»UNA«	–	–	kpč	kpb
Trpim jaku vatru iz rej...	»ZETA«	–	–	kpč	kpb
Izvršio sam protivnapad pravcem...	»TISA«	–	–	kpč »C«	kpb
Izvršen je protivnapad pravcem...	»SOČA«	–	–	kpč »P«	kpb
i t d. **ZAHTEVI:** Tražiti vatru BVG po rejonu..	555	–	–	kpč	kpb
Tražiti odobrenje za izvlač.	666	»RAKETA«	–	kpč »C«	kpb
Tražim popunu municijom	888	»BACAČ«	–	kpč	kpb

NAPOMENA: Uz tablicu signala učesnicima treba dati Plan rada (radio-veze).

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

PRORAČUN

materijalnog obezbeđenja za vežbu

Red. br.	Vrsta sredstva	Jed. mere	Napadač 2. i 3. pč.	Branilac 1 pč.	Svega
1	Metak manevarski 7,62 mm	kom.	6.000	2.500	8.500
2	Metak manevarski 7,9 mm	kom.	2.000	1.000	3.000
3	Topovski udar	kom.	40	20	60
4	Signalni metak	kom.	20	10	30
5	Školski bojni otrov	litara	–	–	5
6	Metalno kolje za ojačanu žičanu ogradu	kom.	–	60 vel. 120 mal.	180
7	Bodljikava žica	kalem	–	10	10
8	Protivtenkovskih mina	kom.	–	100	100
9	Protivpešadijskih mina nagaznih	kom.	–	200	200
10	Protivpešad. mina poteznih	kom.	–	30	30
11	Meta bunkera	kom.	–	3	3
12	Meta oklopnog transportera	kom.	–	9	9
13	RUP–12	kom.	3	1–1.pč 2 rukov.	6
14	RUP–3	kom.	12	6–1.pč 6-imit. 14-sudije	38
15	Telefonska centrala	kom.	–	–	1
16	Kabl	km	–	–	2
17	Vozila TAM–4,5 t	kom.	3	1	4
18	Vozilo rukovodstva vežbe	kom.	–	–	1
19	Prvi zavoj	kom.	50	20	70
20	L P D	kom.	30	15	45
21	Barjačići raznobojni	kom.	20	10	30
22	Nosila	kom.	7	3	10
23	Makaze za bodlj. žicu	kom.	5	–	5
24	Rukavice za bodlj. žicu	pari	10		10
	itd. ...				

P L A N
izvođenje TVBG ojačanim SV u napadu

Komanda 2. pb
15. 05. 1979. god.

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

Naređenje za pripremu i izvršenje TVBG ojačanim streljačkim vodom.–

Na osnovu tačaka 10–13. i 116–119. Uputstva i programa gađanja iz pešadijskog naoružanja, a radi pripreme i izvršenja taktičke vežbe sa bojnim gađanjem ojačanim streljačkim vodom i realizacije postavljenih zahteva u NPP

N A R E Đ U J E M

1. Taktičku vežbu sa bojnim gađanjem streljačkim vodom izvesti u vezi sa temom: »Ojačani streljački vod u napadu«.

2. Cilj izvođenja TVBG:

– da se vojnici, posluge, odeljenja i vodovi uvežbaju da u napadu brzo i precizno uništavaju različite ciljeve, da vešto kombinuju pokret sa vatrom, da usklađuju dejstvo sa susedima i sredstvima ojačanja i podrške i zadatak izvršavaju i u uslovima upotrebe hemijskih borbenih sredstava;

– da komandiri odeljenja i vodova steknu i usavrše praksu u pripremi i izvođenju napada; rukovanju i upravljanju vatrom; komandovanju u toku napada; organizaciji sadejstva;

– da se proveri borbena obučenost i gotovost voda kao jedinice pri izvršavanju zadataka u napadu i proveri obučenosti komandira u komandovanju u toku napada.

3. Nastavna pitanja:

a) priprema i organizacija napada;

b) izlazak i rad na polaznom položaju;

c) nastupanje od polaznog do jurišnog položaja;

d) priprema i izvršenje juriša;

e) napad voda kroz dubinu odbrane;

f) odbijanje p/n i učvršćenje postignutog uspeha u uslovima upotrebe »H« oružja.

4. TVBG ojačanim streljačkim vodom izvodi 2. streljački vod iz 2. peš. čete.

5. Za izvođenje TVBG streljački vod ojačati odeljenjem RB protivoklopnog (pratećeg) voda peš. čete, a za podršku koristiti MB vod 82 mm.

6. Rukovodioci TVBG biće komandir 2. čete. Ostale organe odrediće komandir čete. Eventualne zahteve za angažovanje ljudstva i sredstava dostaviti do 01. 06.

7. TVBG ojačanim strelj. vodom izvesti na poligonu »Logorište«.

8. Pripremu i uređenje strelišta izvršiće komandir 2. peš. čete. Potrebe i zahteve za opremu, materijalno-tehnička sredstva i ljudstvo dostaviti do 01. 06. Za uređenje strelišta pravovremeno ćete dobiti 2 KOPS-a i 1 KORS.

9. Komandir čete izradiće plan izvođenja TVBG sa svim predviđenim prilozima i dostaviti na uvid i odobrenje najdalje do 05. 06.

10. Neeksplodirane mine uništiće komisija određena naredbom komande puka pov. br.. . . . . od. . . . . . . Komisija će se u dane određene za izvršenje gađanja javiti rukovodiocu gađanja u 06,00 časova na strelištu »Logorište«.

11. Majstora – puškara i lekara sa sanitetskim vozilom odrediće komanda puka za 15, 16. i 17. 06.

12. Posle izvršene TVBG, a najdalje do 01. 07, dostaviti pismeni izveštaj u duhu tač. 151. Uputstva i programa gađanja iz peš. naoružanja.

KOMANDANT
N N

O D O B R A V A M — VOJNA TAJNA
Komandant 2. pb — Poverljivo
N N

P L A N

izvođenje taktičke vežbe sa bojnim gađanjem

TEMA Ojačani streljački vod u napadu.

CILJ – da se vojnici i posluge uvežbaju da u napadu sigurno i brzo vatrom uništavaju raznovrsne ciljeve prema komandi starešina i samostalno u sastavu odeljenja i voda uz kombinaciju vatre i pokreta;

– da komandiri odeljenja i voda steknu praksu u organizovanju i izvođenju napada; rukovanju vatrom i usklađivanju vatre sa pokretom jedinica i da se proveri obučenost komandira za komandovanje u toku napada;

– da se proveri borbena obučenost voda kao celine pri izvršavanju zadataka u napadu u sadejstvu sa sredstvima ojačanja i podrške.

NASTAVNA PITANJA

1. **Priprema i organizacija napada:** prijem zadatka od komandira čete; organizacija osmatranja; procena situacije; donošenje odluke; izdavanje zapovesti za napad; organizacija sadejstva.

2. **Izlazak voda na polazni položaj (liniju razvoja):** izlazak odeljenja i jedinica ojačanja na polazni položaj, posedanje i uređenje položaja; vatrena priprema napada.

3. **Nastupanje voda od polaznog do jurišnog položaja:** pokret voda sa polaznog položaja do pojedinih vatrenih položaja uz vatrenu podršku sredstava ojačanja i podrške; usklađivanje pokreta sa vatrom; dejstvo vlastitog naoružanja voda i korišćenje zemljišnih objekata za zaštitu i vatreno dejstvo; izlazak i posedanje jurišnog položaja.

4. **Priprema i izvršenje juriša:** rad voda na jurišnom položaju; vatrena priprema juriša; izvršenje juriša, savlađivanje prepreka i upad u prednji kraj neprijateljeve odbrane.

5. **Napad voda kroz dubinu odbrane:** juriš pojedinih grupa i odeljenja na objekte po dubini odbrane; uništenje novopojavljenih ciljeva; usklađivanje dejstva odeljenja sa dejstvom sredstava ojačanja i podrške.

6. **Odbijanje protivnapada i učvršćenje postignutog uspeha u uslovima upotrebe hemijskih borbenih sredstava:** odbijanje slabijih i jačih protivnapada u toku borbe u dubini neprijateljeve odbrane; uređenje dostignute linije za odbranu; popuna municijom, dejstvo u uslovima upotrebe NHB oružja; izvlačenje ranjenika i dostavljanje izveštaja.

JEDINICE KOJE IZVODE VEŽBU: 1. streljački vod 2. peš. čete.

JEDINICE OJAČANJA: mitraljesko odeljenje i 1. odeljenje BsT voda 1. pb.

JEDINICE PODRŠKE: vod MB 82 mm 1. pb.

MESTO IZVOĐENJA TVBG: poligon u rejonu »Logorišta«.

VREME IZVOĐENJA: 15. 06. od 06–15,00 časova.

PRILOZI UZ PLAN

Prilog 1: – Taktička zamisao za izvršenje TVBG.
Prilog 2: – Šema obostranog rasporeda sa odlukama branioca i napadača.
Prilog 3: – Zapovest k-dira 2/1. pb za napad.
Prilog 4: – Šema rasporeda ciljeva.
Prilog 5: – Proračun bojeve municije za TVBG.
Prilog 6: – Proračun meta, maketa, uređaja i ljudstva za uređenje strelišta.
Prilog 7: – Plan radio-veze.
Prilog 8: – Tablica signala.
Prilog 9: – Plan dejstva 2/2. pč za izvođenje TVBG.

ODOBRAVAM
komandant 2. pb
N N

VOJNA TAJNA
Poverljivo

PLAN PRIPREMA
za organizovanje i izvođenje TVBG

Red. br.	Z a d a t a k	Rok izvršenja	Ko izvršava	Napomena
1	Proučavanje naređenja za izvođenje TVBG, Uputstva za izvršenje gađanja, Uputstva o izvođenju vežbi u OS i druge literature	1. 06.	Rukovodilac TVBG sa svojim pomoćnicima	
2	Izviđanje zemljišta, izbor strelišta – poligona za izvođenje TVBG, izrada skice poligona i stvaranje taktičke zamisli i metne situacije	2. 06.	Rukovodilac TVBG sa uređivačem strelišta	
3	Izrada plana za izvođenje TVBG i oformljenje svih dokumenata i priloga uz plan	5. 06.	Rukovodilac TVBG sa pomoćnicima	
4	Uređenje strelišta – poligona	13. 06.	Uređivač strelišta	
5	Priprema starešina: sa komandirima vodova i odeljenja izvesti grupno zanimanje na zemljištu sa rešavanjem taktičkih i vatrenh zadataka u vezi sa temom: »Streljački vod u napadu«	9. 06.	Rukovodilac TVBG	
6	Sa svim strelj. vodovima izvesti taktičko uvežbavanje o temi »Ojačani strelj. vod u napadu« prema sadržaju za TVBG, ali na drugom zemljištu	11. 06.	Komandiri vodova	
7	Priprema svih organa i starešina koji su određeni za pripremu i izvođenje TVBG	13. 06.	Rukovodilac TVBG	
8	Moralno-političke pripreme, sastanci vojnih kolektiva, SK, omladinske organizacije	12. 06.	K-diri vodova	
9	Provera svih sprovedenih priprema i otklanjanje nedostataka	13. 06.	Kom. batalj. i rukovod. TVBG	

Rukovodilac TVBG
komandir 2. pč
N N

TAKTIČKA ZAMISAO

za izvršenje TVBG o temi »Ojačani streljački vod u napadu«

Karta: 1 : 50.000 Prnjavor, list 1.

I. NEPRIJATELJ

1. – Neprijatelj je prinuđen da se pod pritiskom naših snaga uz osetne gubitke povuče na ranije uređene položaje za odbranu na liniji Likve – Parlog – desna obala Moravice.

U dosadašnjim dejstvima neprijatelj je upotrebljavao hemijska borbena sredstva i vršio obimnija zaprečavanja ispred svojih položaja.

Avijacija neprijatelja neprekidno izviđa, a povremeno podržava i odbranu svojih jedinica.

2. – Gubici neprijatelja u dosadašnjim borbama u živoj sili oko 25%, a u naoružanju i tehnici oko 30%.

3. – Raspored neprijatelja prema šemi i odluci k-dira 1/1. mb – prilog 2.

II. NAŠE SNAGE

1. – Naše snage u toku višednevnih borbenih dejstava uspele su da slome i razbiju odbranu neprijatelja na liniji: s. Kotež – Dolovi – s. Parcani i da ga prinude na uzastopno povlačenje pravcem: s. Brđani – Šumica – Delnice – Rudež.

2. – 2/1. pb u ranim jutarnjim časovima 15. 05. izbila je u rejon »Šumice« na levoj obali r. Moravice.

3. – Komandir 2/1. pb posle dobijenog zadatka je procenio situaciju i doneo odluku za napad, a zatim je naredio da mu se u 06,00 časova u rejonu »Mali vis« jave komandiri vodova i jedinica ojačanja radi izdavanja zapovesti.

4. – Raspored jedinica i odluka komandira 2/1. pb prema šemi – prilog 2.

5. – Ostali elementi za rad komandira 2/2. pč prema podacima datim u zapovesti komandira 2/1. pb – prilog br. 3.

KOMANDIR 2/1. pb
06,00 čas., 15. 06.
Pošumljeni vis

ZAPOVEST K-DIRA 2/1. pb ZA NAPAD

. Karta: 1 : 50.000 Gradina, list 1

Orijentacija: geografska, topografska, dopuna topografske orijentacije.

Orijentiri:

1. Pod pritiskom naših snaga neprijatelj je bio prinuđen da se uz osetne gubitke povuče pravcem: s. Brđani – Delnice i posedne ranije uređene položaje za odbranu na levoj obali r. Moravica.

Pred frontom napada čete brane se delovi 1/1. mehanizovanog bataljona. Prednji kraj neprijateljeve odbrane proteže se desnom obalom r. Moravica padinama Voćnjak, Uska kosa, Široka kosa, Plato. Ispred prednjeg kraja u rejonu Livade otkrivena su minska polja i žičane prepreke. Do sada su uočene manje grupe nepr. vojnika na uređenju položaja za odbranu u rejonima: Uska kosa, Široka kosa i Plato.

U prethodnim dejstvima neprijatelj je upotrebljavao hemijska oružja, pa se očekuje njegova primena i u toku izvršenja zadatka.

Avijacija češće izviđa, a povremeno podržava i odbranu svojih jedinica.

2. 2. pč sa vodom BsT 82 mm i vodom MB 82 mm ima zadatak da izvrši napad na delu fronta: desno – Voćnjak, levo – Plato pravcem: Delnice – Rudež – Ledine i u bližem zadatku da ovlada rejonima: Voćnjak, Uska kosa, Široka kosa, a zatim da produži dejstvo pravcem: Delnice – Rudež.

3. Desno, pravcem Šumica – Bovan napada 1/1. pb, a levo pravcem s. Milovo – Bukovik 1/3. pb.

4. Odlučio sam: težište napada čete usmeriti pravcem: Široka kosa – Delnice – Rudež sa ciljem: razbiti odbranu neprijatelja u rejonu Voćnjak, Uska kosa i Široka kosa, a za-

tim produžiti napad pravcem: Delnice – Padine – Rudež i u sadejstvu sa 1/1. pb ovladati rejonima Rudež i Mali vis i biti u gotovosti za produženje dejstva u pravcu Ledine.

Borbeni poredak u dve linije.

Gotovost za napad 15. 06 u 08,00.

5. 1. sv sa odeljenjem RB napada na delu fronta: Voćnjak, Usamljeno drvo pravcem Uska kosa – Nos. Zadatak: razbiti neprijatelja u rejonu Uska kosa, produžiti dejstvo pravcem Nos – Mali vis i u sadejstvu sa 2. sv ovladati rejonom Rudež.

6. 2. sv (igrajući) sa odeljenjem mitraljeza i odeljenjem BsT 82 mm napada na delu fronta usamljeno drvo, plato pravcem Široka kosa – Padine. Zadatak: razbiti snage neprijatelja u rejonu Široke kose, a zatim produžiti dejstvo pravcem Padine – Delnice. Posle ovladavanja rejonom Padine, obezbeđujući se sa pravca Zabrana, biti u gotovosti za produženje dejstva u pravcu Rudež.

Prolazi u preprekama u rejonu Livada izrađeni su snagama i sredstvima bataljona.

7. 1/3. sv napada neprijatelja u rejonu Voćnjak.

8. 3. sv (-1) u rezervi čete. U toku napada kreće se iza 2. sv u gotovosti za uvođenje u borbu sa linije Zabran – Nos prema mom naređenju.

9. ČVG sastava: vod MNB – 82 mm. Komandir četne vatrene grupe – komandir pratećeg voda čete. VP MNB 82 mm u rejonu sedla, a komandirska osmatračnica u rejonu Pašnjaka.

Zadaci na pravcu napada 2. sv:

a) U vatrenoj pripremi napada

– neutralisati živu silu i vatrena sredstva neprijatelja u rejonu Široka i Uska kosa.

b) U podršci napada

– podržati napad 2. sv i borbu po dubini neutrališući nepr. živu silu i vatrena sredstva u rejonima Padine, Nos i sprečavati protivnapad sa pravca Delnice i Rudeža.

10. Četna POG sastava: vod BsT (-1) i odeljenje RB prat. voda čete. VP u rejonu Šumice. U toku napada kreće se iza 2. sv u gotovosti za borbu sa pojavljenim oklopnim vozilima.

Protivoklopnu borbu vode ručni bacači iz borbenih strojeva vodova I linije uništavajući pojavljene ciljeve u toku napada. U slučaju pojave većeg broja oklopnih sredstava borbu sa tenkovima vodiće i svi tromblonisti iz streljačkih odeljenja dejstvujući tromblonskim kumulativnim minama.

11. Protivvazdušna borba: u svim vodovima odrediti osmatrače neba. Sve pokrete do izlaska vodova na jurišni položaj izvoditi prikriveno koristeći pokrivenost i ispresecanost zemljišta. Za dejstvo na niskoleteće avione odrediti posebne VP mitraljeza i grupe puškomitraljeza. U slučaju direktnog napada napade odbijati dejstvom svih mitraljeza, puškomitraljeza i strelaca.

12. PNHBO: NHB osmatranje organizovati u svim vodovima u sklopu opšteg osmatranja. Pre početka napada obuću podmazati zaštitnom pastom. U toku napada KonZ prvenstveno obilaziti, a kada je to nemoguće, savlađivati formacijskim i priručnim sredstvima. Primarnu dekontaminaciju sprovesti odmah, a izvlačenje sa dekontaminirane prostorije samo prema mom naređenju. ČDkM u potoku kod voćnjaka.

13. Inžinjerijsko obezbeđenje: prolaze u preprekama ispred p/k izrađeni su snagama predpostavljene komande. Prepreke u toku borbe po dubini savlađivati sopstvenim snagama. Prema potrebi, u vodovima formirati grupe za raščišćavanje. U toku dejstva podešavati i koristiti kao zaklon mesne objekte.

14. Pozadinsko obezbeđenje: ČStSn biće razmeštena u rejonu grupe kuća južnije od bez. visa. U toku napada premešta se u skokovima na pravcu napada 2. sv. Za izvršenje zadatka odobreno je za streljačko naoružanje 1 b/k, za RB i BsT 0,5 b/k, a za MB 82 mm 1,5 b/k municije. Za popunu municijom upućivati donosioce municije iz vodova.

StSnTr biće razmeštena kada počne napad u rejonu uvale kod vodenice. Ranjenike do StSnTr evakuišu donosioci iz vodova.

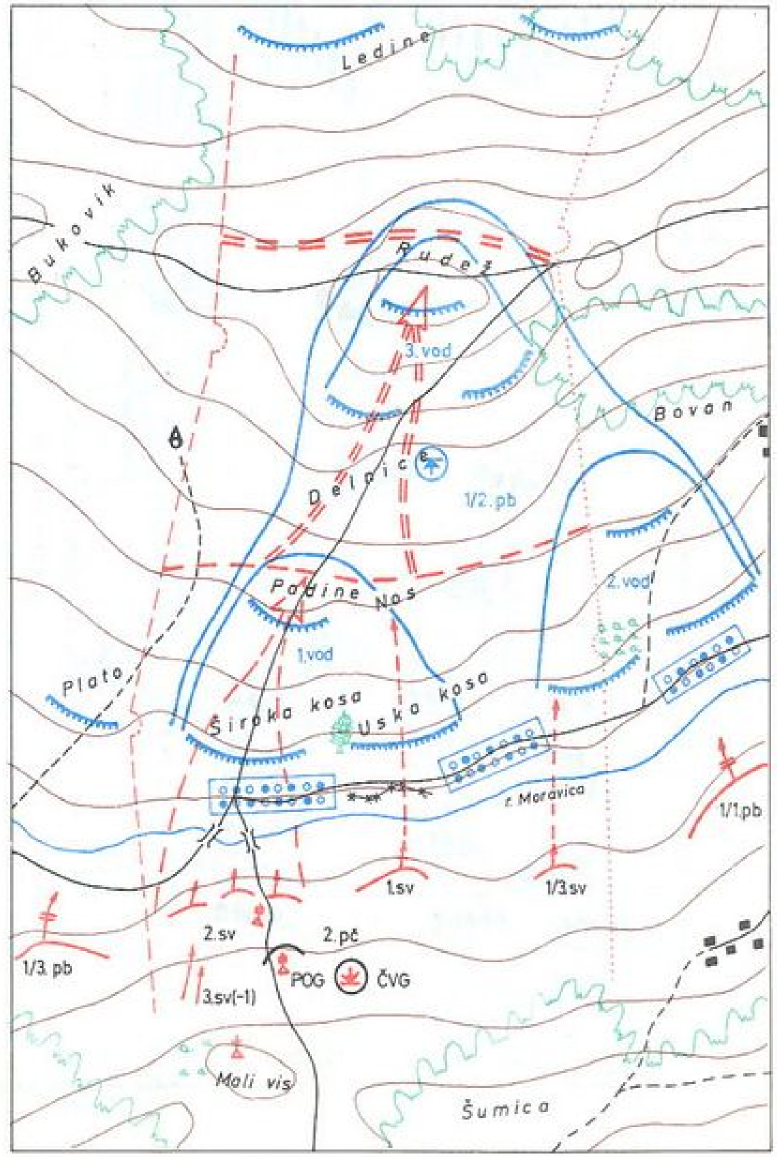
15. Moja osmatračnica na juž. padinama pošumljenog visa. Sa početkom napada kretaću se na pravcu napada 2. sv. Do početka napada vezu održavati kuririma, a sa početkom napada u RMr na kanalu 3.

Moj zamenik komandir 2. sv.

16. Signali prema tablici signala.

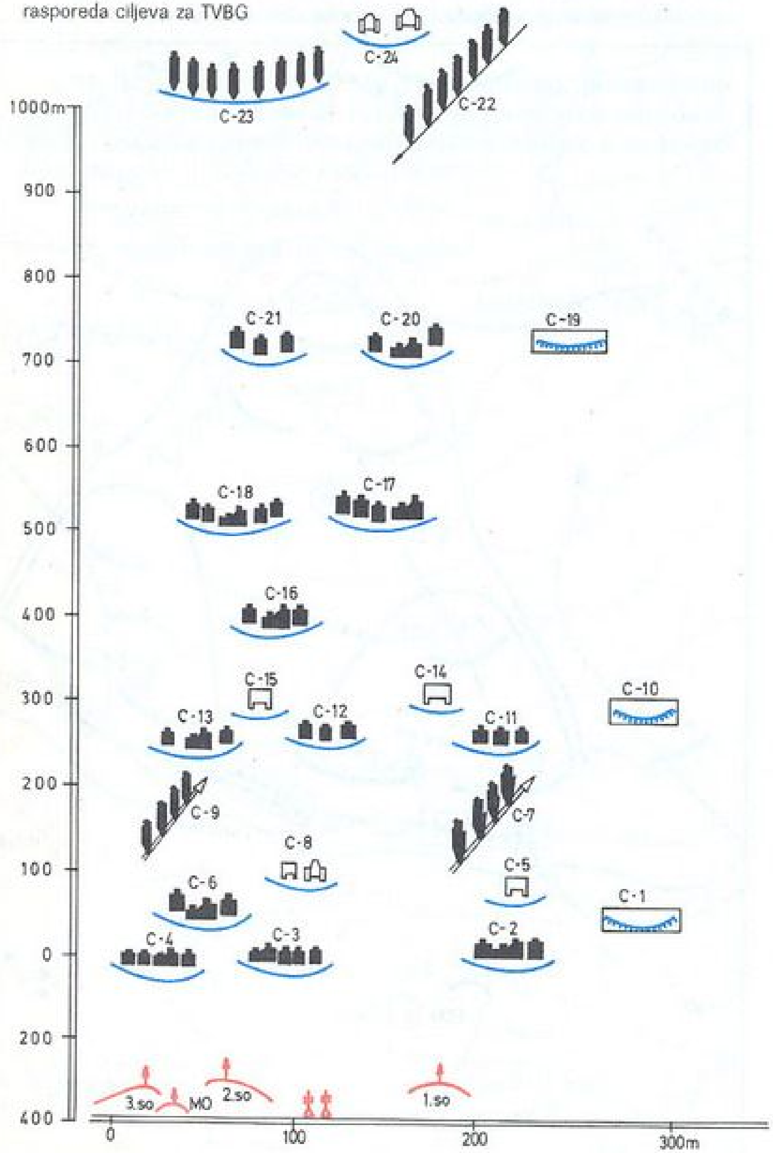
KOMANDIR ČETE
N N

ŠEMA
obostranog rasporeda snaga sa odlukama napadača i branioca

ŠEMA

rasporeda ciljeva za TVBG

PRORAČUN

bojeve municije za izvođenje TVBG

Red. broj cilja	Sastav cilja (vrste i broj meta u cilju)	Daljina sa koje se cilj gađa	Oružje (oruđe) iz kojeg se cilj gađa	Potreban broj metaka da bi se pogodila:		Uslovi gađanja koji utiču na povećanje municije	Faktor poveć. zbog posebnih uslova	Ukupno metaka za uništenje svih meta
				jedna meta	sve mete			
1	2	3	4	5		6	7	8
1	Deo rova dužine 20 m	800	minobacači 82 mm		28	–	–	28
2	Dve mete br. 5	400	PAP 7,62	2	4	gađanje posle prebaciv.	2	8
	Jedna meta br. 9a	600	puškomitraljez	8	8	"	2	16
3	Tri mete br. 5	400	PAP 7,62	2	6	"	2	12
	Jedna meta br. 10	600	puškomitraljez	8	8	"	2	16
4	Tri mete br. 5	400	PAP 7,62	2	6	"	2	12
	Jedna meta br. 10	600	puškomitraljez	8	8	"	2	16
5	Jedna meta br. 12b	200	ručni bacač	2	2	"	–	2
6	Dve mete br. 5	700	mitraljez	14	28	"	2	56
	Jedna meta br. 10a	700	"	7	7	"	2	14
7	Četiri mete br. 8a	200	puškomitraljez	5	20	gađ. pokret. cilj posle prebaciv.	1, 3 i 2	52

1	2	3	4	5		6	7	8
8	Jedna meta br. 13	800	BsT 82 mm	2	2	–	–	2
	Jedna meta br. 12b	800	BsT 82 mm	2	2		–	2
9	Četiri mete br. 8a	200	puškomitraljez	5	20	gađanj. pokret. cilj. posle prebacivanja	1, 3 i 2	52
10	Rov dužine 20 m	1000	MB 82 mm	34	34	–	–	34
11	Tri mete br. 7	200	PAP 7,62 mm	1	3	gađanje posle prebaciv.	2	6
12	Tri mete br. 7	200	PAP 7,62 mm	1	3	"	2	6
13	Dve mete br. 5	200	PAP 7,62 mm	1	2	"	2	4
	Jedna meta br. 10	200	PAP 7,62 mm	1	1	"	2	2
14	Jedna meta br. 12b	200	ručni bacač	2	2	–	–	2
15	Jedna meta br. 12b	200	"	2	2	–	–	2
16	Dve mete br. 7	500	mitraljez	6	12	gađanje posle prebaciv.	2	24
	Jedna meta br. 10a	500	"	6	6		2	12
17	Tri mete br. 5	300	PAP 7,62 mm	2	6	"	2	12
	Jedna meta br. 10	400	puškomitraljez	6	6	"	2	12
18	Četiri mete br. 5	300	PAP 7,62 mm	2	8	"	2	16
	Jedna meta br. 10	400	puškomitraljez	6	6	"	2	12

1	2	3	4	5		6	7	8
19	Rov dužine 20 m	900	MB 82 mm	34	34	gađ. posle prebaciv.	–	34
20	Jedna meta br. 10	400	puškomitraljez	6	6	"	2	12
	Dve mete br. 5	300	PAP 7,62 mm	2	4		3	12
21	Tri mete br. 5	300	"	2	6	"	3	18
22	Sedam meta br. 8a	350	"	2	14	posle prebac. i pod zašt. maskom	2 i 1,5	42
23	Osam meta br. 8	400	puškomitraljez	6	48	"	"	96
24	Dve mete br. 12b	600	BsT 82 mm	2	4	–	–	4

Ukupne količine municije prema vrstama:

- metak 7,62 mm za PAP .... 150 komada
- metak 7,9 mm za PM .... 280 komada
- metak 7,9 mm za mitraljez .... 170 komada
- mina za RB .... 8 komada
- mina za MB 82 mm .... 96 komada
- metak za BsT 82 mm .... 8 komada

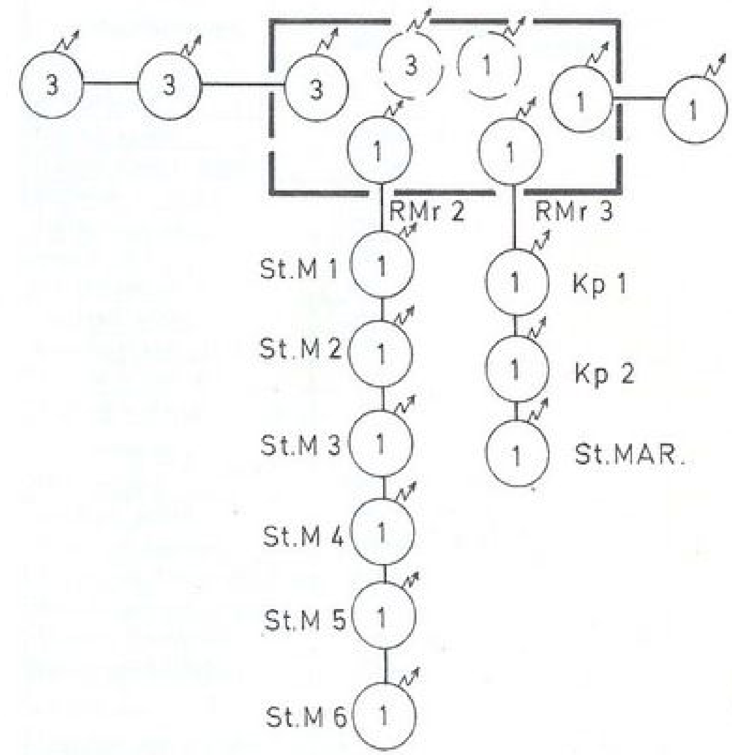
PRORAČUN

meta, uređaja, alata, pribora i ljudstva za uređenje i obezbeđenje strelišta i rukovođenje TVBG

Red. br.	Naimenovanje	Jedinica mere	Količina	Napomena
	I. METE			
1	Meta br. 5	komada	25	trebovati od k-de bat.
2	Meta br. 7	"	8	"
3	Meta br. 8	"	8	"
4	Meta br. 8a	"	15	"
5	Meta br. 9a	"	2	"
6	Meta br. 10	"	6	"
7	Meta br. 10a	"	2	"
8	Meta br. 12	"	4	"
9	Meta br. 12a	"	3	"
	II. UREĐAJI ZA PODIZANJE META			
1	KOPS	komplet	2	obezbeđuje k-da bat.
2	KÖPS	"	1	"
	RADIO-UREĐAJI			
1	RUP-1	komada	14	"
2	RUP-3	komada	4	formacijski RUP-3
	III. LJUDSTVO			
1	Za uređenje strelišta	vojnika	20	obezbeđuje k-da bat.
2	Za rukovanje metnim ured.	"	7	formac. ljud. KOPS-a
3	Za imitaciju vatre	"	5	iz prat. voda čete
4	Za opsluživanje radio-uređaja	"	14	obezbeđuje k-da bat.
5	Za obezbeđenje strelišta	"	8	iz prat. voda čete
6	Komisija za uništenje neeksplodiranih mina	starešina	3	obezbeđuje k-da puka
7	Za sanitetsko obezbeđ.	"	2	"

RUKOVODILAC TVBG
k-dir 2. pč
N N

PLAN RADIO-VEZE

OBJAŠNJENJE:

- RMr-1 – Radio-mreža komandovanja
- RMr-2 – Radio-mreža osiguranja strelišta
- RMr-3 – Radio-mreža za rukovanje metama
- RPr-1 – Radio-pravac sa pratiocem rada
- StM – Stražarsko mesto
- Kp – Operater komandnog pulta
- St. mar. – Starešina markiranata

TABLICA SIGNALA

za izvođenje TVBG ojač. strelj. vodom

Sadržaj signala	Signali		Ko daje signal	Ko prima signal	Primedba
	radiom	sig. met.			
a) Naređenja					
Početak vežbe	PCELA	2 crvena	kpč	ksv	
Početak vatrene pripreme	TIGAR	1 crvena	"	"	
Prebacite se na l/r	PUMA		"	"	
Prebacite se na j/p	LAV	1 bela	"	"	
Izvršite juriš	RIS	2 zelene	"	"	
Odmah obustavite gađanje	PULA	1 zelena	"	"	
Završetak vežbe	NIS	2 bele	"	"	
Izvestite o vašoj odluci	RIJEKA		"	"	
Izvestite o rasporedu	TROGIR		"	"	
Izvestite o stanju municije	SPLIT		"	"	
b) Obaveštenje					
NH opasnost	OTROVI	1 žuta	"	"	
Vazdušna opasnost	AVIONI	2 žute	"	"	
Tenkovska opasnost	TENKOVI	3 žute	"	"	
Branilac se izvukao pravcem	KRN		"	"	
Branilac vrši p/n pravcem....	TARA		"	"	
Levi sused ovladao....	SAVA		"	"	
Desni sused ovladao....	TISA		"	"	
c) Izveštaji					
Spreman sam za napad	KOZARA		ksv	kpč	
Spreman sam za juriš	PRNJAVOR		"	"	
Ovladao sam p/k	OSOJ		"	"	
Imam gubitaka od HU	PRENJ		"	"	
Utrošio sam 1/2 d/r min.	PTUJ		"	"	
Ovladao sam dopun. rovom	TMOR		"	"	
Izbio sam na liniju zavr. vež.	IGMAN		"	"	
Sređujem vod	BRDO		"	"	
Izvlačim se pravcem	JELA		"	"	
Imam gubitaka	ORMALJ		"	"	

P L A N

2/2. pč za izvođenje TVBG

Faze napada i sadržaj rada	Rad rukovodioca TVBG
1. **Priprema i organizovanje napada:** – prijem zadatka, – procena situacije i donošenje odluke, – izdavanje zapovesti za napad i organizovanje napada.	U ulozi komandira 2. pč, izdaje zapovest za napad komandiru 2. sv. Posle toga prati rad komandira voda za vreme njegovog rada na proceni situacije i donošenju odluke. Odobrava odluku komandira voda, ako je potrebno daje dopunska naređenja za izvršenje gađanja, a zatim prati dalji rad kom. voda na izdavanju zapovesti za napad i organizovanje sadejstva. U slučaju nepravilnih postupaka koji nisu u skladu sa datom taktičkom situacijom imitira dejstvo neprijatelja.
2. **Izlazak voda na polazni položaj za napad** – izlazak voda i jed. ojačanja na polazni položaj, – uređenje polaz. položaja, – osmatranje i uočav. ciljeva i priprema za pokret na I vatr. položaj	Pošto se uveri da su završene sve pripreme, naređuje da se da signal za početak vežbe i posmatra rad i postupke voda pri podeli bojeve municije i posedanju polaznog položaja. Naređuje da se imitira art. vatra branioca u rejonu polaznog položaja za napad.
3. **Nastupanje voda od p/p do j/p** – pokret voda sa p/p na prvi vatreni položaj,	Daje signal za početak napada i prati rad i postupke komandira voda, odeljenja i vojnika. Naređuje da se imitira art. vatra branioca oko borbenog stroja voda i art. vatra napadač po prednjem kraju odbrane branioca. Naređuje uređivaču strelišta da pojavi cilj br. 6, a nešto kasnije i cilj br. 5. Posle izbijanja str. odeljenja na prvi vatreni položaj naređuje da se imitira vatra neprij. artiljerije.
– nastupanje voda sa prvog na sledeći vatreni položaj uz vatrenu podršku vlastitog naoružanja jedinica ojačanja i podrške,	Pre izbijanja stroja na prvi vatreni položaj naređuje uređivaču strelišta da pojavi sve mete »puškomitraljez« iz cilja br. 2, 3 i 4.
– usklađivanje pokreta sa vatrenim dejstvom i korišćenje najpogodnijih zemljišnih objekata za zaklon i dejstvo,	U toku kretanja stroja sa prvog na drugi vatreni položaj naređuje da se imitira art. vatra branioca oko strelj. stroja, a zatim pojavljuje sve mete iz cilja br. 2, 3 i 4 u trajanju od 25 sekundi.

D E J S T V A

prema temi »Ojačani sv u napadu«

Rad komandira voda	Rad i postupci voda
Kada sasluša zapovest za napad, izdaje zadatak osmatraču i obezbeđenju, procenjuje situaciju i donosi odluku za napad. Donetu odluku prethodno referiše rukovodiocu TVBG, a pošto je ovaj odobri, poziva komandire odeljenja i izdaje zapovest za napad.	Vod po odeljenjima razmešten i maskiran iza polaznog položaja za napad. Pošto prime zapovest za napad, komandiri odeljenja se vraćaju od komandira voda, organizuju osmatranje i izdaju zapovest za napad vojnicima svojih odeljenja.
Naređuje da se vojnicima i poslugama podeli bojeva municija, a potom daje naređenje za izlazak voda na polazni položaj za napad.	Vojnici primaju bojevu municiju i stavljaju je u fišeklije i torbice. Prema naređenju komandira voda komandiri odeljenja izvode odeljenja na polazni položaj. Posle izlaska na položaj vojnici pristupaju njegovom uređenju i vrše osmatranje.
Daje signal komandirima odeljenja za početak napada i prebacivanje voda na prvi vatreni položaj.	Komandiri odeljenja prenose naređenje komandira voda za napad i odeljenja kreću sa polaznog položaja na prvi vatreni položaj.
Pošto uoči pojavljeni cilj »mitraljez«, naređuje komandiru mitr. odelj. da ga uništi. Sa pojavom cilja br. 5 izdaje zadatak komandiru BsT 82 da ga uništi.	Kom. mitr. odeljenja izdaje komande i posluge gađaju cilj br. 6. Kom. odeljenja BsT 82 mm izdaje komande, a posluge gađaju cilj br. 5. Nakon uništenja pojavljenih ciljeva strelj. odeljenja nastavljaju prebacivanje.
Izdaje zadatak komandirima strelj. odeljenja da unište pojavljene ciljeve i osmatra postupke vojnika i uspeh njihove vatre. Pošto se mete spuste ili budu pogođene, naređuje dalji pokret.	Kom. odeljenja izdaju komande poslugama puškomitraljeza za gađanje pojavljenih ciljeva, a posluživci nišane i gađaju pojavljene ciljeve. Kada ciljevi budu uništeni ili neutralisani, odeljenja nastavljaju pokret.
Usklađuje pokrete odeljenja sa vatrenom podrškom, a sa pojavom meta u polju gađ. naređuje komandirima odeljenja i jedinica ojačanja da se unište.	Kom. odeljenja komanduju, a vojnici se prebacuju od zaklona do zaklona na drugi vatreni položaj. Sa pojavom ciljeva u polju gađ. vojnici samostalno otvaraju vatru, a kom. odelj. usklađ. vatru odelj. na najopasnije ciljeve.

Faze napada i sadržaj rada	Rad rukovodioca TVBG
	Kada borbeni stroj krene napred i približi se drugom vatrenom položaju, naređuje da se ponovno podignu sve nepogođene mete iz cilja br. 2, 3 i 4 u trajanju od 20 sekundi i da se imitira art. vatra branioca i napadača.
– nastupanje voda sa drugog vatrenog položaja i izlazak na jurišni položaj.	U toku prebacivanja sa drugog vatrenog položaja na jurišni položaj rukovodilac naređuje da se pojavi cilj br. 7, 8 i 9 i da se imitira vatra branioca i napadača.
4. **Priprema i izvršenje juriša** – rad i postupci voda na juriš. položaju, – vatrena priprema juriša, – pokret voda sa jurišnog položaja, – savlađiv. prepreka ispred prednjeg kraja, – izvršenje juriša i upad u prednji kraj neprijat. odbr.	Naređuje komandiru MB voda da prenese vatru na cilj br. 10 i da se imitira vatra napadača po p/k i vatra branioca oko strelj. stroja na jur. položaju. Naređuje da se pojave sve nepogođene mete iz svih do sada pojavljivanih ciljeva u trajanju od 10 sekundi, a zatim daje signal za izvršenje juriša. Prati rad i postupke pojedinih odeljenja pri savlađivanju prepreka; posle savlađivanja prepreka naređuje da se pojave nepogođene mete iz cilja br. 2, 3, 4 i 6 i mete PM iz cilja br. 11, 12 i 13.
5. **Napad voda kroz dubinu odbrane** – dejstvo voda posle upada u prednji kraj odbrane, – vatrena priprema i juriš na objekte po dubini odbrane, – uništavanje pojavljenih ciljeva, – usklađ. vatre, pokreta pri dejstvu po dubini odbrane, – sadejstvo unutar voda sa sred. ojačanja, podrške i susedima.	Kada vojnici str. odeljenja izbiju na prednji kraj odbrane, naređuje da se pojave sve nepogođene mete iz cilja br. 11, 12 i 13 po drugi put u trajanju od 15 sekundi i da se pojave ciljevi br. 14 i 15.
	Kada se borbeni stroj voda približi dopunskim rovovima, naređuje da se pojave sve mete iz cilja br. 17 i 18 i da se imitira vatra branioca i napadača. Komandiru MB voda naređuje da prenese vatru na cilj br. 19.
	Pošto izvrše juriš i izbiju u visinu ciljeva br. 17 i 18, rukovodilac naređuje da se pojave ciljevi br. 20 i 21.
6. **Gađanje protivnapada i izvršenje zadatka** – odbijanje protivnapada u uslovima upotrebe »H« oružja, – uređenje i uporno držanje dostignute linije.	Kada str. odelj. izbiju na liniju ciljeva br. 20 i 21, naređuje da MB vod prenese vatru na cilj. br. 22, a zatim da se pojave mete i da se istovremeno imitira »H« udar. Posle toga daje signal za završetak vežbe.

Rad komandira voda	Rad i postupci voda
Naređuje komandirima odeljenja i jedinica ojačanja da unište preostale mete iz pojavljenih ciljeva i osmatra pokret i dejstvo odeljenja i vojnika.	Sa pojavom ciljeva u polju gađanja komandiri odeljenja izdaju komande za uništenje pojavljenih ciljeva i pod zaštitom vatre nastavljaju sa prebacivanjem na drugi vatreni položaj.
Izdaje zadatak komandiru odeljenja BsT da uništi cilj br. 8, komandiru 1. odeljenja da uništi cilj 7, a komandiru 2. i 3. odeljenja cilj br. 9. Pošto se spuste pojavljeni ciljevi, naređuje prebacivanje stroja na jurišni položaj.	Komandiri odeljenja izdaju odgovarajuće komande za uništenje pojavljenih ciljeva, vojnici i poslužioci zauzimaju odgovarajuće elemente i gađaju. Pošto se ciljevi spuste, odeljenja nastavljaju pokret i izbijaju na jurišni položaj.
K-dir MB voda prenosi vatru na cilj br. 10. Komandir str. voda izdaje zadatke za pripremu odeljenja za izvršenje juriša, uništenje pojavljenih ciljeva, a zatim prenosi signal za izvršenje juriša. Prati rad komandira i odeljenja pri pokretu sa jurišnog položaja i savlađivanju prepreka. Sa pojavom ciljeva izdaje zadatak kom. mitr. i odeljenja BsT da unište najopasnije ciljeve, a osmatra vatru strelj. odeljenja po ostalim ciljevima.	Kom. MB odeljenja prenose komandu kom. voda i posluge prenose vatru na cilj br. 10. Vojnici i st. odelj. izlaze na jur. položaj i vrše pripremu juriša. Gađaju pojavljene ciljeve, a na signal za juriš kreću sa jurišnog položaja ka prolazima u preprekama. Strelj. odeljenja kreću sa jurišnog položaja, savlađ. prepreke, a sa pojavom meta u polju gađanja strelci i posluge PM gađaju u pokretu bez zaustavljanja, nastavljaju juriš i upadaju u prednji kraj odbrane.
Komandir voda naređuje da komandiri odeljenja zaustave odeljenja i unište pojavljene ciljeve. Pošto mete budu pogođene ili se posle isteka određenog vremena spuste, kom. voda naređuje juriš na dopunske rovove.	Prvo strelj. odeljenje uništava zaostale mete iz cilja br. 11, drugo iz cilja br. 12, a 3. str. i mitralj. odelj. cilj br. 13. Odeljenje PB gađa cilj br. 14, a odeljenje BsT cilj br. 15. Posle uništenja ciljeva nastavljaju juriš na dopunske rovove na pravcu dejstva.
Kom. voda koncentriše vatru 2. i 3. odeljenja na cilj br. 18, a 1. str. odelj. na cilj br. 17.	
Kom. voda koncentriše vatru 1. i 2. str. odeljenja na cilj br. 20, a vatru 3. str. i mitr. odelj. na cilj br. 21.	Na komandu kom. odelj. vojnici zaležu, zauzimaju elemente i gađaju pojavljene ciljeve. Pošto se mete spuste, nastavljaju juriš po dubini.
Kom. voda daje signal »H« opasnosti, a zatim naređuje kom. mitralj. i 1. str. odeljenja da unište cilj br. 22, a komandiru 2. i 3. str. odelj. cilj br. 23, a cilj br. 24 da uništi kom. odelj. BsT. Posle uništenja pojavljenih ciljeva k-dir voda naređuje da se odeljenja utvrde na dostignutoj liniji.	Na komandu komandira odeljenja vojnici stavljaju zaštitne maske u zaštitni položaj i gađaju pojavljene ciljeve. Pošto unište pojavljene ciljeve odeljenja se utvrđuju na dostignutoj liniji.

Vežba Plan izvođenja jednostrane taktičke vežbe
Zapažanja:

Vežba Plan izvođenja dvostrane taktičke vežbe
Zapažanja:

Vežba Plan izvođenja TVBG ojačanim SV u napadu
Zapažanja: